

①

Mag III/3
1947, V.T.+W.T., d.p. A 3

CENTRAAL BUREAU VOOR DE STATISTIEK

**12° Volkstelling,
annex woningtelling
31 Mei 1947**

Serie A. Rijks - en provinciale cijfers
Deel 3. Woning - en gezinstelling

UITGEVERSM AATSCHAPPIJ W. DE HAAN N. V.
UTRECHT, 1951

VOORBERICHT

In de serie algemene inleidingen op de grote onderdelen van de 12e Volkstelling annex woningtelling van 31 Mei 1947 verschijnt thans als eerste de toelichting op de woning- en gezinstelling.

Deze op het eerste gezicht late verschijning vraagt enige toelichting. Zij houdt verband met het ten aanzien van vorige tellingen principieel gewijzigde publicatiesysteem. Terwijl bij vorige tellingen de uitkomsten te zamen met de bijbehorende toelichtingen in een aantal gedrukte uitgaven het licht zagen, is thans een splitsing aangebracht. In eerste instantie is ditmaal gestreefd naar een zo spoedig mogelijke publicatie van het bij de bewerking beschikbaar komende cijfermateriaal.

De voorlopige uitkomsten van de Woning- en gezinstelling konden dan ook reeds in Augustus 1947 worden gepubliceerd in een korte Mededeling A.T. no 1 waarin behalve de totaalcijfers voor het Rijk, de provincies en de grote gemeenten een globale berekening van het woningtekort was opgenomen. Tegelijkertijd werden in gelichtdrukte vorm de overeenkomstige cijfers voor alle gemeenten en hun wijken en buurten verkrijgbaar gesteld. In de periode Januari t/m Augustus 1948 zijn vervolgens, eveneens in lichtdruk geleidelijk de volledige en definitieve cijfers gepubliceerd voor de afzonderlijke gemeenten en hun wijken. In September 1948 verschenen de provinciale cijfers en in October 1948 de definitieve en uitgewerkte Rijkscijfers.

In totaal werden op deze wijze ruim 10 000 bladzijden gepubliceerd bevattende niet minder dan 26 000 tabellen.

Vervolgens is alle aandacht besteed aan de verdere bewerking en publicatie, op overeenkomstige wijze als boven vermeld, van de uitkomsten van de Volks- en beroepstelling. Eerst nadien is de samenstelling van de algemene toelichtingen op en analyses van de uitkomsten der tellingen ter hand genomen. Voor wat de woning- en gezinstelling betreft zijn de resultaten in de onderhavige publicatie vastgelegd. In de samenstelling daarvan had Drs L.J.S. de Jonge van de afdeling Algemene tellingen en bevolkingsstatistiek een belangrijk aandeel.

Moge deze publicatie een juist gebruik bevorderen van de cijfers, die nog geruime tijd zullen moeten dienen voor tal van berekeningen en prognoses, welke ten grondslag zullen worden gelegd aan het beleid inzake de volkshuisvesting.

De Directeur-Generaal
van de Statistiek,

(Dr Ph. J. IDENBURG)

's Gravenhage, Juli 1951

AUTEURSRECHT VOORBEHOUDEN

Het overnemen van gegevens is toegestaan, mits met duidelijke bronvermelding.

Verkrijgbaar bij de boekhandel en de Uitgeversmaatschappij W. de Haan N.V., Rembrandtkade 35, Utrecht (postrekening no 57071). Prijs f. 7,50.

I N H O U D	Blz.
VOORBERICHT	3
INLEIDING	
HOOFDSTUK I ALGEMEEN	11
§ 1. Opzet van de woning- en gezinstelling 31 Mei 1947	11
§ 2. Voornaamste definities	13
Woningbegrip	13
Aard der woningen	14
Andere bewoonde ruimten	15
Vertrekken	16
Huishoudingen, huishoudens en alleenwonenden	17
Bewoners	20
§ 3. Opzet van de volgende hoofdstukken	20
HOOFDSTUK II DE WONINGVOORRAAD	22
§ 1. Omvang van de woningvoorraad	22
§ 2. Bewoonde woningen	26
Aard der woningen	26
Bouwwijze der woningen	27
Aantal vertrekken	31
Aansluiting op waterleiding, gasleiding en electriciteitsnet ..	34
Eigendoms- en huurverhoudingen	38
Huur of huurwaarde van woningen zonder bedrijf	43
§ 3. Onbewoonde woningen	47
§ 4. Deelwoningen	48
HOOFDSTUK III DE HUISVESTING DER BEVOLKING	50
§ 1. Bewoning van de woningvoorraad	50
Aantal personen per woning	50
Aantal personen per vertrek	51
Aantal huishoudingen per woning	54
§ 2. Woonruimte der in woningen gehuisveste huishoudingen	56
§ 3. In deelwoningen gehuisveste huishoudingen	61
§ 4. In "andere bewoonde ruimten" gehuisveste bevolking	62
§ 5. Woningtekort	64
HOOFDSTUK IV DE HUISHOUDINGEN	70
§ 1. Samenstelling der huishoudingen	70
Alleenwonenden	70
Huishoudens	72
§ 2. Grootte der huishoudingen	79

S T A T E N	Blz.
Staat 1 Totale woningvoorraad op 31 December 1930 en 31 Mei 1947	25
Staat 2 Procentuele verdeling der bewoonde woningen naar hun aard, per provincie enz.	27
Staat 3 Procentuele verdeling der bewoonde woningen naar bouwwijze, per provincie enz.	28
Staat 4 Procentuele verdeling der eengezinshuizen naar bouwwijze, per provincie enz.	29
Staat 5 Groepering der gemeenten, per provincie, naar het gemiddeld aantal vertrekken per woning	31
Staat 6 Gemiddeld aantal vertrekken per woning naar de aard van het woonverblijf	32
Staat 7 Procentuele verdeling der bewoonde woningen naar het aantal vertrekken, gesplitst naar de aard van het woonverblijf	33
Staat 8 Percentage bewoonde woningen met één en twee vertrekken onder woonverblijven, van verschillende aard in elke provincie	33
Staat 9 Percentage bewoonde woningen naar openbare aansluitingen in elke provincie enz.	34
Staat 10 Percentage door de eigenaar bewoonde woningen onder de woningen van verschillende aard in elke provincie enz.	38
Staat 11 Percentage huurwoningen in eigendom bij gemeenten en woningbouwverenigingen	42
Staat 12 Procentuele verdeling der door eigenaars bewoonde woningen (zonder bedrijf), enz. naar huurklasse in elke provincie enz.	44
Staat 13 Procentuele verdeling der bewoonde woningen (zonder bedrijf) in elke huurklasse naar eigendomsverhouding	47
Staat 14 Onbewoonde woningen per 100 bewoonde woningen	47
Staat 15 Toestand op 1 April 1950 van de bij de 12e Volkstelling aangetroffen beschadigde woningen	48
Staat 16 Woningen met deelwoningen en het aantal daarin aangetroffen delen	49
Staat 17 Gemiddelde woningbezetting	50
Staat 18 Groepering der gemeenten, per provincie, naar woondichtheid (aantal personen per vertrek)	51
Staat 19 Woondichtheid (aantal personen per vertrek) op 31 December 1930 en 31 Mei 1947	53
Staat 20 Woondichtheid (aantal personen per vertrek) der bewoonde woningen naar de aard van het woonverblijf	54
Staat 21 Procentuele verdeling der bewoonde woningen naar het aantal daarin verblijvende huishoudens en (of) alleenwonenden in elke provincie (enz.	55
Staat 22 Procentuele verdeling der huishoudingen van ieder woonwijze en grootte naar het aantal ter beschikking staande vertrekken per persoon	56
Staat 23 Percentage huishoudingen met onvoldoende slaapruijme naar woonwijze en grootte onder alle huishoudingen van elke woonwijze en grootte .	57
Staat 24 Percentage samenwonende huishoudingen onder alle huishoudingen van elke grootte	58

	Blz.
Staat 25 Huisvesting van de alleenwonende huishoudingen van verschillende grootte (verhoudingscijfers)	60
Staat 26 Procentuele verdeling, per provincie, enz. der huishoudingen naar het aantal vertrekken per persoon	60
Staat 27 Alleenwonenden in bewoonde woningen	61
Staat 28 Aantal huishoudingen in deelwoningen	62
Staat 29 Aantal huishoudingen en personen in andere bewoonde ruimten ...	62
Staat 30 Groepering der gemeenten, per provincie, naar het percentage der "in andere bewoonde ruimten" gehuisveste bevolking	63
Staat 31 Omvang van het woningtekort (ongeacht woningreserve)	65
Staat 32 Omvang van het woningtekort (met inbegrip van 2% woningreserve)	66
Staat 33 Woningbehoefte en woningvoorraad	67
Staat 34 Woningtekort (met inbegrip van woningreserve) en acute woningnood)	67
Staat 35 Groepering der gemeenten, per provincie, naar het woningtekort volgens veronderstelling I en A (ongeacht een woningreserve), in % van het totale aantal bewoonde woningen	69
Staat 36 Percentage alleenwonenden onder alle huishoudingen	71
Staat 37 Alleenwonende vrouwen per 100 alleenwonende mannen	71
Staat 38 Procentuele verdeling der huishoudens, gezinshuishoudens en gezinshuishoudens met kinderen naar samenstelling	72
Staat 39 Procentuele verdeling der in huishoudens levende personen naar hun plaats in het huishouden	73
Staat 40 Echtgenoten, inwonende kinderen en inwonende anderen per 100 hoofden van huishoudens	74
Staat 41 Procentuele verdeling, per provincie enz., der in huishoudens (resp. met en zonder echtbaar) levende kinderen naar de leeftijd	75
Staat 42 Inwonende "anderen" per 1 000 hoofden van huishoudens	78
Staat 43 Gemiddelde grootte der huishoudens en gemiddeld aantal kinderen in deze huishoudens sinds 1899	79
Staat 44 Huishoudens naar de grootte en naar het aantal kinderen op 31 December 1930 en 31 Mei 1947	80
Staat 45 Procentuele verdeling per provincie van de huishoudens naar grootte op 31 December 1930 en 31 Mei 1947	81
Staat 46 Gemiddelde grootte der huishoudens op 31 December 1930 en 31 Mei 1947	82

TABELLEN

Blz.

A. NEDERLAND

Tabel 1 Bewoonde woonverblijven naar aard en bezetting	84
Tabel 2 Bewoonde woningen naar bouwwijze	84
Tabel 3 Onbewoonde woningen naar bouwwijze	84
Tabel 4 Bewoonde woningen naar aansluiting op waterleiding, gasleiding en electriciteitsnet	85
Tabel 5 Bewoonde woningen naar eigendom en huurverhouding	85
Tabel 6 Bewoonde woningen zonder bedrijf naar aard en huur of huurwaarde	85
Tabel 7 Gewone woningen naar aantal vertrekken en aantal bewoners	86
Tabel 8 Boerderijen en tuinderswoningen, naar aantal vertrekken en aantal bewoners	86
Tabel 9 Overige bedrijfswoningen naar aantal vertrekken en aantal bewoners	87
Tabel 10 Alle bewoonde woningen naar aantal vertrekken en aantal bewoners	87
Tabel 11 Bewoonde woningen naar aantal huishoudens en (of) aantal alleenwonenden	88
Tabel 12 Alleenwonende huishoudingen naar grootte en aantal ter beschikking staande vertrekken	88
Tabel 13 Samenwonende huishoudingen naar grootte en aantal ter beschikking staande vertrekken	89
Tabel 14 Alle huishoudingen naar grootte en aantal ter beschikking staande vertrekken	89
Tabel 15 Huishoudingen naar samenstelling en grootte	90
Tabel 16 Huishoudingen naar woonwijze en grootte	90
Tabel 17 Huishoudingen naar woonwijze en samenstelling	90
Tabel 18 Huishoudingen met inwonenden naar samenstelling en aantal inwonenden	91
Tabel 19 Huishoudingen met kinderen naar samenstelling en aantal kinderen	91
Tabel 20 Huishoudingen met kinderen naar samenstelling, leeftijd der kinderen en totaal aantal kinderen per leeftijdsgroep	91

B. PROVINCIES EN VIER GROTE GEMEENTEN

Tabel 21 Bewoonde woonverblijven naar aard en bezetting	92
Tabel 22 Bewoonde woningen naar bouwwijze	94
Tabel 23 Onbewoonde woningen naar bouwwijze	94
Tabel 24 Bewoonde woningen naar aansluiting op waterleiding, gasleiding en electriciteitsnet	95
Tabel 25 Bewoonde woningen naar eigendom en huurverhouding	95

	Blz.
Tabel 26 Bewoonde woningen zonder bedrijf naar aard en huur of huurwaarde	96
Tabel 27 Bewoonde woningen zonder bedrijf, (exclusief de dienst- en liefdadigheidswoningen) met 4,5 en 6 vertrekken, naar huur of huurwaarde	98
Tabel 28 Bewoonde woningen naar aard en aantal vertrekken per woning	100
Tabel 29 Bewoonde woningen naar aard en aantal bewoners per woning	102
Tabel 30 Bewoonde woningen naar aantal huishoudens en(of) aantal alleenwonenden per woning	104
Tabel 31 Huishoudingen in bewoonde woningen naar woonwijze en aantal ter beschikking staande vertrekken	104
Tabel 32 Bewoners van bewoonde woningen naar aard en aantal vertrekken	106
Tabel 33 Huishoudingen in bewoonde woningen naar woonwijze en grootte	108
Tabel 34 Huishoudingen in bewoonde woningen, welke over onvoldoende slaapruiimte beschikken en vertrekken met andere huishoudingen delen naar woonwijze en grootte	110
Tabel 35 Huishoudingen in bewoonde woningen en andere bewoonde ruimten naar samenstelling	112
Tabel 36 Huishoudingen in bewoonde woningen naar woonwijze en samenstelling	114
Tabel 37 Huishoudingen met inwonenden naar samenstelling en aantal inwonenden	116
Tabel 38 Huishoudingen met kinderen naar samenstelling en aantal kinderen	118
Tabel 39 Huishoudingen met kinderen naar samenstelling, leeftijd der kinderen en totaal aantal kinderen per leeftijdsgroep	120

C. ECONOMISCH-GEOGRAFISCHE GEBIEDEN

Tabel 40 Enkele uitkomsten van de woning- en gezinstelling per econ.-geografisch gebied (verhoudingscijfers)	122
--	-----

CARTOGRAMMEN (PER ECONOMISCH GEOGRAFISCH GEBIED).		Blz.
Cartogram 1	Percentage gewone woningen met één en twee vertrekken	35
Cartogram 2	Percentage bewoonde woningen zonder aansluiting op de waterleiding	37
Cartogram 3	Percentage bewoonde woningen zonder aansluiting op de gasleiding tevens zonder aansluiting op het electriciteitsnet	39
Cartogram 4	Percentage door de eigenaar bewoonde woningen	41
Cartogram 5	Woondichtheid der bewoonde woningen	52
Cartogram 6	Woningtekort (volgens veronderstellingen I en A en ongeacht woningreserve) in % van het totale aantal bewoonde woningen.	68
Cartogram 7	Percentage huishoudens met één en twee kinderen onder alle huishoudens met kinderen	76
Cartogram 8.	Percentage huishoudens met kinderen beneden 6 jaar onder alle huishoudens met kinderen	77

GRAFIEKEN

Grafiek 1	Procentuele verdeling der door eigenaars bewoonde woningen (zonder bedrijf), enz. naar huurklasse	45
Grafiek 2	Procentuele verdeling der bewoonde woningen (zonder bedrijf) in elke huurklasse naar eigendomsverhouding	45
Grafiek 3	Procentuele verdeling der huishoudens van iedere woonwijze en grootte naar het aantal ter beschikking staande vertrekken per persoon	59
Grafiek 4	Huisvesting van de alleenwonende huishoudingen van verschillende grootte (verhoudingscijfers)	59
Grafiek 5	Hoofden, echtgenoten, inwonende kinderen en inwonende anderen per 100 hoofden van huishoudens	74

BIJLAGEN

Bijlage 1	Voorzijde en achterzijde van omslag A voor een woning of andere bewoonde ruimte	124
Bijlage 2	Voorzijde omslag B voor een huishouden of alleenwonend persoon	126
Bijlage 3	Voorzijde individueel telformulier	127

H O O F D S T U K I A L G E M E E N

§ 1 OPZET VAN DE WONING- EN GEZINSTELLING 31 MEI 1947

De in 1947 aan de 12e Volkstelling verbonden Woningtelling is te beschouwen als de eerste algemene woningtelling, welke tot dusverre in Nederland heeft plaatsgevonden.

Wel werd in het najaar van 1919 een R i j k s w o n i n t e l l i n g gehouden, doch deze omvatte slechts 692 van de 1118 gemeenten, nl. de gemeenten met meer dan 2 000 inwoners, alsmede enkele kleinere. Bovendien bleef de telling in een groot aantal dezer gemeenten beperkt tot de bebouwde kom of kommen.

De bij de V o l k s t e l l i n g e n van 1899 en 1909 verzamelde gegevens betreffende de woonwijze van de bevolking (aantal vertrekken per gezin, aantal personen per vertrek e.d.) en de bij de Volkstellingen tot en met die van 1920 gepubliceerde gegevens betreffende de aantallen woonhuizen of percelen, kunnen evenmin als resultaten van een woningtelling in de eigenlijke zin van het woord worden beschouwd.

Aan de gewoonte om bij de Volkstellingen niet de woning maar het woonhuis of perceel als uitgangspunt te nemen zal het mede moeten worden toegeschreven, dat ook bij de genoemde Rijkswoningtelling van 1919, ondanks de uitdrukkelijke daaromtrent gegeven voorschriften, nog in verscheidene gemeenten niet steeds de woningen, doch de woonhuizen of percelen zijn geteld.

Eerst bij de Volkstelling van 1930 is voor de onderscheiding naar woonwijze definitief de woning, in plaats van het perceel, als teleenheid aanvaard.

Desondanks mogen ook de desbetreffende in Deel I van de uitkomsten dezer telling vastgelegde resultaten niet als resultaten van een eigenlijke woningtelling worden gezien.

Bij deze telling ontvingen de tellers nl. de vooraf ter gemeente-secretarie ingevulde telformulieren, per huishouding samengevoegd in een gezinsomslag.

Deze omslagen met inhoud waren geregistreerd in een telregister, naar volgorde van straat en huisnummer volgens het bevolkingsregister, een vooral in 1930 nog weinig reële basis voor een woningtelling.

Volgens het toen geldende besluit bevolkingsboekhouding was de huisnummering officieel immers nog gebonden aan "huizen" en in vele gemeenten stonden niet de woningen, doch de percelen onder een afzonderlijk huisnummer bekend.

Aan de hand van de in een noot in het telregister vermelde woningdefinitie, moest de teller de aanvulling van het telregister controleren en, waar nodig corrigeren.

Dit laatste diende eveneens te geschieden, wanneer op opeenvolgende regels van het telregister huishoudens, als in een zelfstandige woning gehuisvest, stonden vermeld en in werkelijkheid sprake bleek te zijn van samenwoning in één woning, volgens de woningdefinitie.

Over de toepassing van deze definitie en eventueel daaruit voortvloeiende correcties waren in de oorspronkelijke instructies van de tellers geen aanwijzingen gegeven.

Wel zijn hieromtrent in de later aan de gemeentebesturen toegezonden "Aanvullende bepalingen, enz." nog enkele toelichtingen opgenomen, doch het is zeer de vraag of deze alle individuele tellers hebben bereikt.

Men kan dan ook, mede op grond van vergelijking van de uitkomsten van 1930 met de thans gehouden woningtelling verkregen resultaten, aannemen, dat in 1930 de correctie van de "woning"kolom in de telregisters onvoldoende aandacht heeft gehad. Temeer omdat over de woningen zelf geen nadere gegevens behoeften te worden gevraagd en de tellers deze kolom overwegend meer zullen hebben gezien als bestemd voor de invulling van huisnummers, dan wel om te dienen als grondslag

voor de vaststelling van het aantal woningen in hun telgebied.

Eén en ander in tegenstelling tot de thans gevolgde werkwijze, waarbij voor iedere woning een afzonderlijk formulier (woningomslag A) 1) was bestemd en door de teller over elke woning een groot aantal gegevens moest worden verzameld. Bovendien waren dit gegevens, die hen noodzaakten, om zich telkens weer te realiseren of inderdaad sprake was van een woning in de zin van de voor deze telling aanvaarde woningdefinitie.

Met recht mag de aan de Volkstelling 1947 verbonden woningtelling dan ook worden beschouwd als de eerste algemene woningtelling in Nederland.

Het feit, dat deze eerste woningtelling was verbonden aan de 12e algemene Volks- en beroepstelling verdient nog een nadere toelichting.

Het belangrijk verlies aan woningen, als direct gevolg van de oorlogsomstandigheden, de praktische stopzetting van de nieuwbouw sinds 1940, alsmede de grote uitbreiding van het aantal gezinnen door de sterk toegenomen huwelijksluiting brachten na de bevrijding een voor ons land ongekende woningnood.

Een rationele oplossing van de bestaande moeilijkheden was niet alleen een urgent probleem, doch bovendien slechts mogelijk op grond van een juist kwantitatief overzicht van de aanwezige woningvoorraad en de bestaande woningbehoefte.

Allereerst voor het land als geheel, ter beoordeling van de behoefte aan materialen, arbeidskrachten e.d. Daarnaast moest kunnen worden beschikt over plaatselijke, op eenzelfde tijdstip betrekking hebbende en op uniforme wijze verzamelde en bewerkte gegevens, welke, uiteraard met inachtneming van bijzondere plaatselijke omstandigheden, een basis zouden kunnen vormen voor de verdeling der beschikbare bouwvolumina, de spreiding der arbeidskrachten, enz. Met de meeste spoed diende dus een algemene woningtelling te worden voorbereid. Doch niet alleen een woningtelling was urgent. Een volks- en beroepstelling mocht evenmin worden uitgesteld.

Een combinatie der beide tellingen lag dus voor de hand. Temeer, omdat het bij de woningtelling, behalve om gegevens over omvang en samenstelling van de woningvoorraad, vooral ook ging om cijfers betreffende de bezetting der woningen, zoals aantal, samenstelling en grootte der huishoudingen enz., d.w.z. om gegevens, welke verzameling eveneens binnen het kader van een algemene volkstelling gebruikelijk is.

Ten einde, o.m. uit financiële overwegingen, niet-verantwoorde doublures te voorkomen en bovendien omdat op gronden van organisatorische aard uitvoering van twee afzonderlijke tellingen op korte termijn niet mogelijk was, werd besloten de woningtelling aan de volkstelling te verbinden.

Deze beslissing is genomen in het bewustzijn, dat daaruit, ten aanzien van de woningtelling, een aantal beperkingen zouden moeten voortvloeien en wel in dien zin, dat vragen over technische voorzieningen in de woningen, over de kwaliteit der woningen, over de grootte der vertrekken, e.d. achterwege zouden moeten blijven. Bruikbare antwoorden op deze en soortgelijke vragen kunnen nl. alleen worden verwacht, indien de telling door ter zake deskundige personen plaatsvindt en van de rond 70 000, voor uitvoering in kort tijdsbestek van de volks- en beroepstelling benodigde tellers, kon hoogstens enige administratieve scholing worden verwacht.

De beperkte vraagstelling bij de thans gehouden woningtelling betekent geenszins, dat bovenbedoelde gegevens van meer technische aard als van ondergeschikte betekenis moeten worden geacht. Zij zijn inzonderheid voor locale instanties van groot belang, o.m. bij beoordeling van de toestand, waarin de plaatselijke woningvoorraad verkeert en voor het treffen van maatregelen ter verbetering

1) Zie bijlage 1.

daarvan. Dat de beperking desondanks werd aanvaard vond zijn oorzaak mede in de omstandigheid, dat na de oorlog het algemeen beleid op het gebied der volkshuisvesting niet in eerste instantie op verbetering van bestaande woningen, doch voornamelijk op vergroting van de totale woonruimtecapaciteit moest worden gericht.

Het bovenstaande houdt in, dat de eerstvolgende woningtelling los van andere tellingen dient plaats te vinden. Zij zal zich dan, hetgeen voor een woningtelling geen bezwaren oplevert, over een langer tijdsverloop kunnen uittrekken. Dit schept de mogelijkheid haar door een beperkt aantal deskundige tellers te doen uitvoeren, waardoor ook de woningtechnische kant der telling ten volle tot zijn recht kan komen.

§ 2 VOORNAAMSTE DEFINITIES

De voornaamste der in de Woning- en gezinstelling van 31 Mei 1947 gebruikte begrippen kunnen als volgt worden omschreven:

Woningbegrip

Bij deze telling is als woning beschouwd elk perceel of perceelsgedeelte, dat volgens zijn bouw blijvend is bestemd voor bewoning door één huishouden met als maatstaf de aanwezigheid van een eigen voordeur, die, hetzij van de openbare weg, hetzij van een gemeenschappelijk trappenhuis of portaal, toegang geeft tot de woning.

Met deze definitie is vastgehouden aan het woningbegrip in bouwtechnische zin, zoals dit ook door het Internationaal Statistisch Instituut en door de Statistische Commissie van de Economische en Sociale Raad van de Verenigde Naties als het meest juiste is aanvaard en ter navolging is aanbevolen 1). In ons land heeft deze definitie reeds ten grondslag gelegen aan de partiële Woningtelling in 1919 2).

Naast de woning in bouwtechnische zin kent men het huurrechtelijk woningbegrip.

Alsdan worden niet alleen bouwtechnische woningen, doch ook gedeelten van deze woningen, voor zover door de bewoners rechtstreeks van de eigenaar gehuurd, als woning geteld.

Dit huurrechtelijk woningbegrip is voor de eerste maal gebruikt bij de volkstelling van 1930, toen in afwijking van de eertijds gebruikelijke telling van woonhuizen (percelen), werd overgegaan tot de opnemings van het aantal woningen.

1) Statistical office of the United Nations, Supplement Monthly Bulletin of Statistics, June 1948, p. 43. "Dwelling units" may be assumed to mean any building, or part of a building, suitable for occupancy by one family. The requirement for this is usually that the unit have a private entrance from the street or within the building.

Institut International de Statistique, Statistique du logement dans les grandes villes 1928-1934, p. 13. Par "logement" l'on entend un ensemble séparé de locaux qui sont destinés à l'habitation d'un ménage et disposent d'une entrée indépendante donnant, soit sur la rue, soit sur un passage ou un escalier d'accès public.

2) Zie uitkomsten Woningtelling 1919, blz. VII onder (4).

Aan het eerste gedeelte van de in 1930 gebruikte definitie, dat een omschrijving gaf van de te tellen woningen, was toegevoegd, dat tevens als afzonderlijke woning moest worden geteld een perceelsgedeelte, dat door de eigenaar van het perceel afzonderlijk aan een (een afgescheiden leven leidend) gezin of persoon was verhuurd, ook al maakte dit oorspronkelijk met een ander gedeelte van het perceel één enkele woning uit.

Naast de reeds genoemde andere wijze van tellen in 1930, is dus ook de toen gebruikte ruimere woningdefinitie oorzaak, dat de in Deel I van de uitkomsten van de Volkstelling 1930 vermelde aantallen woningen, niet zonder meer vergelijkbaar zijn met de thans verkregen resultaten.

Dit was te voorzien en vandaar, dat is getracht om ook bij de huidige telling een overzicht te krijgen van het aantal woningen in huurrechtelijke zin.

Daartoe is in vraag 5 van de Woningomslag gevraagd of de woning door de eigenaar in afzonderlijke delen wordt verhuurd en zo ja, in hoeveel delen. De veel voorkomende gevallen van onderverhuur aan derden dienden buiten beschouwing te worden gelaten. Bovendien zijn enkele technische eisen gesteld: elk der delen moest over een eigen keuken en een eigen privaat beschikken. Deze technische eisen waren nodig ten einde te voorkomen, dat door eigenaars verhuurde kamers als "huurrechtelijke" woning zouden worden beschouwd.

Voor de uitkomsten van deze opnemings van woningen met zgn. "deelwoningen" zij verwezen naar Hoofdstuk II § 4.

In de derde plaats dient nog het sociale woningbegrip te worden genoemd, waarbij als "woning" wordt aangemerkt de woonruimte, d.i. het gezamenlijk aantal vertrekken, waarover een huishouden of alleenwonend persoon de beschikking heeft. In wezen is hierbij eigenlijk sprake van een woonruimtestatistiek.

De op grond van de Volkstellingen van 1899, 1909 en van 1930 (in Deel IV der uitkomsten) samengestelde "woning" statistieken zijn geheel op dit sociale woningbegrip gebaseerd.

Ook bij de thans gehouden woningtelling vond het sociale woningbegrip toepassing, doch naast de beide eerdergenoemde. Op de omslag B 1) voor een huishouden of alleenwonend persoon is onder vraag 3a opgave verzocht van het aantal ter beschikking staande vertrekken.

Aard der woningen

Bij de onderscheiding der woningen naar hun aard zijn een vijftal groepen gevormd, te weten:

Boerderijen of tuinderswoningen,

Hiertoe zijn gerekend woningen gelegen op het terrein van een boerderij (w.o. uiteraard ook veehoudersbedrijf) of tuindersbedrijf en bewoond door een boer of tuinder.

Niet alleen de aard der woning, doch ook die van de bewoners is dus in aanmerking genomen. Een boerderij bewoond door een kunstschilder is niet als boerderij geteld. De typische landarbeiderswoningen zijn evenmin als boerderijen geteld. Voor de woningen van kleine boertjes die nu en dan als landarbeider werkzaam zijn, is de beslissing afhankelijk gesteld van het feit of de hoofdbron van bestaan is gelegen in de boerderij.

Per saldo geven de over boerderijen en tuinderswoningen en hun bewoning verzamelde gegevens dus een inzicht in de woonverhoudingen der zelfstandige agrarische bevolking, voor zover gehuisvest in op het bedrijfsterrein gelegen woningen.

Wanneer het boerenbedrijf gecombineerd werd uitgeoefend met een ander be-

1) Zie bijlage 2.

drijf (b.v. boerderij annex winkel of annex bakkerij) is aan het boerenbedrijf voorrang verleend.

Winkelwoningen.

Tot deze groep behoren de woningen, waarvan een gedeelte als winkel is ge- of verbouwd. De aanwezigheid van de normale winkelpui is hierbij voor de tellers een aanwijzing geweest. De aard van het in de winkel uitgeoefende bedrijf is buiten beschouwing gebleven, zodat ook winkelwoningen, waarvan de winkel in gebruik was als kapperssalon, schoenmakerswerkplaats, opslagruimte, rijwielbe- waarplaats, café, e.d. tot de hier besproken groep zijn gerekend.

Woningen met werkplaats of andere bedrijfsruimte.

Voor deze categorie is eveneens als criterium aangenomen, dat er sprake moet zijn van voor de bedrijfsuitoefening bestemde en daartoe gebouwde of verbouwde ruimten. Bovendien moeten deze ruimten dienen voor de uitoefening van het beroep of bedrijf van de bewoners.

Een garage aan of bij de woning geldt dus alleen als bedrijfsruimte, indien de woning door een garagehouder is bewoond.

Gewone woningen met bedrijf.

Als zodanig zijn besohouwd gewone woningen, waarin een of meer vertrekken door de bewoner als winkel, werkplaats, e.d. worden gebruikt, zonder dat verbouwingen plaatsvonden, zodat eventuele volgende bewoners deze vertrekken zonder meer weer als normale woonvertrekken kunnen benutten.

Gewone woningen, zonder bedrijf.

Deze groep omvat alle woningen, die aan de definitie voldoen en niet vallen onder de groepen 1 t/ 4.

Nog zij opgemerkt, dat de groepen 1, 2 en 3 zijn te beschouwen als "bedrijfswoningen", de groepen 4 en 5 als "gewone woningen". Waar in de tabellen of in de toelichting naast de boerderijen en tuinderswoningen wordt gesproken van "overige woningen met bedrijf", wordt bedoeld op een samenvatting van de groepen 2, 3 en 4.

Andere bewoonde ruimten

Naast de woningen zijn bij deze telling ook opgenomen de zgn. "andere bewoonde ruimten". Hieronder worden verstaan verblijven, die bij de bouw voor tijdelijke bewoning zijn bestemd (bijv. noodwoningen, noodboerderijen, zomerhuisjes), voorts ruimten, die eigenlijk niet voor bewoning zijn bestemd (bijv. een keet, barak, schuur, stal, kippenhok, plaggenhut, bunker, bewoonde onbewoonbaar verklaarde woning (bouwval), tijdelijk voor bewoning in gebruik genomen kantoorgebouwen, wijkgebouwen, scholen e.d.) en ten slotte woonruimten, die wel voor permanente bewoning zijn bestemd, maar die niet als afzonderlijke woning in de zin der bij deze telling gebezigde woningdefinitie kunnen worden beschouwd (bijv. woonruimten in hotels, logementen, pensions, rusthuizen e.d.).

Deze "andere bewoonde ruimten" zijn naar hun aard onderscheiden in de volgende 6 groepen:

Hotels e.d.

Onder dit hoofd zijn samengevat hotels, logementen, pensions, rusthuizen, tehuizen voor ongehuwden enz., indien deze als zodanig zijn ge- of verbouwd en niet in gewone woningen zijn ondergebracht. De voor eigen gebruik bestemde ruimte van de hotelhouder enz. draagt immers in de regel niet het karakter van een normale woning en hetzelfde geldt voor de ruimten in gebruik bij de vaste gasten in hotels en in de overige genoemde inrichtingen. Gewone woningen, welke als hotel, logement, rusthuis of dergelijke worden gebruikt, komen onder de gewone woningen voor.

Zomerhuizen.

Hiertoe zijn uiteraard slechts gerekend, die zomerhuizen, welke op het ogenblik der telling als vaste woonplaats van een huishouding dienst deden.

Noodwoningen.

Als zodanig zijn beschouwd de als niet-permanente woning gebouwde onderkomens, welke onder de druk van bijzondere omstandigheden en veelal onder speciale voorschriften zijn tot stand gekomen.

Noodboerderijen.

Voor deze categorie geldt hetzelfde als voor de noodwoningen, echter met dien verstande, dat hier sprake moet zijn van niet-permanente verblijven, welke speciaal zijn gebouwd voor de huisvesting van een boer of tuinder op het terrein van de boerderij of het tuindersbedrijf.

Kantoren e.d.

Deze groep omvat kantoren, scholen, wijkgebouwen en andere gebouwen, welke naar hun aard niet voor bewoning zijn bestemd, doch op het ogenblik der telling voor huisvesting van een of meer huishoudingen in gebruik waren.

Overige noodverblijven.

Alle overige, naar hun aard niet voor bewoning bestemde ruimten zijn onder dit hoofd samengevat. Aan de hand van het beroep van de bewoner(s) is nog een onderscheiding gemaakt in noodverblijven voor boeren en noodverblijven voor anderen.

In 1930 zijn de andere bewoonde ruimten niet afzonderlijk onderscheiden. Voor zover uit de uitkomsten van de telling van dat jaar kan worden afgeleid, zijn noodwoningen toen als normale woningen geteld en is hetzelfde geschied met bewoond aangetroffen zomerhuizen en andere bewoonde, niet voor permanente bewoning bestemde, ruimten. De omvang van elk dezer categorieën was echter in 1930 van ondergeschikte betekenis.

Vertrekken

Onder vertrekken zijn, behalve gewone woon- en slaapvertrekken, mede begrepen alkoven, keukens en zolderkamers, indien, wat deze laatste betreft, sprake was van een met een deur afsluitbare ruimte, rechtstreekse verbinding met de buitenlucht en beschoten kap. Badkamers, bijkeukens, serres, hallen en zolder-ruimten zijn niet als vertrekken beschouwd, ook niet indien zij bijv. als slaapvertrek werden gebruikt.

Aangezien, zoals reeds is opgemerkt, het aantal vragen van meer technische aard zoveel mogelijk moest worden beperkt, is geen opgave verzocht van oppervlakte en inhoud der woningen en is bij deze telling als maatstaf voor de grootte der woningen (in bouwtechnische zin) het aantal vertrekken aanvaard. Daarom dienden gewone vertrekken, welke voor de uitoefening van beroep of bedrijf in gebruik waren, te worden meegeteld, voor zover zij althans door een eventuele volgende bewoner, zonder enige verandering weer als normale woonruimten in gebruik konden worden genomen.

Behalve de vraag op woningomslag A naar het totale aantal vertrekken in de woning, is op omslag B nog gevraagd naar het totale aantal, voor elke huishouding alleen voor bewoningsdoeleinden beschikbare vertrekken.

Met betrekking tot de vergelijking met de uitkomsten van de telling van 1930 valt nog op te merken, dat toen, in tegenstelling met de onderhavige telling, ook ruimten zoals kelders, zolders, stallen, serres, enz., voor zover althans bewoond of in gebruik als slaapruijten, als vertrekken zijn aangemerkt.

Huishoudingen, huishoudens en alleenwonenden

Evenals bij vorige volkstellingen is wederom onderscheid gemaakt tussen alleen- en in groepsverband wonende personen. In tegenstelling tot de vroegere tellingen is thans voor de in groepsverband samenwonende personen de term "gezin" zoveel mogelijk vermeden, omdat hieraan in het spraakgebruik een beperkter betekenis wordt gehecht dan daaraan bij de volkstellingen in feite wordt toegekend. In het spraakgebruik heeft de term gezin immers in den regel betrekking op groepen van twee of meer personen, die in huiselijk verkeer met elkaar samenwonen en waarbij, tussen de gezinsleden onderling, sprake is van bloedverwantschap of van verwantschap door huwelijk of adoptie. Bij de Volks- en Woningtellingen gaat het echter in eerste instantie om alle groepen van twee of meer personen, die in huiselijk verkeer met elkaar samenwonen, ongeacht de aard van de onderlinge relaties tussen de samenwonende personen. Daarom is ditmaal naar een scherpere onderscheiding van de verschillende vormen van samenwoning gestreefd.

Thans zijn alle personen of groepen van personen, die een afzonderlijke huishouding voeren, aangeduid als huishouding. Deze huishoudingen vallen uiteen in de huishoudingen van één persoon, de zgn. alleenwonenden, en de huishoudingen van twee of meer personen, die huishoudens zijn genoemd.

Als alleenwonend persoon is beschouwd een ieder, die niet met een of meer anderen in huiselijk verkeer samenwoont. Hiertoe behoren in de eerste plaats degenen, die alleen in een woning wonen. Voorts zijn tot deze categorie ook gerekend de zelfstandige kamerbewoners met of zonder pension, waarbij als kamerbewoner is beschouwd, degene die voor zichzelf een gedeelte van een woning (een of meer kamers) heeft gehuurd.

Zulks in tegenstelling tot kostgangers of commensaals, die hoogstens over een afzonderlijk slaapvertrek beschikken, doch verder geheel in de kring van het desbetreffende huishouden zijn opgenomen en die bij de bewerking der telling als lid van dit huishouden zijn beschouwd.

Onder de huishoudingen van twee of meer personen, de zgn. huishoudens, vallen in de eerste plaats de gezinnen in de hierboven omschreven eigenlijke zin van het woord en men zou hierbij kunnen spreken van gezinshuishoudens. Verder zijn als huishouden beschouwd twee of meer samenwonende personen, die geen eigenlijk gezin vormen, doch wel een gemeenschappelijke huishouding voeren en eveneens twee of meer kamerbewoners met of zonder pension, die van één of meer vertrekken gemeenschappelijk gebruik maken, bijv. twee zusters, twee vrienden, enz. Laatstbedoelde personen zijn dus niet als twee afzonderlijke alleenwonenden geteld.

Tot leden van een huishouden zijn behalve ouders, kinderen en stiefkinderen ook gerekend: inwonende ongehuwde familieleden, inwonend huishoudelijk personeel (dienstbode, kinderjuffrouw e.d.) of bedrijfspersoneel (boerenknecht, winkelbediende 1) e.d.), kostgangers, commensaals enz.

De huishoudens zijn nog nader onderscheiden naar de tussen de leden van het huishouden bestaande relaties. Deze relaties zijn vastgesteld aan de hand van de beantwoording van vraag 8 op de individuele volkstellingsformulieren 2). Deze vraag luidde:

- 8 a) Woont hij/zij alleen? (Ja of neen)
 b) Is hij/zij gezinshoofd? (Ja of neen)
 c) Zo neen, is hij/zij dan echtgenoot(e), zoon (dochter) stief-, pleeg-, kleinzoon (dochter), vader (moeder), broer (zuster), oom (tante) of neef (nicht) van het gezinshoofd? (opgeven wat hij/zij is)

1) In 1930 zijn de inwonende winkelbedienden als afzonderlijk levenden geregistreerd.

2) Zie bijlage 3.

- d) Is hij/zij in dienst van het hoofd waarbij hij/zij inwoont? (Ja of neen)
- e) Zo ja, opgeven wat hij/zij is (bijv. huishoudster, huisknecht, dienstbode, winkelbediende, boerenknecht, boerenmeid, schippersknecht enz.)
- f) Woont hij/zij als kostganger (kostgangster) of anderszins in een gezin? (Ja of neen).

Op grond van de verkregen antwoorden zijn de huishoudingen naar hun aard als volgt gerubriceerd:

- 1. Alleenwonende man (M); 2. Alleenwonende vrouw (V)

Wanneer behalve vraag 8a ook vraag 8f bevestigend was beantwoord, is aan het antwoord op vraag 8f de voorkeur verleend en is de desbetreffende persoon als kostganger en niet als alleenwonende geteld. Was echter sprake van studenten, verpleegsters of van andere personen, voor wie op grond van hun beroep kon worden aangenomen, dat zij eerder als kamerbewoner, dan als kostganger waren te beschouwen, dan is de desbetreffende persoon als alleenwonende aangemerkt.

- 3. Echtepaar (E)

Concubinaatssamenwoningen komen onder dit hoofd niet voor. Samenwonende, niet onderling verwante, echtparen zijn als even zovele afzonderlijke huishoudens geteld. Hetzelfde is geschied bij samenwoning van een ouderechtepaar met getrouwde zoon of dochter en echtgeno(o)t(te), behoudens wanneer in de formulieren duidelijk tot uitdrukking kwam, dat het ouderpaar bij de gehuwde kinderen inwoonde en, op grond van leeftijd enz., een blijvend samenwonen in één huishouden kon worden aangenomen.

- 4. Echtepaar met anderen (E + a)

Onder "anderen" is o.m. het inwonend huispersoneel gerangschikt. Met de onderlinge familiebetrekking tussen leden van het huispersoneel is geen rekening gehouden. De met de dienstbode gehuwde huisknecht is evenals de dienstbode zelf, als "andere" tot het huishouden van zijn principaal gerekend. Met inwonend gehuwd bedrijfspersoneel (bijv. landarbeider met gezin inwonend bij boer, bij wie hij werkt) is anders gehandeld. In deze gevallen zijn twee afzonderlijke huishoudens geteld, waarbij elk dezer huishoudens volgens eigen samenstelling is gerubriceerd.

Leeft een vader of moeder in het gezin van een gehuwde zoon of dochter, dan is het hoofd van het echtpaar steeds als hoofd van het huishouden beschouwd en de vader of moeder als "andere" opgenomen, ook al is deze vader resp. moeder misschien in feite het hoofd van het huishouden.

- 5. Man met anderen (M + a); 6. Vrouw met anderen (V + a)

Bij een concubinaatssamenwoning van een man en een vrouw, beiden zonder kinderen, is de man als hoofd en de vrouw als "andere" beschouwd (M + a). Een vrouw met inwonende dienstbode met kind is geteld als "vrouw met anderen" (V + a).

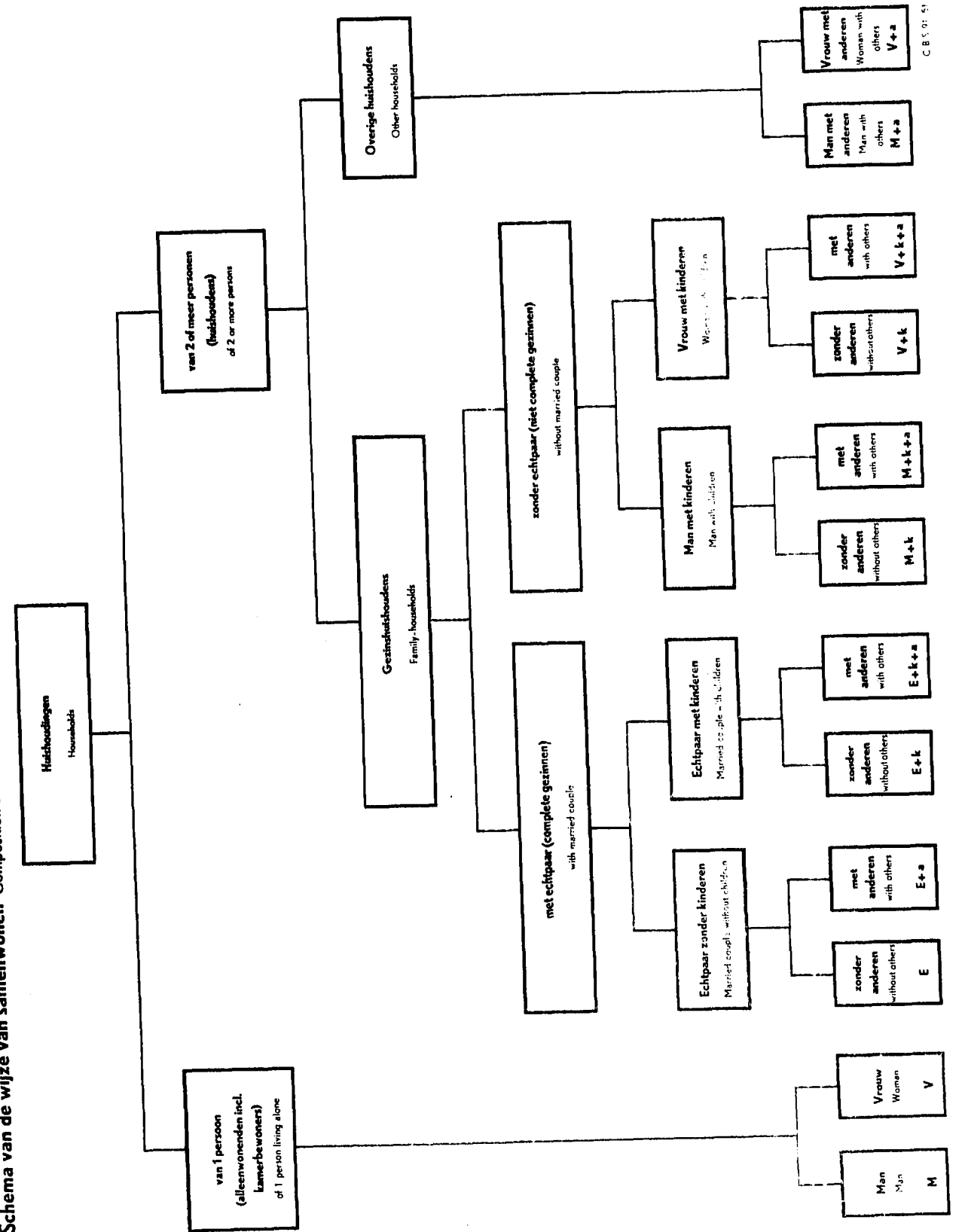
- 7. Echtepaar met kinderen (E + k); 8. Echtepaar met kinderen en anderen (E+k+a)

Als kinderen zijn beschouwd de eigen-, pleeg- en stiefkinderen, alsmede kleinkinderen, voor zover deze in bepaalde gevallen als pleegkind kunnen worden beschouwd (bijv. het kind van de bij de ouders inwonende ongehuwde dochter).

- 9. Man met kinderen (M + k); 10. Vrouw met kinderen (V + k)

- 11. Man met kinderen en anderen (M+k+a); 12. Vrouw met kinderen en anderen (V+k+a).

Schema van de wijze van samenwonen Composition of the households

In het geval van concubinaat, waarbij één van de partijen een of meer eigen kinderen heeft, is de partij met kind of kinderen als hoofd aangemerkt, de andere partij als "andere". Hebben beide partijen een of meer kinderen, dan is de man als hoofd beschouwd.

Op blz. 19 is een schematisch overzicht gegeven van de gemaakte groeperingen.

Bewoners

Als bewoners van de bewoonde woningen en andere bewoonde ruimten zijn beschouwd alle personen, die in deze woningen, enz. thuisbehoren, ook al vertoefden zij op het tijdstip der telling tijdelijk elders, zoals de buiten Nederland verblijvende militairen en zeevarenden, de elders in een inrichting verpleegde personen e.d. Bij de beoordeling van de vraag, waar de getelde personen thuis behoorden, heeft nl. als criterium gegolden de gemeente, alwaar en het adres, waarop zij in het bevolkingsregister waren opgenomen. Een uitzondering is gemaakt voor geïnterneerden, wier huis door anderen werd bewoond, maar die overeenkomstig de desbetreffende bepalingen van de bevolkingsboekhouding nog in het bevolkingsregister van hun oorspronkelijke woongemeente op het adres van hun vroegere woning waren opgenomen. Zij zijn niet tot de bewoners dezer woning gerekend, indien er althans geen familierelatie met de huidige bewoners bestond (echtgenote, kinderen).

Voorts zijn in de totale bevolking volgens de Woning- en gezinstelling niet begrepen de in de bevolkingsregisters, op het adres van gestichten en instellingen opgenomen verpleegden en andere personen en evenmin de bewoners van varende schepen, woonschepen en woonwagens en de in het Centraal bevolkingsregister opgenomen personen. Al deze groepen zijn uiteraard wel in de uitkomst der Volks- en beroepstelling begrepen. Ten slotte dient nog de aandacht te worden gevestigd op het verschil tussen de totale bevolking volgens de Woning- en gezinstelling en het in de uitkomsten der Volkstelling opgenomen cijfer omtrent het totale aantal in woningen en andere bewoonde ruimten gehuisveste personen. Deze afwijking houdt verband met de omstandigheid, dat de na de Volkstelling door de gemeentebesturen uitgevoerde registercontrole (de systematische vergelijking der van de ingevulde telformulieren verwijderde register-controlestroken met de in het bevolkingsregister aanwezige persoonskaarten) veelal zoveel tijd in beslag heeft genomen, dat bij de afsluiting van de bewerking van de Woning- en gezinstelling voor een groot aantal gemeenten de resultaten dezer controle nog niet volledig ter beschikking stonden. In het algemeen kon nog wel rekening worden gehouden met de personen, die in verband met vacantie of voor zaken, e.d. tijdelijk afwezig waren en elders in den lande als tijdelijk aanwezig waren geteld. Daarentegen zijn in de Woningtelling b.v. niet begrepen een aantal in Indonesië verblijf houdende militairen, voor wie de huisgenoten hadden verzuimd een telformulier in te vullen of in kampen vertoevende geïnterneerden, wier woningen inmiddels door anderen werden bewoond.

In de uitkomsten der Volks- en beroepstelling, welke mede moesten dienen voor een juiste vaststelling der gemeentelijke bevolkingscijfers, zijn uiteraard de volledige resultaten van de registercontrole verwerkt. De eigenlijke volkstelling geeft dus de administratief juiste situatie volgens de voorschriften van de bevolkingsboekhouding.

§ 3 OPZET VAN DE VOLGENDE HOOFDSTUKKEN

In de volgende hoofdstukken volgt een nadere bespreking van de uitkomsten van de Woning- en gezinstelling.

In hoofdstuk II wordt de woningvoorraad naar omvang en samenstelling aan een nadere beschouwing onderworpen. Daarbij komen in de eerste plaats die gegevens ter sprake, welke de woningvoorraad bouwtechnisch typeren. Als zodanig zijn te beschouwen de gegevens betreffende de aard van de woonverblijven en die aangaande de bouwwijze.

Daarop volgt een behandeling van de grootte der woningen, gemeten aan het aantal vertrekken, de aansluiting op de openbare nutsbedrijven en de eigendoms- en huurverhoudingen. Hierbij komen tevens de huur en de huurwaarde der woningen ter sprake.

Tot slot wordt een beschouwing gewijd aan de onbewoonde woningen, naar verschillende gezichtspunten.

In hoofdstuk III is de huisvesting der bevolking aan de orde gesteld, bezien van twee kanten. In de eerste plaats is nagegaan, hoe op het ogenblik der telling de woningen waren bewoond en vervolgens is onderzocht, hoe op genoemd tijdstip de huishoudingen waren gehuisvest.

Naast de bespreking van deze feitelijk aangetroffen toestand, is tevens op grond van een aantal veronderstellingen getracht, om tot een berekening van het op de teldatum bestaande woningtekort te komen.

Hoofdstuk IV gaat nader in op de over de omvang, aard en samenstelling der huishoudingen verzamelde gegevens, waarbij tevens aandacht is geschonken aan de zgn. gezinshuishoudens en de daarin nog inwonende kinderen.

Het bovenbedoelde commentaar is beperkt tot een bespreking van de Rijkscijfers en van de algemene regionale verschillen t.a.v. woningvoorraad en woningbezetting en van grootte en samenstelling der huishoudingen. Cijfers voor de afzonderlijke gemeenten zijn slechts hier en daar ter illustratie gebruikt.

De achter de tekst voorkomende tabellen behelzen in de eerste plaats alle in de gelichtdrukte publicatie "Uitkomsten van de Woning- en gezinstelling voor Nederland" opgenomen tabellen met de Rijkscijfers. De overige tabellen geven een samenvatting van de voornaamste gegevens uit de overeenkomstige gelichtdruktepublicaties voor de provincies en de vier grote gemeenten Amsterdam, Rotterdam, 's Gravenhage en Utrecht.

De tussen de tekst opgenomen cartogrammen berusten op een groepering der gegevens volgens economisch-geografische gebieden, van welke gegevens in tabel 40 een opsomming is gegeven.

Nog zij vermeld, dat de in de tabellen 1 t/m 20 voor het Rijk gegeven specificaties in dezelfde vorm beschikbaar zijn voor elk der 1016 gemeenten en de afzonderlijke wijken van die gemeenten, welke ten behoeve van de 12e Volkstelling in wijken zijn onderverdeeld.

De voornaamste cijfers uit deze gelichtdrukte boekjes zijn bovendien samengevat in de gedrukte volkstellingspublicatie Serie B. Voornaamste cijfers per gemeente, Deel 2. Woning- en gezinstelling.

Deze publicatie bevat per gemeente een opgave van:

- het totale aantal woningen en boerderijen met het aantal onder ieder van deze categorieën, dat door de eigenaar wordt bewoond;
- het aantal andere bewoonde ruimten, noodwoningen en noodboerderijen;
- het aantal huishoudingen van 1 persoon (met afzonderlijke vermelding van het aantal kamerbewoners) en het aantal huishoudingen van twee of meer personen (met vermelding van het aantal huishoudingen met kinderen);
- het aantal vertrekken per bewoonde woning;
- het aantal personen in bewoonde woningen, per woning en per vertrek;
- het aantal personen per huishouden;
- het aantal inwonende kinderen per huishouden en per huishouden met kinderen;
- het percentage bewoonde woningen, aangesloten op waterleiding, gasleiding en

electriciteitsnet;
het percentage bewoonde woningen met een huur of huurwaarde per jaar van minder dan f. 208,- en van meer dan f. 400,-;
het percentage van de bevolking woonachtig in boerderijen.

Daarnaast zijn in samenwerking met het Bureau van de Rijksdienst voor het Nationale Plan op grond van deze gemeentelijke uitkomsten der Woning- en gezinstelling nog 12 cartogrammen samengesteld, welke, voorzien van een korte toelichting, zijn opgenomen in de achtereenvolgende nummers van de jaargang 1949 van het "Tijdschrift voor Volkshuisvesting en Stedebouw" 1).

Deze cartogrammen hebben betrekking op de volgende onderwerpen:

Woningtekort;
Aantal personen in "andere bewoonde ruimten", in procenten van de totale bevolking in woningen en andere bewoonde ruimten;
Gemiddeld aantal personen per vertrek;
Gemiddeld aantal vertrekken per woning;
Gemiddeld aantal personen per huishouden;
Aantal één- en tweekamerwoningen, in procenten van het totaal aantal bewoonde woningen;
Aantal één- en tweekamerwoningen onder boerderijen en tuinderswoningen, in procenten van het totaal aantal boerderijen en tuinderswoningen;
Gewone woningen (zonder bedrijf), bewoond door eigenaren, in procenten van alle gewone bewoonde woningen (zonder bedrijf);
Boerderijen en tuinderswoningen, bewoond door eigenaren, in procenten van het totaal aantal boerderijen en tuinderswoningen;
Aantal bewoonde woningen, niet op het waterleidingnet aangesloten, in procenten van het totaal aantal bewoonde woningen;
Aantal bewoonde woningen, niet op gas- en waterleiding en het electriciteitsnet aangesloten, in procenten van het totaal aantal bewoonde woningen;
Aantal bewoonde woningen, noch op de gasleiding, noch op het electriciteitsnet aangesloten, in procenten van het totaal aantal bewoonde woningen.

H O O F D S T U K I I D E W O N I N G V O O R R A A D

§ 1 O M V A N G V A N D E W O N I N G V O O R R A A D

De woningtelling heeft o.m. ten doel om te komen tot vaststelling van de totale omvang van de woningvoorraad. Dit cijfer heeft in de eerste plaats zijn waarde als controle op de voor het tijdstip der telling daaromtrent beschikbare gegevens, welke berusten op de woningvoorraad bij de vorige telling en de resultaten van de registratie der vermeerderingen, resp. verminderingen van de woningvoorraad, welke sindsdien hebben plaatsgehad.

Bovendien vormen de uitkomsten der telling een nieuw uitgangspunt voor de daarna weer regelmatig plaatsvindende bij- en afschrijvingen.

Voor al van dit laatste gezichtspunt uit gezien, zijn de gegevens van de woningtelling 1947 van bijzonder belang te achten. Deze woningtelling kan immers, zoals reeds werd opgemerkt, als de eerste algemene woningtelling in ons land worden beschouwd, waarbij van een woningdefinitie is uitgegaan, welke ook in inter-

1) Deze cartogrammen liggen bovendien voor belangstellenden ter inzage op het Centraal Bureau voor de Statistiek en zijn tegen betaling van f. 0,50 per cartogram verkrijgbaar bij het Bureau van de Rijksdienst voor het Nationale Plan, Lange Voorhout 19 te 's Gravenhage.

nationale zin als de meest juiste is aanvaard en welker uitkomsten ongetwijfeld meer betrouwbaar kunnen worden geacht, dan die op grond van de aan de vorige volkstelling gekoppelde opneming van het aantal woningen.

Tot de woningvoorraad op 31 Mei 1947 behoren in de eerste plaats de 2 049 713 bewoonde woningen.

Vervolgens dienen daartoe gerekend een van de onbewoonde woningen. Bij de telling zijn n.l. drie categorieën onbewoonde woningen geteld, te weten de leegstaande woningen, de tijdelijk, in verband met beschadigingen, niet bewoonde woningen en de niet bewoonde woningen, die voor andere doeleinden in gebruik waren.

Van deze drie groepen behoren de 6 558 leegstaande woningen uiteraard tot de woningvoorraad. Hetzelfde geldt voor de tweede categorie. Het betreft hier 7 156 beschadigde woningen, waarvan kan worden aangenomen, dat zij binnen kortere of langere tijd weer hersteld en bewoonbaar zullen zijn. Zij zijn niet van de woningvoorraad afgevoerd en worden na herstel niet als vermeerdering daarvan opgevoerd en zij dienen dus in de voorraad op 31 Mei 1947 te worden medegeteld.

Dit laatste geldt niet voor de 9 813 woningen, die bij de telling geheel voor andere dan bewoningsdoeleinden in gebruik bleken te zijn. De tellers hebben voor deze woningen slechts woningomslagen aangelegd, voor zover deze zich nog in hun oorspronkelijke staat bevonden en ten behoeve van hun nieuwe bestemming niet waren verbouwd. Hier is dus inderdaad nog sprake van woningen in de zin der woningdefinitie, doch hoewel hun registratie van belang was te achten om te weten, hoeveel woningen aan hun eigenlijke bestemming zijn onttrokken, waren zij in verband met hun veranderd gebruik reeds uit de woningvoorraad afgevoerd en mogen zij ook op 31 Mei 1947 daartoe niet worden gerekend.

Een speciale groep vormen de 1 635 woningen in of op het terrein van gestichten en instellingen, welk aantal is vastgesteld bij de telling van de bevolking in gestichten. Men kan de vraag stellen of deze woningen in de woningvoorraad moeten worden opgenomen.

Aangezien zulks wel geschiedt met de dienst- en liefdadigheidswoningen, waarover op de woningmarkt evenmin vrij kan worden beschikt en de gestichtswoningen bovendien sedert 1930 steeds tot de woningvoorraad zijn gerekend is er reden, dit ook thans te doen.

Van de zgn. "andere bewoonde ruimten" komen twee categorieën voor opneming in aanmerking.

Allereerst de 18 254 noodwoningen en de 3 104 noodboerderijen. Wel is geleidelijke vervanging door permanente woningen de opzet, doch daarmee zal onder de huidige omstandigheden ongetwijfeld nog geruime tijd zijn gemoed. Bovendien zijn zij na hun voltooiing in de woningvoorraad opgenomen en zullen zij daaruit bij hun vervanging worden afgeboekt en mede op grond van deze administratieve overwegingen zijn zij tot de woningvoorraad op 31 Mei 1947 gerekend. Op gelijke gronden is hetzelfde geschied met de 2 373 zomerhuizen, waarin bij de telling een voorlopig blijvende bewoning is aangetroffen.

De overige tot de "andere bewoonde ruimten" gerekende woonverblijven, zoals tijdelijk voor bewoning in gebruik genomen kantoor-, wijk- en andere grote gebouwen, zomede noodverblijven als keten, barakken, schuren, plaggenhutten, bunkers, bewoonde onbewoonbaar verklaarde woningen, kortom alle ruimten, die naar hun aard niet voor bewoning zijn bestemd, dienen uiteraard buiten de woningvoorraad te blijven.

Dit geldt eveneens voor woningen in aanbouw, welke eerst bij hun voltooiing worden opgenomen, alsmede voor onherstelbaar vernielde en niet-bewoonde onbewoonbaar verklaarde woningen, welke reeds van de voorraad zijn afgevoerd. Voor deze groepen woningen is door de teller geen woningomslag aangelegd.

Ten slotte verdienen in dit verband nog de zgn. deelwoningen de aandacht. Afgaande op het in 1930 toegepaste woningbegrip in huurrechtelijke zin, moeten deze rechtstreeks door de eigenaar afzonderlijk verhuurde delen van woningen toen als zelfstandige woningen zijn geteld.

In hoeverre zulks in de praktijk is geschied, valt niet te zeggen.

Bij de thans gehouden woningtelling is, zoals reeds is medegedeeld, aan deze woningen met deelwoningen een afzonderlijke vraag (5c en d) op de woningomslag gewijd.

In verscheidene gevallen is evenwel, in verband met andere op de omslagen ingevulde gegevens, twijfel gerezen of bedoelde vragen wel steeds op de juiste wijze zijn beantwoord. Bij nader onderzoek ter plaatse in een aantal gemeenten is deze twijfel gerechtvaardigd gebleken.

Na een zo zorgvuldig mogelijke beoordeling der desbetreffende formulieren is voor het land als geheel een aantal van 30 000 woningen met twee of meer deelwoningen aangenomen, te zamen met 61 000 deelwoningen.

Moet het verschil van 31 000 nu tot de woningvoorraad van 31 Mei 1947 worden gerekend?

Deze vraag is ontkennend beantwoord.

Niet alleen omdat de deelwoningen uiteindelijk niet als woningen in bouwtechnische zin kunnen worden aangemerkt, doch mede op praktische gronden. In de eerste plaats staat nl. het door de tellers opgegeven aantal deelwoningen niet voldoende betrouwbaar vast. Voorts, omdat moet worden betwijfeld of de periodieke opgaven omtrent de mutaties onder deze categorie, zowel wat nieuwe gevallen, als de opheffing van bestaande gevallen betreft wel volledig zijn, waardoor, bij opnemng van de deelwoningen in de woningvoorraad, de daaromtrent regelmatig bij te houden totaalcijfers aan waarde zouden inboeten.

Intussen mag niet uit het oog worden verloren, dat deze deelwoningen in verscheidene gemeenten reeds tientallen jaren als normale woningen worden verhuurd en gehuurd en naast de bouwtechnische woningen een plaats op de woningmarkt innemen.

Bij berekeningen omtrent woningtekorten e.d. zal men deze categorie "woningen" dan ook niet over het hoofd mogen zien.

Vandaar dat is gepoogd om bij de woningtelling van 31 Mei 1947 inzicht te verkrijgen in de totale omvang van deze groep, terwijl sindsdien wordt getracht ook de mutaties daaronder afzonderlijk zo goed mogelijk bij te houden.

Op grond van het bovenstaande kan thans de volgende opstelling worden gegeven van de woningvoorraad in ons land op 31 Mei 1947:

Bewoonde woningen	2 049 713
leegstaand,	6 558
Onbewoonde woningen tijd.onbewoond	7 156
door beschadiging	
Woningen in (of op het terrein van)	
gestichten en instellingen	1 635
Noodwoningen	18 254
Noodboerderijen	3 104
Zomerhuizen	2 373
	<hr/>
Totaal ...	2 088 793
2de en volgende deelwoningen in	
woningen met deelwoningen	31 000

Hieronder volgt een overzicht van de verdeling van de woningvoorraad over de afzonderlijke provincies, volgens de woningtelling van 31 Mei 1947, vergeleken met de berekende voorraad op genoemde datum op grond van de uitkomsten van de Volkstelling van 31 December 1930 en de af- en bijschrijvingen, welke sindsdien tot en met 31 Mei 1947 hebben plaatsgehad.

Staat 1. Totale woningvoorraad op 31 December 1930 en 31 Mei 1947

Provincies	Woningvoorraad volgens Volkstelling 31 Dec. 1930	Saldo-vermeerdering door bij- en afschrijving van 31-12-1930 tot 31-5-1947	Berekende woningvoorraad op 31-5-1947 (K2 + K3)	Werkelijke woningvoorraad op 31-5-1947 volgens woningtelling	Verskil (K4 - K5)
1	2	3	4	5	6
Groningen ..	94 886	17 081	111 967	109 137	2 830
Friesland...	102 748	13 312	116 060	111 299	4 761
Drenthe	47 513	9 167	56 680	54 003	2 677
Overijssel..	113 323	20 127	133 450	131 434	2 016
Gelderland..	180 064	26 854	206 918	204 301	2 617
Utrecht	96 090	24 684	120 774	119 635	1 139
Noordholland	388 373	62 582	450 955	443 637	7 318
Zuidholland.	493 497	66 544	560 041	529 683	30 358
Zeeland	62 321	3 038	65 359	64 458	901
Noordbrabant	179 731	33 748	213 479	208 234	5 245
Limburg	106 990	18 025	125 015	112 595	12 420
Noordoostel. Polder	-	377	377	377	-
Nederland ..	1 865 536	295 539	2 161 075	2 088 793	72 282

De totale woningvoorraad volgens de woningtelling van 31 Mei 1947 blijkt dus rond 72 000 of $\pm 3\frac{1}{2}\%$ minder te zijn dan de berekende voorraad voor deze datum.

Dit verschil dient aan verschillende oorzaken te worden toegeschreven.

In de eerste plaats aan de in 1930 toegepaste woningdefinitie, waarbij de huurrechtelijke woning als uitgangspunt werd gekozen. Doch zelfs indien men aanneemt, dat het aantal deelwoningen in 1930 niet minder is geweest dan in 1947, zou daarmee nog maar een gedeelte van het verschil zijn verklaard, nl. 31 000 van de 72 000.

De tweede oorzaak dient gezocht in de onderling afwijkende wijze van tellen in 1930 en 1947, waarop reeds eerder is gewezen. Op grond daarvan mag als vaststaand worden aangenomen, dat in 1930 in veel gevallen niet de woning, doch de huishouding als eenheid is geteld en dat toen een groter aantal woningen is vastgesteld dan in werkelijkheid aanwezig was.

Dit blijkt o.m. al zeer duidelijk voor een gemeente als 's Gravenhage, waar bij de Volkstelling van 1930 in totaal 130 000 woningen zijn geteld, terwijl men

van gemeentewege zelf op een cijfer van 109 000 kwam. Dit betekent, dat voor deze gemeente het huidige verschil van 19 000 tussen de bijgestaffelde woningvoorraad en die volgens de woningtelling van 1947, nagenoeg geheel als gevolg van een onjuist vastgesteld aantal woningen bij de volkstelling van 1930 kan worden gezien. Voor overeenkomstige afwijkingen in andere gemeenten zal de verklaring mede in deze richting moeten worden gezocht.

Ten slotte kunnen de verschillen samenhangen met onvolkomenheden in de registratie van de vermeerderingen en verminderingen van de woningvoorraad gedurende de 17 jaren, welke tussen beide tellingen zijn verlopen. Inzonderheid voor de eerste jaren na 1930 en gedurende de oorlogsperiode zijn minder volledige opgaven der mutaties wel waarschijnlijk te achten. In hoeverre en in welke richting de eircijfers daardoor zijn beïnvloed, valt niet te bepalen.

In absolute zin is het uiteindelijk verschil het hoogst voor de provincie Zuidholland, nl. ruim 30 000, waarvan evenwel 2/3 voor rekening komt van de reeds genoemde afwijking voor de gemeente 's Gravenhage.

Relatief genomen zijn de afwijkingen hoger in Groningen, Friesland en Drenthe (resp. 3, 4 en 5% van de huidige woningvoorraad) en inzonderheid in Limburg (11%).

§ 2 BEWOONDE WONINGEN

Aard der woningen

Van de 2 049 713 op 31 Mei 1947 in het Rijk getelde bewoonde woningen blijken 1 557 561 of 76% onder de gewone woningen (zonder bedrijf) te kunnen worden gerangschikt; 218 853 woningen of 10,7% behoren tot de categorie boerderijen of tuinderswoningen, terwijl de rest t.w. 273 299 of 13,3%, als woningen met bedrijf kan worden aangemerkt. Onder deze laatste categorie komen nog 45 376 gewone woningen voor, waarin gewone vertrekken worden gebruikt als ruimten voor de uitoefening van beroep of bedrijf. Deze woningen maken 2,2% van het totaal uit.

Voor de meeste provincies, maar vooral voor de vier grote gemeenten, wijken deze verhoudingen, in het bijzonder wat betreft de boerderijen en tuinderswoningen, vrij sterk af van het gemiddelde voor het Rijk als geheel, hetgeen blijkt uit staat 2.

Slechts voor de provincies Groningen en Zeeland is de verdeling ongeveer gelijk aan die voor het land als geheel. Gelderland en Overijssel hebben verhoudingsgewijs ongeveer tweemaal zoveel boerderijen als het Rijk, Drenthe zelfs bijna driemaal zoveel. Zeer lage percentages voor boerderijen en tuinderswoningen worden gevonden in de beide Hollanden en Utrecht nl. slechts 3,3% in Zuidholland; 4,2% in Noordholland en 6% in Utrecht. Dit zijn tevens de provincies met een relatief groter aantal gewone woningen zonder bedrijf dan in het gehele land en in alle andere provincies, hetgeen uiteraard veroorzaakt wordt door de grote gemeenten in deze gewesten.

Voor de overige woningen met bedrijf zijn de onderlinge afwijkingen minder groot, hoewel ook hier nog wel markante verschillen zijn aan te wijzen. Zo valt bijv. Limburg op, met het hoogste percentage voor de groep winkelwoningen. Toch mag Limburg op grond van dit cijfer niet zonder meer als de provincie met de grootste winkeldichtheid worden beschouwd. In de telling zijn immers alleen de winkelwoningen begrepen, d.w.z. woningen, welke met de bijbehorende winkel een dusdanige bouwtechnische eenheid vormen, dat de winkel binnendoor van de woning uit bereikbaar is. Winkels zonder woonruimte zijn buiten de telling gebleven, evenals de zgn. winkels met dagverblijf. Bleek dit dagverblijf voor permanente bewoning te worden gebruikt, dan is het als "andere bewoonde ruimte" beschouwd. Voorts zij volledigheidshalve nog opgemerkt, dat van de noodwoningen, die met winkels niet afzonderlijk zijn geteld.

Staat 2. Procentuele verdeling der bewoonde woningen naar hun aard, per provincie, enz.

Provincies en grote gemeenten	Gewone woningen (zonder bedrijf)	Boerderijen en tuinderswoningen	Overige woningen met bedrijf		
			Winkelwoningen	Woningen met werkplaats	Gewone woningen met bedrijf
Groningen	73,4	10,9	8,2	5,9	1,6
Friesland	65,7	18,1	8,2	7,0	1,0
Drenthe	54,5	31,5	7,9	5,3	0,8
Overijssel	65,9	20,1	7,3	4,9	1,8
Gelderland	64,0	21,1	6,9	5,8	2,2
Utrecht	79,4	6,0	7,1	4,9	2,6
Noordholland...	84,6	4,2	5,3	3,6	2,3
Zuidholland ...	85,9	3,3	5,1	3,0	2,7
Zeeland	71,3	12,3	8,0	6,9	1,5
Noordbrabant ..	67,3	16,6	8,0	5,7	2,4
Limburg	65,7	17,1	9,7	5,3	2,2
Nederland 1) ..	76,0	10,7	6,5	4,6	2,2
Amsterdam	92,4	0,3	3,3	1,6	2,4
Rotterdam	93,8	0,4	3,6	0,6	1,6
's Gravenhage..	87,5	0,2	4,5	2,0	5,8
Utrecht	86,2	0,4	7,3	2,8	3,3

1) In deze en alle volgende staten zijn de cijfers voor de N.O.P. -in decijfers voor Nederland begrepen.

Hoge percentages winkelwoningen zijn eveneens aangetroffen in Zeeland, Noordbrabant, Groningen en Friesland, waar behalve voor winkelwoningen ook hoge verhoudingscijfers voor woningen met werkplaats voorkomen. Zij zullen vooral hieruit moeten worden verklaard, dat in deze provincies woon- en werkplaats meer met elkaar zijn verbonden dan bijv. in de beide Hollanden, waar door een belangrijk hogere frequentie van het grootbedrijf het wonen en werken in sterker mate van elkaar zijn gescheiden. Men lette in dit verband op Rotterdam en Amsterdam met slechts resp. 5,8 en 7,3% woningen met bedrijf (zonder boerderijen en tuinderswoningen).

Bouwwijze der woningen

De vraagstelling t.a.v. de bouwwijze is, in verband met het feit, dat de telling moest worden uitgevoerd door hoofdzakelijk niet-technisch geschoolde tellers, zeer eenvoudig geweest en luidde als volgt (zie bijlage 1):

- 4 a) Is de woning volgens de bouw een geheel huis? (Ja of neen)
- b) Zo ja, is het huis dan vrijstaand, aangebouwd of ingebouwd? (Opgeven wat het is)
- c) Is de woning een deel van een pand? (Ja of neen)
- d) Zo ja, op welke verdieping(en) zijn dan de voornaamste woonvertrekken gelegen? (Opgeven: kelder, gelijkstraats, 1e, 2e, 3e enz. verdieping).

De, aan de hand van deze vragen, verkregen resultaten geven enkele aanwijzingen over de plaatselijke verschillen, ten aanzien van de verspreiding der bebouwing, of anders gezegd van de woonconcentratie, en wel op grond van:

- 1) de verhouding tussen eengezinshuizen en het aantal woningen in meergezins-huizen (vragen 4a en c)

- 2) de verhouding tussen vrijstaande, aangebouwde en ingebouwde huizen onder de eengezinshuizen (vraag 4b) en
3) de ligging der woningen in de meergezinshuizen (vraag 4c en d).

Verhouding tussen eengezinshuizen en het aantal woningen in meergezinshuizen

De verhouding tussen het aantal eengezinshuizen en het aantal meergezinshuizen is niet te bepalen, omdat bij deze telling alleen de woning als teleenheid is aanvaard en daarnaast geen opneming van het aantal huizen of percelen heeft plaatsgevonden. In onderstaand overzicht is dan ook slechts de verhouding gegeven, tussen het aantal woningen, tevens eengezinshuis en het aantal woningen, dat in meergezinshuizen voorkomt, d.w.z. de woningen, die slechts een deel van een pand beslaan.

Staat 3. Procentuele verdeling der bewoonde woningen naar bouwwijze, per provincie, enz.

Provincies en grote gemeenten	Woningen, tevens geheel huis	Woningen, deel van een pand	Provincies en grote gemeenten	Woningen, tevens geheel huis	Woningen, deel van een pand
Groningen	74,8	25,2	Noordbrabant..	94,5	5,5
Friesland	97,0	3,0	Limburg	95,9	4,1
Drenthe	98,2	1,8	Nederland	71,3	28,7
Overijssel	96,3	3,7	Amsterdam	6,0	94,0
Gelderland	91,3	8,7	Rotterdam	13,4	86,6
Utrecht	83,6	16,4	's Gravenhage.	20,9	79,1
Noordholland...	49,6	50,4	Utrecht	60,8	39,2
Zuidholland ...	46,4	53,6			
Zeeland	95,3	4,7			

Voor het land als geheel blijkt rond 70% der woningen als geheel huis te zijn gebouwd, terwijl de overige 30% in meergezinshuizen voorkomt. Voor de meeste provincies is dit eerste cijfer belangrijk hoger dan 70. Slechts 4 van de 11 provincies komen beneden 90%, nl. Noordholland, Zuidholland, Utrecht en Groningen, met resp. 49,6%, 46,4%, 83,6% en 74,8%. Vooral in Noordholland en Zuidholland is het percentage eengezinshuizen dus al bijzonder laag. Dit is niet toevallig. In deze provincies komen immers de grote steden voor en de bouw van meergezinshuizen, waaronder speciaal de étagebouw heeft zich tot nu toe vrijwel tot deze steden beperkt. Dit blijkt wel uit de cijfers voor Amsterdam (slechts 6% der woningen is tevens geheel huis), Rotterdam (13,4%) en 's Gravenhage (20,9%). Zeer opvallend is het reeds aanmerkelijk hogere percentage voor Utrecht (60,8%).

Het eengezinshuis blijkt dus in geheel Nederland verre in de meerderheid te zijn, met uitzondering van de gebieden met een grote woonconcentratie (i.c. de 3 grote steden) in meergezinshuizen.

Verhouding tussen vrijstaande, aangebouwde en ingebouwde huizen onder de eengezinshuizen

Voor een inzicht in de verspreiding van de bebouwing is niet alleen de verhouding tussen de aantallen woningen in een- en meergezinshuizen van belang. Een verdere aanwijzing geeft de onderscheiding der eengezinshuizen naar vrijstaande, aangebouwde en ingebouwde. In staat 4 zijn de vrijstaande boerderijen nog afzonderlijk vermeld, omdat de agrarische bebouwing in den regel uit vrijstaande huizen bestaat.

Verder is in deze staat nog de onderlinge verhouding tussen de aantallen aangebouwde en ingebouwde woningen vastgelegd, door het aantal ingebouwde woningen uit te drukken per 100 aangebouwde.

In het algemeen kan, naarmate dit verhoudingscijfer hoger ligt, van een meer aaneengesloten bebouwing worden gesproken.

Uit staat 4 blijkt, dat, van het hier belandde gezichtspunt uit bezien, de provincie Drenthe de meest open bebouwing heeft. 72% van de gehele huizen in deze provincie is vrijstaand. Uit de verhouding tussen aangebouwde en ingebouwde woningen blijkt verder, dat de bebouwing in Drenthe ook wat de niet vrijstaande (tevens gehele) huizen betreft, meer open is dan in alle overige provincies.

Staat 4. Procentuele verdeling der eengezinshuizen naar bouwwijze, per provincie, enz.

Provincies en grote gemeenten	Vrijstaand		Aangebouwd of ingebouwd	Ingebouwde woningen op 100 aangebouwde
	Boerderijen enz.	Andere		
Groningen	13,0	47,9	39,0	37
Friesland	16,9	37,8	45,3	57
Drenthe	30,2	41,5	28,3	30
Overijssel	19,5	20,9	59,6	64
Gelderland	21,3	31,0	47,7	55
Utrecht	6,4	16,1	77,5	105
Noordholland ..	7,4	22,2	70,4	102
Zuidholland ...	5,6	14,1	80,3	127
Zeeland	9,9	25,1	65,0	95
Noordbrabant ..	16,0	22,2	61,8	104
Limburg	13,7	19,0	67,3	86
Nederland	13,3	24,6	62,1	89
Amsterdam	4,5	8,7	86,8	197
Rotterdam	1,3	6,7	92,0	179
's Gravenhage ..	0,6	2,5	96,9	329
Utrecht	0,3	1,2	98,5	504

Na Drenthe volgen de provincies Groningen, Friesland, Gelderland en Overijssel met een wat minder sterk gespreide bebouwing. Het percentage vrijstaande gehele huizen bedraagt in deze provincies resp. 61, 55, 52 en 40% waarvan resp. 48,38, 31 en 21% tot de niet agrarische bebouwing behoort. De openheid van de bebouwing wordt dus in deze provincies, evenals overigens in alle andere provincies, het Rijk en de drie grote steden in veel sterkere mate bepaald door de niet-agrarische, dan door de agrarische bebouwing. De niet vrijstaande gehele huizen zijn voorts in de provincie Groningen het meest gespreid gebouwd, in de provincie Overijssel het minst, terwijl de provincies Friesland en Gelderland, die elkaar in dit opzicht niet veel ontlopen, ongeveer het midden tussen Groningen en Overijssel houden.

Noordbrabant, Zeeland en Limburg hebben een minder ruime bebouwing dan de zojuist genoemde provincies. Slechts rond 35% van de woningen bestaat hier uit vrijstaande hele huizen. De verhouding tussen aangebouwde en ingebouwde huizen voor ieder van deze provincies wijst op een meer aaneengesloten voorkomen van de niet vrijstaande gehele huizen dan in de vijf eerder genoemde provincies. Vooral voor Noordbrabant is dit laatste het geval. De overige drie provincies, nl. Zuidholland, Noordholland en Utrecht, hebben een overwegend gesloten bebouwing. Noordholland heeft niet meer dan 30% vrijstaande hele huizen, Utrecht 23% en Zuidholland slechts 20%. De invloed van de grote steden — die uiteraard een sterk

aaneengesloten bebouwing vertonen - is hier onmiskenbaar. Dit blijkt trouwens uit de overeenkomstige, belangrijk lagere percentages voor de vier, in deze provincies gelegen grote gemeenten. Ongetwijfeld moet hier verband worden gezocht met de beperktheid van de beschikbare bouwgrond, de prijs van de bouwgrond, de gemeentelijke bouwpolitiek e.d.

De meer of mindere geslotenheid van de bebouwing komt verder ook tot uitdrukking bij vergelijking van de verhouding tussen aangebouwde en ingebouwde woningen. Het aantal ingebouwde op 100 aangebouwde woningen is in de grote gemeenten belangrijk hoger dan in de provincies en het Rijk als totaal. Overigens bestaan tussen de grote gemeenten onderling nog belangrijke verschillen. In Amsterdam en Rotterdam bedraagt dit cijfer resp. 197 en 179 tegen 329 voor 's Gravenhage en zelfs 504 voor de gemeente Utrecht. Hoewel dus volgens staat 3 het eengezinshuis in Amsterdam en Rotterdam minder frequent voorkomt dan in 's Gravenhage en Utrecht, blijkt thans, dat voor zover in Amsterdam en ook in Rotterdam eengezinshuizen zijn gebouwd, daaronder relatief meer vrijstaande voorkomen dan in 's Gravenhage en met name in Utrecht, waar de eengezinshuizen, meer dan in de eerstgenoemde gemeenten, vooral uit grote complexen ingebouwde en aangebouwde woningen bestaan.

Ligging der woningen in de meergezinshuizen

Een derde indicatie voor de woonconcentratie geven de, op grond van de antwoorden op vraag 4d, verzamelde cijfers voor de verdieping, waarop in de meergezinshuizen de belangrijkste woonvertrekken zijn gelegen. Hierbij is een onderscheid gemaakt in de ligging der hoofdwoonvertrekken in sousterrains, gelijkstraaits, le verdieping, tweede verdieping enz.

Een algemeen overzicht van de verhouding tussen de hoog- en laagbouw in technische zin, kan uit deze cijfers niet worden afgeleid, mede omdat vraag 4d niet is gesteld voor eengezinshuizen (d.w.z. woningen tevens geheel huis), welke uiteraard meer dan 1 verdieping kunnen hebben 1). De hier besproken cijfers geven dus naast de eerder vermelde over de woonconcentratie in horizontale zin, slechts een beeld van de woonconcentratie in verticale zin. Uit de verzamelde cijfers blijkt, dat de woonconcentratie in laatstbedoeld opzicht in Nederland van zeer ondergeschikte betekenis is. In 1986 van de 1 016 gemeenten, is geen enkele woning geteld, waar de hoofdwoonvertrekken op de derde verdieping of hoger zijn aangetroffen. Amsterdam, Rotterdam, 's Gravenhage en Schiedam zijn de enige gemeenten in Nederland, waar deze vertrekken hoger dan de vierde verdieping voorkomen. In totaal betreft het hier 577 woningen waarvan 450 in Amsterdam.

Samenvatting

Samenvattend kan met betrekking tot de woonconcentratie worden opgemerkt, dat zij het grootst is in de drie westelijke provincies. Deze provincies vertonen lage percentages eengezinshuizen, en bovendien een sterk gesloten bouwwijze voor deze huizen. Dit wordt veroorzaakt door de in deze gewesten gelegen grote gemeenten, waar de voor de provincies gegeven verhoudingen zich in versterkte mate manifesteren. Ook de woonconcentratie in verticale zin is in deze grote gemeenten het grootst. De meest verspreide verbouwing vertoont de provincies Drenthe, alwaar het % eengezinshuizen zeer hoog is, terwijl de eengezinshuizen zelf voor meer dan 70% als vrijstaande gehele huizen zijn gebouwd.

1) Dit geldt ook voor winkelwoningen tevens geheel huis waarin de belangrijkste woonvertrekken op de eerste verdieping kunnen zijn gelegen.

Aantal vertrekken

Bij deze telling is de grootte der woningen gemeten aan het aantal vertrekken. Wat de aard der als vertrek getelde ruimten aangaat, zij verwezen naar de toelichting in hoofdstuk I (§ 2) van deze publicatie.

Gemiddeld aantal vertrekken per woning

In staat 5 zijn enige verhoudingscijfers betreffende het gemiddelde aantal vertrekken per woning vermeld en uit de kolommen 2 t/m 7 van deze staat blijken reeds direct belangrijke tegenstellingen tussen de afzonderlijke provincies.

In Drenthe vallen 22 van de 34 gemeenten (d.w.z. 65%) in de laagste groep (minder dan 3,5 vertrek per woning). In Groningen en Friesland geldt dit voor 31 resp. 20, d.w.z. voor 54 resp. 45% der gemeenten en op de vierde plaats komt Zeeland. In deze vier provincies blijven vrijwel alle gemeenten beneden het Rijksgemiddelde (zie kolommen 8, 9 en 10).

Staat 5. Groepering der gemeenten, per provincie, naar het gemiddeld aantal vertrekken per woning

Provincies	Aantal gemeenten met een gemiddeld aantal vertrekken per woning van:						Totaal aantal gemeenten	W.v. met een gemiddelde beneden het Rijksgemidd.		Gemiddeld aant.vertrekken per woning per provincie
	3,5 of minder	3,51-4,00	4,01-4,50	4,51-5,00	5,01-5,50	5,51 en meer		abs.	%	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Groningen.	31	16	7	1	2	-	57	55	96,5	4,06
Friesland.	20	13	5	3	1	2	44	41	93,2	3,81
Drenthe ..	22	8	1	1	2	-	34	32	94,1	3,71
Overijssel	7	6	10	11	8	11	53	31	59,6	5,08
Gelderland	7	17	14	23	42	9	112	57	50,9	5,18
Utrecht ..	1	11	11	22	11	11	67	41	61,2	5,52
Noordholl.	7	45	19	27	7	16	121	91	75,2	4,93
Zuidholl..	35	47	43	26	16	6	173	144	83,2	5,02
Zeeland...	27	38	22	10	4	-	101	96	95,1	4,26
Noordbrab.	4	24	26	39	36	14	143	81	56,6	5,16
Limburg...	-	-	-	2	20	89	111	-	-	5,99
Nederland.	161	225	158	185	149	158	1 016	669	66,2	4,94

Een geheel tegengesteld beeld vertoont Limburg, waar in alle gemeenten de gemiddelde woninggrootte uitkomt boven die voor het Rijk als geheel en 89,d.w.z. niet minder dan 80% van alle gemeenten in deze provincie, in de hoogste groep vallen (meer dan gemiddeld 5,5 vertrek per woning).

In de laatste kolom van staat 5 is voor iedere provincie nog het gemiddelde voor alle in de provincie getelde woningen berekend, ongeacht de gemeente, waarin zij zijn gelegen. Deze cijfers geven voor de beoordeling van de provinciale verhoudingen een beter beeld dan die in de voorafgaande kolommen, aangezien op deze wijze ook de grootte der gemeenten tot zijn recht komt. Volgens deze cijfers is de Drenthse bevolking op de kleinste woning aangewezen (3,71 vertrek per woning) hetgeen wel een zeer belangrijk verschil vormt met de 5,52 resp. 5,99 vertrekken per woning in de provincies Utrecht en Limburg. In het algemeen genomen blijkt aan de hand van de cijfers voor de afzonderlijke gemeenten in de grote gemeenten en voorts in tal van kleinere met min of meer stedelijk karakter de woninggrootte boven het Rijksgemiddelde te liggen. Dit

geldt evenzeer voor verscheidene der rond de grote gemeenten gelegen forensengemeenten, alsmede voor de gemeenten in de speciale woongebieden, zoals het Gooi, Zuid-Kennemerland, de Utrechtse heuvelrug, de Veluwezoom e.d.

Vanzelfsprekend zijn er uitzonderingen. Zo blijven Amsterdam en Rotterdam juist beneden het Rijksgemiddelde, terwijl, zoals reeds werd opgemerkt, in Limburg alle gemeenten, tot de kleinste toe, daarboven komen.

Staat 6 geeft het gemiddeld aantal vertrekken per woning in verband gebracht met de aard van het woonverblijf.

Staat 6. Gemiddeld aantal vertrekken per woning naar de aard van het woonverblijf

Provincies en grote gemeenten	Gewone woningen (zonder bedrijf)	Boerderijen en tuinderswoningen	Overige woningen met bedrijf		
			Winkelwoningen	Woningen met werkplaats	Gewone woningen
Groningen ...	3,96	3,57	4,84	4,61	5,99
Friesland ...	3,75	3,18	4,98	4,47	5,41
Drenthe	3,81	2,96	5,19	4,68	5,70
Overijssel ..	5,19	4,19	5,86	5,63	6,25
Gelderland ..	5,27	4,36	5,88	5,68	6,74
Utrecht	5,52	4,66	5,49	5,81	6,81
Noordholland.	4,93	4,05	4,84	5,27	6,20
Zuidholland..	4,99	4,52	4,79	5,38	6,57
Zeeland	4,06	4,39	5,16	4,84	5,46
Noordbrabant.	5,17	4,35	6,02	5,77	6,20
Limburg	5,82	5,74	7,04	6,67	6,82
Nederland ...	4,94	4,20	5,39	5,40	6,40
Amsterdam ...	4,57	4,28	4,01	5,19	5,78
Rotterdam ...	4,92	5,00	3,93	4,98	6,14
's Gravenhage	5,62	5,05	4,72	6,21	6,96
Utrecht	5,54	4,60	5,10	6,12	7,00

Over de gehele linie bieden de boerderijen en tuinderswoningen minder ruimte, dan de overige woningen, behoudens in de provincie Zeeland, waar de gewone woningen zonder bedrijf gemiddeld kleiner zijn dan de boerderijen en tuinderswoningen.

Zijn in het algemeen de gewone woningen zonder bedrijf groter dan de boerderijen en tuinderswoningen, de overige woningen met bedrijf zijn over het algemeen weer groter dan de gewone woningen.

Dit geldt wel zeer in het bijzonder voor gewone woningen met bedrijf, hetgeen echter begrijpelijk wordt, wanneer men bedenkt, dat de in deze woningen voor uitoefening van beroep of bedrijf in gebruik zijnde vertrekken zijn medegerekend (zie hoofdstuk I onder "vertrekken"). Hiermede dient dus bij de beoordeling van de cijfers over het gemiddeld aantal vertrekken in de gewone woning met bedrijf rekening te worden gehouden. Hetzelfde geldt voor de winkelwoningen en de woningen met werkplaats, waarin ongetwijfeld ook nog wel gewone vertrekken voor kantoor- en/of opslagruimte in gebruik zullen zijn.

Opvallend is, dat de winkelwoningen in alle provincies, uitgezonderd de 3 westelijke, groter zijn dan de gewone woningen. Hetzelfde geldt in alle provincies voor de woningen met werkplaats t.o.v. de winkelwoningen. In de drie westelijke provincies zijn de woningen met werkplaats groter dan de winkelwoningen,

terwijl in de overige provincies het omgekeerde het geval is. Ook in de vier grote gemeenten zijn de woningen met werkplaats groter en het is waarschijnlijk dat hierdoor mede de vermelde afwijkende verhouding voor de westelijke provincies is bepaald.

Het aantal vertrekken per woning

Naast het gemiddeld aantal vertrekken per woning is een verdeling van het aantal woningen naar het aantal daarin gelegen vertrekken van niet minder belang. Deze verdeling is voor de woningvoorraad van het Rijk, gecombineerd met een onderscheiding naar de aard van het woonverblijf, gegeven in staat 7.

Staat 7. Procentuele verdeling der bewoonde woningen naar het aantal vertrekken, gesplitst naar de aard van het woonverblijf

Aantal vertrekken	Gewone woningen (zonder bedrijf)	Boerderijen of tuinderswoningen	Overige woningen met bedrijf	Alle bewoonde woningen
1	2,4	2,9	0,6	2,2
2	8,0	14,3	4,0	8,2
3	10,5	19,7	10,0	11,5
4	17,2	22,9	17,1	17,8
5	25,2	18,7	21,6	24,0
6	21,3	12,2	19,8	20,1
7	8,8	5,6	12,2	8,9
8	3,4	2,4	6,6	3,7
9	1,5	0,8	3,5	1,7
10 t/m 14	1,6	0,5	4,3	1,8
15 en meer	0,1	0,0	0,3	0,1
Totaal ...	100,0	100,0	100,0	100,0

Onder de in deze staat opgenomen woningen zijn in het bijzonder de aantallen een- en tweekamerwoningen vermeldenswaard omdat deze in de regel van een verouderd type van slechte kwaliteit zijn. Voor het land als geheel gaat het daarbij om 45 052 eenkamerwoningen, 167 329 tweekamerwoningen, te zamen om rond 10% van alle bewoonde woningen op 31 Mei 1947. De frequentie dezer woningen onder de bewoonde woningen, naar de aard van het woonverblijf, is voor de provincies en de grootste vier gemeenten opgenomen in staat 8.

Staat 8. Percentage bewoonde woningen met één en twee vertrekken onder woonverblijven van verschillende aard in elke provincie

Provincies	Boerderijen en tuinderswoningen	Overige woningen met bedrijf	Woningen zonder bedrijf	Alle bewoonde woningen te zamen
Groningen ...	32,9	10,1	29,5	28,6
Friesland ...	40,4	12,7	35,2	32,5
Drenthe	45,5	9,8	32,2	33,3
Overijssel ..	15,9	2,6	7,1	8,3
Gelderland ..	11,2	2,3	7,3	7,4
Utrecht	6,8	2,4	6,6	6,0
Noordholland.	12,8	3,6	4,9	5,1
Zuidholland..	10,5	4,3	8,1	7,8
Zeeland	16,3	8,6	28,5	23,6
Noordbrabant.	10,0	3,0	10,8	9,4
Limburg	1,1	0,8	1,5	1,3
Nederland ...	17,3	4,6	10,4	10,4

Blijkens deze staat komen de één- en tweekamerwoningen vooral voor onder de boeren- en tuinderswoningen. Dit geldt voor alle provincies met uitzondering van Zeeland en Limburg, in welke laatste provincie het percentage kleine boeren- en tuinderswoningen al zeer gering is (1%). Dit was wel te verwachten, gezien het bijzondere bouwtype der Limburgse boerderijen. In Zeeland is het percentage één- en tweekamerwoningen onder gewone woningen (zonder bedrijf) niet minder dan 28,5% tegen 16,3% onder de boerderijen. Verder blijkt nog, dat in het Noorden van het land en vooral in Friesland en Drenthe de zeer kleine woningen niet alleen onder de boerderijen en tuinderswoningen, doch ook onder de overige bedrijfswoningen en onder de gewone woningen een belangrijk groter plaats innemen dan in alle andere provincies. Voor een juiste vergelijking van de regionale verschillen in de kwaliteit van de woningvoorraad (gemeten aan het aantal één- en tweekamerwoningen) moet men echter uitgaan van dezelfde categorie van woningen. De boerderijen zijn hiervoor niet voldoende over het gehele land verspreid; zij komen vooral in de grotere gemeenten slechts sporadisch voor. Verder is het aantal overige woningen met bedrijf kwantitatief van te geringe betekenis om een algemeen beeld te kunnen geven. Daarom zijn voor cartogram 1 de percentages één- en tweekamerwoningen onder de gewone woningen (zonder bedrijf) berekend. Uit dit cartogram blijkt, dat dit percentage één- en tweekamerwoningen vrij sterk uiteenloopt en wel van 0,8% voor de Mijnstreek (gebied 42) tot 49,8% voor het eiland Tholen (in gebied 34a).

In Limburg maken de één- en tweekamerwoningen in ieder van de drie economisch-geografische gebieden minder uit dan 5% van het totale aantal gewone woningen (zonder bedrijf). Hetzelfde is het geval met Twente en de Oostelijke Achterhoek (gebieden 13a en 13b). Ook de Duinstreek in Noordholland, alsmede 's Gravenhage en Nijmegen (gebieden 17a, 26 en 32b) vertonen een dergelijk gunstig beeld.

Veel ongunstiger zijn de verhoudingen in dit opzicht in Zeeland en vooral in de drie Noordelijke provincies, waar in de meeste economisch-geografische gebieden percentages van meer dan 30 voorkomen. Vermeldenswaard is hierbij de aansluiting van het Noordwestelijk deel van Noordbrabant en de Zuidhollandse eilanden op Zeeland en van het Oost-Overijsselse zandgebied op het Noordelijk deel van ons land. Een afdoende verklaring van deze duidelijke concentratie van één- en tweekamerwoningen in de twee genoemde delen van ons land is vooralsnog niet te geven.

Aansluitingen op waterleiding, gasleiding en elektriciteitsnet

In staat 9 zijn enige verhoudingscijfers opgenomen betreffende de water-, gas- en electriciteitsvoorziening der bewoonde woningen.

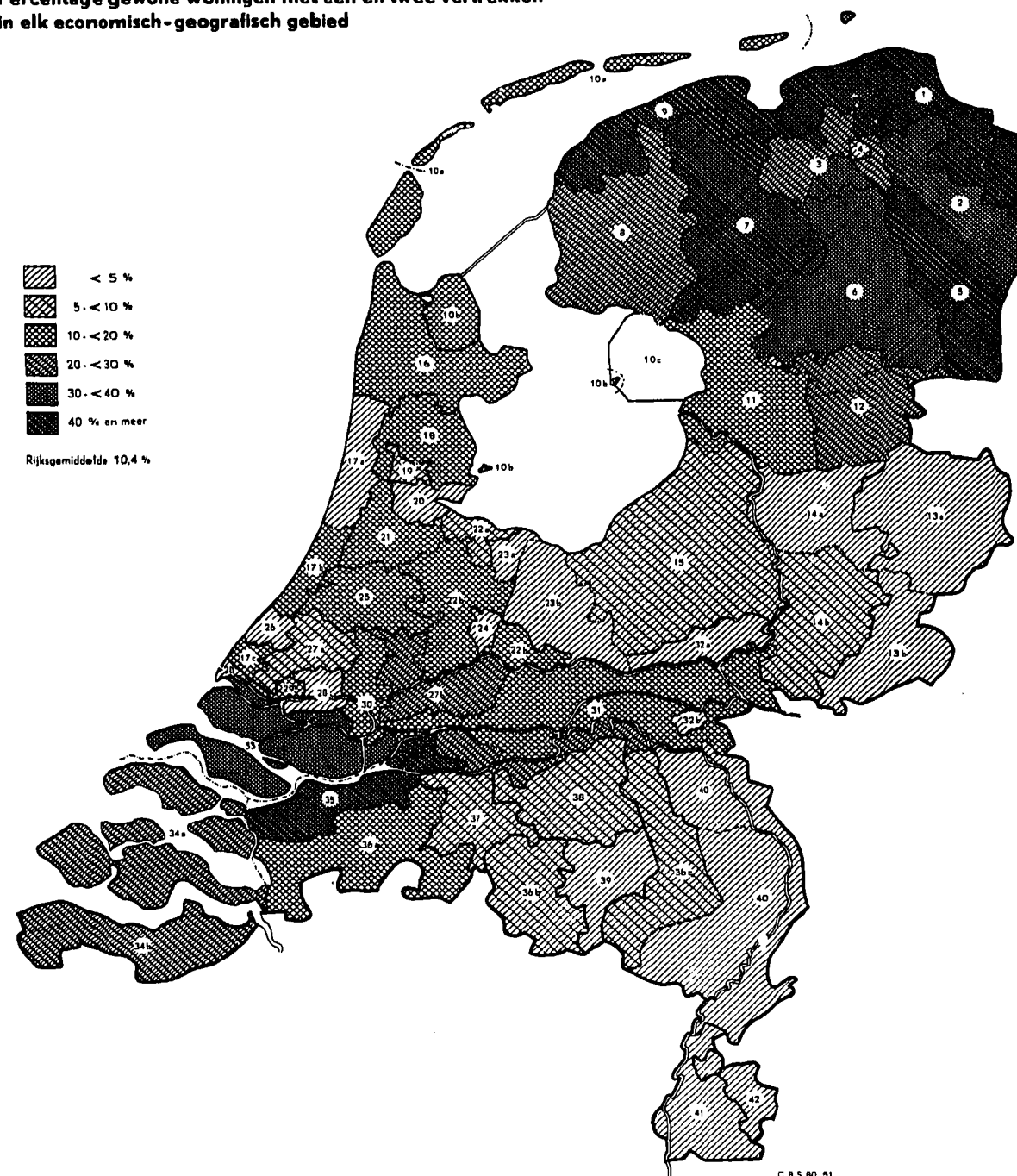
Staat 9. Percentage bewoonde woningen naar openbare aansluitingen, in elke provincie enz.

Provincies en grote gemeenten	Aangesloten op				Niet aangesloten
	water	gas	electriciteit	water, gas en electriciteit	
Groningen	68,9	40,8	87,9	37,3	8,4
Friesland	49,2	37,3	76,9	26,5	13,7
Drenthe	26,3	19,9	79,3	15,8	16,2
Overijssel	71,0	52,5	91,5	50,2	5,9
Gelderland	56,0	52,2	86,6	45,0	10,1
Utrecht	91,0	76,7	97,5	74,4	1,2
Noordholland	97,7	88,9	98,6	87,9	0,4
Zuidholland	97,0	86,8	96,1	83,5	0,6
Zeeland	66,0	40,6	82,6	26,7	9,0
Noordbrabant	69,4	53,5	89,1	49,4	7,2
Limburg	67,1	41,4	93,5	38,2	5,3
Nederland	80,2	67,3	92,4	63,4	4,5
Amsterdam	99,8	98,7	99,9	98,6	0,0
Rotterdam	99,9	99,2	99,5	98,6	0,0
's Gravenhage	99,7	99,4	99,8	99,2	0,0
Utrecht	99,3	99,2	99,8	98,5	0,0

Cartogram 1

Woning- en gezinstelling, 31 Mei 1947

Percentage gewone woningen met een en twee vertrekken in elk economisch-geografisch gebied

C.B.S. 80.51

Met betrekking tot de aansluiting op de waterleiding valt direct een scherpe tegenstelling op tussen de drie Westelijke provincies van ons land en de overige provincies. Terwijl in de drie Westelijke provincies van 90 tot 98% der bewoonde woningen op de waterleiding is aangesloten, is men in de overige provincies nog in sterke mate aangewezen op eigen drinkwatervoorziening.

Dat voor het Westen hierbij niet uitsluitend aan de overwegende invloed van de grote gemeenten moet worden gedacht, blijkt duidelijk uit cartogram 2, waarin de percentages op de waterleiding aangesloten woningen voor elk der economisch-geografische gebieden zijn weergegeven. Uit dit cartogram blijkt nl., dat in de provincies Noord- en Zuidholland in elk der economisch-geografische gebieden slechts 10% of minder van de bewoonde woningen niet zijn aangesloten op de waterleiding. Een uitzondering hierop vormen slechts de Zuidhollandse eilanden, welke evenals de provincie Utrecht, een groot gedeelte van Zeeland en het Westelijke deel van Noordbrabant een hoger percentage niet op de waterleiding aangesloten woningen vertonen. In overig Nederland, echter met uitzondering van Zuid-Limburg (de Mijnstreek) en enkele gebieden rond industriecentra, als bijv. Eindhoven (gebied 39) en Enschede (gebied 13a), ligt dit percentage nog veel hoger.

In een groot aantal gemeenten, nl. 232 stijgt het zelfs tot 100% en in deze gemeenten is dus geen enkele woning op een waterleiding aangesloten 1).

Het meest ongunstig is in dit opzicht de toestand in de gebieden 5 (Drentse veenstreken), 6 (Drentse zandgronden), 7 (Friese zandgebied), 36b (De Kempen) en 36c (De Peel). In deze gebieden en tevens op de Waddeneilanden varieert het percentage niet aangesloten woningen van 70 tot 100%.

Aansluitend op deze gebieden vertonen de gebieden 9 (Noord-Friese bouwstreek) 3 (Groninger weidegebied), 12 (zandgebied van Zuid-Drenthe en Noord-Overijssel), 15 (Veluwe), 14b (West-Achterhoek), 31 (gebied tussen de grote rivieren) en 40 (Noord-Limburg en Noord-Oost-Noordbrabant) percentages niet aangesloten woningen tussen 50 en 70%.

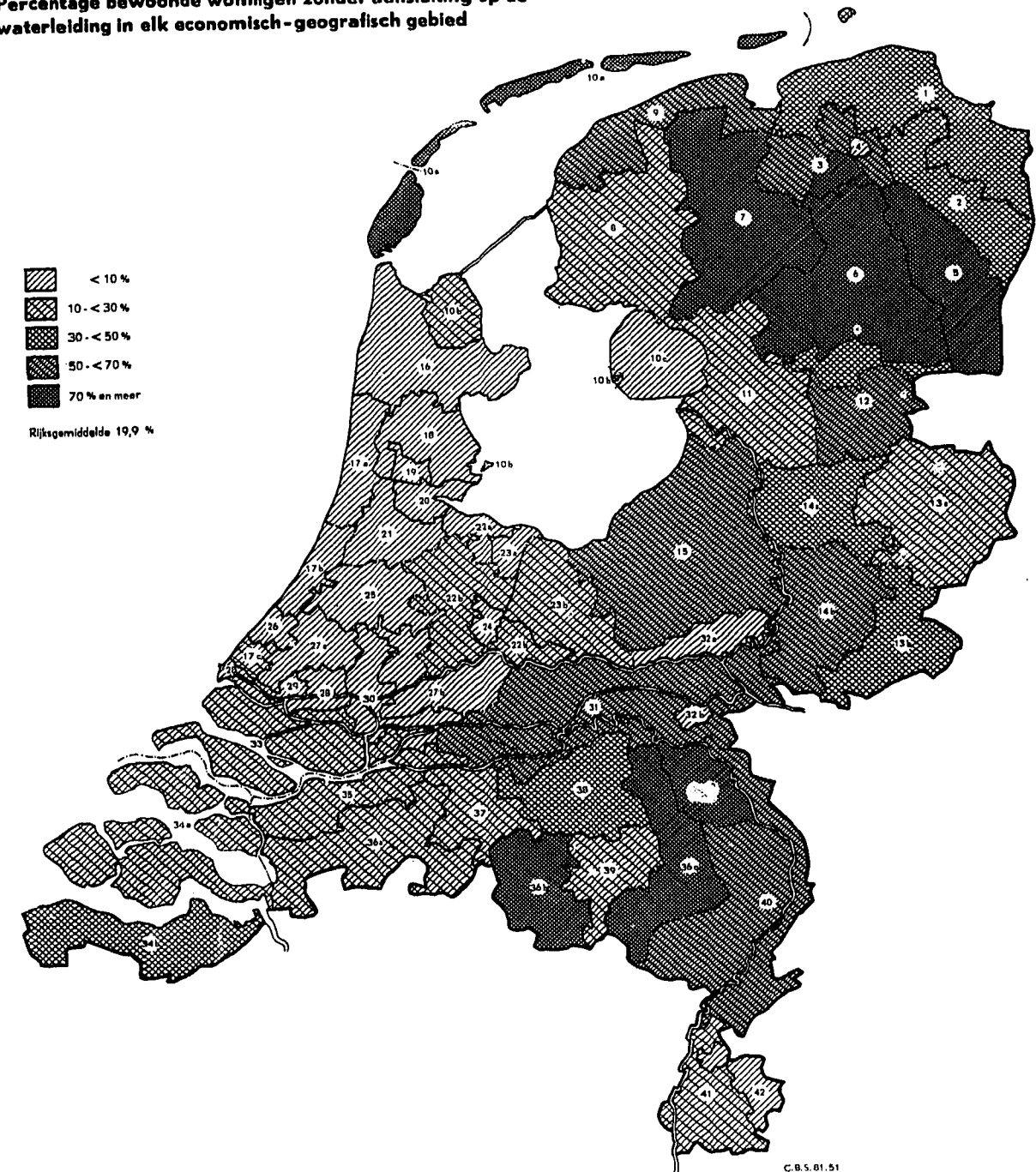
De veel mindere frequentie van het aantal aansluitingen in deze, alle in het Oosten van ons land gelegen, gebieden wordt ongetwijfeld in de hand gewerkt door de grotere mogelijkheden voor een eigen voorziening van drinkwater aldaar. Bovendien is een rendabele exploitatie van een waterleidingbedrijf in gebieden met geringe bebouwingsdichtheid veel moeilijker en dit vormt ondanks de sociale wenselijkheid van deze voorziening een remmende factor.

De voorziening met gas is voor ieder van de provincies en ook voor ieder van de grote gemeenten minder dan die met water en electriciteit. Men dient de cijfers voor gas echter te bezien in verband met die over electriciteit, omdat voor verwarming en koken ook electriciteit kan worden gebruikt. Gaat men het percentage woningen na, zonder aansluiting op het electriciteitsnet tevens zonder aansluiting op de gasleiding (d.w.z. de woningen, waar men dus voor verlichtingverwarming en koken op andere dan de genoemde hulpbronnen is aangewezen) dan blijkt, dat dit percentage veel lager is dan bij de aansluiting op de waterleiding. Volgens cartogram 3, dat wederom is opgezet voor de economisch-geografische gebieden, bedraagt het slechts in de gebieden 3 (Groninger weidegebied) en 7 (Friese zandgebied) meer dan 20%. De centrale energievoorziening is dus veel verder voortgeschreden, dan die van het drinkwater. Van een scherpe scheiding tussen Oost en West-Nederland is in dit verband geen sprake en uitgesproken ongunstige gebieden zijn niet aan te wijzen.

1) Men moet er rekening mee houden, dat dit cijfer aan de lage kant is, omdat, naar achteraf is gebleken, bij de woningtelling bepaalde woningen of complexen van woningen (bijv. bij fabrieken), welke over een behoorlijk werkende eigen watervoorzieningsinstallatie beschikken, als aangesloten op een waterleidingnet zijn aangegeven.

Cartogram 2
Woning- en gezinstelling, 31 Mei 1947

Percentage bewoonde woningen zonder aansluiting op de waterleiding in elk economisch-geografisch gebied

Evenals bij de aansluitingen op de waterleiding is ook hier in de provincie Noord- en Zuidholland de toestand het gunstigst. Belangrijk is nog, dat zich in de gebieden rond de industriecentra in de Oostelijke en Zuidelijke provincies een gunstiger toestand aftekent dan voor de watervoorziening. Dit vindt voor een belangrijk deel zijn oorzaak in het gemakkelijker transport van electriciteit over groter afstanden.

Tot slot valt nog op te merken, dat, over het algemeen, het aantal woningen met geen enkele openbare aansluiting vrij gering is (zie laatste kolom van staat 9).

In de beide Hollanden en Utrecht en met name in de grote steden is de toestand het gunstigst; in Friesland, Drenthe, Gelderland en Zeeland het ongunstigst. Binnen de provincies, waar zowel drinkwater, als gas- en electriciteitsvoorziening ongunstig zijn te noemen, geldt zulks vooral voor West-Zeeuwsch-Vlaanderen, de Peel, de Veluwe, de Drentse zandgronden en veenstreken, het Friese zandgebied, de Groninger veenstreken en het Groninger weidegebied.

Eigendoms- en huurverhoudingen

De tellers hebben op de woningomslag o.m. aangetekend of de desbetreffende woning door de eigenaar werd bewoond en zo niet, of er sprake was van een gemeente of verenigingswoning, van een dienst of liefdadigheidswoning dan wel van een normale huurwoning.

Zoals te verwachten was, nemen de normale huurwoningen de belangrijkste plaats in. Zij vormen 57% van alle bewoonde woningen. Vervolgens komen de door de eigenaar bewoonde woningen met 28%, en de gemeente-, verenigings- en andere woningen, te zamen met 15%.

Door de eigenaar bewoond werden 573 770 woningen waarvan 294 409 woningen zonder bedrijf, 150 229 boerderijen en tuinderswoningen en 129 132 andere woningen met bedrijf of wel resp. 19, 69 en 47% van het totale aantal van elk dezer 3 groepen van woningen.

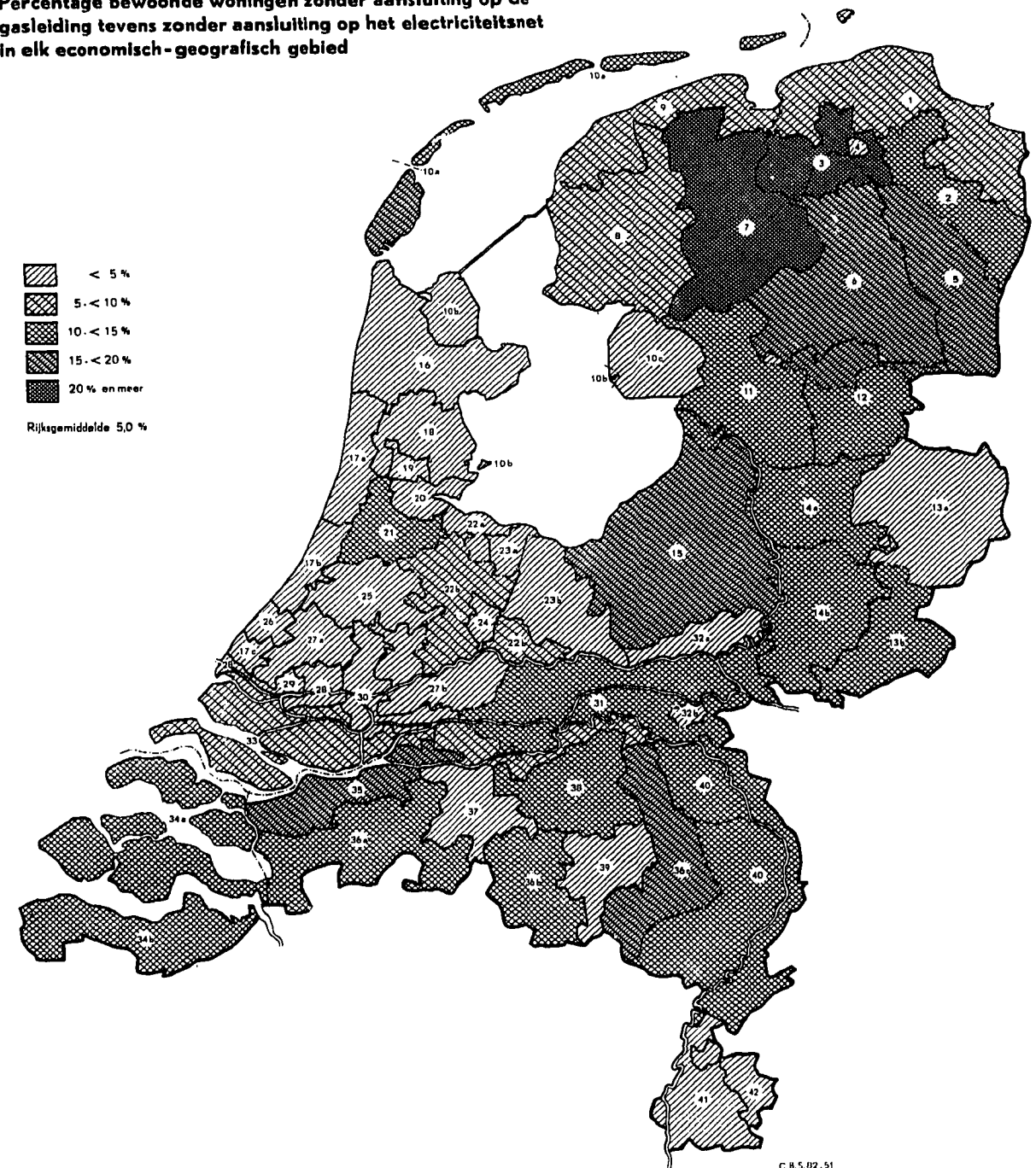
Voor de afzonderlijke provincies lopen deze cijfers nog vrij sterk uiteen, zoals blijkt uit staat 10.

Staat 10. Percentage door de eigenaar bewoonde woningen onder de woningen van verschillende aard in elke provincie, enz.

Provincies en grote gemeenten	Woningen zonder bedrijf	Boerderijen en tuinderswoningen	Andere bedrijfswoningen	Alle bewoonde woningen
Groningen	28,8	59,4	59,1	36,9
Friesland	33,4	53,0	63,6	41,8
Drenthe	31,7	61,4	59,3	44,9
Overijssel ...	25,7	74,3	53,8	39,4
Gelderland ...	27,3	76,5	54,9	41,8
Utrecht	17,6	58,0	40,1	23,3
Noordholland..	10,6	60,5	33,7	15,3
Zuidholland...	11,0	62,8	33,4	15,2
Zeeland	45,0	69,8	69,5	52,1
Noordbrabant..	25,7	75,5	54,8	38,6
Limburg	30,7	77,2	55,9	43,0
Nederland	18,9	68,6	47,2	28,0
Amsterdam	1,8	37,6	8,9	2,5
Rotterdam	4,4	41,6	11,2	5,0
's Gravenhage.	7,2	32,2	16,3	8,4
Utrecht	12,2	30,7	27,5	14,3

Cartogram 3
Woning- en gezinstelling, 31 Mei 1947

Percentage bewoonde woningen zonder aansluiting op de gasleiding tevens zonder aansluiting op het electriciteitsnet in elk economisch-geografisch gebied

C. 8.5.02.51

Van de woningen zonder bedrijf worden er vooral in Zeeland veel door de eigenaar bewoond, nl. 45% van alle woningen in deze groep. Geheel anders liggen de verhoudingen in Noordholland en Zuidholland, waar zulks slechts met 11% der woningen het geval is. Ook in de provincie Utrecht blijft dit cijfer (18%) belangrijk achter bij dat der overige provincies. Een en ander hangt samen met de omstandigheid, dat vooral in de grote gemeenten in het Westen van het land de huurwoningen een overwegende plaats innemen: in Amsterdam 77%, in Rotterdam 83%, in 's Gravenhage 72% en in Utrecht 64% van alle bewoonde woningen. Behalve in deze vier grote gemeenten overheerst onder de woningen zonder bedrijf de huurwoning, eveneens in alle andere gemeenten met min of meer stedelijk karakter. Opvallend is echter, dat op het platteland in het centrum van Zuidholland en in het Westen van Utrecht ook het percentage door eigenaars bewoonde woningen zonder bedrijf laag is. Voor de overige provincies is o.m. nog vermeldenswaard, dat in Zuid- en Noord-Kennemerland, in de zuidelijke randgemeenten van Amsterdam en in 't Gooi, dus in de typische woongebieden, belangrijk minder woningen door de eigenaar worden bewoond, dan in de rest van Noordholland. In de Mijnstreek wordt een geringere percentage van de woningen zonder bedrijf door de eigenaar bewoond dan in de rest van de provincie Limburg, terwijl in de Veluwezoom, dit percentage hoger ligt dan in de rest van de provincie Gelderland. In Overijssel vallen hogere percentages op voor het centrum en de kop van deze provincie, welke in dit opzicht weer aansluit op de aangrenzende gemeenten in Friesland.

In het algemeen kan worden aangenomen, dat in kleine, langzaam groeiende gemeenten, waar overwegend wordt gebouwd naar aanleiding van individuele behoeften, het bewonen van een eigen woning meer zal voorkomen dan in grote of zich snel ontwikkelende kleinere gemeenten, waar gehele complexen arbeiders- of middenstandswoningen gelijktijdig verrijzen.

Dit geldt in het bijzonder, wanneer daarbij sprake is van gemeente- of verenigingsbouw, waarop hieronder nog wordt teruggekomen.

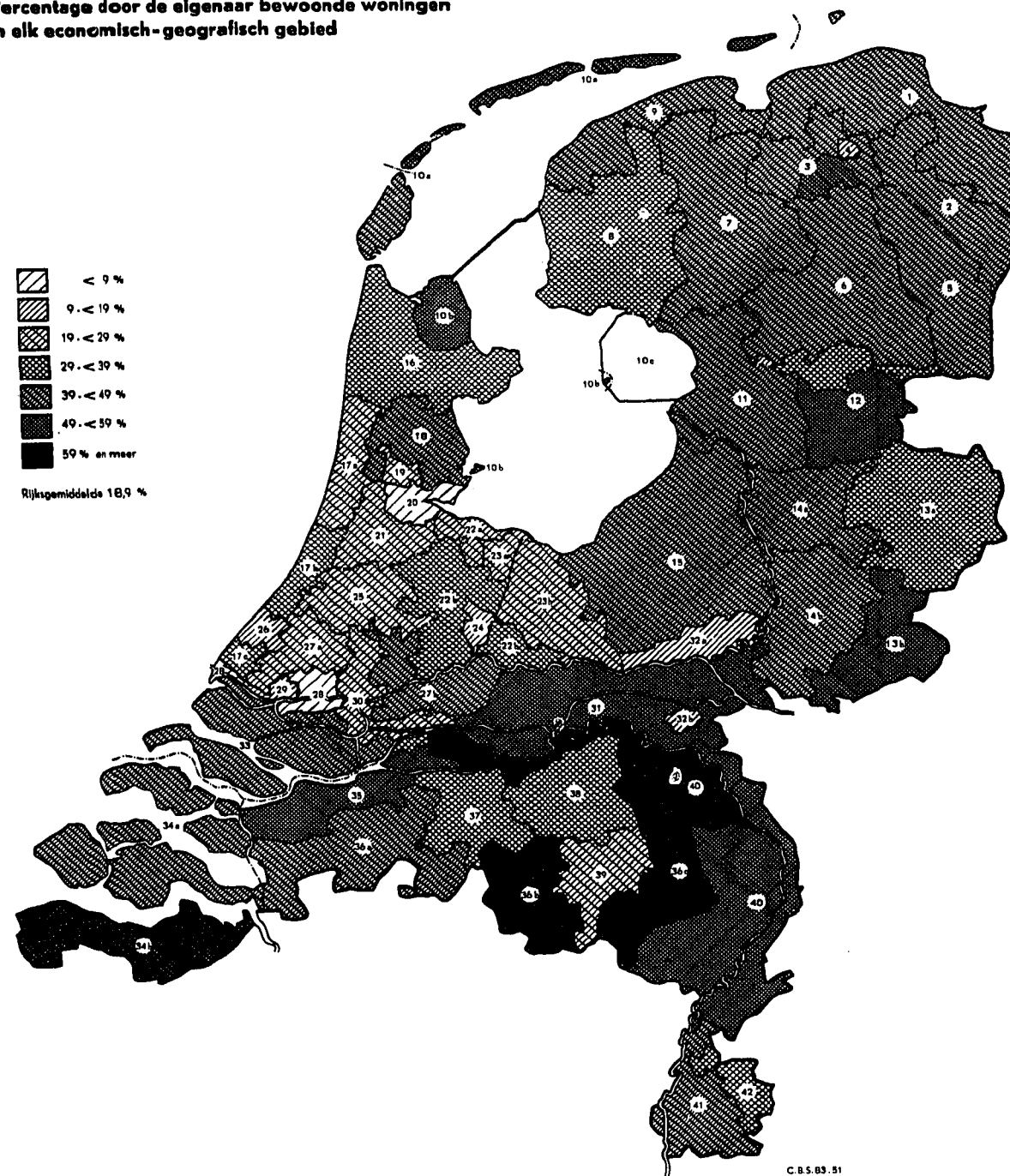
Voor de boerderijen en tuinderswoningen blijkt, dat daarvan in Overijssel, Gelderland, Noordbrabant en Limburg rond 75% door de eigenaar wordt bewoond. In het Zuiden sluit Zeeland hierop aan met 70%. In Groningen, Friesland en Drenthe zijn de percentages (resp. 59, 53 en 61) belangrijk lager. In Utrecht, Noord- en Zuidholland liggen zij rond de 60%. Hoewel de telling slechts betrekking had op de eigendom van de woning en niet op de voor de bedrijfsuitoefening in gebruik zijnde gronden en de verzamelde cijfers ook niet zijn bedoeld om een beeld te geven van de pacht- en eigendomsverhoudingen in het agrarisch bedrijf, valt het toch op, dat in het Oosten en Zuiden van het land, grotendeels zandgronden, waar het kleinbedrijf, tevens veelal eigen bedrijf, overweegt, een groot aantal boerderijen door de eigenaar worden bewoond. Dit laatste in tegenstelling tot bijv. Groningen en Friesland, waar vooral het grootbedrijf, dikwijls tevens pachtbedrijf, een belangrijke plaats inneemt. Men mag dan ook zeker aannemen, dat er verband bestaat en dat de hierboven voor de provincies genoemde afwijkingen mede aan de bestaande verhouding tussen pacht en eigendom moeten worden toegeschreven.

Voor de groep overige bedrijfswoningen is het aantal, dat door de eigenaar wordt bewoond, belangrijk hoger dan voor de woningen zonder bedrijf (47 tegen 19%). Dit geldt voor alle provincies en tevens geldt, dat voor beide categorieën de onderlinge afwijkingen tussen de verschillende provincies, met een enkele uitzondering, geheel in dezelfde richting gaan.

De, voor elk der drie categorieën woningen genoemde, regionale verschillen in de eigendomsverhouding, komen evenzeer tot uiting in cartogram 4, waarin deze is weergegeven voor alle woningen te zamen in elk economisch-geografisch gebied.

Cartogram 4
Woning- en gezinstelling, 31 Mei 1947

Percentage door de eigenaar bewoonde woningen
in elk economisch-geografisch gebied

Voor al de geringe percentages voor de grote steden, alsmede voor Midden-Zuidholland, de Haarlemmermeer en de duinstreken van Midden- en Zuid-Noordholland (gebieden 27a, 25 en 17a) vallen hierbij op. Voorts ook de hoge percentages voor het Zuiden en Oosten van ons land, waarbij vooral Zeeuwsch-Vlaanderen, de Kempen en de Peel (gebieden 34b, 36b en 36c) naar voren komen.

Voor de huurwoningen, als afzonderlijke categorie bezien, is het nog interessant om na te gaan in hoeverre deze eigendom zijn van gemeenten of woningbouwverenigingen en in welke mate van particulieren of anderen.

De gemeentewoningen en de woningen van woningbouwverenigingen zijn voor het overgrote deel gebouwd ingevolge de woningwet, zodat uit de bovenbedoelde verhouding tevens kan worden naggaan in hoeverre in de behoefte aan woningen is voorzien door de bouw van woningen met Rijkssteun. In staat 11 zijn de gemeentewoningen en de woningen van woningbouwverenigingen uitgedrukt in % van het totale aantal huurwoningen per provincie enz.

Staat 11. Percentage huurwoningen in eigendom bij gemeenten en woningbouwverenigingen

Provincies en grote gemeenten	Eigendom van		Provincies en grote gemeenten	Eigendom van	
	Gemeenten	Woningbouwverenigingen		Gemeenten	Woningbouwverenigingen
Groningen	3,2	15,4	Noordbrabant..	6,9	13,2
Friesland	5,3	8,7	Limburg	2,7	27,0
Drenthe	4,8	7,4	Noordoostelijke		
Overijssel ...	5,0	20,8	Polder		
Gelderland ...	2,6	16,1	Nederland	4,7	13,2
Utrecht	6,7	11,2	Amsterdam	6,1	14,0
Noordholland..	4,7	13,2	Rotterdam	4,5	6,4
Zuidholland...	4,7	10,5	's Gravenhage.	6,8	13,3
Zeeland	1,6	8,7	Utrecht	11,0	12,2

Uit deze cijfers blijkt, dat hoge percentages voor de gemeente- en verenigingswoningen worden gevonden in Limburg en Overijssel (resp. 30% en 26%); voor de provincies Noordbrabant, Groningen, Utrecht en Noordholland zijn zij reeds aanmerkelijk lager. Het laagste percentage heeft Zeeland (10%). Op grond van gegevens per gemeente is vast te stellen, dat de met Rijkssteun gebouwde woningen hoofdzakelijk voorkomen in de stedelijke agglomeraties en in die gemeenten, welke een betrekkelijk snelle groei hebben vertoond, en dus bijzondere voorzieningen op het gebied der volkshuisvesting noodzakelijk waren. Ook in de randgemeenten van de grote steden is de activiteit van de Overheid en van de woningbouwverenigingen aanwijsbaar. Zo vallen hoge verhoudingscijfers op in Limburg voor de Mijnstreek, Maastricht en Roermond; in Noordbrabant voor Eindhoven met de randgemeenten, Helmond en Oss; in Overijssel voor het industriegebied van Twente; in Groningen voor de gemeenten langs het Stadskanaal; in Noordholland voor de grote steden en de Zaanstreek en in Zuidholland voor het Westland en het industriegebied langs de Noord.

De frequentie der met Rijkssteun gebouwde woningen is over het algemeen gering in de expulsiegebieden. De provincie Zeeland, met het laagste percentage voor deze categorie woningen, is hiervan wel een sprekend voorbeeld.

Opvallend is het lage verhoudingscijfer voor Rotterdam. Dit houdt enerzijds verband met het feit, dat bij de bombardementen van Rotterdam veel wo-

ningwetwoningen zijn verwoest (omgeving Marconiplein), anderzijds met de geringe bouwactiviteit in deze gemeente gedurende de jaren 1930-1940 en relatief geringe aantallen woningwetwoningen daaronder. Rotterdam bouwde nl. in deze periode slechts 1 755 woningen met Rijkssteun tegen 's Gravenhage 2 350 en Amsterdam 8 172 of resp. 6,2, 7,2 en 23,5% van de totale bouwactiviteit gedurende dit tijdvak in ieder van de genoemde gemeenten.

Huur of huurwaarde van woningen zonder bedrijf

De gegevens betreffende huur of huurwaarde zijn slechts opgenomen voor woningen zonder bedrijf, omdat de huur van woningen met bedrijf in de regel overwegend afhankelijk is van de grootte van het bedrijfsgedeelte en de ligging van de woning.

Als huurwaarde voor huurwoningen zonder bedrijf is de werkelijk betaalde huur aangehouden. Voor de door de eigenaar bewoonde woningen, dienstwoningen, woningen in huurkoop en gemeubileerd en gestoffeerd verhuurde woningen diende, indien zulks mogelijk was, de huur van even grote soortgelijke huurwoningen in de onmiddellijke omgeving te worden opgegeven of anders de huurwaarde volgens de personele belasting. Er is niet gevraagd of de kosten voor waterverbruik al dan niet in de huur waren begrepen, omdat een juiste bepaling van dit bedrag toch niet mogelijk zou zijn geweest. In verschillende gemeenten is slechts het verbruik van een bepaald aantal m³ water in de huur begrepen, terwijl het meerverbruik voor rekening van de huurder komt; in andere gemeenten wordt het waterverbruik per een of meer percelen en niet per woning vastgesteld en verrekend, enz.

In staat 12 zijn enige verhoudingscijfers opgenomen over de bewoonde gewone woningen (zonder bedrijf) onderscheiden naar eigendomsverhouding en huur of huurwaarde. De cijfers voor het Rijk zijn bovendien weergegeven in grafiek 1. Uit deze grafiek blijkt, dat de eigendomsverhouding van grote invloed is op de huur of huurwaarde der woningen.

De door de eigenaar bewoonde woningen komen met name in de huurklassen beneden f. 208,- en boven f. 500,- meer voor dan de andere woningen. Voor de lagere huurklassen moet hier worden gedacht aan de vele kleine door eigenaars bewoonde woningen ten plattelande, voor de hogere aan de eigendomswoningen van meer welgestelden. Overigens dient er rekening mede te worden gehouden, dat de huurwaarde van deze woningen minder objectief kon worden vastgesteld dan van de huurwoningen en over het geheel genomen waarschijnlijk aan de lage kant is geweest. Dit zou mede een verklaring kunnen vormen voor de hoge frequentiecijfers in de huurklassen beneden f. 208,- voor de door eigenaars bewoonde woningen.

De woningen van gemeenten en woningbouwverenigingen zijn hoofdzakelijk geconcentreerd in de huurklassen van f. 130,- - f. 300,-. Aangezien deze woningen overwegend zijn bedoeld als goedkope arbeiderswoningen was ook niet anders te verwachten. Dat er ook woningbouwverenigingen zijn, welke betere middenstandswoningen in exploitatie hebben, blijkt uit het feit, dat onder deze categorie ook woningen met huren boven f. 400,- per jaar voorkomen.

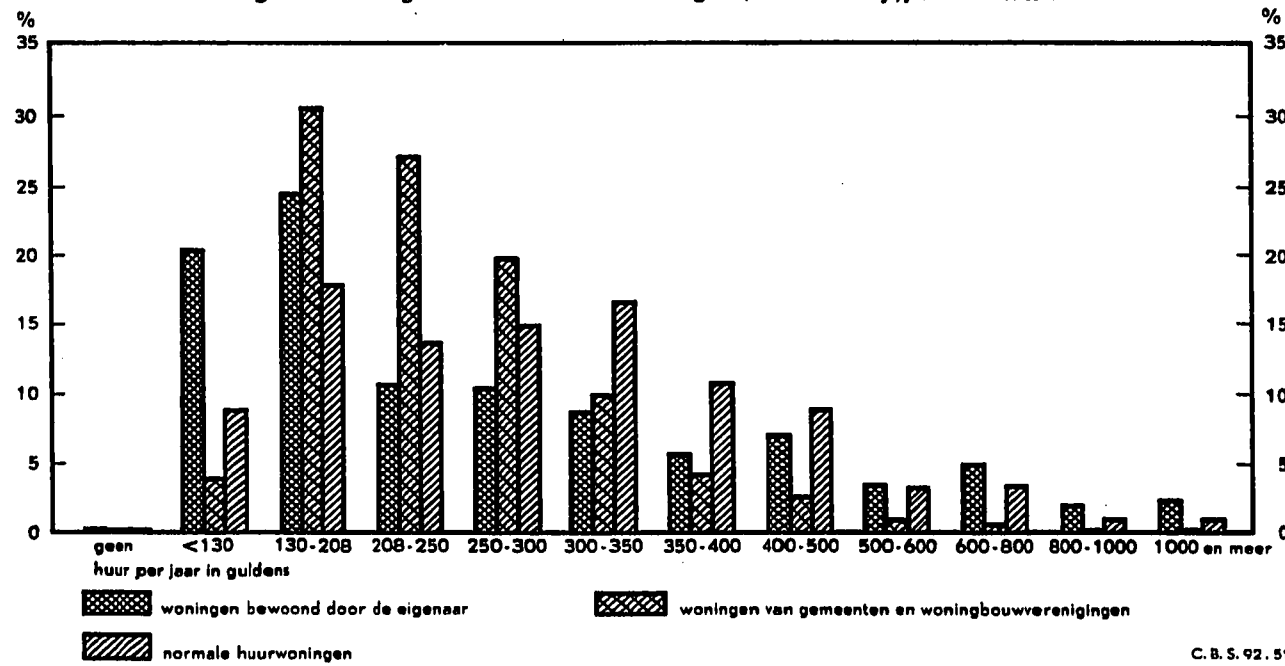
De normale huurwoningen zijn meer over de verschillende huurklassen gespreid, dan de andere woningen, terwijl er een concentratie optreedt in de huurklasse f. 130,- - f. 208,- en een in de huurklasse f. 300,- - f. 350,-. Uit de in staat 12c gegeven splitsing naar provincies blijkt, dat de eerstgenoemde top wordt veroorzaakt door een hoog frequentiecijfer in de huurklasse f. 130,- - f. 208,- in de plattelandsprovincies, terwijl de andere top tot stand komt door een hoge bezetting van de huurklasse f. 300,- - f. 350,- in de drie Westelijke provincies, waarin de 4 grote steden zijn gelegen. Dat hierbij hoofdzakelijk aan het verschil in huurpeil tussen stad en platteland moet worden gedacht blijkt wel,

Staat 12. Procentuele verdeling der door eigenaars bewoonde woningen (zonder bedrijf), enz. naar huurklasse in elke provincie, enz.

Provincies	Huur of huurwaarde per jaar in gulden											Totaal	
	Geen	< 130	130 tot 208	208 tot 250	250 tot 300	300 tot 350	350 tot 400	400 tot 500	500 tot 600	600 tot 800	800 tot 1 000		1 000 en meer
A. Woningen bewoond door eigenaar												100	
Nederland ...	0,1	20,3	24,5	10,7	10,3	8,6	5,7	7,0	3,5	5,0	2,0	2,3	100
B. Woningen van gemeenten en woningbouwverenigingen												100	
Nederland ...	0,0	3,9	30,7	27,0	19,8	9,9	4,3	2,6	0,9	0,6	0,1	0,2	100
C. Normale huurwoningen												100	
Groningen ...	0,0	23,0	23,4	12,3	10,4	10,5	8,0	7,4	2,5	1,7	0,5	0,3	100
Friesland ...	0,0	41,5	26,2	11,6	9,1	5,3	2,5	2,1	0,9	0,6	0,1	0,1	100
Drenthe	0,0	39,8	29,6	11,4	7,4	4,9	2,8	2,2	1,0	0,7	0,1	0,1	100
Overijssel ..	0,0	11,7	32,7	21,0	14,0	8,5	4,5	4,1	1,7	1,2	0,3	0,3	100
Gelderland ..	0,0	9,5	25,8	19,0	14,7	11,8	6,5	6,0	2,7	2,8	0,7	0,5	100
Utrecht	0,0	5,4	14,5	13,5	15,6	18,8	11,5	10,9	3,7	3,9	1,2	1,0	100
Noordholland.	0,0	1,9	10,6	11,3	15,4	18,8	16,4	13,4	4,5	4,7	1,5	1,5	100
Zuidholland..	0,0	4,7	13,0	13,3	17,6	21,3	11,6	8,9	3,5	3,7	1,2	1,2	100
Zeeland	0,1	30,7	34,2	12,2	7,2	6,4	4,0	3,1	1,0	0,8	0,2	0,1	100
Noordbrabant.	0,0	14,8	29,7	16,7	12,9	11,0	5,5	4,8	1,9	1,9	0,5	0,3	100
Limburg	0,1	11,2	34,2	15,1	8,6	11,0	6,7	6,6	2,7	3,0	0,5	0,3	100
Nederland ...	0,0	8,8	17,8	13,7	14,9	16,5	10,8	8,9	3,3	3,3	1,0	1,0	100
Amsterdam ...	0,0	0,3	6,5	8,6	15,5	20,5	20,6	15,6	4,6	4,4	1,6	1,8	100
Rotterdam ...	0,0	0,3	6,1	14,1	24,3	26,7	12,7	9,1	3,0	2,6	0,6	0,5	100
's Gravenhage	0,1	0,1	3,4	5,8	12,2	27,1	17,8	14,0	6,1	7,3	2,8	3,3	100
Utrecht	0,0	1,2	7,0	15,4	19,7	23,8	14,0	10,8	3,6	3,8	1,4	1,3	100
Nederland ...	2,1	10,0	20,7	14,9	14,5	13,6	8,6	7,4	2,9	3,1	1,1	1,1	100

Grafiek 1

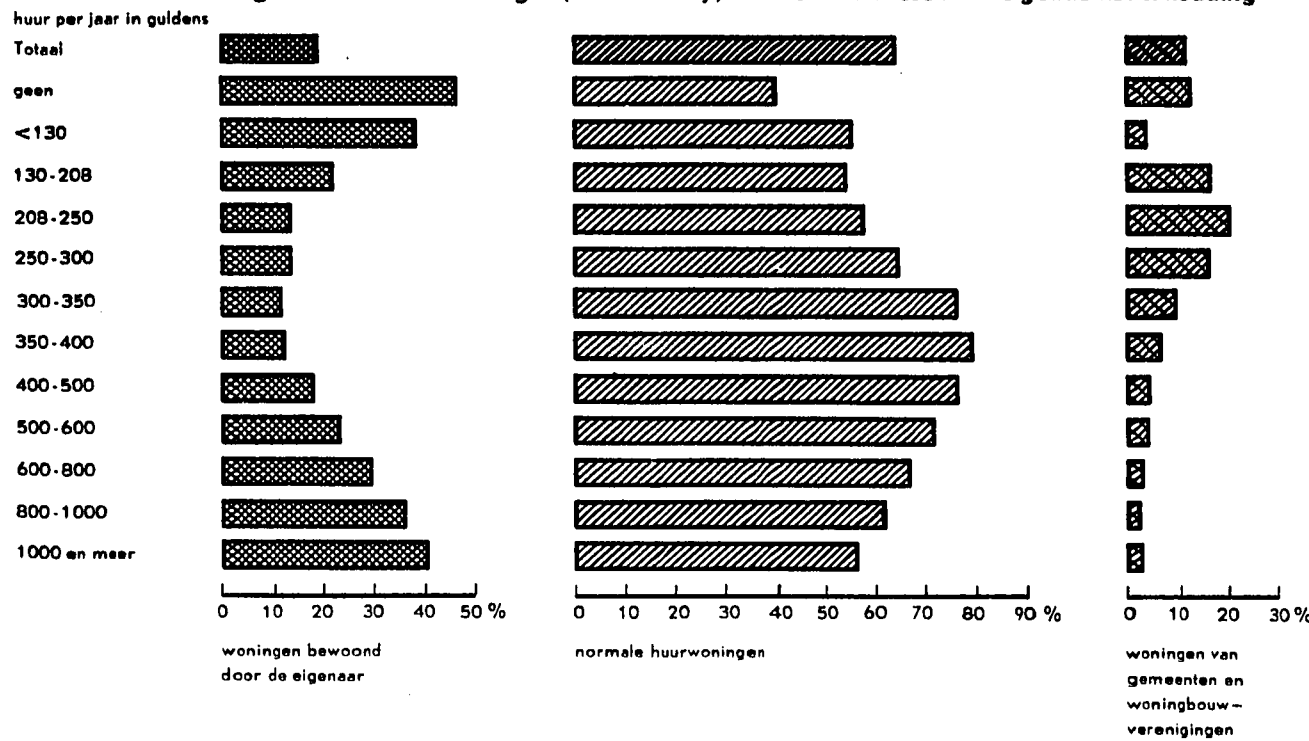
Procentuele verdeling der door eigenaars bewoonde woningen (zonder bedrijf), enz. naar huurklasse

C. B. S. 92. 51

Grafiek 2

Procentuele verdeling der bewoonde woningen (zonder bedrijf) in elke huurklasse naar eigendomsverhouding

C. B. S. 93. 51

wanneer men de cijfers van de drie Westelijke provincies exclusief de grote steden beziet. De top in de huurklasse f. 300,- - f. 350,- verdwijnt dan bijna geheel om plaats te maken voor een belangrijk hogere top in de huurklasse f. 130,- - f. 208,-. Voor Rotterdam, 's Gravenhage en Utrecht komen de hoogste verhoudingsgetallen voor in de huurklassen f. 300,- - f. 350,- nl. resp. 26,7%, 27,1% en 23,8%. Voor Amsterdam ligt het hoogste verhoudingsgetal in de huurklasse f. 350,- - f. 400,- nl. 20,6%.

Uit de cijfers van staat 12c blijkt verder nog, dat in de provincies Friesland en Drenthe de meeste woningen een huur doen van minder dan f. 130,-, terwijl ook in de provincies Groningen en Zeeland, waar de hoogste frequentiecijfers in de klasse f. 130,- - f. 208,- voorkomen, de zeer hoge cijfers in de groep van minder dan f. 130,- opvallen. Deze lage huren houden ongetwijfeld verband met de kwaliteit van de woningvoorraad in deze provincies, waar zoveel kleine (verouderde) woningen voorkomen (zie Hoofdstuk II, § 2).

Voor de provincies Overijssel, Gelderland, Noordbrabant en Limburg liggen de verhoudingen iets gunstiger. De frequentiecijfers voor de woningen beneden f. 130,- zijn hier belangrijk lager. Toch blijft voor ieder van deze provincies de klasse f. 130,- - f. 208,- de sterkst bezette.

De bovengenoemde regionale huurverschillen hangen in het algemeen samen met een veelheid van factoren, waarvan als voornaamste zijn te noemen de regionale bouwkostenverschillen, de streekeigen bouw- en woonwijzen, de inhoud, leeftijd en onderhoudstoestand der woningen en de verschillen in opzet, afwerking en locale ligging der woningen. In welke mate elk dezer factoren van betekenis is voor de geconstateerde afwijkingen in de spreiding der huren, is op grond van de beschikbare gegevens niet na te gaan. Dit blijkt o.a. bij een vergelijking van de huur van woningen met een zelfde aantal vertrekken in de verschillende delen van ons land. Men vindt dan nog aanmerkelijke verschillen, ondanks het feit, dat men soortgelijke woningen met elkaar vergelijkt. Zo ligt de modus der huren van de woningen met 4, 5 en 6 vertrekken te zamen voor alle provincies in de huurklasse f. 130,- - f. 208,-, met uitzondering voor de drie westelijke provincies Noordholland, Zuidholland en Utrecht, waar deze voor de twee eerstgenoemde provincies in de huurklasse f. 300,- - f. 350,- en voor de laatstgenoemde provincie in de huurklasse f. 250,- - f. 300,- valt. De eerder genoemde huurverschillen zijn door het in aanmerking nemen van de woninggrootte dus weliswaar enigszins genivelleerd, maar nog geenszins weggefallen.

Bij een vergelijking van de huren van woningen van verschillende grootte in hetzelfde gebied blijkt, dat in het algemeen de huren hoger liggen naarmate het aantal vertrekken per woning groter is. De complexe werking van de eerder genoemde factoren blijkt echter weer uit de cijfers voor Rotterdam, in welke gemeente de woningen met 5 vertrekken over het algemeen minder huur doen dan die met 4 vertrekken (zie tabel 27).

Naast de in staat 12 gegeven cijfers zijn ook de in staat 13 vermelde en in grafiek 2 verwerkte verhoudingscijfers nog van belang.

Uit deze cijfers en grafiek 2 komt duidelijker nog dan uit staat 12 en grafiek 1 de belangrijke plaats van de door de eigenaar bewoonde woningen in de lage (< f. 130,-) en in de hoge (> f. 800,-) huurklassen tot uitdrukking. De vraag naar woningen in de middenklassen (f. 300,- - f. 600,-) wordt voor $\pm 3/4$ opgevangen door verhuur van normale huurwoningen, welke overigens in alle klassen meer dan de helft van het totaal uitmaken. De gemeente- en verenigingswoningen zijn vooral van belang voor de woningvoorziening in de huurklassen van f. 130,- - f. 300,-.

Staat 13. Procentuele verdeling der bewoonde woningen (zonder bedrijf) in elke huurklasse naar eigendomsverhouding

Jaar-huurklasse in gulden	Bewoond door eigenaar	Woningen van bouwverenigingen	Gemeentewoningen	Normale huurwoningen	Totaal
< 130	38,2	3,8	2,4	55,6	100
130- 208	22,3	15,7	6,8	54,2	100
208- 250	13,5	20,2	8,4	57,9	100
250- 300	13,5	16,4	5,2	64,9	100
300- 350	11,9	9,5	2,1	76,5	100
350- 400	12,5	6,5	1,5	79,5	100
400- 500	18,0	4,5	1,0	76,5	100
500- 600	23,4	4,1	0,6	71,9	100
600- 800	29,9	2,9	0,2	67,0	100
800-1 000	36,2	2,1	0,2	61,5	100
1 000 enmeer	40,8	2,5	0,1	56,6	100
Totaal	19,3	11,9	4,3	64,5	100

§ 3 ONBEWOONDE WONINGEN

Behalve de in de vorige paragraaf besproken 2 049 713 bewoonde woningen zijn op het tijdstip van de 12e Volkestelling nog 23 527 onbewoonde woningen aangetroffen.

Staat 14 geeft enkele verhoudingscijfers over deze woningen, waarbij tevens een onderscheid is gemaakt naar de reden, waarom zij op genoemd tijdstip niet waren bewoond.

Staat 14. Onbewoonde woningen per 100 bewoonde woningen

Provincies en grote gemeenten	Leegstaand	Tijdelijk onbewoonbaar door beschadiging	In gebruik als kantoor, winkel, werkplaats enz.
Groningen	0,26	0,06	0,19
Friesland	0,50	0,06	0,22
Drenthe	0,16	0,05	0,11
Overijssel	0,15	0,10	0,23
Gelderland	0,16	0,42	0,17
Utrecht	0,21	0,11	0,26
Noordholland	0,31	0,35	0,77
Zuidholland	0,52	0,47	0,77
Zeeland	0,68	2,00	0,41
Noordbrabant	0,14	0,14	0,20
Limburg	0,13	0,39	0,28
Nederland	0,32	0,35	0,48
Amsterdam	0,28	0,53	1,21
Rotterdam	0,40	0,13	0,69
's Gravenhage	1,16	1,67	1,95
Utrecht	0,18	0,07	0,36

Zoals te verwachten viel was de leegstand op 31 Mei 1947, in verband met de woningnood, veel lager dan die onmiddellijk voor Wereldoorlog II, welke nl. op

ruim 3% wordt geschat. De in vergelijking met de andere cijfers bijzonder hoge leegstand in 's Gravenhage hangt samen met het feit, dat het kwartier Duindorp, in gebruik als interneringskamp voor politieke delinquenten, op de teldatum reeds gedeeltelijk was ontruimd, maar nog niet voor normale bewoning was vrijgegeven.

In de tijdelijk door beschadiging onbewoonbare woningen komen de door de oorlogshandelingen getroffen provincies duidelijk naar voren. Het sterkste is dit het geval met de provincie Zeeland waar, in verband met de droogleggingswerkzaamheden, het herstel nog niet zover was gevorderd, als in de overige provincies. Ook 's Gravenhage vertoont een, in verhouding tot de andere grote steden, hoog percentage door beschadiging onbewoonbare woningen.

Volgens de hieronder gegeven resultaten van een in begin 1950 ingesteld onderzoek naar de toestand van de op 31 Mei 1947 als door beschadiging onbewoonbaar opgegeven woningen blijkt, dat tot op 1 April van het genoemde jaar rond 70% van deze woningen weer voor bewoning beschikbaar was gekomen.

Staat 15. Toestand op 1 April 1950 van de bij de 12e Volkstelling aangetroffen beschadigde woningen

Provincies en grote gemeenten	Totaal aantal beschadigde woningen 31-5-1947	Afgebroken of gesloopt	Bewoond	In dezelfde toestand als op 31-5-1947	In gebruik voor andere dan bewoningsdoeleinden
Groningen ...	60	10	41	6	3
Friesland ...	61	6	30	9	15
Drenthe	26	5	15	6	-
Overijssel...	125	5	92	19	9
Gelderland...	837	47	650	80	60
Utrecht	131	10	90	16	15
Noordholland.	1 528	44	1 111	274	99
Zuidholland..	2 461	75	1 775	261	350
Zeeland	1 208	131	912	91	74
Noordbrabant.	291	30	182	62	17
Limburg	228	38	268	101	21
Nederland ...	7 156	401	5 166	925	664
Amsterdam ...	1 159	31	828	223	77
Rotterdam ...	209	6	125	57	21
's Gravenhage	2 022	51	1 511	163	297
Utrecht	31	5	17	2	7

De op 31 Mei 1947 voor andere dan bewoningsdoeleinden, b.v. als kantoor, winkel of werkplaats in gebruik zijnde woningen, zijn blijkens staat 14 het sterkst geconcentreerd in Zuid- en Noordholland en vooral in de hier vermelde grote steden in deze provincies. Daarbij komt 's Gravenhage, waar sinds de bevrijding weer een belangrijke concentratie van tijdens de oorlog geëvacueerde en gedecentraliseerde Rijksdiensten plaatsvond, met 2% bovenaan.

§ 4 DEELWONINGEN

Van de in § 2 van dit hoofdstuk besproken woningen in bouwtechnische zin worden een aantal bewoond door twee of meer huishoudingen, die het door hen bewoonde deel van de woning niet in onderhuur bewonen, doch rechtstreeks van

de eigenaar hebben gehuurd. Bij de woningtelling is door een speciale vraag getracht een overzicht te verkrijgen van het aantal van deze zgn. woningen met deelwoningen, waarbij als uitdrukkelijk voorwaarde is gesteld, dat elk dezer rechtstreeks van de eigenaar gehuurde delen over een eigen keuken en privaat moest beschikken. Hoewel, op grond van vergelijking met andere op de woningomslagen vermelde antwoorden en van onderzoek ter plaatse voor een aantal gevallen, een afzonderlijke statistische bewerking van deze woningen met deelwoningen niet verantwoord is geacht, kon na nauwkeurige schifting worden aangenomen, dat in totaal in ons land 30 000 woningen met twee of meer deelwoningen aanwezig zijn. Te zamen tellen deze woningen 61 000 deelwoningen. De verdeling over de verschillende provincies en de 4 grote steden geeft staat 16. Uit de staat, waarin per provincie nog een onderscheiding naar gemeenten met meer en minder dan 20 000 inwoners is doorgevoerd, blijkt, dat de deelwoning een typisch stadsverschijnsel kan worden genoemd. In de gemeenten met meer dan 20 000 inwoners komen ruim vijfmaal zoveel woningen met deelwoningen voor als in de gemeenten met minder inwoners, terwijl het aantal inwoners der eerstgenoemde gemeenten nog niet 2½ maal zo groot is als dat der laatstgenoemde.

Staat 16. Woningen met deelwoningen en het aantal daarin aangetroffen delen

Provincies en grote gemeenten	Aantal woningen met deelwoningen		Totaal	Totaal aantal delen
	in gemeenten met			
	> 20 000 inwoners	< 20 000 inwoners		
Groningen	136	165	302	612
Friesland	337	191	528	1 060
Drenthe	187	148	335	671
Overijssel	841	373	1 214	2 465
Gelderland	2 123	775	2 898	5 904
Utrecht	1 569	351	1 920	3 891
Noordholland ...	4 059	403	4 462	9 137
Zuidholland	10 494	774	11 268	22 962
Zeeland	585	112	697	1 415
Noordbrabant ...	1 281	492	1 773	3 582
Limburg	3 381	896	4 277	8 885
Nederland	24 993	4 681	29 674	60 584
Amsterdam	1 020		1 020	2 184
Rotterdam	616		616	1 242
's Gravenhage ..	7 697		7 697	15 765
Utrecht	814		814	1 666

Het gemiddeld aantal delen per woning met deelwoningen bedraagt 2,04. Zij bestaan overwegend uit 2, en slechts in zeer weinige gevallen uit 3 of meer delen.

Ten slotte valt nog op te merken, dat 's Gravenhage t.o.v. de andere grote gemeenten de meeste deelwoningen telt, nl. 15 765, d.w.z. ruim 5/7 van alle deelwoningen in de provincie Zuidholland of ongeveer 1/4 van alle in Nederland voorkomende deelwoningen. Rotterdam heeft daarentegen onder de grote gemeenten, relatief zowel als absoluut, het geringste aantal deelwoningen, hetgeen kan worden toegeschreven aan het feit, dat in deze stad tot 1939 de bouw van woningen zonder eigen toegangsdeur volgens de bouwverordening was toegestaan.

Dit heeft er toe geleid, dat de in Rotterdam onder deze bepalingen gebouwde en voor bewoning door twee huishoudens bestemde woningen, als twee bouwtechnische woningen zijn geteld.

Een en ander wijst er op, dat de bovenvermelde cijfers over de deelwoningen met enige voorzichtigheid dienen te worden gehanteerd. Zij zijn dan ook niet in de gelichtdrukte publicaties over de Woning- en gezinstelling opgenomen en hier voornamelijk uit een oogpunt van volledigheid vermeld.

HOOFDSTUK III DE HUISVESTING DER BEVOLKING

Zoals reeds in hoofdstuk I § 2 is opgemerkt, heeft naast het woningbegrip in bouwtechnische zin bij de Woning- en gezinstelling van 31 Mei 1947 ook het sociale en het huurrechtelijke woningbegrip toepassing gevonden. Het ligt voor de hand, dat bij de bespreking van de huisvesting bij deze drie woningbegrippen wordt aangesloten, omdat zij even zovele gezichtspunten vertegenwoordigen, van waaruit men deze huisvesting kan bezien. Zo wordt in § 1 van dit hoofdstuk de bewoning van de woningvoorraad besproken, waarbij de woning in bouwtechnische zin als uitgangspunt dient. § 2 handelt over de woonruimte der in woningen gehuisveste bevolking en gaat uit van het sociale woningbegrip. In § 3, waarin de in deelwoningen gehuisveste bevolking wordt behandeld komt de huisvesting der bevolking in huurrechtelijke woningen ter sprake.

§ 1 BEWONING VAN DE WONINGVOORRAAD

Het is aan de hand van de cijfers van de Woning- en gezinstelling van 31 Mei 1947 mogelijk de bewoning der woningvoorraad op verschillende wijzen na te gaan. In de eerste plaats leent zich daartoe het gegeven van het gemiddeld aantal bewoners per woning.

In deze index, de gemiddelde woningbezetting, komt de grootte der woningen niet tot uitdrukking. Neemt voor deze grootte het aantal vertrekken als maatstaf en berekent men op grond daarvan het gemiddeld aantal personen per vertrek, dan komt men tot de zgn. woondichtheid. Ten slotte is ook het aantal huishoudingen per woning van belang, omdat het uiteraard niet hetzelfde is wanneer een woning wordt bewoond door twee huishoudens van drie personen of door één huishouden van zes personen.

Bij de behandeling van het aantal huishoudingen per woning, komen dus vanzelfsprekend de samenwoningen ter sprake.

Aantal personen per woning

De gemiddelde woningbezetting op 31 Mei 1947 bedroeg volgens staat 17 voor ons land als geheel 4,47.

Staat 17. Gemiddelde woningbezetting

Groningen	4,03	Noordbrabant	5,41
Friesland	4,04	Limburg	5,81
Drenthe	4,86	Nederland	4,47
Overijssel	4,77		
Gelderland	4,88	Amsterdam	3,60
Utrecht	4,44	Rotterdam	3,94
Noordholland	3,92	's Gravenhage	4,29
Zuidholland	4,26	Utrecht	4,27
Zeeland	4,06		

Tussen de provincies onderling bestaan belangrijke verschillen. Tegenover een minimum van 3,92 voor Noordholland staat een maximum van 5,81 voor Limburg. Nog groter worden de afwijkingen, wanneer men de voor de 4 grote gemeenten vermelde cijfers mede in beschouwing neemt. Zo is de gemiddelde woningbezetting voor Amsterdam 3,60. De hoogste cijfers komen voor in de provincies met de hoogste geboortecijfers (Limburg, Noordbrabant, Drenthe en Gelderland) en de laagste cijfers in die provincies en steden, waar de laagste geboortecijfers worden geregistreerd (de beide Hollanden, Groningen, Friesland, Amsterdam en Rotterdam).

Aantal personen per vertrek

Het aantal personen per vertrek, de zgn. woondichtheid, bedroeg bij deze woning en gezinstelling 0,90 bij een gemiddelde woningbezetting van 4,47 en een gemiddeld aantal vertrekken per woning van 4,94. Voor de afzonderlijke gemeenten loopt de woondichtheid vrij sterk uiteen, hetgeen blijkt uit de in staat 18 gegeven samenvatting van de verhoudingscijfers voor alle gemeenten in ons land.

Staat 18. Groepering der gemeenten, per provincie, naar woondichtheid (aantal personen per vertrek)

Provincies	Aantal gemeenten met een gemiddeld aantal personen per vertrek van						Totaal aantal gemeenten	Waarvan met woondichtheid van minder dan Rijksgemiddelde		Woon-dichtheid per provincie
	0,80 of minder	0,81 - 1,00	1,01 - 1,20	1,21 - 1,40	1,41 - 1,60	1,61 of meer		Abs.	In %	
Groningen ..	2	9	30	11	5	-	57	5	9,8	0,99
Friesland ..	4	11	14	12	3	-	44	7	15,9	1,06
Drenthe	1	1	3	10	15	4	34	2	5,9	1,31
Overijssel..	5	13	19	11	4	1	53	13	23,1	0,94
Gelderland .	5	28	59	15	3	1	112	16	14,3	0,94
Utrecht	11	20	25	9	2	-	67	20	29,9	0,81
Noordholland	26	49	20	24	2	-	121	48	39,7	0,80
Zuidholland.	13	36	80	44	-	-	173	27	15,6	0,85
Zeeland	7	35	41	14	2	2	101	19	18,8	0,95
Noordbrabant	-	15	54	59	12	3	143	2	1,4	1,05
Limburg	1	49	60	1	-	-	111	11	9,9	0,97
Nederland ..	75	266	405	211	48	11	1 016	170	15,7	0,90

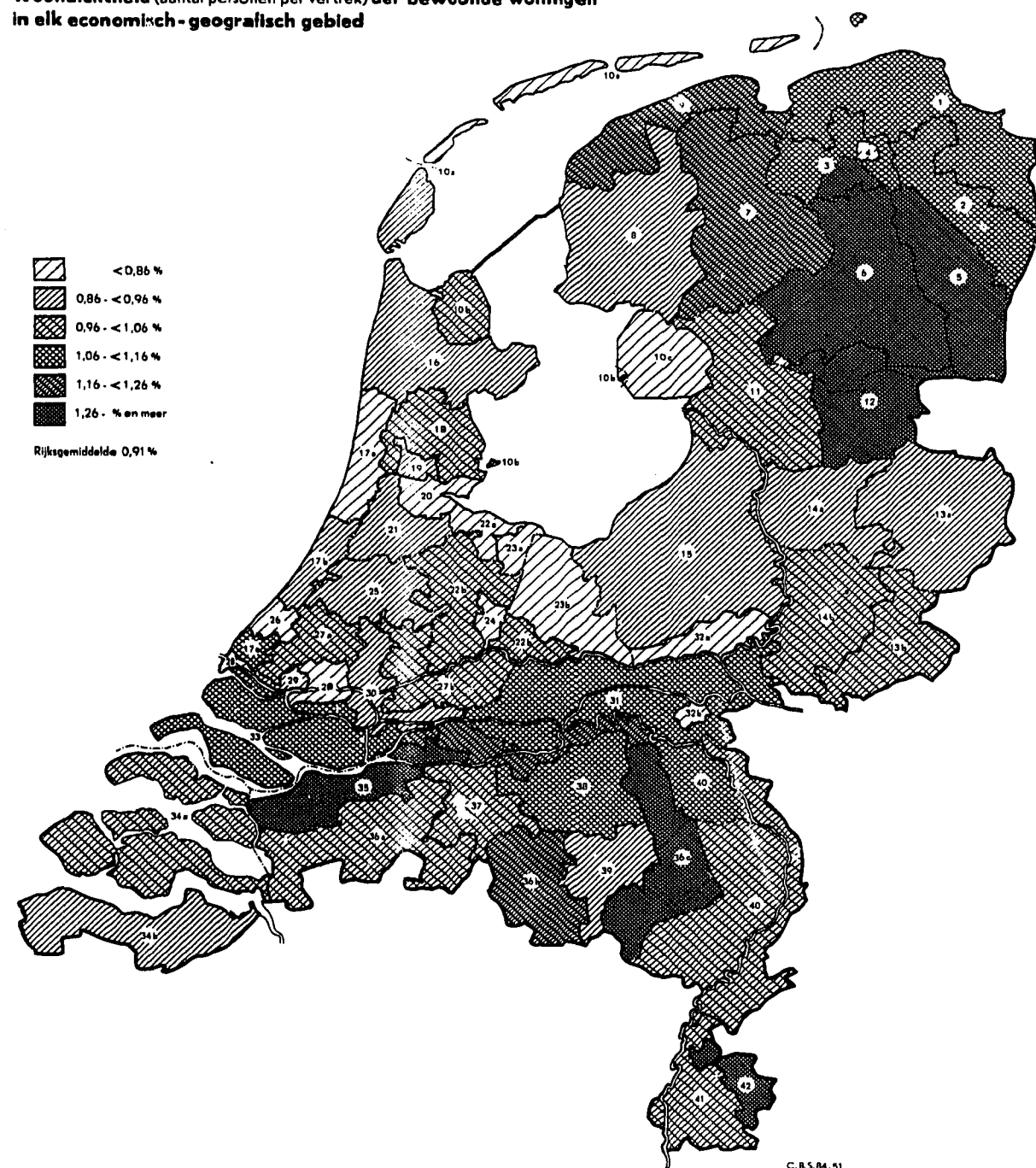
In 83% der gemeenten is het aantal personen per vertrek hoger dan het Rijksgemiddelde van 0,90, in 17% der gemeenten blijft het daaronder. Het ongunstigst liggen de verhoudingen in Noordbrabant en Drenthe, alwaar men slechts in 1, resp. 6% der gemeenten ruimer is gehuisd, dan in het land als geheel bezien, terwijl zulks in Utrecht en Noordholland in niet minder dan 30, resp. 40% der gemeenten het geval is. In deze cijfers komt de invloed van het verschil in bevolkingsgrootte der afzonderlijke gemeenten niet tot uitdrukking en daarom is in de laatste kolom van staat 18 bovendien nog de woondichtheid voor de totale bevolking in elke provincie berekend. Hieruit blijkt, dat in alle provincies, behalve in Noordbrabant, Friesland en Drenthe een woondichtheid van minder dan 1 persoon per vertrek wordt aangetroffen en dat in dit opzicht Drenthe met 1,31 personen per vertrek, het meest ongunstige beeld vertoont.

Een indruk van de afwijkingen binnen de verschillende provincies geeft nog cartogram 5, dat betrekking heeft op de woondichtheid in de economisch-geografische gebieden. Deze afwijkingen houden verband met verschillen, zowel t.a.v. de gemiddelde gezinsgrootte als van het gemiddelde aantal vertrekken per woning.

Cartogram 5
Woning- en gezinstelling, 31 Mei 1947

Woondichtheid (aantal personen per vertrek) der bewoonde woningen in elk economisch-geografisch gebied

De geringe woondichtheid in de op dit cartogram afzonderlijk voorkomende grote gemeenten m.n. Amsterdam, Rotterdam, 's Gravenhage en Utrecht hangt samen met een relatief groot aantal vertrekken per woning (zie Hoofdstuk II § 2) en een lage gemiddelde gezinsgrootte. Het omgekeerde is het geval in de gehele provincie Drenthe (vooral in gebied 5) en in het Noord-Westelijk deel van Noordbrabant (gebied 35), waar blijkens cartogram 1 zeer veel één- en tweekamerwoningen voorkomen en waar de gezinsgrootte op een veel hoger peil ligt.

In Limburg en een groot deel van Brabant daarentegen, waar de gemiddelde gezinsgrootte hoger is dan in Drenthe, vertoont de woondichtheid een belangrijk gunstiger beeld. In Limburg wordt dit met name veroorzaakt door het Limburgse woningtype, dat gemiddeld genomen een groter aantal vertrekken heeft dan de woningen in alle andere provincies. Een uitzondering op de gunstige woondichtheid in de zuidelijke provincies vormen het Mijngedebied, de Kempen en de Peel, waarbij voor de beide laatste gebieden inzonderheid weer aan het grote aantal kinderen per gezin moet worden gedacht.

Er zij nog op gewezen, dat de woninggrootte en de gezinsgrootte niet geheel onafhankelijk van elkaar variëren, omdat zij elk tot op zekere hoogte weer afhankelijk zijn van de welstand: hogere welstand gaat in de regel samen met ruimer behuizing en tevens met kleinere gezinnen. Zo bezien spreken de lage cijfers voor de woondichtheid in het Gooi (gebied 22a), Noord-Kennemerland (gebied 17a), langs de Utrechtse heuvelrug (gebied 23b) en de Veluwezoom (gebied 32a) en overeenkomstige gebieden voor zichzelf.

In de zojuist besproken regionale verschillen in woondichtheid is sinds de vorige volkstelling niet veel verandering gekomen. De gegevens betreffende het aantal personen per vertrek per 31 December 1930, welke zijn weergegeven in staat 19, vertonen nl. een sterke overeenkomst met de thans ter beschikking gekomen cijfers: lage cijfers voor de beide Hollanden en Utrecht, hogere cijfers voor de plattelandsprovincies; grote woondichtheid in Drenthe en lage in Limburg.

Staat 19. Woondichtheid (aantal personen per vertrek) op 31 Dec. 1930 en 31 Mei 1947

Provincies	31 Dec. 1930	31 Mei 1947
Groningen	1,13	0,99
Friesland	1,17	1,06
Drenthe	1,56	1,31
Overijssel	0,99	0,94
Gelderland	0,97	0,94
Utrecht	0,83	0,81
Noordholland	0,85	0,80
Zuidholland	0,89	0,85
Zeeland	1,04	0,95
Noordbrabant	1,05	1,05
Limburg	0,96	0,97
Nederland	0,95	0,90

Staat 19 laat verder zien, dat de woondichtheid in de periode 31 December 1930 tot 31 Mei 1947, ondanks de vele samenwoningen op de laatstgenoemde datum, toch nog is teruggelopen van 0,95 tot 0,90. Deze verbetering van de woondichtheid, moet ongetwijfeld worden gezien in verband met de afnemende gezinsgrootte en de anderzijds toenemende grootte der woningen, doordat de nieuwgebouwde woningen tussen de jaren 1930 en 1947 gemiddeld een groter aantal vertrekken tellen dan het algemene gemiddelde der in 1930 bestaande woningen. De verbetering der woondichtheid blijkt voor alle provincies, behalve voor Noordbrabant en Limburg waar de toestand gelijk is gebleven. De belangrijkste verbetering valt waar te nemen voor de provincies Groningen, Friesland en Drenthe. Desondanks is de woondichtheid in de laatste beide provincies nog steeds hoger dan in de andere, hetgeen in verband met de grootte der woningen in deze provincies (zie Hoofdstuk II, § 2) niet verwonderlijk is.

Staat 20 geeft de woondichtheid voor de woningen van verschillende aard. Voor gewone woningen ligt de woondichtheid enigszins beneden het algemeen gemid-

delde. De woondichtheid voor boerderijen en tuinderswoningen ligt daarentegen belangrijk hoger, dan die voor de woningvoorraad als geheel gezien. Voor de overige woningen met bedrijf is de woondichtheid het laagst. Daarbij dient men echter in aanmerking te nemen, dat voor de laatstgenoemde categorie, de voor uitoefening van beroep of bedrijf in gebruik zijnde gewone ruimten zijn medegemeld.

Staat 20. Woondichtheid (aantal personen per vertrek) der bewoonde woningen naar de aard van het woonverblijf

Provincies en grote gemeenten	Gewone woningen	Boerderijen en tuinderswoningen	Overige woningen met bedrijf	Totale woningvoorraad
Groningen	0,99	1,27	0,87	0,99
Friesland	1,01	1,45	0,91	1,06
Drenthe	1,23	1,74	0,97	1,31
Overijssel	0,87	1,34	0,83	0,94
Gelderland	0,89	1,25	0,83	0,94
Utrecht	0,79	1,18	0,77	0,81
Noordholland	0,78	1,21	0,78	0,80
Zuidholland	0,85	1,16	0,78	0,85
Zeeland	0,96	1,07	0,84	0,95
Noordbrabant	1,01	1,43	0,91	1,05
Limburg	0,97	1,08	0,87	0,97
Nederland	0,87	1,29	0,83	0,90
Amsterdam	0,79	1,28	0,74	0,78
Rotterdam	0,80	1,04	0,78	0,80
's Gravenhage	0,77	1,13	0,64	0,76
Utrecht	0,77	1,19	0,72	0,77

De verhouding tussen de cijfers binnen de afzonderlijke provincies vertoont hetzelfde beeld als op grond van de cijfers voor de woningvoorraad als totaal is verkregen. Wel valt het op, dat de behuizing van boeren en tuinders, vooral voor de provincies met hoge woondichtheid (Drenthe 1,74, Friesland 1,45 en Noordbrabant 1,43) wel bijzonder nauw is.

Aantal huishoudingen per woning

Staat 21 geeft een rangschikking der bewoonde woningen naar het aantal huishoudens en(of) alleenwonenden, dat daarin op de teldatum is aangetroffen.

In het gehele land was op 31 Mei 1947 80% van de woningvoorraad bewoond door één huishouden en 3,8% door één alleenwonende. In 16,2% der woningen had samenwoning van 2 of meer huishoudingen plaats.

Op grond van deze cijfers is zonder meer nog geen oordeel over de woontoestand mogelijk. Onder de alleenwonende huishoudingen, met name die van 2 of meer personen, komen ongetwijfeld tal van gevallen voor, waarbij de beschikbare woonruimte bij nader onderzoek als onvoldoende zou moeten worden aangemerkt. Anderzijds komen onder de samenwoningen (in 16% der woningen) tal van gevallen voor, welke als normaal kunnen worden beschouwd, bijv. onder de samenwoningen van huishoudens met alleenwonenden (kamerbewoners!).

Ook de samenwoningen van twee of meer alleenwonenden in een woning zijn niet zonder meer als abnormaal te zien. Hoewel in mindere mate geldt hetzelfde voor verscheidene samenwoningen van huishoudens van twee of meer personen. Men

Staat 21. Procentuele verdeling der bewoonde woningen naar het aantal daarin verblijvende huishoudens en(of) alleenwonenden in elke provincie, enz.

Provincies en grote gemeenten	Aantal woningen bewoond door							Totaal aantal bewoonde woningen
	1 huish.	2 huish.	3 of meer huish.	1 alleenwon.	2 alleenwon.	3 of meer alleenwon.	huish. + alleenwon.	
Groningen...	83,6	6,8	0,4	4,9	0,3	0,1	3,9	100
Friesland ..	85,8	5,2	0,2	6,5	0,2	0,0	2,1	100
Drenthe	80,1	13,8	0,8	2,4	0,1	0,0	2,8	100
Overijssel..	81,7	12,2	0,5	2,2	0,2	0,0	3,2	100
Gelderland..	77,7	13,7	0,8	2,2	0,3	0,1	5,2	100
Utrecht	77,8	10,0	0,6	3,4	0,6	0,2	7,4	100
Noordholland	81,7	6,8	0,4	5,4	0,7	0,2	4,8	100
Zuidholland.	78,5	10,0	0,7	3,9	0,5	0,2	6,2	100
Zeeland	82,0	8,8	0,5	5,0	0,2	0,0	3,5	100
Noordbrabant	80,5	12,9	0,7	1,9	0,1	0,0	3,9	100
Limburg	73,1	18,0	0,2	0,1	0,0	0,0	8,6	100
Nederland...	80,0	10,0	0,7	3,8	0,4	0,1	5,0	100
Amsterdam...	81,0	5,4	0,4	7,1	0,8	0,3	5,0	100
Rotterdam ..	79,2	10,1	0,5	4,4	0,6	0,1	5,1	100
's Gravenhage	71,5	11,9	1,3	3,2	0,9	0,5	10,7	100
Utrecht	74,4	9,4	0,7	4,3	0,9	0,4	9,9	100

denke in dit verband aan de inwoning van ouders op leeftijd bij gehuwde kinderen, de bewoning van deelwoningen (zie § 4 van dit hoofdstuk), terwijl voor een groot aantal huishoudens financiële omstandigheden tot samenwonen noodzaken. Enig inzicht in de omvang van laatstbedoeld verschijnsel geven de bij deze telling verzamelde gegevens betreffende het aantal als beroepspension in gebruik zijnde woningen (zie tabel 11).

Ten slotte zijn er nog de zgn. traditionele samenwoningen, welke in bepaalde delen van ons land zeer veel voorkomen in boerderijen en tuinderswoningen. Zo zullen hieruit ongetwijfeld de hoge cijfers voor woningen bewoond door 2 huishoudens in de provincies Overijssel, Gelderland en Drenthe voor een belangrijk deel moeten worden verklaard 1).

De hier besproken samenwoning van huishoudingen werpt nog een bijzonder licht op de op blz. 54 besproken woondichtheid. Het is nl. opvallend, dat in verschillende gemeenten met een relatief hoog aantal samenwoningen, zoals in 's Gravenhage, Voorburg, Wassenaar, Bloemendaal, Arnhem, Nijmegen enz. de woondichtheid gunstig is te noemen, hetgeen het gevolg is van het relatief grote aantal vertrekken per woning in deze gemeenten. Deze laatste omstandigheid verklaart eveneens, waarom de provincie Utrecht met een vrijwel gelijke gemiddelde gezinsgrootte als Friesland (3,97 tegen 3,99), doch met een door meer samenwoningen niet onbelangrijk hoger aantal bewoners per woning (4,44 tegen 4,04), toch een veel lager woondichtheid vertoont (0,81 tegen 1,06). In Friesland zijn nl.

1) Een nader, door de Stichting Gelderland voor Maatschappelijk werk op grond van het volkstellingsmateriaal, hiernaar ingesteld onderzoek in enkele gemeenten in deze provincie, heeft de juistheid van deze veronderstelling bevestigd.

slechts 3,81 vertrekken per woning geteld tegen 5,52 in de provincie Utrecht.

§ 2 WOONRUIMTE DER IN WONINGEN GEHUISVESTE HUISHOUDINGEN

Het huisvestingsvraagstuk kan behalve door een onderzoek naar de wijze, waarop de woningen zijn bezet, ook worden benaderd door na te gaan welke woonruimte de afzonderlijke huishoudingen ter beschikking staat. Daartoe dient men af te stappen van de woning in bouwtechnische zin en over te gaan op het sociale woningbegrip. In de onderstaande staat 22 is voor het land als geheel een vergelijking gemaakt van de beschikbare woonruimte in verband met de woonwijze en de grootte der huishoudingen. Ten aanzien van de woonwijze is een onderscheid gemaakt tussen alleenwonende huishoudingen (de huishoudingen, welke over een gehele woning voor zich alleen beschikken) en de samenwonende huishoudingen (de huishoudingen, welke met een of meer andere huishoudingen een woning delen). Voor de samenwonende huishoudingen is het aantal gezamenlijk gebruikte vertrekken (vgl. het veel voorkomende mede-gebruik van de keuken) voor ieder van de samenwonende huishoudingen als geheel vertrek geteld, hetgeen voor de beoordeling van de beschikbare woonruimte van betekenis is.

De cijfers van staat 22 hebben tevens gediend voor de samenstelling van grafiek 3.

Staat 22. Procentuele verdeling der huishoudingen van iedere woonwijze en grootte naar het aantal ter beschikking staande vertrekken per persoon

Aantal personen per huishouding	Alleenwonende huishoudingen			Samenwonende huishoudingen			Alle huishoudingen te zamen		
	< 1 vertrek P.P.	1 vertrek P.P.	> 1 vertrek P.P.	< 1 vertrek P.P.	1 vertrek P.P.	> 1 vertrek P.P.	< 1 vertrek P.P.	1 vertrek P.P.	> 1 vertrek P.P.
1	-	12,9	87,1	-	30,8	69,2	-	24,7	75,3
2	2,9	11,5	85,6	7,2	26,7	66,1	4,7	18,1	77,2
3	10,9	13,2	75,9	28,8	32,0	39,2	16,6	19,2	64,2
4	20,5	20,2	59,3	48,8	28,2	23,0	26,2	21,8	52,0
5	37,2	26,8	36,0	70,7	17,5	12,5	42,1	25,4	32,5
6	60,9	23,1	16,0	82,7	9,8	7,5	63,5	21,5	15,0
7	81,3	11,2	7,5	90,3	5,1	4,6	82,2	10,6	7,2
8	91,0	5,1	3,9	94,3	2,9	2,8	91,3	4,9	3,8
9 en meer	94,7	5,3	-	94,9	5,1	-	94,7	5,3	-
Totaal	29,1	16,4	54,5	24,1	27,3	48,6	27,6	19,6	52,8

Uit deze staat en uit grafiek 3 blijkt, dat hoewel de grotere huishoudingen volgens tabel 14 meer vertrekken tot hun beschikking hebben, dan de kleinere huishoudingen, deze laatste relatief toch veel ruimer behuist zijn. De oorzaak hiervan moet onder meer worden gezocht in de factor welstand. Aangezien nl. de minder draagkrachtigen in de regel de grotere gezinnen hebben en de grotere woningen in het algemeen de duurdere woningen zijn, zal er voor de grotere gezinnen vaak een zekere spanning bestaan tussen de kosten van de voor het gezin benodigde woonruimte en het voor huur beschikbare deel van het inkomen. Omgekeerd zal voor het kleinere gezin de behoefte aan ruimte gemakkelijker worden bevredigd, doordat het relatief t.o.v. het grotere gezin in financieel gunstiger positie verkeert, dus een naar verhouding grotere woning zal kunnen huren. Dit geldt zowel voor de alleenwonende als voor de samenwonende huishoudingen.

Toch bestaan er nog enkele belangrijke verschillen. Beziat men eerst de cijfers voor de huishoudingen, welke over meer dan een vertrek per persoon beschikken, dan blijkt, dat onder de alleenwonende huishoudingen meer dan de helft (54,5%) de beschikking heeft over meer dan een vertrek per persoon, onder de sa-

menwonende daarentegen maar 48,6%, waarbij nog in aanmerking dient te worden genomen, dat, zoals reeds is opgemerkt, de cijfers voor de samenwonende huishoudingen een te gunstig beeld geven van de aan die huishoudingen ter beschikking staande ruimte. Het grootst zijn de verschillen bij de kleinste huishoudingen.

Onder de alleenwonende huishoudingen van 2 personen beschikt 85,6% over meer dan 1 vertrek per persoon tegen 66,1% onder de samenwonende huishoudingen. Deze cijfers zijn voor huishoudingen van 3 personen resp. 75,9 en 39,2%. Voor de zeer grote huishoudingen zijn de verschillen het geringst. In tegenstelling tot de bovenvermelde cijfers, is het aantal huishoudingen, dat de beschikking heeft over minder dan 1 vertrek per persoon groter onder de samenwonende huishoudingen dan onder de alleenwonende van dezelfde grootte. Dat desalniettemin het overeenkomstige percentage onder alle samenwonende huishoudingen te zamen lager ligt dan onder alle alleenwonende huishoudingen te zamen, vindt zijn verklaring in het feit, dat de kleine huishoudingen, waaronder het gedeelte met minder dan 1 vertrek per persoon het geringste is, verhoudingsgewijs veel sterker zijn vertegenwoordigd onder de samenwonende huishoudingen dan onder de alleenwonende.

Het totaal aantal door samenwonende huishoudingen gemeenschappelijk gebruikte vertrekken is niet bekend. Wel is vastgesteld, dat 284 753 van de 725 073 samenwonende huishoudens, d.w.z. 39,3%, een of meer vertrekken met elkander delen. Onder de samenwonende huishoudingen van verschillende grootte is deze verhouding niet hetzelfde. Het gemeenschappelijk gebruik van vertrekken is het geringst bij de huishoudingen van 1 persoon en bij de grote huishoudingen. Het grootst is dit gebruik bij de huishoudingen van 2 en 3 personen, waar het bedoelde percentage 43% bedraagt. Onder het totaal aantal samenwonende huishoudingen, die vertrekken met elkaar delen, zijn er dan ook niet minder dan 173 301 of 61% van 2 of 3 personen aangetroffen.

Een andere aanwijzing voor de meer of minder ruime behuizing van alleenwonende en samenwonende huishoudingen geeft het percentage van ieder dezer groepen, dat over onvoldoende slaapruijme beschikt. In tegenstelling tot de telling van 1930, toen aan de hand van de verkregen gegevens door het Centraal Bureau zelf is berekend in hoeveel gevallen (rekening houdend met hun leeftijd en geslacht) het aantal slaapkamers onvoldoende was voor het daarop aangewezen aantal personen, is in 1947 rechtstreeks gevraagd of, bij gebrek aan ruimte, personen van 12 jaar en ouder (in 1930 14 jaar en ouder) van verschillend geslacht en nietmet elkaar gehuwd (w.o. ook te begrijpen kinderen van 12 jaar en ouder bij de ouders) in dezelfde ruimte moeten slapen. De uitkomsten van de bewerking der verkregen antwoorden zijn weergegeven in staat 23.

Staat 23. Percentage huishoudingen met onvoldoende slaapruijme naar woonwijze en grootte onder alle huishoudingen van elke woonwijze en grootte

Aantal personen per huishouding	Alleenwonende huishoudingen	Samenwonende huishoudingen	Alle huishoudingen
1	-	0,2	0,1
2	0,4	1,1	0,7
3	1,5	3,4	2,1
4	3,5	6,5	4,1
5	5,4	10,2	6,1
6	8,0	15,0	8,8
7	10,5	19,3	11,4
8	13,0	22,8	13,7
9 en meer	17,7	26,7	18,2
Totaal	4,4	3,6	4,1

Uit de laatste kolom van deze staat blijkt, dat het tekort aan slaapruijnte toeneemt, naarmate de huishoudingen groter zijn. Voorts blijkt, dat dit gebrek aan voldoende slaapruijnte voor de samenwonende huishoudingen van elke grootte van meer betekenis is dan onder de alleenwonende huishoudingen van dezelfde grootte. Ook hier weer blijkt voor alle samenwonende huishoudingen te zamen een lager percentage dan de gezamenlijke alleenwonende huishoudingen (nl. 3,6% tegen 4,4%), ten gevolge van het feit, dat de kleine huishoudingen, waar het gebrek aan slaapruijnte slechts van ondergeschikte betekenis is, onder de samenwonende huishoudingen sterker overwegen dan onder de alleenwonende (zie staat 24).

Staat 24. Percentage samenwonende huishoudingen onder alle huishoudingen van elke grootte

Aantal personen per huishouding	% Samenwonend
1	65,6
2	43,1
3	31,4
4	20,2
5	15,1
6	12,1
7	10,0
8	8,3
9 en meer	6,3
Totaal	29,7

woonruimte per huishouding, omdat het al dan niet aanwezig zijn van voldoende slaapruijnte maar één enkel aspect der behuizing belicht. Hoewel het stellen van een norm steeds een arbitrair karakter draagt is, om de aandacht te bepalen, als maatstaf voor een goede huisvesting de onderstaande schaal aangehouden:

- 1 persoon - 3 vertrekken
- 2 personen - 3 of 4 vertrekken
- 3 of 4 personen - 4 of 5 vertrekken
- 5 of 6 personen - 5 of 6 vertrekken
- 7 of 8 personen - 6 of 7 vertrekken
- 9 of 10 personen - 7 of 8 vertrekken
- 11 of meer personen - 8 vertrekken of meer.

Bij het vaststellen van deze schaal is er van uitgegaan, dat de keuken in een afzonderlijk vertrek is ondergebracht, dat iedere huishouding een woonkamer behoeft en de helft van de huishoudingen een tweede woonkamer. Voorts is aangenomen, dat een slaapkamer maximaal twee bedden kan bevatten.

Beziet men de huisvesting van de alleenwonende huishoudingen aan de hand van deze ruim gestelde norm, dan verkrijgt men het resultaat, dat is weergegeven in staat 25 en in grafiek 4.

Ongeveer 30% van de alleenwonende huishoudingen blijft beneden de gestelde norm, terwijl rond 25% daarboven komt. Voorts blijkt ook uit deze cijfers, dat de huisvesting van de grote huishoudingen belangrijk slechter is, dan die van de kleine huishoudingen. Van de huishoudingen, welke uit 11 en meer personen bestaan, is zelfs 87% krappere behuized dan de aangenomen norm. Bij de huishoudingen van 3 en 4 personen geldt dit slechts in 22% en bij die van 1 en 2 personen slechts in 19% der gevallen.

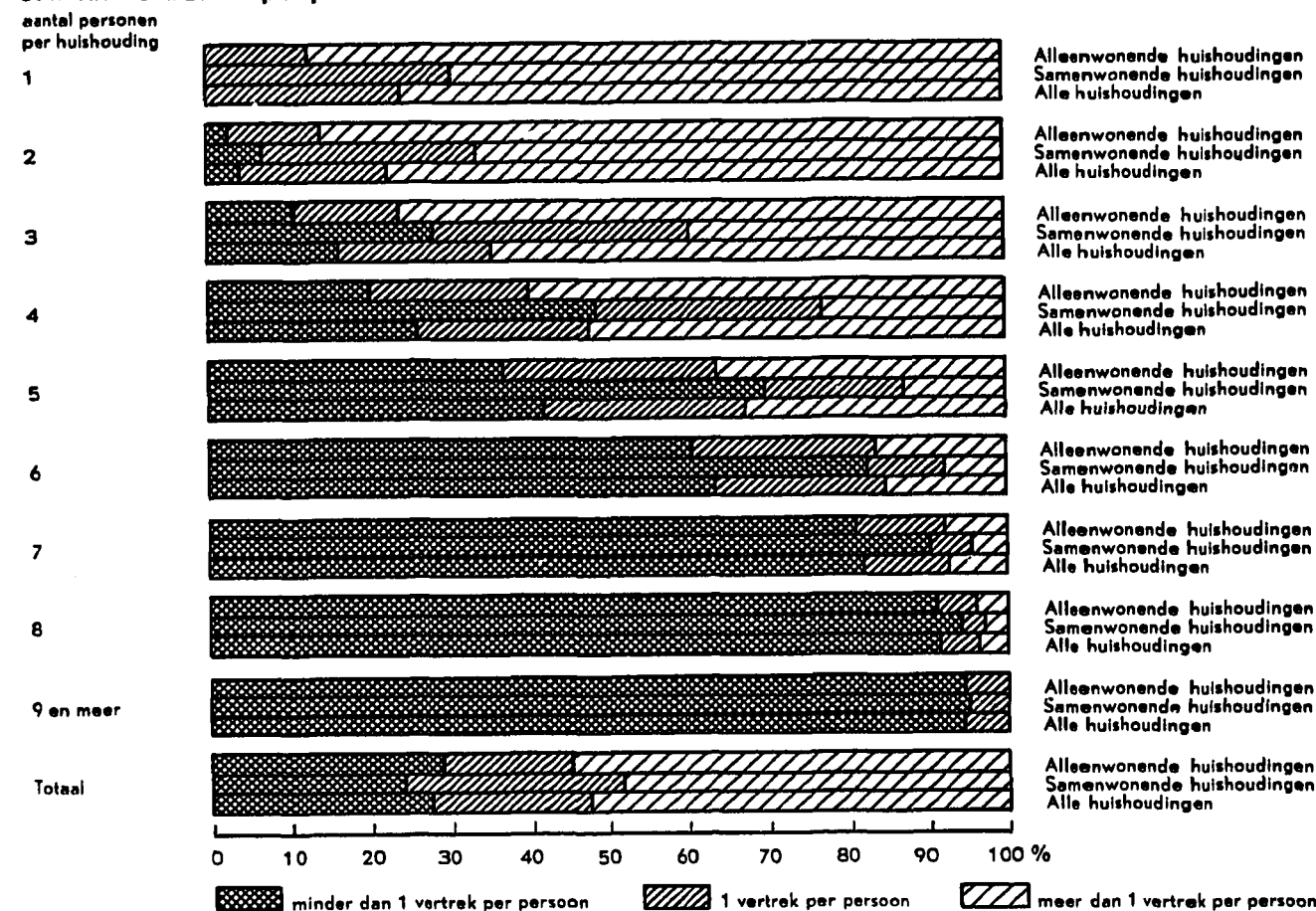
Een vergelijking van de cijfers, betreffende de huishoudingen, welke over onvoldoende slaapruijnte beschikken met die van de telling van 31 December 1930 is vanwege de reeds genoemde andere wijze van tellen en in verband met de verlaging van de leeftijdsgrens van 14 tot 12 jaar niet mogelijk. Uit de cijfers betreffende de woondichtheid is echter reeds gebleken, dat er tussen de jaren 1930 en 1947 een verbetering van de huisvesting der Nederlandse bevolking heeft plaatsgevonden.

Met de aanduiding "onvoldoende slaapruijnte" is bij de beoordeling van de huisvesting van de huishoudingen een normatief element ingevoerd.

In het onderstaande is getracht hetzelfde te doen ten aanzien van de totale

Grafiek 3

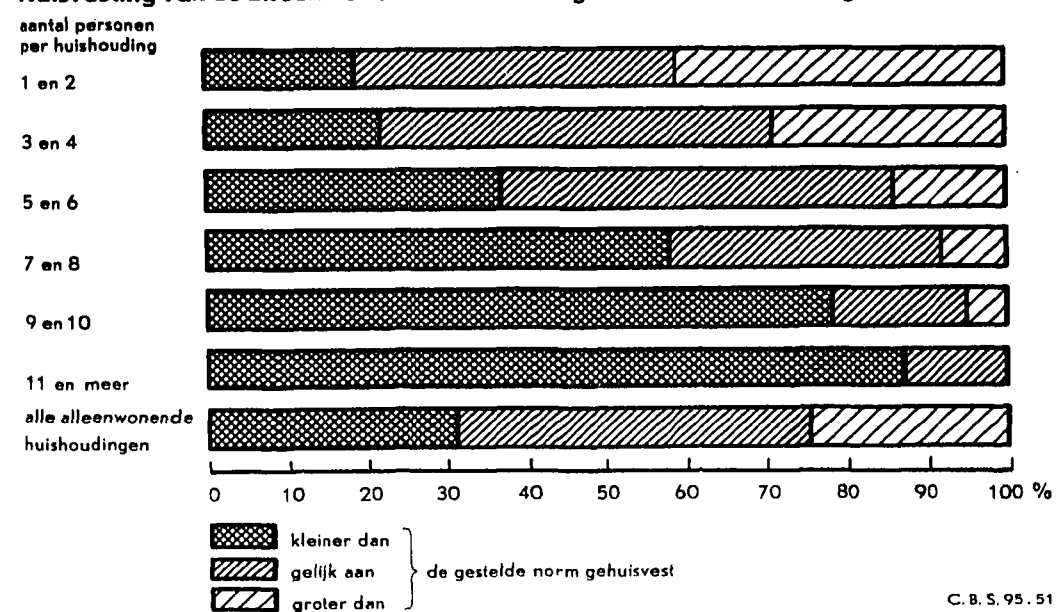
Procentuele verdeling der huishoudingen van iedere woonwijze en grootte naar het aantal ter beschikking staande vertrekken per persoon

C. B. S. 94. 51

Grafiek 4

Huisvesting van de alleenwonende huishoudingen van verschillende grootte

C. B. S. 95. 51

Staat 25. Huisvesting van de alleenwonende huishoudingen van verschillende grootte (verhoudingscijfers)

Aantal personen per huishouding	Kleiner dan	Gelijk aan	Groter dan	Totaal
	de gestelde norm			
1 en 2	19	40	41	100
3 en 4	22	49	29	100
5 en 6	37	49	14	100
7 en 8	58	34	8	100
9 en 10	78	17	5	100
11 en meer	87	13	-	100
Alle alleenwonende huishoudingen	31	44	25	100

Men dient bij deze percentages vanzelfsprekend in het oog te houden, dat hun hoogte afhankelijk is van de voor de berekening aangehouden norm. Doch hoe men deze ook kiest, zij zullen steeds weer een aanmerkelijk krappere behuizing der grote dan van de kleine huishoudingen aan het licht brengen.

Voor de samenwonende huishoudingen is van een soortgelijke berekening afgezien, omdat het aantal vertrekken, dat voor gemeenschappelijk gebruik dient, niet bekend is, waardoor de resultaten van een dergelijke berekening de werkelijke huisvesting van deze samenwonende huishoudingen te onnauwkeurig zouden weergeven.

In staat 26 zijn een aantal cijfers verzameld, welke een indruk geven van de regionale verschillen in de huisvesting der huishoudingen op 31 Mei 1947. Deze cijfers geven hetzelfde beeld als die, welke in § 1 van dit hoofdstuk t.a.v. de woondichtheid zijn gegeven.

Staat 26. Procentuele verdeling, per provincie enz., der huishoudingen naar het aantal vertrekken per persoon

Provincies en grote gemeenten	Minder dan $\frac{1}{2}$ vertrek p.p.	$\frac{1}{2}$ -minder dan 1 vertrek p.p.	1 vertrek p.p.	Meer dan 1 maar minder dan 2 vertrekken p.p.	2 en meer vertrekken p.p.
Groningen	12,7	25,2	17,2	26,4	18,5
Friesland	15,4	27,3	17,2	21,6	18,5
Drenthe	25,1	32,5	13,6	18,4	10,4
Overijssel	5,6	27,1	15,4	34,1	17,8
Gelderland	5,2	28,7	15,8	32,8	17,5
Utrecht	3,8	19,1	13,0	36,5	27,6
Noordholland	2,2	17,0	15,8	37,4	27,6
Zuidholland	4,0	20,2	15,7	36,9	23,2
Zeeland	9,3	25,8	17,3	26,7	20,9
Noordbrabant	8,6	33,0	15,0	29,3	14,1
Limburg	1,5	33,4	16,8	34,4	13,9
Nederland	5,9	23,8	15,7	33,4	21,2
Amsterdam	0,9	15,7	17,7	38,0	27,7
Rotterdam	1,6	18,0	16,7	37,3	26,4
's Gravenhage	0,5	13,9	14,1	46,3	25,2
Utrecht	2,2	15,7	13,3	37,9	29,9

Voor al de drie Noordelijke provincies (w.o. Drenthe met 58% der huishoudingen met minder dan 1 vertrek en zelfs 25% met minder dan $\frac{1}{2}$ vertrek per persoon) vallen hierbij weer in het oog. Hetzelfde is het geval met de drie Zuidelijke provincies, waaronder Noordbrabant met 42% het hoogste cijfer vertoont. Als bijzonderheid is te vermelden, dat in Limburg ondanks de hoge gemiddelde gezinsgrootte slechts 1,5% der huishoudingen over minder dan $\frac{1}{2}$ vertrek per persoon beschikt. De grote gemeenten vertonen een gunstig beeld. De huishoudingen, welke daar over minder dan $\frac{1}{2}$ vertrek per persoon beschikken, vormen maar een zeer gering percentage, hetgeen weer zijn invloed heeft op die voor de drie Westelijke provincies, waar meer dan 60% der huishoudingen over gemiddeld meer dan een vertrek per persoon beschikt.

Tot slot van deze paragraaf volgen nog enkele cijfers over de wijze van huisvesting der huishoudingen van 1 persoon, de zgn. alleenwonenden.

Staat 27. Alleenwonenden in bewoonde woningen

Woonwijze	Aantal	%
Alleen in een woning	77 042	34,4
Niet alleen in een woning		
a) als hoofdbewoner	42 847	19,2
b) als kamerbewoner (met of zonder pension) ..	103 931	46,4
Totaal	223 820	100

Een derde van de alleenwonenden blijkt dus over een geheel vrije woning te beschikken, waarvan volgens tabel 12 weer ongeveer twee derde over een woning met minder dan drie en een derde over een met meer dan 3 vertrekken. Bijna 20% is hoofdbewoner van een woning en heeft al dan niet verplicht inwoning van een of meer andere personen of huishoudens. Rond 45% der alleenwonenden behoort tot de categorie der zgn. "kamerbewoners". Deze kamerbewoners zijn maar weinig sterker in de grote steden (Amsterdam, Rotterdam, 's Gravenhage en Utrecht) geconcentreerd, dan de andere alleenwonenden: 45% der kamerbewoners is in deze steden aangetroffen tegen rond 40% van alle alleenwonenden.

In het voorgaande is de huisvesting der huishoudingen besproken aan de hand van de bij de onderhavige telling verzamelde gegevens. Deze geven echter nog geen volledig beeld van deze huisvesting, omdat behalve het aantal ter beschikking staande vertrekken ook de grootte van deze vertrekken, de kwaliteit en de accommodatie van de woningen, enz. mede van belang zijn.

Zoals reeds in hoofdstuk I (slot § 1) is medegedeeld ligt het in de bedoeling om bij een volgende woningtelling, indien enigszins mogelijk, mede aan deze gegevens de nodige aandacht te besteden.

§ 3 IN DEELWONINGEN GEHUISVESTE HUISHOUDINGEN

Onder de in de vorige paragraaf besproken 725 073 samenwonende huishoudingen komen, voor zover kon worden vastgesteld, nog 60 584 huishoudingen voor, welke weliswaar met een of meer andere huishoudingen één bouwtechnische woning bewonen, maar het door hen bewoonde gedeelte van die woning rechtstreeks van de eigenaar hebben gehuurd, terwijl dit deel is voorzien van eigen keuken en eigen W.C.

In het algemeen kan worden opgemerkt, dat deze wijze van samenwonen in een bouwtechnische woning in principe belangrijke voordelen biedt. Er worden immers geen vertrekken gezamenlijk gebruikt en iedere huishouding is voorzien van de meest noodzakelijke outillage (eigen keuken en privaat). Overigens blijkt uit staat 28, dat ook in deze deelwoningen nog weer samenwoningen voorkomen: op de rond 60 000 hoofdbewoners in deze bijzondere categorie huurrechtelijke woningen zijn 6 000 bij hen inwonende huishoudingen geteld, een gunstiger verhouding dan

Staat 28. Aantal huishoudingen in deelwoningen

Provincies en grote gemeenten	Hoofdbewoners	Inwonend	
		abs.	per 100 hoofdbewoners
Groningen ..	612	632	103
Friesland ..	1 060	1 090	103
Drenthe	671	693	103
Overijssel..	2 465	2 569	104
Gelderland..	5 904	6 308	107
Utrecht	3 891	4 206	108
Noordholland	9 137	9 905	108
Zuidholland.	22 962	26 121	114
Zeeland	1 415	1 520	107
Noordbrabant	3 582	3 778	105
Limburg	8 885	9 727	109
Nederland ..	60 584	66 549	110
Amsterdam ..	2 184	2 493	114
Rotterdam ..	1 242	1 335	107
's Gravenhage	15 765	18 463	117
Utrecht	1 666	1 881	113

voor alle huishoudingen te zamen. Toch betekent dit nog geen gunstige huisvesting voor de eerstgenoemde categorie. De deelwoningen zijn immers in doorsnee kleiner dan de bouwtechnische woningen en bieden daardoor uiteraard minder mogelijkheid tot samenwoning. De meeste samenwoningen in delen van woningen worden aangetroffen in Utrecht, Amsterdam, maar vooral in 's Gravenhage, waar in 17% der deelwoningen samenwoningen zijn aangetroffen. Voor de provincies, met uitzondering van Zuidholland blijft het percentage samenwoningen in deelwoningen beneden 10%.

§ 4 IN ANDERE BEWOONDE RUIMTEN GEHUISVESTE BEVOLKING

Behalve in de 2 049 713 bewoonde woningen zijn bij de 12e Volkestelling ook personen aangetroffen in 36 203 verblijven, welke, uitgaande van de voor deze telling aanvaarde definitie, niet als woning zijn beschouwd 1). Onderstaand overzicht geeft een beeld van de aard van deze "andere bewoonde ruimten" in ons land, alsmede van het aantal huishoudingen en personen, dat daarin op 31 Mei 1947 was gehuisvest.

Staat 29. Aantal huishoudingen en personen in andere bewoonde ruimten

Aard van het woonverblijf	Aantal andere bewoonde ruimten	Aantal huishoudingen		Totaal aantal personen
		van 1 persoon	van 2 of meer pers.	
Hotels e.d.	2 112	2 221	3 007	16 179
Zomerhuizen	2 373	214	2 317	7 893
Noodwoningen	18 254	630	18 508	81 483
Noodboerderijen	3 104	61	3 260	17 250
Kantoorgebouwen e.d.	626	183	585	2 324
Overige noodverblijven				
van boeren	230	10	239	1 088
van anderen	9 504	1 480	8 818	36 435
Totaal	36 203	4 799	36 734	162 652

1) De bevolking van gestichten en instellingen en de varende en rijdende bevolking buiten beschouwing gelaten.

Van de 9 328 589 in alle bewoonde ruimten (incl. woningen) aangetroffen personen 1) woonden dus 162 652 of 1,7% in andere ruimten dan woningen, van wie bijna 3/5 gedeelte in noodwoningen en noodboerderijen en bijna 1/4 in grote, niet voor bewoning bestemde gebouwen en in veelal ontoelaatbare "overige noodverblijven".

Voor de afzonderlijke gemeenten treden belangrijke afwijkingen van het genoemde Rijksgemiddelde van 1,7% aan de dag, zoals blijkt uit staat 30.

Staat 30. Groepering der gemeenten per provincie naar het percentage der in "andere bewoonde ruimten" gehuisveste bevolking

	Aantal gemeenten met een % van							Totaal aantal gem.	% voor de provincie
	Geen	0,1-2,0	2,1-5,0	5,1-10,0	10,1-20,0	20,1-50,0	50,0 en meer		
Groningen	6	49	2	-	-	-	-	57	0,50
Friesland	1	37	5	1	-	-	-	44	0,97
Drenthe	-	17	13	3	1	-	-	34	2,58
Overijssel ...	-	30	18	4	-	1	-	53	1,50
Gelderland ...	3	44	41	9	6	8	1	112	3,62
Utrecht	8	41	15	2	1	-	-	67	0,80
Noordholland .	14	83	17	6	-	-	1	121	1,01
Zuidholland...	23	132	16	2	-	-	-	173	0,77
Zeeland	10	45	24	11	5	5	1	101	4,51
Noordbrabant..	5	45	57	19	12	5	-	143	3,23
Limburg	22	53	22	6	5	3	-	111	2,47
Nederland	92	576	230	63	30	22	3	1 016	1,74

In 63 gemeenten bedroeg het aantal in "andere bewoonde ruimten" gehuisveste personen 5-10%; in 19 10-15%; in 11 15-20% en in 25 gemeenten zelfs meer dan 20%. Gaat men de ligging van deze gemeenten na, dan blijkt, dat vooral de gemeenten in de door oorlogshandelingen getroffen gebieden in Zeeland, Noordbrabant, Limburg en Gelderland sterk op de voorgrond treden. Daartegenover trekt het de aandacht, dat verschillende gemeenten, ondanks hoge oorlogsschade, toch een laag percentage vertonen, zelfs Rotterdam (0,9%). Dit houdt verband met de omstandigheid, dat de woningnood in deze gemeenten, en in het algemeen in de grotere gemeenten, meer door samenwoning, dan door de bouw van noodwoningen en het inrichten en betrekken van bunkers, keten enz. is opgevangen. Bovendien is de schade, gezien t.o.v. de totale woongelegenheden, in verschillende plattelandsgemeenten hoger geweest dan in Rotterdam en andere grote steden.

Het hoge percentage bewoners van andere bewoonde ruimten in gemeenten zoals Ermelo, Renesse, Callantsoog, Bergen, Schoorl, Eelde, Vries, Zuidlaren, enz. is veroorzaakt door de vele voor normale bewoning in gebruik genomen zomerhuizen, o.m. door geëvacueerde personen. Indirect is dus ook hier sprake van een gevolg van de oorlogsomstandigheden.

Dit laatste geldt niet meer voor de hoge percentages in de provincie Drenthe en het aangrenzende deel van Overijssel. Hier wijzen zij op de reeds van veel oudere datum bestaande slechte toestand op het gebied der volkshuisvesting, waarop reeds enkele malen de aandacht is gevestigd.

1) De bevolking van gestichten en instellingen en de varende en rijdende bevolking buiten beschouwing gelaten.

§ 5 HET WONINGTEKORT

In het voorgaande is ter verklaring van bepaalde verschijnselen meermalen gewezen op het ten tijde der Volkstelling bestaande woningtekort. Dit tekort was zelfs de belangrijkste reden, waarom tegelijkertijd met de 12e Volkstelling tot de in deze publicatie besproken woningtelling is overgegaan, en zodra dan ook voldoende resultaten van deze telling beschikbaar waren, zijn verschillende berekeningen gemaakt over de omvang van dat tekort en de spreiding daarvan over ons land. Volledigheidshalve zijn, zowel de wijze van berekening als de resultaten ook in deze publicatie vastgelegd.

Voor bedoelde berekeningen is uitgegaan van verschillende veronderstellingen t.a.v. de woningbehoefte en de woningvoorraad, de twee voor de omvang van het woningtekort beslissende factoren. Aldus is niet één uitkomst, maar zijn verschillende cijfers over de grootte van het op 31 December 1947 bestaande woningtekort verkregen.

Wat de woningbehoefte betreft zijn een tweetal veronderstellingen gemaakt:

- I. Ter bepaling van een cijfer voor de maximum woningbehoefte is aangenomen, dat alle getelde huishoudingen woningbehoevend zijn, met uitzondering van:
- de in woningen inwonende huishoudingen van één persoon (de zgn. kamerbewoners);
  - de huishoudingen van 1 persoon in andere bewoonde ruimten (evenszins overwegend inwonend);
  - de huishoudens van hotelhouders in hotels (aangezien de hotels niet als woningen zijn geteld en dus niet in de woningvoorraad zijn begrepen).

Na aftrek van deze drie categorieën komt men op een totale woningbehoefte van 2 372 474, waarbij dus aan alle inwonende huishoudens van 2 of meer personen een eigen woning is toegedacht en bovendien voor alle huishoudens in andere bewoonde ruimten op een normale woning is gerekend.

- II. In de eerste veronderstelling zijn de alleenwonende personen, die bij een huishouden inwonen, niet als woningbehoevend beschouwd.

Aanvaard men nu ook de samenwoningen, waarbij omgekeerd een huishouden bij een alleenwonend persoon inwoont, en beschouwt men dus het inwonende huishouden als niet woningbehoevend, dan kan de totale woningbehoefte worden gesteld op 2 340 187.

Bij deze benaderingen van de totale woningbehoefte kan uiteraard de vraag worden gesteld of, bij een volledige voorziening in deze behoefte, alle thans inwonende huishoudens inderdaad een zelfstandige woning zullen wensen te betrekken. Ongetwijfeld zal een aantal dezer huishoudens hiertoe in verband met familieomstandigheden of uit overwegingen van financiële aard, e.d. niet overgaan (zie het slot van § 1 van dit Hoofdstuk).

Een betrouwbare schatting van dit aantal blijvende samenwoningen is niet mogelijk en vandaar, dat met deze factor bij de gemaakte ramingen van de totale woningbehoefte geen rekening is gehouden. Daar staat evenwel tegenover, dat ingevolge de aan de tellers gegeven instructies, gezinscombinaties, die een gezamenlijke huishouding voeren (b.v. inwonend ouderpaar of inwonende dochter met kind) slechts als twee afzonderlijke huishoudens zijn geteld, wanneer de samenwoning als van tijdelijke aard was aan te merken. Voorts zijn in de bovengemaakte veronderstellingen alle inwonende alleenwonenden als niet-woningbehoevend geteld, terwijl er ongetwijfeld onder hen voorkomen, die onder de huidige omstandigheden gedwongen samenwonen en die bij een verruiming van de woningmarkt zeker een zelfstandige woning zullen trachten te verkrijgen.

Ten aanzien van de woningvoorraad zijn drie veronderstellingen gemaakt:

- A. De woningvoorraad wordt gesteld op 2 049 713, d.i. het totaal aantal bewoonde woningen op het ogenblik der telling, waarbij als woning is beschouwd elk perceel of perceelsgedeelte, dat volgens zijn bouw blijvend bestemd is voor bewoning door één huishouden.
- B. Behalve de bovengenoemde 2 049 713 woningen in bouwtechnische zin zijn in ons land 30 000 woningen met twee of meer deelwoningen aanwezig (zie Hoofdstuk II § 4). Te zamen telden deze woningen 61 000 deelwoningen. De vraag of een blijvende opnemng van deze 61 000 deelwoningen als zelfstandige woningen in de woningvoorraad, uit een oogpunt van volkshuisvesting, al dan niet wenselijk moet worden geacht, buiten beschouwing latend, kan in ieder geval worden aangenomen, dat zij in de eerstkomende jaren zeker als zodanig op de woningmarkt zullen blijven fungeren, terwijl een groot aantal dezer gesplitste woningen nooit meer ongesplitst zullen worden bewoond. Op grond van een en ander is het gerechtvaardigd geacht om als tweede veronderstelling de deelwoningen als zelfstandige woningen te beschouwen, waardoor het totaal aantal woningen wordt verhoogd tot 2 080 713.
- C. Als derde veronderstelling zijn bovendien nog de 18 254 noodwoningen en de 3 104 noodboerderijen tot de woningvoorraad gerekend, waardoor deze oploopt tot 2 102 071. Wel ligt het in de bedoeling om deze noodwoningen en -boerderijen geleidelijk door permanente bouw te vervangen, doch bij de huidige omstandigheden is het nog gemotiveerd deze woonverblijven als redelijke voorziening te aanvaarden.

Door combinatie van de hierboven ten aanzien van woningbehoefte en woningvoorraad gemaakte veronderstellingen kunnen zes cijfers voor het woningtekort in ons land op 31 Mei 1947 worden berekend, zoals in staat 31 is geschied.

Staat 31. Omvang van het woningtekort (ongeacht woningreserve)

Aantal woningbehoevende eenheden	Het woningtekort bij een woningvoorraad van		
	2 050 000 won. (Veronderstelling A)	2 081 000 won. (Veronderstelling B)	2 102 000 won. (Veronderstelling C)
2 372 000 (Veronderstelling I)	322 000	291 000	270 000
2 340 000 (Veronderstelling II)	290 000	259 000	238 000

In deze berekening is de aanwezige en de noodzakelijke woningreserve nog geheel buiten beschouwing gebleven. De op 31 Mei 1947 bestaande reserve van nog geen 0,7% (de 6 558 leegstaande woningen en de 7 156 tijdelijke door beschadiging onbewoonde woningen, die voor herstel in aanmerking komen) is zeker onvoldoende. Voor ons land als geheel wordt algemeen een reserve van 2% van de totale woningvoorraad niet te hoog geacht. In staat 32 is de noodzakelijke woningreserve dan ook op 2% gesteld, waarbij de bestaande reserve van 13 714 woningen uiteraard in mindering is gebracht.

Afhankelijk van de gekozen combinatie van veronderstellingen, blijkt het woningtekort in ons land, gerekend naar de toestand op 31 Mei 1947, te variëren van 271 000 tot 357 000.

Aangezien ook het minimum nog een achterstand betekent, welks opheffing zich over verscheidene jaren zal uitstrekken, is ten slotte nog nagegaan in hoeverre een cijfer is te geven als indicatie van de meest acute woningnood.

Staat 32. Omvang van het woningtekort (met inbegrip van 2% woningreserve)

Aantal woningbehoevende eenheden	Het woningtekort bij een woningvoorraad van		
	2 050 000 won. (Veronderstelling A)	2 081 000 won. (Veronderstelling B)	2 102 000 won. (Veronderstelling C)
2 372 000 (Veronderstelling I)	357 000	326 000	304 000
2 340 000 (Veronderstelling II)	324 000	293 000	271 000

Let men op de grootte der inwonende huishoudens, dan blijkt, dat 153 000 dezer huishoudens 3 of meer personen tellen en 135 000 daarvan bestaan uit een echtpaar met 1 of meer kinderen. Beperkt men zich tot laatstgenoemde groep en de bijna 13 000 huishoudens, welke tijdelijk in hotels, zomerhuizen, kantoren en andere, volstrekt onaanvaardbare, noodverblijven zijn ondergebracht, dan kan voor leniging van de ergste nood de bouw van 150 000 woningen op korte termijn noodzakelijk worden geacht.

Nog zij vermeld, dat in de berekeningen geen aandacht is geschonken aan de bevolking in woonschepen en woonwagens en in gestichten.

Het aantal woonschepen is sinds 1930 opgelopen van 2 315 tot $\pm$ 2 800 en het aantal woonwagens van 2 261 tot $\pm$ 2 900. Het is niet onwaarschijnlijk, dat deze toeneming gedeeltelijk is toe te schrijven aan de huidige woningnood en dat een aantal der thans in woonschepen en woonwagens wonende huishoudens de voorkeur geven aan een normale woning. Ten aanzien van de in staat 31 vermelde cijfers zijn deze aantallen echter van volkomen ondergeschikte betekenis. Hetzelfde geldt voor de huishoudens, welke tijdelijk onderdak hebben gevonden in gestichten of in op het terrein van gestichten gelegen woningen.

Naast de in staat 32 voor het Rijk gegeven cijfers zijn overeenkomstige berekeningen gemaakt voor de provinciën en de 4 grote gemeenten.

In staat 33 zijn samengevat de absolute cijfers passend bij de verschillende veronderstellingen, zomede de bestaande reserve en het reserve-percentage, dat voor de berekening is aangehouden. Aangezien voor de grote gemeenten 2% te laag moet worden geacht, is dit op 3% gesteld, waardoor, bij het aanvaarde gemiddelde van 2% voor het Rijk, voor de overige in iedere provincie gelegen gemeenten een reserve van 1,46% moest gelden.

Staat 34 geeft ten slotte het resultaat van de berekening, zowel in absolute als verhoudingscijfers. Deze laatste zijn niet berekend ten opzichte van de wisselende totale woningbehoefte, doch uitgedrukt in % van het totaal aantal bewoonde woningen en zij geven dus aan met hoeveel % de bestaande voorraad normale bewoonde woningen zou moeten worden uitgebreid, ten einde het op 31 Mei 1947 bestaande tekort op te heffen. Ten slotte zijn aan deze staat toegevoegd de cijfers, die als indicatie kunnen dienen voor de acute woningnood. Ook deze zijn op het totaal aantal bewoonde woningen gepercenteerd. Deze cijfers spreken voor zich zelf.

In cartogram 6 is een overzicht gegeven van het woningtekort per economisch-geografisch gebied op 31 Mei 1947. Dit cartogram geeft een meer geschematiseerd beeld van het woningtekort, dan het reeds eerder gepubliceerde cartogram per gemeente (zie Hoofdstuk I slot), maar doet niettemin het zwaartepunt van het woningtekort in Limburg, Brabant, Gelderland en Drenthe uitkomen. De ten behoeve van deze cartogrammen berekende woningtekorten zijn vastgesteld

Staat 33. Woningbehoefte en woningvoorraad

Provincies en grote gemeenten	Veronderstelde woningbehoefte		Veronderstelde woningvoorraad			Aantal leegstaande en beschadigde woningen	Noodzakelijke woningreserve in %
	I	II	A	B	C		
1	2	3	4	5	6	7	8
Groningen	119 100	117 600	108 500	108 800	109 000	337	1,92
Friesland	118 500	117 500	110 300	110 800	111 100	610	1,46
Drenthe	63 300	62 600	52 900	53 300	53 700	113	1,46
Overijssel	151 100	149 400	130 000	131 200	132 100	322	1,73
Gelderland	240 500	237 000	197 100	200 100	205 500	1 158	1,78
Utrecht	136 700	134 100	118 500	120 500	120 900	378	2,01
Noordholland	486 200	479 600	438 500	443 200	444 800	2 870	2,36
Zuidholland	601 200	592 200	522 100	533 800	535 800	5 173	2,30
Zeeland	70 500	69 400	60 300	61 100	63 500	1 616	1,46
Noordbrabant	242 600	239 600	202 100	203 900	209 300	564	1,81
Limburg	142 400	140 800	109 500	114 000	116 600	571	1,46
Nederland	2 372 000	2 340 000	2 050 000	2 081 000	2 102 000	13 714	2,-
Amsterdam	237 800	235 100	218 400	219 500	219 600	1 778	3,-
Rotterdam	182 800	179 900	159 800	160 400	161 600	852	3,-
's Gravenhage	146 600	144 000	121 400	129 400	129 400	3 426	3,-
Utrecht	48 400	47 400	42 000	42 800	42 900	105	3,-

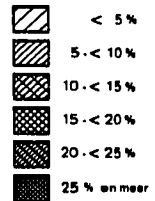
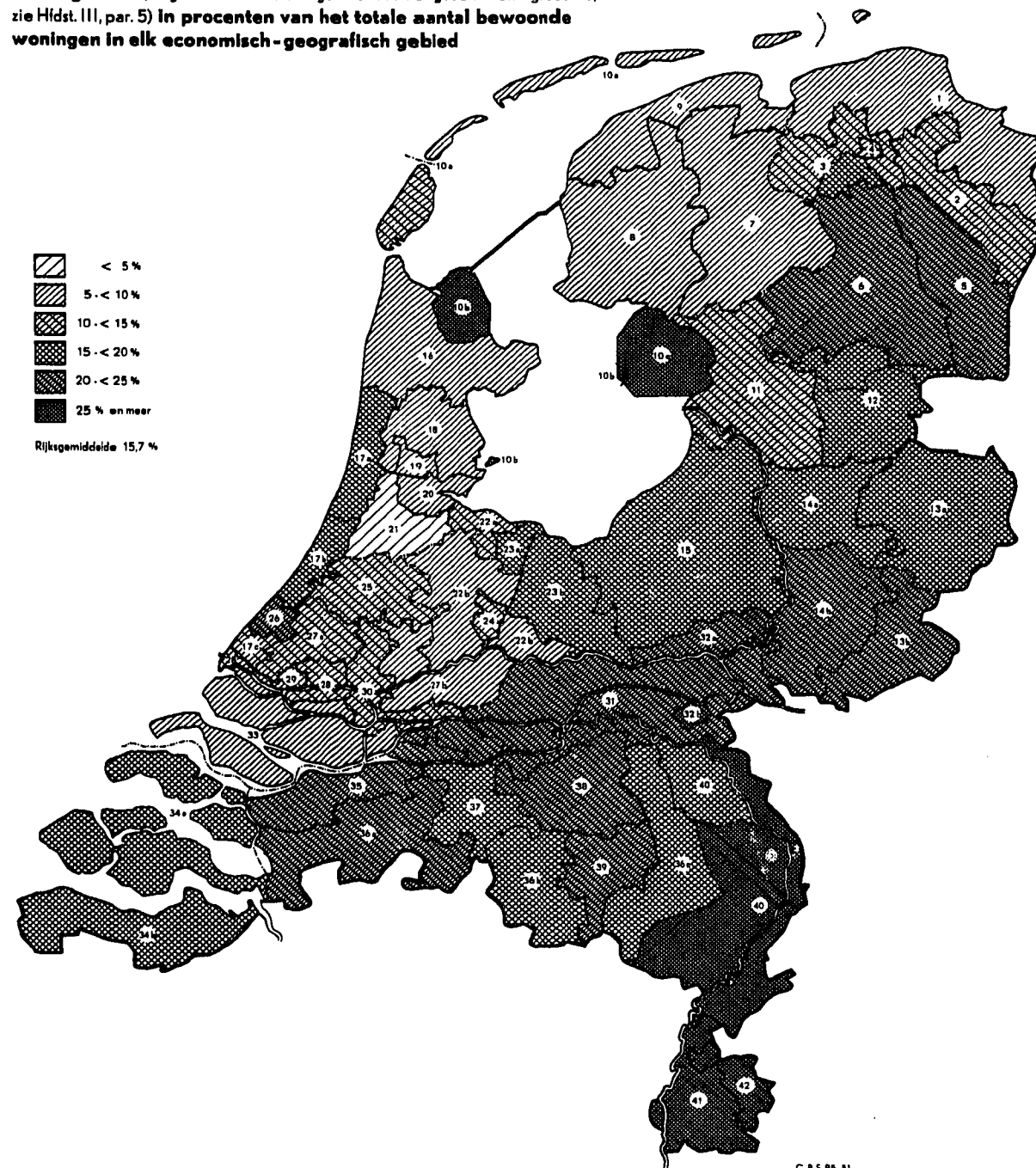
Staat 34. Woningtekort (met inbegrip van woningreserve) en acute woningnood

Provincies en grote gemeenten	Woningtekort (absolute cijfers)						Woningtekort (in % van het aantal bew. woningen)						Acute woningnood	
	I-A	I-B	I-C	II-A	II-B	II-C	I-A	I-B	I-C	II-A	II-B	II-C	Abs.	In %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Groningen	12 600	12 300	12 100	11 100	10 700	10 500	11,6	11,3	11,1	10,2	9,9	9,7	5 118	4,3
Friesland	9 400	8 900	8 500	8 300	7 800	7 400	8,5	8,0	7,7	7,5	7,0	6,7	4 055	3,7
Drenthe	11 200	11 800	10 400	10 500	10 100	9 700	21,1	22,4	19,7	19,8	19,2	18,4	6 564	12,4
Overijssel	23 400	22 200	21 200	21 700	20 500	19 500	18,0	17,1	16,3	16,7	15,7	15,0	11 372	8,8
Gelderland	46 600	43 500	38 000	43 100	40 000	34 500	23,6	22,1	19,3	21,9	20,3	17,5	20 773	10,5
Utrecht	20 700	18 700	18 200	18 000	16 000	15 500	17,5	15,8	15,4	15,2	13,5	13,1	8 119	6,8
Noordholland	56 500	51 700	50 200	49 800	45 000	43 400	12,9	11,8	11,4	11,3	10,3	9,9	18 216	4,2
Zuidholland	88 200	76 100	74 100	78 800	66 800	64 800	16,9	14,6	14,2	15,1	12,8	12,4	32 226	6,2
Zeeland	9 600	8 800	6 300	8 500	7 800	5 300	15,9	14,6	10,5	14,1	12,8	8,7	4 015	6,7
Noordbrabant	44 400	42 500	37 100	41 400	39 500	34 100	22,0	21,0	18,3	20,5	19,6	16,9	19 553	9,7
Limburg	34 500	29 800	27 200	32 800	28 200	25 600	31,5	27,3	24,9	30,0	25,7	23,3	17 995	16,4
Nederland	357 000	326 000	304 000	324 000	293 000	271 000	17,4	15,9	14,8	15,8	14,3	13,2	148 145	7,2
Amsterdam	25 000	23 800	23 800	22 300	21 100	21 100	11,5	10,9	10,9	10,2	9,7	9,7	6 553	3,0
Rotterdam	27 800	27 200	26 000	24 900	24 200	23 000	17,4	17,0	16,3	15,6	15,2	14,4	9 252	5,8
's Gravenhage	26 400	18 100	18 100	23 700	15 400	15 400	21,8	14,9	14,9	19,5	12,7	12,7	8 947	7,4
Utrecht	7 800	6 900	6 900	6 800	5 900	5 900	18,5	16,4	16,4	16,2	14,1	14,1	2 729	6,5

op grond van de woningbehoefte en de woningvoorraad volgens de veronderstellingen I en A, ongeacht de woningreserve, en uitgedrukt in % van het totale aantal bewoonde woningen. De percentages voor de afzonderlijke gemeenten hebben tevens gediend voor de samenstelling van staat 35.

Uit dit overzicht blijkt, dat in 640 of 63% der gemeenten het woningtekort minder was dan het Rijksgemiddelde, dat op 31 December 1947 15,7% bedroeg. In de provincies Groningen en Friesland was zulks zelfs in alle gemeenten het geval. Het ongunstigste lagen de verhoudingen in Limburg, waar in 79% en in Noordbrabant, Gelderland en Drenthe, waar telkens in 65% der gemeenten hogere percentages voorkwamen dan voor het Rijk als geheel.

Woningtekort (volgens veronderstellingen I en A en ongeacht woningreserve, zie Hfdst. III, par. 5) **in procenten van het totale aantal bewoonde woningen in elk economisch-geografisch gebied**

Rijksgemiddelde 15,7%

C. B. S. 05.31

Er zij nogmaals op gewezen, dat de cijfers een beeld geven van de onderlinge verhoudingen op 31 Mei 1947 en dat deze, door een ongelijke toeneming van de woningvoorraad en wijzigingen in de woningbehoefte sinds genoemd tijdstip, veranderingen hebben ondergaan. De cijfers hebben dan ook inzonderheid betekenis gehad als nieuw naoorlogs uitgangspunt. Een uitgangspunt ook in die zin, dat bij de voorziening in de voor alle gemeenten volgens hetzelfde schema berekende tekorten, bijzondere plaatselijke omstandigheden niet over het hoofd mogen worden gezien. Zo bijv. verwachtingen t.a.v. het tempo, waarin het herstel van tijdelijk door beschadiging onbewoonde woningen zal plaatsvinden en waarin op het ogenblik der telling voor andere doeleinden in gebruik zijnde woningen weer voor normale bewoning beschikbaar zullen komen. Verder is bij de woningtelling de kwaliteit der woningen buiten beschouwing gebleven, doch ongetwijfeld zal de noodzakelijke vervanging in de ene gemeente relatief van meer betekenis zijn dan in de andere.

Staat 35. Groepering der gemeenten, per provincie, naar het woningtekort volgens veronderstellingen I en A (ongeacht een woningreserve), in % van het totaal aantal bewoonde woningen

Provincies	Aantal gemeenten met een woningtekort van						Totaal aantal gemeenten	Waarvan met woningtekort	
	0-5%	5-10%	10-15%	15-20%	20-25%	25% of meer		beneden	boven
								het Rijksgemiddelde	
Groningen	9	42	5	1	-	-	57	57	-
Friesland	14	29	1	-	-	-	44	44	-
Drenthe	-	-	10	10	6	8	34	12	22
Overijssel	-	5	21	18	5	4	53	28	25
Gelderland	-	6	27	32	23	24	112	38	74
Utrecht	7	24	20	12	4	-	67	52	15
Noordholland	34	55	19	8	3	2	121	110	11
Zuidholland	20	70	66	11	5	1	173	157	16
Zeeland	10	27	29	15	8	12	101	68	33
Noordbrabant	2	9	32	54	22	24	143	51	92
Limburg	2	3	18	20	31	37	111	23	88
Nederland	98	270	248	181	107	112	1 016	640	375

Voorts zijn bij de berekening alle inwonende huishoudens als woningbehoevend aangenomen, terwijl het percentage blijvende normale samenwoningen zeker niet overal gelijk is, (zie § 1 van dit Hoofdstuk). Ook mag niet uit het oog worden verloren, dat nog tal van geëvacueerden wachten op reëvacuatie naar hun vroegere woonplaats en aldaar is de werkelijke woningbehoefte dus groter dan de berekende. Voor de huidige woongemeenten dezer personen is het omgekeerde het geval.

Ten slotte is het aantal deelwoningen, dat straks wellicht blijvend tot de woningvoorraad zal gaan behoren, niet overal gelijk en dit laatste geldt evenzeer voor het percentage woningen, dat als noodzakelijke reserve in rekening dient te worden gebracht.

HOOFDSTUK IV DE HUISHOUDINGEN.

Nadat in het voorgaande de huisvesting der huishoudingen is besproken, zullen in dit hoofdstuk nog de samenstelling en grootte dezer huishoudingen de aandacht hebben. Ook hier beperkt de bespreking zich weer tot de huishoudingen in woningen en "andere bewoonde ruimten". Gegevens over de in gestichten en instellingen, resp. onder de varende en rijdende bevolking, aangetroffen huishoudingen, komen voor in de desbetreffende op deze afzonderlijke onderdelen van de volkstelling betrekking hebbende publicaties 1).

Een algemeen samenvattend overzicht is opgenomen in de aan de eigenlijke volkstelling gewijde publicatie 2).

Voorts zij er nog de aandacht op gevestigd, dat het in de onderhavige publicatie besproken onderdeel der 12e Volkstelling slechts uit een gezichtspunt van historische continuïteit als woning- en "gezins"telling is aangeduid. In feite bleef de gezinstelling, zoals reeds in Hoofdstuk I is vermeld, niet beperkt tot die combinaties van personen, die door bloedverwantschap of door huwelijk of adoptie te zamen wonen (de zgn. gezinshuishoudens), maar zij heeft zich uitgestrekt tot alle personen, resp. combinaties van personen, die, ongeacht deze onderlinge relaties, een afzonderlijke huishouding voeren. De over deze huishoudingen vermelde gegevens hebben betrekking op de toestand op het tijdstip der telling. T.a.v. het kindertal geven zij dus slechts het aantal op 31 Mei 1947 nog in het gezin wonende kinderen. Over de huwelijksvruchtbaarheid, d.w.z. over alle uit het bestaande huwelijk geboren kinderen, geven deze cijfers dus geen uitsluitsel. Daartoe zij verwezen naar de Statistiek der huwelijksvruchtbaarheid 3), waarin voor de gezinshuishoudens met echtpaar o.m. ook de leeftijdscombinaties der ouders en de kerkelijke gezindte der echtgenoten, enz. is opgenomen.

Ten slotte zijn enkele sociale aspecten naar voren gebracht in de publicatie over de aan de 12e Volkstelling verbonden beroepstelling 4).

§ 1 SAMENSTELLING DER HUISHOUDINGEN

Bij de Woning- en gezinstelling van 31 Mei 1947 zijn 2 483 055 huishoudingen geteld, w.o. 228 619 huishoudingen van één persoon, (de zgn. "alleenwonenden") en 2 254 436 huishoudingen van twee of meer personen (de zgn. huishoudens).

Alleenwonenden (huishoudingen van één persoon)

In staat 36 zijn de alleenwonenden voor de provincies, Nederland ende grote steden weergegeven in procenten van het totale aantal huishoudingen. De cijfers van de Volkstelling van 31 December 1930 zijn in deze staat ter vergelijking opgenomen.

Het blijkt, dat het aantal alleenwonende mannen en vrouwen thans 9,2% van alle huishoudingen uitmaakt tegen 8,7% in 1930. Er heeft dus een geringe toename van alleenwonenden plaatsgehad.

Tegenover deze stijging van het Rijkscijfer staat een daling van het overeenkomstige cijfer voor de provincies Drenthe en Overijssel en, wat de grote steden betreft, voor Amsterdam en 's Gravenhage. Voor deze laatste gemeente is

- 1) Serie B, deel 3: Gestichtsbevolking en Serie B, deel 4: Varende en rijdende bevolking.
- 2) Serie A, deel 1: Volkstelling.
- 3) Serie A, deel 4: Statistiek der huwelijksvruchtbaarheid.
- 4) Serie A, deel 2: Beroepstelling.

Staat 36. Percentage alleenwonenden onder alle huishoudingen

	1930	1947
Groningen	8,1	9,4
Friesland	8,0	8,6
Drenthe	5,2	5,0
Overijssel	5,3	5,2
Gelderland	6,1	7,3
Utrecht	8,6	11,9
Noordholland ...	11,8	11,9
Zuidholland	11,1	11,2
Zeeland	7,8	7,8
Noordbrabant ...	4,5	5,3
Limburg	5,3	5,6
Nederland	8,7	9,2
Amsterdam	15,3	14,8
Rotterdam	8,1	10,1
's Gravenhage ..	19,9	16,3
Utrecht	11,3	16,8

resp. 17,5, 19,3, 14,8 en 16,9%.

Behalve onder de studenten komen ook veel alleenwonenden voor onder de verpleegsters, de ambtenaren, het winkelpersoneel e.d., zodat in het algemeen voor het percentage alleenwonenden de beroepsstructuur van betekenis is. Voorts is het opvallend, dat het bedoelde percentage eveneens boven het algemeen gemiddelde uitkomt in gemeenten met een hoger dan gemiddelde welstand (vgl. Heemstede, Bussum en Zeist met rond 13% alleenwonenden). Ook de verdeling van de bevolking naar leeftijd en burgerlijke staat kan in dit verband van belang zijn (vgl. 's Gravenhage met een relatief groot aantal ongehuwde vrouwen).

Onder de bovengenoemde 228 619 alleenwonende personen zijn 78 626 mannen en 149 993 vrouwen aangetroffen, d.w.z. 191 vrouwen op 100 mannen. De overeenkomstige cijfers voor de provincies en de vier grote gemeenten zijn opgenomen in staat 37, waarin de cijfers voor de kamerbewoners en de overige alleenwonenden nog afzonderlijk zijn vermeld.

Staat 37. Alleenwonende vrouwen per 100 alleenwonende mannen

Provincies en grote gemeenten	Kamerbewoners	Overige alleenwonenden	To-taal	Provincies en grote gemeenten	Kamerbewoners	Overige alleenwonenden	To-taal
Groningen	138	254	201	Zeeland	208	184	189
Friesland	236	206	210	Noordbrabant.	127	150	139
Drenthe	165	189	180	Limburg	126	140	132
Overijssel ...	192	176	182	Nederland ...	159	224	191
Gelderland ...	176	194	184	Amsterdam ...	123	256	185
Utrecht	136	300	189	Rotterdam ...	143	263	202
Noordholland..	161	250	206	's Gravenhage	226	279	241
Zuidholland...	167	241	198	Utrecht	92	332	141

in dit verband waarschijnlijk van belang, dat het voor de oudere geëvacueerden nog steeds moeilijk is in 's Gravenhage terug te keren. De overige provincies en de steden Rotterdam en Utrecht geven een gelijk percentage alleenwonenden te zien in 1930 en 1947 of een hoger percentage voor het laatstgenoemde jaar. Dit laatste geldt vooral voor de stad Utrecht (en daardoor ook de provincie Utrecht), met een toeneming van 11,3 tot 16,8%. Waarschijnlijk is de grote toeneming van het aantal studenten t.o.v. wereldoorlog II hiervoor mede verantwoordelijk.

Onder de studenten komen immers veel alleenwonenden, met name kamerbewoners voor, hetgeen o.a. blijkt uit het feit, dat ook in andere universiteitssteden als Leiden, Groningen en Amsterdam en voorts ook in Delft hogere percentages alleenwonenden worden aangetroffen dan in het Rijk als geheel en ook hogere dan voor de provincies, waarin de desbetreffende gemeenten zijn gelegen. Voor de genoemde gemeenten waren deze percentages

Uit deze staat blijkt, dat het vrouwenoverschot onder de alleenwonenden een algemeen voorkomend verschijnsel is en bovendien belangrijk hoger is dan onder de bevolking als geheel (voor het Rijk 101 vrouwen op 100 mannen). Dit is op zichzelf niet onbegrijpelijk omdat vrouwen door haar kwaliteiten als huisvrouw gemakkelijker dan mannen een eigen huishouding voeren. Daarom zal ook bij ontbinding van huwelijken zonder kinderen door dood of scheiding, de vrouw eerder alleen blijven wonen dan de man. Deze laatste zal nl. eerder dan de vrouw een inwonende huishoudelijke hulp nemen en dan, in de zin van de telling, niet langer een alleenwonende, doch hoofd van een huishouden zijn. Dat vrouwen meer geneigd en in staat zijn om geheel voor zichzelf te zorgen blijkt nog hieruit, dat volgens staat 37 het vrouwenoverschot onder de alleen- of als hoofdbewoner in een woning wonende alleenwonende personen, met enkele uitzonderingen, hoger is dan onder de kamerbewoners.

De afwijkingen tussen de afzonderlijke provincies zijn niet eenvoudig te verklaren. Onder de groep "overige" alleenwonenden valt het hoge vrouwenoverschot op voor de vermelde grote steden en de provincies, waarin de grote steden een belangrijke plaats innemen. Wellicht hangt dit o.m. samen met de vooral in de grotere gemeenten veel voorkomende zgn. hofjeswoningen, welke, voor zover bekend, zonder uitzondering door alleenstaande vrouwen worden bewoond.

Met betrekking tot het vrouwenoverschot onder de kamerbewoners valt weinig op te merken. In Friesland is het belangrijk hoger en in Noordbrabant en Limburg lager dan in de overige provincies. Amsterdam vertoont een nog lager cijfer en voor de gemeente Utrecht blijkt zelfs een mannenoverschot onder de kamerbewoners, (slechts 92 vrouwen op 100 mannen). Waarschijnlijk is hier sprake van een overwicht van mannelijke op vrouwelijke studenten, een verschijnsel, dat zich, blijkens de overeenkomstige cijfers voor Delft en Leiden (resp. 39 en 99 vrouwen op 100 mannen), ook voordoet in andere steden, waar veel studenten wonen.

Huishoudens (huishoudingen van 2 of meer personen)

Alvorens over te gaan tot de bespreking van de samenstelling der huishoudens, zij nog eens verwezen naar het schematisch overzicht in Hoofdstuk I § 2. Voor de aldaar gegeven groepering der huishoudingen van 2 of meer personen zijn in staat 38 enkele verhoudingscijfers opgenomen en wel afzonderlijk voor alle huishoudens, alle gezinshuishoudens en de gezinshuishoudens met kinderen. Ter vergelijking zijn tevens de voor 1930 beschikbare verhoudingscijfers vermeld.

Staat 38. Procentuele verdeling der huishoudens, gezinshuishoudens en gezinshuishoudens met kinderen naar samenstelling

Samenstelling der huishoudens	Alle huishoudens		Alle gezinshuishoudens		Alle gezinshuishoudens met kinderen	
	1930	1947	1930	1947	1930	1947
Man of vrouw met anderen	4,9	4,0				
Echtpaar	14,9	18,2	15,7	19,0		
Echtpaar met anderen	3,5	2,4	3,6	2,5		
Echtpaar met kinderen	54,2	57,1	57,0	59,5	70,7	75,7
Echtpaar met kinderen en anderen ...	12,4	8,0	13,0	8,4	16,1	10,7
Man of vrouw met kinderen	7,3	8,3	7,7	8,6	9,5	11,0
Man of vrouw met kinderen en anderen	2,8	2,0	3,0	2,0	3,7	2,6
Totaal	100	100	100	100	100	100

Bijna 86% van alle huishoudens blijkt een echtpaar aan het hoofd te hebben, nl. 65% met inwonende kinderen en 21% zonder inwonende kinderen en in dit opzicht is weinig verandering te constateren t.o.v. 1930, toen deze percentages resp. 85, 67 en 18 bedroegen.

Wel valt een belangrijke wijziging op voor het aantal huishoudens met inwonende anderen, dat van 24% in 1930 daalde tot 16% in 1947. Voor de gezinshuishoudens en de gezinshuishoudens met kinderen doet zich uiteraard hetzelfde verschijnsel voor als onder alle huishoudens te zamen en zijn de groepen "met anderen" t.o.v. 1930 eveneens van veel minder betekenis geworden. Op een andere wijze blijkt deze vermindering uit staat 39, waarin de in huishoudens levende personen naar hun plaats in het huishouden zijn weergegeven, o.m. in procenten van alle in huishoudens levende personen.

Staat 39. Verdeling der in huishoudens levende personen naar hun plaats in het huishouden

Plaats in het huishouden	1930		1947	
	In %	Per 100 hoofden	In %	Per 100 hoofden
Gezinshoofden	22,9	100	24,8	100
Echtgenoten	19,4	85	21,2	86
Inwonende				
kinderen	50,4	220	48,9	197
anderen	7,3	32	5,1	21
Totaal	100	437	100	404

Het percentage inwonende anderen, in 1930 nog 7,3%, bedroeg in 1947 maar 5,1%. Voorts is ook het percentage inwonende kinderen teruggelopen, echter slechts van 50,4 tot 48,9%. De oorzaak van deze daling houdt ongetwijfeld voornamelijk verband met het feit, dat de geboortecijfers in de dertiger jaren verder zijn gedaald. Zonder de hoge geboortecijfers in de onmiddellijk aan de volkstelling voorafgaande jaren zou de teruggang zeker nog groter zijn geweest. Overigens spelen naast het geboortecijfer ook nog andere factoren een rol. Het is b.v. niet uitgesloten, dat de kinderen tegenwoordig vrijwillig of genoodzaakt, eerder het ouderlijk huis verlaten dan vroeger het geval was. Met de eveneens in staat 39 gegeven opstelling der cijfers, waarbij de echtgenoten, inwonende kinderen en inwonende anderen onafhankelijk van elkaar zijn uitgedrukt per 100 gezinshoofden, blijkt duidelijker nog dan uit de eerder genoemde, dat de gewijzigde gemiddelde samenstelling der huishoudens geheel aan een verminderd aantal inwonende kinderen en anderen moet worden toegeschreven.

In staat 40 is een splitsing vermeld van de cijfers van 1947 voor de afzonderlijke provincies en grote gemeenten.

Uit deze staat blijkt, dat niet alleen in de loop der jaren, doch ook regionaal gezien, de verhouding van het aantal echtgenoten op 100 hoofden (m.a.w. het aantal huishoudens met echtpaar t.o.v. alle huishoudens) vrij stabiel is. Daartegenover vertonen de verhoudingscijfers voor het aantal inwonende kinderen belangrijke onderlinge verschillen. Zij lopen uiteen van 166,1 voor Noordholland tot 264,8 voor Noordbrabant. Van de vermelde grote gemeenten komt Amsterdam met 143,1 op de laagste plaats. De verhoudingscijfers voor het aantal "anderen" ontlopen elkaar veel minder. Slechts die voor Gelderland en Overijssel vertonen een afwijking van betekenis.

Staat 40. Echtgenoten, inwonende kinderen en inwonende anderen per 100 hoofden van huishoudens

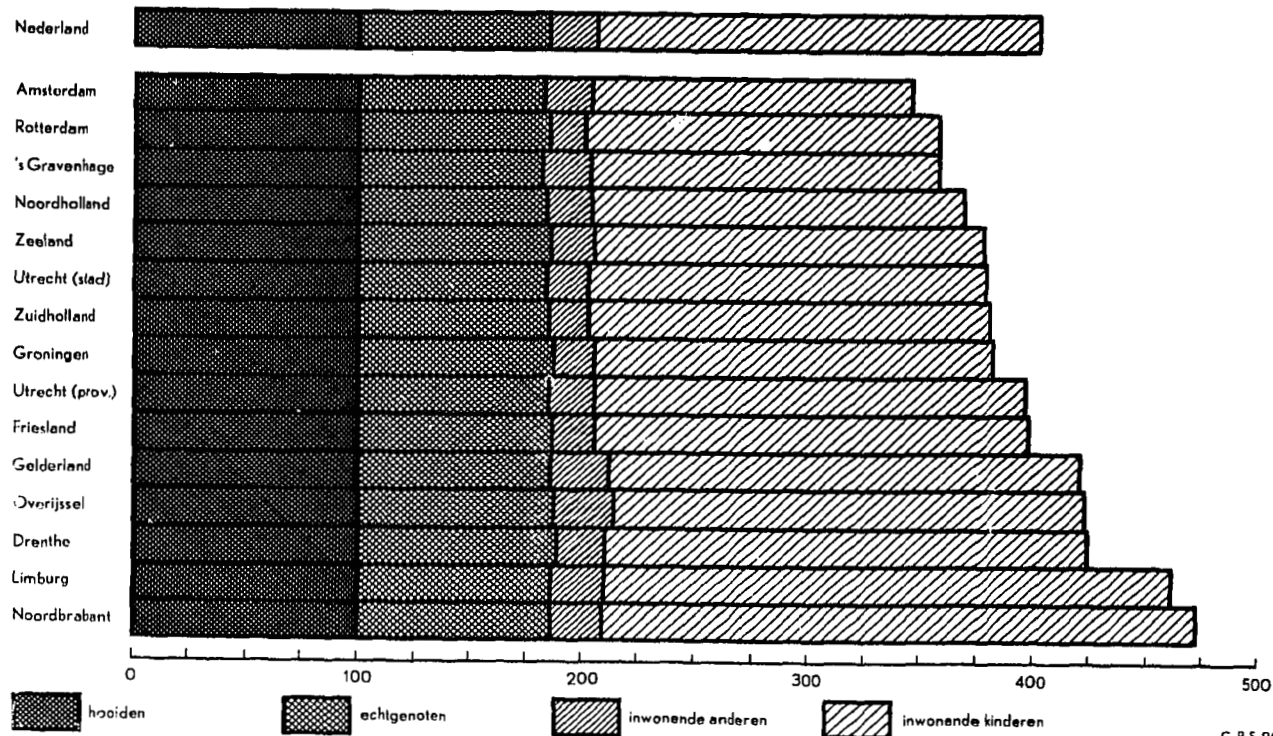
Provincies en grote gemeenten	Echtgenoten	Inwonende		Provincies en grote gemeenten	Echtgenoten	Inwonende	
		kinde- ren	ande- ren			kinde- ren	ande- ren
Groningen	87,3	176,8	18,3	Noordbrabant.	86,6	264,8	22,5
Friesland	86,4	192,8	19,5	Limburg	86,6	252,3	22,9
Drenthe	88,9	215,7	20,3	Nederland ...	85,8	197,2	20,7
Overijssel	87,3	210,0	26,5	Amsterdam ...	83,0	143,1	20,6
Gelderland	86,2	209,8	25,8	Rotterdam ...	85,2	157,5	16,1
Utrecht	85,3	191,5	20,3	's Gravenhage	82,4	154,9	21,3
Noordholland...	84,5	166,1	19,8	Utrecht	84,5	175,7	18,3
Zuidholland ...	85,0	178,7	17,8				
Zeeland	85,7	173,6	19,1				

Uit de bovenvermelde cijfers en beter nog uit grafiek 5 komt duidelijk naar voren, dat het verschil in samenstelling der huishoudens in de afzonderlijke provincies en grote gemeenten vrijwel geheel wordt bepaald door het aantal inwonende kinderen.

Naast het aantal kinderen per huishouden is ook de leeftijd dezer kinderen bewerkt, waarbij een onderscheid is gemaakt in 4 leeftijdsgroepen nl. 0-6 jaar (beneden de leerplichtige leeftijd), 6-14 jaar (in de leerplichtige leeftijd), 14-21 jaar (de opgroeiende jeugd) en 21 jaar en ouder (de meerderjarige kinderen). De procentuele verdeling van de in huishoudens levende kinderen over

Grafiek 5

Hoofden, echtgenoten, inwonende anderen en inwonende kinderen per 100 hoofden van huishoudens

C. B. S. 96. 51

deze leeftijdsklassen is weergegeven in staat 41, waarin, met betrekking tot de huishoudens, nog een onderscheid is gemaakt tussen volledige en onvolledige huishoudens.

Staat 41. Procentuele verdeling, per provincie enz., der in huishoudens (resp. met en zonder echtpaar) levende kinderen naar de leeftijd

Provincies en grote gemeenten	Kinderen in huishoudens											
	Met echtpaar				Zonder echtpaar				Totaal			
	tot 6 jaar	6- 14 jaar	14- 21 jaar	21 jaar e.o.	tot 6 jaar	6- 14 jaar	14- 21 jaar	21 jaar e.o.	tot 6 jaar	6- 14 jaar	14- 21 jaar	21 jaar e.o.
Groningen	31,6	28,9	22,7	16,8	11,0	16,8	23,3	49,0	29,5	27,6	22,8	20,1
Friesland	31,9	29,3	22,8	16,0	9,6	16,6	21,6	52,2	29,5	28,0	22,7	19,8
Drenthe	32,3	29,2	22,8	15,7	11,5	17,2	23,9	47,4	30,4	28,1	22,9	18,6
Overijssel ...	31,9	28,7	23,0	16,4	9,6	17,1	24,3	49,0	29,6	27,5	23,1	19,8
Gelderland ...	32,7	28,7	22,5	16,1	11,1	17,9	23,9	47,1	30,3	27,5	22,7	19,5
Utrecht	32,8	28,5	22,4	16,3	11,7	18,3	23,4	46,6	30,2	27,3	22,5	20,0
Noordholland..	32,2	28,3	22,9	16,6	13,7	19,3	26,2	40,8	29,7	27,1	23,3	19,9
Zuidholland...	31,9	28,2	23,1	16,8	12,1	18,7	24,1	45,1	29,3	27,0	23,2	20,5
Zeeland	31,0	28,3	22,9	17,8	9,1	14,9	21,9	54,1	28,4	26,8	22,8	22,0
Noordbrabant..	33,4	28,8	22,1	15,7	9,3	16,5	24,8	49,4	30,9	27,5	22,4	19,2
Limburg	32,9	29,0	22,2	15,9	9,2	17,6	25,5	47,7	30,3	27,7	22,6	19,4
Nederland	32,3	28,6	22,7	16,4	11,4	18,0	24,5	46,1	29,9	27,3	22,9	19,9
Amsterdam	32,4	27,5	23,1	17,0	15,1	20,9	24,6	39,4	29,7	26,5	23,3	20,5
Rotterdam	31,0	28,2	23,9	16,9	13,5	20,5	24,6	41,4	28,6	27,1	23,9	20,4
's Gravenhage.	33,1	27,5	22,5	16,9	14,4	20,2	24,5	40,9	30,1	26,4	22,8	20,7
Utrecht	32,7	27,8	22,6	16,8	14,9	21,5	8,9	54,7	30,6	27,1	21,0	21,3

In de huishoudens met echtpaar is 32% jonger dan 6 jaar en maar 16% 21 jaar of ouder, terwijl deze percentages voor de huishoudens zonder echtpaar resp. slechts 11% en niet minder dan 46% bedragen. Dat de kinderen in huishoudens met echtpaar zoveel jonger zijn, hangt samen met het feit, dat onder de huishoudens zonder echtpaar relatief meer oudere huishoudens voorkomen.

Voorts zijn deze laatste huishoudens minder in getal (231 195) dan de eerstgenoemde (1 468 105), terwijl het gemiddelde aantal kinderen in de huishoudens zonder echtpaar lager is dan dat in huishoudens met echtpaar (resp. 1,97 tegen 2,61).

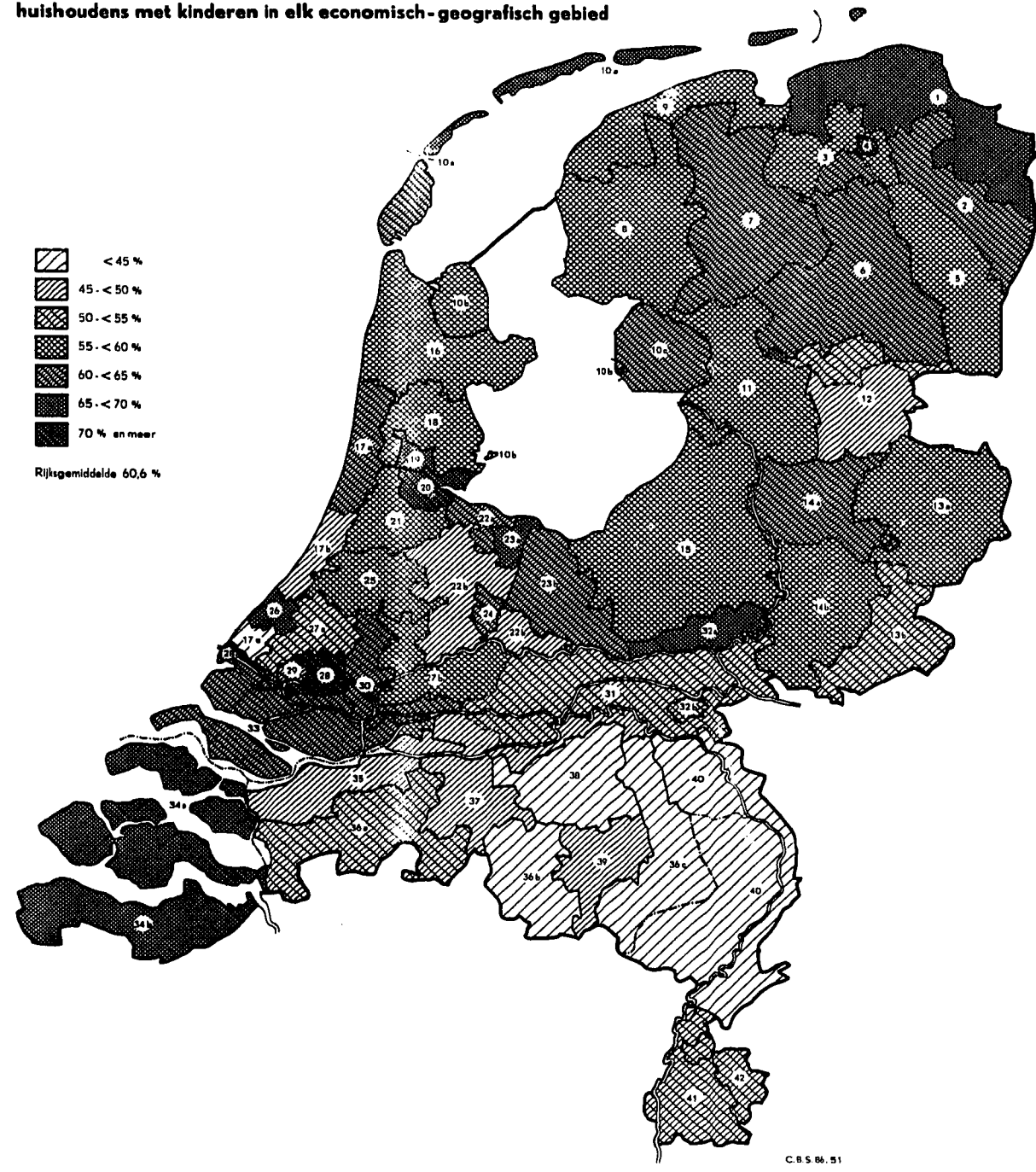
De uit staat 41 blijkende regionale verschillen in leeftijdsopbouw der inwonende kinderen hangen uiteraard sterk samen met de regionale verschillen in geboortefrequentie, welke ons land in zo sterke mate vertoont. De samenhang blijkt duidelijk uit een vergelijking van de cartogrammen 7 en 8, waarin voor de economisch-geografische gebieden de huishoudens met 1 en 2 kinderen, resp. de huishoudens met kinderen beneden 6 jaar in % van alle huishoudens met kinderen zijn weergegeven. Hoge aantallen huishoudens met jonge kinderen (cartogram 8) gaan samen met lage aantallen huishoudens met weinig kinderen (cartogram 7) en omgekeerd.

Als gebieden met weinig kleine huishoudens en veel jonge kinderen vallen vooral op de gebieden in de provincies Noordbrabant en Limburg, in het bijzonder de Peel en de Kempen (gebieden 36b en 36c) en voorts ook de Meijerij van 's Hertogenbosch (gebied 38) en het industriegebied van Eindhoven (gebied 39).

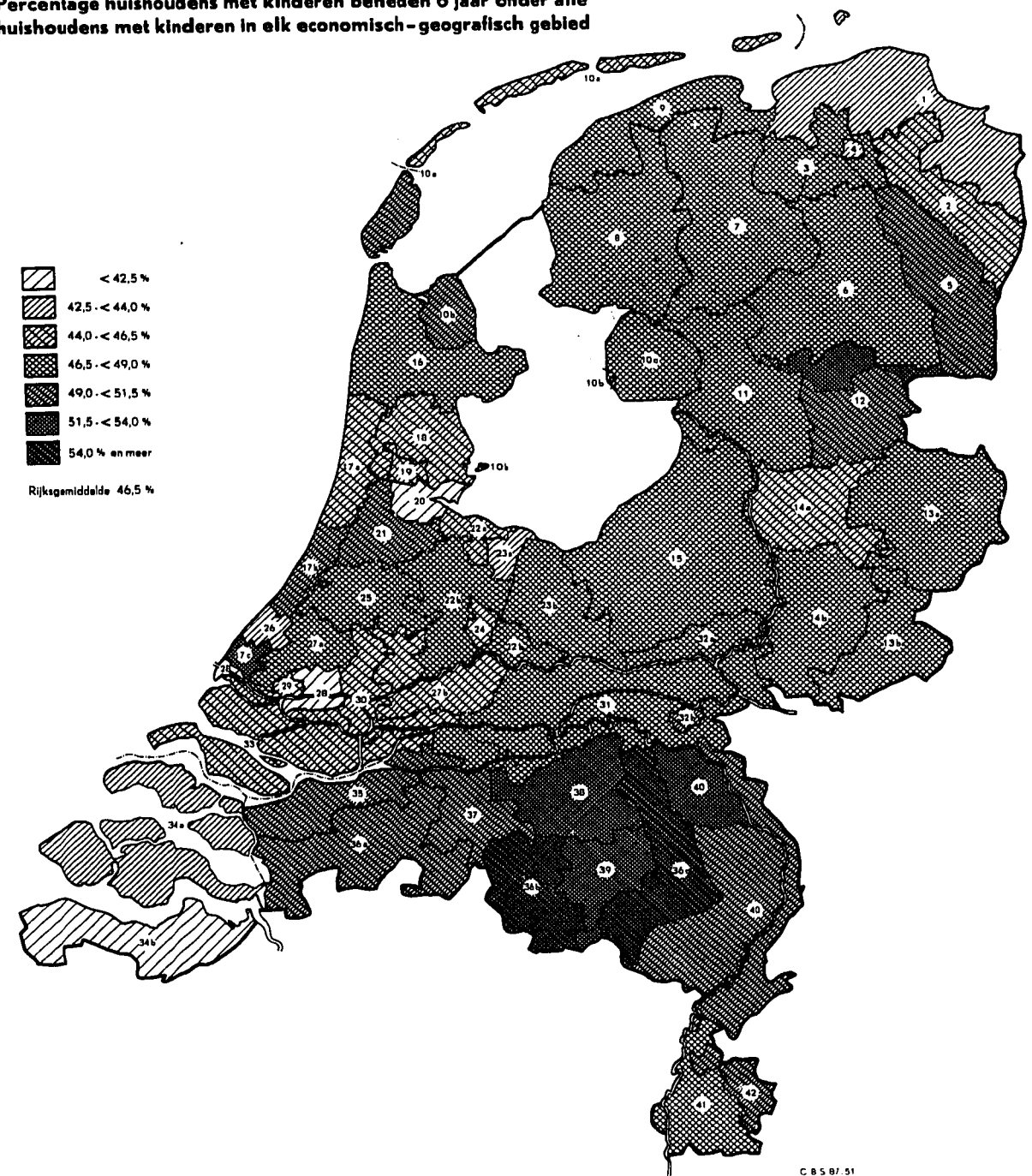
Cartogram 7
Woning- en gezinstelling, 31 Mei 1947

Percentage huishoudens met een en twee kinderen onder alle huishoudens met kinderen in elk economisch-geografisch gebied

Cartogram 8
Woning- en gezinstelling, 31 Mei 1947

Percentage huishoudens met kinderen beneden 6 jaar onder alle huishoudens met kinderen in elk economisch-geografisch gebied

Hetzelfde is het geval met het Westland, de duinstrook ten Noorden van 's Gravenhage en het gebied ten Z.W. van Amsterdam (gebieden 17c, 17b en 21). Ook het N.O. deel van Overijssel en Zuid-Oost Drenthe (gebieden 11 en 12 ged.) vertonen hoge aantallen huishoudens met inwonende kinderen beneden 6 jaar en lage aantallen huishoudens met 1 en 2 kinderen. Het omgekeerde doet zich voor in de grote steden, de gehele provincie Zeeland en de kop van Groningen (gebieden 20, 28, 34a, 34b en 1) waar weinig inwonende jonge kinderen samengaan met veel kleine huishoudens.

Terloops zij bij de vergelijking van deze cartogrammen nog opgemerkt, dat de veranderingen, welke zich gedurende en na wereldoorlog II in de geboortefrequentie voorgedaan hebben van weinig invloed blijken te zijn geweest op de vooroorlogse regionale verschillen in het aantal kinderen in huishoudens met kinderen. Cartogram 8, dat sterk wordt bepaald door de geboorte in en na wereldoorlog II komt immers in grote lijnen overeen met cartogram 7, waarop mede de vooroorlogse geboorteverhoudingen van invloed zijn.

De in het gezinsverband opgenomen "anderen" zijn nog nader onderscheiden in drie categorieën, nl. inwonend huispersoneel, inwonend bedrijfspersoneel en overige inwonenden. In staat 42 is de sterkte van ieder dezer categorieën uitgedrukt per 1000 hoofden van huishoudens.

Staat 42. Inwonende "anderen" per 1000 hoofden van huishoudens

Provincies en grote gemeenten	Inwonend		Overige inwonenden	Totaal inwonende anderen
	huispersoneel	bedrijfspersoneel		
Groningen	39,1	10,7	133,5	183,3
Friesland	37,0	26,4	131,6	195,0
Drenthe	29,1	22,2	151,7	203,0
Overijssel	35,8	21,5	208,0	265,3
Gelderland	41,4	20,8	195,7	257,9
Utrecht	38,9	11,5	152,3	202,7
Noordholland	28,2	7,4	162,3	197,9
Zuidholland	25,5	3,6	148,7	177,8
Zeeland	25,0	8,5	157,2	190,7
Noordbrabant	40,6	16,1	168,6	225,3
Limburg	39,4	19,3	169,9	228,6
Nederland	33,0	11,9	162,5	207,4
Amsterdam	22,3	2,4	180,8	205,5
Rotterdam	17,5	0,9	143,0	161,4
's Gravenhage	29,9	2,7	180,0	212,6
Utrecht	31,9	1,8	149,7	183,4

Inwonend huispersoneel wordt in Nederland in $\pm$ 70 000 huishoudens, d.w.z. gemiddeld in 33 van de 1000 huishoudens aangetroffen, waarbij dan is verwaarloosd, dat in ongeveer 4000 huishoudens 2 of meer personen als inwonend huispersoneel zijn geteld. In de meeste provincies ligt dit cijfer hoger, slechts in Drenthe, Noordholland, Zuidholland en Zeeland is het lager. Opmerkelijk is het, dat de grote steden belangrijk lagere cijfers vertonen dan de provincies, waarin zij zijn gelegen. Inwonend huispersoneel komt dus meer voor ten plattelande dan in de grote stad, hetgeen o.m. zal moeten worden verklaard uit het feit, dat huispersoneel ten plattelande gemakkelijker is te verkrijgen, terwijl

voorts de huisvesting van inwonend huispersoneel in de steden dikwerf moeilijkheden oplevert, zodat aldaar meer van dagpersoneel wordt gebruik gemaakt.

De in vergelijking met Amsterdam en Rotterdam hoge cijfers voor 's Gravenhage en Utrecht hangen waarschijnlijk samen met de wat hogere gemiddelde welstand in deze steden (grotere financiële mogelijkheden en tevens grotere woningen) en omgekeerd het lage cijfer voor Drenthe met de geringe welstand in deze provincie.

Inwonend bedrijfspersoneel komt in Nederland in gemiddeld 12 van de 1 000 huishoudens voor. De drie Westelijke provincies, Groningen en Zeeland vertonen in dit opzicht de laagste cijfers.

In de grote steden is, relatief gezien, het inwonend bedrijfspersoneel al een zeer weinig voorkomend verschijnsel (in Rotterdam 0,9 per 1 000 huishoudens in Utrecht 1,8, in Amsterdam 2,4 en in 's Gravenhage 2,7). Bij deze verschillen dient men te bedenken, dat inwonend bedrijfspersoneel vooral wordt aangetroffen in het agrarisch bedrijf en in het verzorgend kleinbedrijf. Daarnaast spelen ook plaatselijke gewoonten een rol. Verder zal men bij de lage cijfers voor de steden, evenals ten aanzien van het inwonend huispersoneel, mede de bezwaren, verbonden aan de huisvesting, in aanmerking moeten nemen.

Het aantal overige inwonenden is veel belangrijker dan dat der eerdergenoemde groepen: in het Rijk als geheel niet minder dan 207,4 per 1 000 huishoudens.

Het betreft hier de in het gezinsverband opgenomen familieleden, kostgangers, e.d. Zij komen het meeste voor in Gelderland, Overijssel, Noordbrabant en Limburg. Wat de grote gemeenten betreft vertonen Rotterdam en Utrecht lage cijfers, Amsterdam en 's Gravenhage daarentegen een cijfer, dat nog boven het Rijks-gemiddelde uitkomt.

§ 2 GROOTTE DER HUISHOUDENS

Staat 43 geeft voor de volkstellingsdata van 1899 af de gemiddelde grootte der huishoudens, benevens het gemiddelde aantal opgenoemde data in deze huishoudens wonende kinderen. In de cijfers voor 1930 en 1947 zijn, ten behoeve van de vergelijking met de uitkomsten van de tellingen vóór 1930, de bevolking in huishoudens, in gestichten en de varende en rijdende bevolking begrepen.

Staat 43. Gemiddelde grootte der huishoudens en gemiddeld aantal kinderen in deze huishoudens sinds 1899

Jaar	Aantal huishoudens	Aantal kinderen	Aantal personen in huishoudens	Gemiddeld aantal	
				kinderen per huishouden	personen per huishouden
1899 ...	1 024 277	2 526 228	4 931 431	2,47	4,81
1909 ...	1 181 063	2 913 280	5 633 492	2,47	4,77
1920 ...	1 425 441	3 368 777	6 604 517	2,36	4,63
1930 ...	1 739 157	3 791 550	7 609 451	2,18	4,38
1947 ...	2 291 650	4 474 938	9 058 266	1,95	3,95

In dit tijdvak van bijna 50 jaar is het aantal huishoudens meer toegenomen dan het aantal inwonende kinderen en het totaal aantal personen in deze huishoudens. Al zeer duidelijk blijkt dit uit de gemiddelden in de laatste twee kolommen van staat 43. De gemiddelde grootte der huishoudens verminderde nl. van 4,81 tot 3,95, het gemiddelde kindertal per huishouden van 2,47 tot 1,95. Neemt men in aanmerking, dat het aantal tussen de laatste twee tellingen verlopen jaren bij

na het dubbele bedraagt van dat tussen de andere, dan blijkt voor de periode 1930-1947 een lichte vertraging van de daling t.o.v. de vorige perioden. Voor de tussenliggende jaren zijn geen overeenkomstige cijfers beschikbaar en het is dus niet mogelijk om na te gaan wanneer deze kentering is ingetreden. Het is echter zeer waarschijnlijk, dat in dit verband moet worden gedacht aan de hoge geboortecijfers in de direct aan de telling van 1947 voorafgaande periode. Deze invloed zou nog groter zijn geweest, indien in hetzelfde tijdvak niet een uitzonderlijk groot aantal huwelijken was gesloten. Deze huwelijken waren op het tijdstip der telling nog voor een groot deel kinderloos, waardoor de gemiddelde grootte der huishoudens en het gemiddeld aantal kinderen per huishouden weer min of meer is gedrukt.

Vergelijking van de verschillen tussen de beide laatste reeksen uit staat 43 laat zien, dat in de periode 1899-1947 ook het aantal inwonende personen, anders dan kinderen, regelmatig is gedaald en wel van 2,34 in 1899 tot 2,00 in 1947. Deze teruggang, welke in de vorige paragraaf reeds bleek voor de periode 1930-1947, blijkt thans reeds lang voor 1930 te zijn begonnen.

In staat 44 zijn de huishoudens in woningen in 1930 en in 1947 nog gesplitst naar het totaal aantal daarin wonende personen en tevens naar het aantal nog in het gezin levende kinderen.

Uit deze staat blijkt, dat de reeds geconstateerde vermindering van de gemiddelde grootte der huishoudens tussen 1930 en 1947 nagenoeg geheel het gevolg is van de zeer sterke toeneming van het aantal kleine huishoudens. Die van 2 en 3 personen vermeerderden nl. van 730 000 tot 1 091 000, terwijl in het aantal huishoudens van 7 en meer personen niet veel verandering kwam (250 000 in 1947 tegen 267 000 in 1930).

Staat 44. Huishoudens naar het totaal aantal personen en naar het aantal kinderen per huishouden, op 31 December 1930 en 31 Mei 1947

Aantal personen per huishouden	31 December 1930		31 Mei 1947		Aantal kinderen per huishouden		31 December 1930		31 Mei 1947	
2	359 319	561 407	0	399 788	555 136					
3	370 101	529 388	1	390 283	559 012					
4	328 788	453 276	2	338 882	470 725					
5	235 988	289 015	3	220 846	281 158					
6	159 095	171 302	4	141 811	160 177					
7	103 764	100 871	5	90 274	92 502					
8	66 710	60 761	6	57 573	55 490					
9 en meer	96 979	88 416	7	36 188	33 745					
			8	21 623	20 735					
			9 en meer	23 476	25 756					
Totaal	1 720 744	2 254 436	Totaal	1 720 744	2 254 436					

Deze belangrijke absolute en ook relatieve toeneming van het aantal kleine huishoudens is, naar uit het tweede gedeelte van staat 44 blijkt, vooral een gevolg van de sterke vermeerdering van het aantal huishoudens zonder kinderen (van 400 000 tot 550 000) en van het aantal huishoudens met 1 en 2 kinderen (resp. van 390 000 tot 559 000 en van 339 000 tot 471 000). Het aantal huishoudens met 5 of meer nog inwonende kinderen bleef vrijwel gelijk (229 000 in 1930 en 228 000 in 1947), hetgeen evenwel, lettend op de toeneming der totale bevolking in dit tijdvak met 21%, een belangrijke relatieve teruggang betekent van de plaats van het grote gezin in onze samenleving.

Deze ontwikkeling houdt in de eerste plaats verband met de in de loop der jaren verminderde huwelijksvruchtbaarheid. Deze factor werkt niet alleen rechtstreeks op de grootte der huishoudens maar ook indirect. In het algemeen genomen zullen immers echtparen met weinig kinderen na een kortere periode weer samen overblijven dan die van de grote huishoudens. Bovendien leiden de verbeterde levenskansen tot een latere huwelijksontbinding door de dood en dit brengt eveneens een toeneming van het aantal huishoudens van oudere echtparen, wier kind (eren) het ouderlijk huis metterwoon heeft(hebben) verlaten. Als factor van zeer bijzondere aard dient nog te worden genoemd de zeer hoge huwelijksfrequentie in de onmiddellijk aan de telling voorafgaande jaren, waardoor het aantal huishoudens van pas gehuwde paren nog zonder kinderen of met 1 kind bij de telling van 1947 bijzonder hoog is geweest.

In staat 45 zijn enige verhoudingscijfers opgenomen met betrekking tot de regionale verschillen in de grootte der huishoudens in woningen, op 31 December 1930 en 31 Mei 1947.

Staat 45. Procentuele verdeling per provincie van de huishoudens naar het aantal personen op 31 December 1930 en 31 Mei 1947

Provincies en grote gemeenten	2 personen		3 personen		4 personen		5 personen		6 personen		7 personen		8 personen		9 en meer personen		Totaal	
	1930	1947	1930	1947	1930	1947	1930	1947	1930	1947	1930	1947	1930	1947	1930	1947	1930	1947
Groningen ..	21,3	25,3	22,9	25,3	20,6	21,9	14,4	12,9	8,9	6,9	5,3	3,7	3,0	1,9	3,6	2,1	100	100
Friesland ..	23,7	25,7	21,8	22,0	20,1	20,2	13,8	14,0	8,8	8,1	5,3	4,6	3,0	2,5	3,5	2,9	100	100
Drenthe	15,3	19,7	18,4	22,1	19,2	21,4	16,0	15,0	11,8	9,3	7,9	5,3	5,2	3,3	6,2	3,9	100	100
Overijssel..	16,0	20,7	20,0	22,7	19,5	21,1	15,2	14,0	10,5	8,7	7,1	5,1	4,8	3,2	6,9	4,5	100	100
Gelderland..	17,3	22,1	20,0	22,4	19,0	19,9	14,7	13,8	10,4	8,7	7,1	5,3	4,7	3,2	6,8	4,6	100	100
Utrecht	21,8	26,3	21,7	23,3	18,8	19,9	13,4	12,6	9,1	7,5	5,8	4,3	3,8	2,5	5,6	3,6	100	100
Noordholland	24,9	29,3	24,0	25,7	20,1	20,6	12,7	11,4	7,6	5,9	4,4	3,0	2,7	1,7	3,6	2,4	100	100
Zuidholland.	22,7	27,4	22,6	25,3	19,1	20,5	13,2	12,0	8,6	6,5	5,4	3,5	3,4	2,0	5,0	2,8	100	100
Zeeland	24,1	27,9	23,3	25,3	19,3	20,1	13,0	12,0	8,2	6,8	5,1	3,6	2,9	1,9	4,1	2,4	100	100
Noordbrabant	16,4	18,9	17,5	18,6	16,5	17,5	13,8	14,0	11,3	10,3	8,6	7,3	6,0	4,9	9,9	8,5	100	100
Limburg	14,8	18,6	17,7	19,6	17,3	18,6	14,8	14,4	11,6	10,1	8,5	7,0	6,0	4,6	9,3	7,1	100	100
Nederland ..	20,9	24,9	21,5	23,5	19,1	20,1	13,7	12,8	9,3	7,6	6,0	4,5	3,9	2,7	5,6	3,9	100	100
Amsterdam ..	25,8	32,0	25,2	28,0	20,6	20,9	12,6	10,1	7,1	4,5	3,9	2,2	2,2	1,1	2,6	1,2	100	100
Rotterdam ..	22,0	29,3	23,8	27,5	20,4	21,2	13,6	11,1	8,4	5,4	5,0	2,6	3,0	1,4	3,8	1,5	100	100
's Gravenhage	27,3	30,8	24,2	26,2	19,4	20,5	12,3	11,2	7,3	5,6	4,1	2,7	2,4	1,4	3,0	1,6	100	100
Utrecht	23,1	28,3	23,1	24,9	19,5	20,2	13,1	11,9	8,2	6,6	5,3	3,6	3,2	1,9	4,5	2,6	100	100

In het algemeen blijkt, dat de voor het Rijk geconstateerde verschuivingen tussen 1930 en 1947 zich ook in de afzonderlijke provincies en in de vier grote gemeenten hebben voorgedaan, nl. een relatieve toeneming van de kleinere en een verminderde betekenis van de grotere huishoudens. In Friesland en Noordbrabant bleef deze verschuiving enigszins achter bij die in de andere provincies.

Een indruk van de mate, waarin de gemiddelde grootte der huishoudens is teruggelopen geeft staat 46.

Bij een nadere beschouwing van deze gemiddelden blijkt, dat tussen de mate van teruggang van de gemiddelde grootte der huishoudens en de absolute hoogte van dit gemiddelde geen uitgesproken verband bestaat, zodat in de rangorde der provincies geen grote veranderingen zijn gekomen. Ook in 1947 is de gemiddelde grootte der huishoudens in Noordbrabant en Limburg hoger en in Noordholland lager dan in alle andere provincies.

Staat 46. Gemiddelde grootte der huishoudens op 31 December 1930 en 31 Mei 1947

Provincies en grote gemeenten	31 December 1930	31 Mei 1947	Afneming t.o.v. 1930, in %
Groningen	4,75	3,82	19,6
Friesland	4,74	3,99	15,9
Drenthe	4,70	4,25	9,6
Overijssel	4,67	4,24	9,3
Gelderland	4,41	4,22	4,4
Utrecht	4,33	3,97	8,4
Noordholland	4,00	3,70	7,5
Zuidholland	4,22	3,82	9,5
Zeeland	4,11	3,78	8,1
Noordbrabant	4,98	4,74	4,9
Limburg	4,97	4,62	7,1
Nederland	4,37	4,04	7,6
Amsterdam	3,87	3,47	10,4
Rotterdam	4,12	3,59	12,9
's Gravenhage	3,88	3,59	7,5
Utrecht	4,16	3,79	8,9

Dit betekent nog niet, dat de teruggang in alle provincies in hetzelfde tempo is verlopen. De provincies Groningen en Friesland vallen op door de sterkste teruggang t.o.v. 1930, nl. met resp. 19,6 en 15,9%. In Gelderland en Noordbrabant is deze het geringste, nl. 4,4 resp. 4,9%. Van de vier grote gemeenten staan Amsterdam en Rotterdam vooraan met een vermindering van resp. 10,4 en 12,9%.

Voor het Rijk als geheel zijn reeds een drietal factoren genoemd (blz. 80), waaraan deze daling moet worden toegeschreven. De verklaring van het feit, dat de teruggang in de afzonderlijke provincies en in de vermelde grote steden niet gelijk is geweest, zal allereerst hierin moeten worden gezocht, dat de genoemde factoren niet overal met dezelfde intensiteit hebben gewerkt.

Tabellen

Tabel 1. Bewoonde woonverblijven naar aard en bezetting

1	Bewoonde woningen						Andere bewoonde ruimten							Algemeen totaal	
	Bedrijfswoningen			Gewone woningen			Hotels, e.d.	Zomerhuizen	Noodwoningen	Noodboerderijen	Kantoren, e.d.	Overige noodverblijven			Totaal
	Boerderijen of tuinderswoningen	Winkelwoningen	Woningen met werkplaats	met bedrijf	zonder bedrijf	Totaal						van boeren	van anderen		
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
Aantal woonverblijven	218 853	134 487	93 436	45 376	1 557 561	2 049 713	2 112	2 373	18 254	3 104	626	230	9 504	36 203	2 085 915
Aantal vertrekken ...	918 927	724 805	504 321	290 362	7 691 820	10 130 235	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aantal huishoudens ..	242 490	146 771	103 110	48 962	1 676 369	2 217 702	3 007	2 317	18 508	3 260	585	239	8 818	36 734	2 254 436
Aantal alleenwonenden	7 636	9 525	7 042	6 723	192 894	223 820	2 221	214	630	61	183	10	1 480	4 799	228 619
Aantal bewoners	1 185 541	630 856	444 073	188 603	6 716 864	9 165 937	16 179	7 893	81 483	17 250	2 324	1 088	36 435	162 652	9 328 589

Tabel 2. Bewoonde woningen naar bouwwijze

1	Geheel huis			Deel van een pand, met voornaamste woonvertrekken									Totaal aantal bewoonde woningen
	vrijstaand	aangebouwd	ingebouwd	in souterrain	gelijkstraats	op le verdieping	op 2e verdieping	op 3e verdieping	op 4e verdieping	op 5e verdieping	op 6e verdieping		
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Gewone woningen (zonder bedrijf) ..	270 035	390 935	369 927	645	144 057	218 020	112 479	48 292	2 614	425	132	1 557 561	
Boerderijen of tuinderswoningen ...	194 331	21 076	3 439	-	7	-	-	-	-	-	-	218 853	
Overige woningen met bedrijf	90 375	69 115	52 930	153	37 241	19 219	3 249	918	79	5	15	273 299	
Totaal aantal bewoonde woningen ...	554 741	481 126	426 296	798	181 305	237 239	115 728	49 210	2 693	430	147	2 049 713	

Tabel 3. Onbewoonde woningen naar bouwwijze

1	Leegstaand					Tijdelijk onbewoonbaar door beschadiging					In gebr. als kant., winkel, werkpl. e.d.				
	Geheel huis			Deel van een pand	Totaal	Geheel huis			Deel van een pand	Totaal	Geheel huis			Deel van een pand	Totaal
	vrijstaand	aangebouwd	ingebouwd			vrijstaand	aangebouwd	ingebouwd			vrijstaand	aangebouwd	ingebouwd		
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
Gewone woningen (zonder bedrijf) ..	1 176	1 144	966	2 367	5 653	693	1 091	1 689	2 658	6 131	549	853	1 412	3 401	6 215
Boerderijen of tuinderswoningen ...	204	47	6	2	259	272	68	10	1	351	51	29	3	2	90
Overige woningen met bedrijf	91	115	122	318	646	99	105	164	306	674	120	284	496	2 608	3 508
Totaal aantal onbewoonde woningen..	1 471	1 306	1 094	2 687	6 558	1 064	1 264	1 863	2 965	7 156	720	1 166	1 916	6 011	9 813

Tabel 4. Bewoonde woningen naar aansluiting op waterleiding, gasleiding en elektriciteitsnet

1	Alleen			Water en gas	Water en electr.	Gas en electr.	Water, gas en electriciteit	Niet aangesloten	Totaal aantal bewoonde woningen	Waaronder met		
	water	gas	electriciteit							water	gas	electriciteit
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Gewone woningen (zonder bedrijf) ..	7 009	6 161	138 261	40 734	194 065	17 118	1 120 467	33 746	1 557 561	1 362 275	1 184 480	1 469 911
Boerderijen of tuinderswoningen ...	3 177	756	102 675	1 810	41 417	2 213	11 612	55 193	218 853	58 016	16 391	157 917
Overige woningen met bedrijf	642	651	40 408	2 635	51 054	5 156	169 130	3 623	273 299	223 461	177 572	265 748
Totaal	10 828	7 568	281 344	45 179	286 536	24 487	1 301 209	92 562	2 049 713	1 643 752	1 378 443	1 893 576

Tabel 5. Bewoonde woningen naar eigendom en huurverhouding

1	Woningen bew. door eigenaar	Woningen van bouwveren.	Gemeentewoningen	Normale huurwoningen	Dienstwoningen	Liefdadigheidswoningen	Totaal aantal bewoonde woningen
2	3	4	5	6	7	8	
Gewone woningen (zonder bedrijf)	294 409	181 788	64 780	984 022	26 928	5 634	1 557 561
Boerderijen of tuinderswoningen	150 229	1 015	266	65 424	1 797	122	218 853
Overige woningen met bedrijf	129 132	6 467	1 939	128 763	6 863	135	273 299
Totaal	573 770	189 270	66 985	1 178 209	35 588	5 891	2 049 713

Tabel 6. Bewoonde woningen zonder bedrijf naar aard en huur of huurwaarde

1	Huur of huurwaarde per jaar												Totaal aantal gewone woningen
	Geen	Minder dan f.130	f.130 tot f.208	f.208 tot f.250	f.250 tot f.300	f.300 tot f.350	f.350 tot f.400	f.400 tot f.500	f.500 tot f.600	f.600 tot f.800	f.800 tot f.1000	f.1000 en meer	
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Woningen bewoond door eigenaar	297	59 658	72 001	31 472	30 391	25 269	16 813	20 606	10 404	14 684	5 991	6 823	294 409
Woningen van bouwverenigingen	37	5 862	53 925	46 925	37 074	20 148	8 661	5 141	1 841	1 402	351	421	181 788
Gemeentewoningen	47	3 714	21 728	19 593	11 695	4 413	1 998	1 192	264	103	22	11	64 780
Normale huurwoningen	253	86 729	174 805	134 514	146 563	162 753	106 356	87 568	32 038	32 784	10 177	9 482	984 022
Dienstwoningen	26 928												26 928
Liefdadigheidswoningen	5 634												5 634
Totaal	33 196	155 963	322 459	232 504	225 723	212 583	133 828	114 507	44 547	48 973	16 541	16 737	1 557 561
w.o. met 4 vertrekken		18 774	68 703	51 571	51 319	41 305	19 880	10 165	1 564	1 104	314	301	265 000
5 vertrekken		10 272	78 520	73 052	75 187	70 936	41 618	24 826	6 243	3 568	925	530	385 577
6 vertrekken		3 269	40 035	57 046	63 946	62 388	40 975	36 841	12 110	8 880	1 850	1 083	329 423

Tabel 7. Gewone woningen naar aantal vertrekken en aantal bewoners

Aantal vertrekken per woning	Aantal bewoners per woning												Totaal aantal	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 t/m 14	15 t/m 19	20 en meer	woningen	bewoners
1	8 754	7 303	6 207	5 537	3 753	2 362	1 352	830	472	553	12	-	37 135	123 578
2	16 428	27 046	22 886	21 125	14 483	9 201	5 662	3 455	2 072	2 613	74	-	125 045	466 917
3	17 113	42 072	33 039	27 915	17 731	10 578	6 399	3 781	2 235	2 884	112	-	163 859	592 690
4	11 839	60 503	62 859	57 260	33 168	18 484	10 200	6 015	3 472	4 378	161	6	268 345	1 028 520
5	7 582	65 372	86 999	90 758	59 938	34 962	19 919	11 265	6 432	7 998	244	9	391 478	1 650 701
6	3 112	38 830	63 980	78 620	58 334	36 696	21 969	12 732	7 541	9 280	330	14	331 438	1 529 966
7	909	11 433	21 626	30 229	25 894	18 083	11 776	7 111	4 317	5 667	273	21	137 339	692 935
8	274	2 996	6 189	9 660	10 021	8 224	5 765	3 835	2 416	3 181	186	21	52 768	294 461
9	103	1 080	2 059	3 562	4 235	3 911	3 089	2 198	1 404	2 056	143	18	23 858	144 755
10 t/m 14	91	779	1 602	2 585	3 316	3 625	3 342	2 628	2 062	3 847	573	183	24 633	175 176
15 t/m 19	7	38	62	121	143	167	113	91	94	308	156	105	1 405	13 891
20 en meer	2	6	15	17	23	15	18	14	12	55	30	51	258	3 274
Totaal aantal gewone woningen ..	66 214	257 458	307 523	327 389	231 039	146 308	89 604	53 955	32 529	42 820	2 294	428	1 557 561	6 716 864

Tabel 8. Boerderijen en tuinderswoningen, naar aantal vertrekken en aantal bewoners

Aantal vertrekken per woning	Aantal bewoners per woning												Totaal aantal	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 t/m 14	15 t/m 19	20 en meer	woningen	bewoners
1	572	1 289	1 300	1 132	865	551	293	185	103	115	1	-	6 406	24 916
2	1 144	5 561	5 929	5 830	4 811	3 351	2 035	1 237	642	801	17	-	31 358	136 468
3	784	6 466	7 633	7 938	6 681	5 039	3 268	2 120	1 284	1 735	49	1	42 998	203 239
4	410	4 937	7 316	9 084	8 320	6 685	4 748	3 227	2 109	3 150	111	1	50 098	264 757
5	162	2 364	4 436	6 404	7 026	6 185	4 773	3 530	2 298	3 584	127	-	40 889	239 926
6	61	1 112	2 215	3 639	4 132	4 018	3 337	2 655	1 965	3 429	143	3	26 709	170 820
7	18	342	755	1 370	1 834	1 861	1 630	1 329	1 064	1 970	109	1	12 283	84 268
8	11	109	259	481	675	706	726	591	522	1 101	59	2	5 242	38 376
9	1	28	73	134	184	232	226	212	186	435	36	3	1 750	13 595
10 t/m 14	4	20	43	62	101	118	153	129	119	309	37	2	1 097	8 993
15 t/m 19	-	3	-	2	3	5	3	-	1	3	1	1	22	179
20 en meer	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4
Totaal aantal boerderijen en tuinderswoningen	3 167	22 231	29 959	36 077	34 632	28 751	21 192	15 215	10 293	16 632	690	14	218 853	1 185 541

Tabel 9. Overige bedrijfswoningen naar aantal vertrekken en aantal bewoners

Aantal vertrekken per woning	Aantal bewoners per woning												Totaal aantal	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 t/m 14	15 t/m 19	20 en meer	woningen	bewoners
1	346	370	251	199	126	90	52	32	25	19	1	-	1 511	4 877
2	1 354	2 841	2 136	1 672	1 194	709	430	251	161	174	4	-	10 926	38 759
3	1 999	7 759	5 841	4 708	2 933	1 780	982	560	320	455	12	-	27 349	98 611
4	1 691	10 683	10 630	9 504	6 009	3 620	2 008	1 172	632	832	29	-	46 810	183 443
5	1 172	10 060	12 460	12 594	9 257	5 758	3 313	1 927	1 077	1 431	54	1	59 104	254 684
6	593	6 525	9 584	11 418	9 343	6 570	4 051	2 513	1 446	1 939	61	3	54 046	257 966
7	247	2 884	4 745	6 407	5 849	4 473	3 240	2 263	1 321	1 897	70	7	33 403	176 773
8	104	1 135	2 023	2 945	3 185	2 709	1 980	1 444	959	1 467	76	2	18 029	103 951
9	44	489	955	1 406	1 517	1 395	1 171	865	597	980	56	4	9 479	57 890
10 t/m 14	98	557	975	1 420	1 662	1 675	1 425	1 169	862	1 721	216	50	11 830	79 480
15 t/m 19	11	46	61	71	61	75	68	46	41	135	48	34	697	5 834
20 en meer	2	11	11	12	6	8	8	2	6	20	12	17	115	1 264
Totaal aantal overige bedrijfswoningen	7 661	43 360	49 672	52 356	41 142	28 862	18 728	12 244	7 447	11 070	639	118	273 299	1 263 532

Tabel 10. Alle bewoonde woningen naar aantal vertrekken en aantal bewoners

Aantal vertrekken per woning	Aantal bewoners per woning												Totaal aantal	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 t/m 14	15 t/m 19	20 en meer	woningen	bewoners
1	9 672	8 962	7 758	6 868	4 744	3 003	1 697	1 047	600	687	14	-	45 052	153 371
2	13 926	35 448	30 951	28 627	20 488	13 261	8 127	4 943	2 875	3 588	95	-	167 329	642 144
3	19 896	56 297	46 513	40 561	27 345	17 397	10 649	6 461	3 839	5 074	173	1	234 206	894 540
4	13 940	76 123	80 805	75 848	47 497	28 789	16 956	10 414	6 213	8 360	301	7	365 253	1 476 720
5	8 916	77 796	103 895	109 756	76 221	46 905	28 005	16 722	9 807	13 013	425	10	491 471	2 145 311
6	3 766	46 467	75 779	93 677	71 809	47 284	29 357	17 300	10 952	14 648	534	20	412 193	1 958 752
7	1 174	14 659	27 126	38 006	33 577	24 417	16 646	10 703	6 702	9 534	452	29	183 025	953 976
8	389	4 240	8 471	13 086	13 881	11 639	8 471	5 870	3 897	5 749	321	25	76 039	436 788
9	148	1 597	3 087	5 102	5 936	5 538	4 486	3 275	2 187	3 471	235	25	35 087	216 240
10 t/m 14	193	1 356	2 620	4 067	5 079	5 418	4 920	3 926	3 043	5 877	826	235	37 560	263 649
15 t/m 19	18	87	123	194	207	247	184	137	136	446	205	140	2 124	19 904
20 en meer	4	17	26	30	29	23	26	16	18	75	42	68	374	4 542
Totaal aantal bewoonde woningen	77 042	323 049	387 154	415 822	306 813	203 921	129 524	81 414	50 269	70 522	3 623	560	2 049 713	9 165 937

Tabel 11. Bewoonde woningen naar aantal huishoudens en (of) aantal alleenwonenden

Aantal huishoudens per woning	Woningen (excl. beroepspensions, e.d.)											Woningen in gebruik als beroepspension, e.d.										
	Aantal alleenwonenden per woning										Totaal aantal woningen zonder pension	Aantal alleenwonenden per woning										Totaal aantal pensions e.d.
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9 en meer		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9 en meer	
0		76 821	8 039	1 387	353	135	45	17	5	13	86 790		221	205	153	89	73	30	18	8	9	806
1	1 635 228	76 543	6 247	1 131	330	149	49	21	13	7	1 719 718	4 179	1 107	510	343	253	143	87	48	25	26	6 721
2	206 820	8 494	1 189	305	116	47	19	10	4	4	217 008	1 122	379	227	184	108	62	52	25	12	17	2 188
3	11 904	1 073	243	81	36	17	4	5	2	1	13 366	257	147	113	69	54	24	17	7	8	10	706
4	1 159	225	71	33	17	8	2	2	1	-	1 518	75	55	48	36	14	13	12	1	2	4	260
5	217	59	18	11	4	-	1	-	-	1	311	32	24	14	11	7	3	4	1	1	1	98
6	50	28	6	11	1	-	-	-	-	1	97	3	4	10	3	3	2	3	2	-	-	30
7	25	6	7	4	1	-	-	-	-	-	43	3	2	5	2	1	2	-	2	1	1	19
8	7	1	4	-	-	-	-	-	-	-	12	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
9 en meer	7	2	2	-	-	1	-	1	-	-	13	3	-	1	2	-	-	-	-	-	-	6
Totaal aantal woningen	1 855 417	163 252	15 826	2 963	863	327	120	56	25	27	2 038 876	5 677	1 939	1 133	803	529	322	205	124	57	68	10 837

Tabel 12. Alleenwonende huishoudingen naar grootte en aantal ter beschikking staande vertrekken

Aantal personen per huishouding	Aantal vertrekken per huishouding										Totaal aantal alleenwonende huishoudingen	W.o. huish.m. onvoldoende slaapruijnte
	1	2	3	4	5	6	7	8	9 en meer			
1	9 909	19 230	20 251	13 823	8 687	3 557	1 061	307	217		77 042	
2	9 065	36 189	58 067	76 848	74 818	42 629	12 102	3 164	1 928		314 810	1 308
3	7 864	30 915	46 716	79 751	96 750	65 246	19 445	5 061	2 919		354 667	5 360
4	6 838	27 507	38 522	71 876	98 579	77 039	25 434	6 512	3 781		356 088	12 449
5	4 629	18 654	24 457	41 831	64 736	55 142	21 398	6 426	3 943		241 216	12 966
6	2 803	11 536	14 835	23 736	37 148	34 228	14 753	5 362	3 544		147 945	11 824
7	1 559	6 928	8 778	13 615	21 349	20 210	10 016	3 726	2 924		89 105	9 346
8	947	4 158	5 226	8 202	12 627	12 322	6 236	2 784	2 139		54 641	7 072
9	546	2 438	3 183	4 931	7 445	7 558	3 982	1 813	1 525		33 421	5 195
10	328	1 456	1 882	3 063	4 554	4 670	2 526	1 138	1 068		20 685	3 664
11	150	790	1 144	1 806	2 728	2 828	1 577	752	680		12 555	2 377
12 en meer	149	831	1 225	1 935	2 941	3 130	2 008	1 039	1 016		14 274	3 047
Totaal aantal alleenwonende huishoudingen	44 787	160 632	224 286	341 417	432 362	328 559	120 638	38 084	25 684		1 716 449	74 608

Tabel 13. Samenwonende huishoudingen naar grootte en aantal ter beschikking staande vertrekken

Aantal personen per huishouding	Aantal vertrekken per huishouding										Totaal aantal samenwonende huishoudingen	W.o. huishoudingen	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9 en meer	die vertrekken met andere huish.delen		met onvoldoende slaapruijnte	
1	45 270	49 760	33 928	13 224	3 352	853	240	93	58		146 778	46 673	312
2	17 102	63 790	85 312	48 990	16 409	4 902	1 447	473	305		238 735	102 081	2 543
3	9 392	38 379	53 185	40 145	16 537	5 641	1 730	643	404		166 055	71 220	5 689
4	3 588	15 474	24 903	25 323	12 837	5 021	1 758	612	435		89 951	34 696	5 862
5	1 455	6 046	10 264	12 302	7 502	3 218	1 290	515	377		42 969	15 587	4 382
6	651	2 475	4 253	5 522	3 931	1 986	802	405	321		20 346	7 323	3 043
7	288	1 080	1 867	2 604	1 980	1 070	499	244	208		9 840	3 475	1 901
8	151	504	906	1 181	1 068	563	280	141	140		4 934	1 731	1 126
9	59	269	419	658	528	315	174	73	95		2 590	976	669
10	28	143	228	312	297	195	78	56	63		1 400	500	385
11	11	66	123	143	184	93	60	16	43		739	257	213
12 en meer	12	61	98	141	152	101	58	34	79		736	234	195
Totaal aantal samenwonende huishoudingen	78 007	179 046	215 486	150 545	64 777	23 958	8 416	3 310	2 528		725 073	284 753	26 319

Tabel 14. Alle huishoudingen naar grootte en aantal ter beschikking staande vertrekken

Aantal personen per huishouding	Aantal vertrekken per huishouding										Totaal aantal huishoudingen	W.o. huish.m. onvoldoende slaapruijnte
	1	2	3	4	5	6	7	8	9 en meer			
1	55 179	68 990	54 179	27 047	12 039	4 410	1 301	400	275		223 820	312
2	26 167	99 979	143 379	125 838	91 227	47 531	13 549	3 642	2 233		553 545	3 851
3	17 256	69 293	99 901	119 896	113 287	70 887	21 175	5 704	3 323		520 722	11 049
4	10 426	42 981	63 425	97 199	111 416	82 060	27 192	7 124	4 216		446 039	18 311
5	6 084	24 700	34 721	54 133	72 238	58 360	22 688	6 941	4 320		284 135	17 348
6	3 454	14 011	19 088	29 258	41 079	36 214	15 555	5 767	3 865		168 291	14 867
7	1 847	8 008	10 645	15 219	23 329	21 280	10 515	3 970	3 132		98 945	11 247
8	1 098	4 662	6 132	9 383	13 695	12 885	6 516	2 925	2 279		59 575	8 198
9	605	2 707	3 602	5 589	7 973	7 873	4 156	1 886	1 620		36 011	5 863
10	356	1 599	2 110	3 375	4 851	4 865	2 604	1 194	1 131		22 085	4 049
11	161	856	1 267	1 949	2 912	2 921	1 737	768	723		13 294	2 590
12 en meer	161	892	1 323	2 076	3 093	3 231	2 066	1 073	1 095		15 010	3 242
Totaal aantal huishoudingen...	122 794	338 678	439 772	491 962	497 139	352 517	129 054	41 394	28 212		2 441 522	100 927

Tabel 15. Huishoudingen naar samenstelling en grootte

Samenstelling der huishoudingen	Aantal personen per huishouding												Totaal aantal huishoudingen	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12 e.m.		
Alleenwonende man . . . . . (M)	78 626													78 626
Alleenwonende vrouw . . . . . (V)	149 993													149 993
Echtpaar . . . . . (E)		410 928												410 928
Echtpaar met anderen . . . . . (E + a)			45 531	6 970	1 284	325	109	50	23	19	11	63		54 385
Man met anderen . . . . . (M + a)		30 661	9 079	3 254	1 151	467	183	72	33	22	5	44		44 971
Vrouw met anderen . . . . . (V + a)		33 676	7 969	2 004	678	240	94	49	19	27	17	79		44 852
Echtpaar met kinderen . . . . . (E + k)			401 388	360 541	217 495	124 540	72 553	44 227	27 255	16 989	10 220	11 651		1 286 859
Echtpaar met kinderen en and. (E + k + a)				43 654	48 498	35 140	22 174	13 269	7 772	4 636	2 877	3 226		181 246
Man met kinderen . . . . . (M + k)		20 410	11 408	5 978	3 407	2 004	1 104	659	360	192	96	77		45 695
Vrouw met kinderen . . . . . (V + k)		65 732	37 199	18 317	9 259	4 874	2 703	1 453	748	420	229	180		141 114
Man met kinderen en anderen. (M + k + a)			5 657	4 131	2 305	1 265	638	331	195	119	47	50		14 738
Vrouw met kinderen en anderen (V + k + a)			11 157	8 427	4 938	2 447	1 313	651	355	178	85	97		29 648
Totaal aantal huishoudingen	228 619	561 407	529 388	453 276	289 015	171 302	100 871	60 761	36 760	22 602	13 587	15 467		2 483 055

Tabel 16. Huishoudingen naar woonwijze en grootte

Woonwijze	Aantal personen per huishouding												Totaal aantal huishoudingen	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12 e.m.		
Alleenwonende huishoudingen	77 042	314 810	354 667	356 088	241 216	147 945	89 105	54 641	33 421	20 685	12 555	14 274		1 716 449
Samenwonende huishoudingen {	42 847	104 242	75 001	50 944	28 644	15 071	7 768	4 045	2 193	1 211	638	660	333 264	
														Als hoofdbewoner . . .
Inwonend	103 931	134 493	91 054	39 007	14 325	5 275	2 072	889	397	189	101	76		391 809
Huishoudingen in "andere bewoonde ruimte"	4 799	7 862	8 666	7 237	4 830	3 011	1 926	1 186	749	517	293	457		41 533
Totaal aantal huishoudingen	228 619	561 407	529 388	453 276	289 015	171 302	100 871	60 761	36 760	22 602	13 587	15 467		2 483 055

Tabel 17. Huishoudingen naar woonwijze en samenstelling

Woonwijze	Samenstelling der huishouding (zie voor de betekenis der afkortingen tabel 15)												Totaal aantal huishoudingen	
	M	V	E	E+a	M+a	V+a	E+k	E+k+a	M+k	V+k	M+k+a	V+k+a		
Alleenwonende huishoudingen	24 692	52 350	228 424	42 052	33 565	27 766	1 002 470	156 290	30 452	84 854	11 881	21 653		1 716 449
Samenwonende huishoudingen {	10 876	31 971	71 518	8 968	5 795	10 591	131 056	17 679	9 296	28 073	1 872	5 569	333 264	
														Als hoofdbewoner . . .
Inwonend	40 157	63 774	104 956	2 633	4 676	6 066	130 933	4 375	5 194	26 275	755	2 015		391 809
Huishoudingen in "andere bewoonde ruimte"	2 901	1 898	6 030	732	935	429	22 400	2 902	753	1 912	230	411		41 533
Totaal aantal huishoudingen	78 626	149 993	410 928	54 385	44 971	44 852	1 286 859	181 246	45 695	141 114	14 738	29 648		2 483 055

Tabel 18. Huishoudingen met inwonenden naar samenstelling en aantal inwonenden

Samenstelling der huishouding	Huish. met inwonend huispers.			Huish. met inwonend bedr. pers.			Huishoudingen met andere inwonenden								Totaal aantal andere inw.	
	Totaal aantal huishou.	waarvan met		Totaal aantal huish.	waarvan met		Totaal aantal huish.	waarvan met								
		1 persoon	2 of meer pers.		1 persoon	2 of meer pers.		1 inw.	2 inw.	3 inw.	4 inw.	5 inw.	6 of meer inw.			
Echtpaar met anderen	7 357	6 957	400	7 815	3 134	2 750	384	3 615	45 915	39 231	5 327	906	226	79	146	55 043
Man met anderen	14 060	13 168	892	15 024	1 556	1 362	194	1 813	33 803	22 772	7 169	2 462	828	296	276	51 253
Vrouw met anderen	4 862	4 585	277	5 198	769	642	127	1 005	40 523	30 562	7 077	1 799	602	220	263	55 626
Echtpaar m. kind. en anderen	34 571	32 534	2 037	36 890	15 747	13 850	1 897	18 068	139 174	121 850	14 491	2 076	399	131	227	161 078
Man met kinderen en anderen	6 170	5 981	189	6 369	762	711	51	834	9 012	7 583	1 133	206	50	19	21	10 922
Vrouw m. kind. en anderen	2 832	2 681	151	3 024	1 405	1 287	118	1 545	26 138	21 665	3 440	702	180	74	77	32 305
Totaal	69 852	65 906	3 946	74 320	23 373	20 602	2 771	26 880	294 565	243 663	38 637	8 151	2 285	819	1 010	366 227

Tabel 19. Huishoudingen met kinderen naar samenstelling en aantal kinderen

Samenstelling der huishouding	Aantal kinderen per huishouding									Totaal aantal huishoudingen met kinderen
	1	2	3	4	5	6	7	8	9 en meer	
Echtpaar met kinderen	401 388	360 541	217 495	124 540	72 553	44 227	27 255	16 989	21 871	1 286 859
Echtpaar met kinderen en anderen	51 017	49 678	33 349	20 079	11 558	6 697	3 957	2 397	2 514	181 246
Man met kinderen	20 410	11 408	5 978	3 407	2 004	1 104	659	360	365	45 695
Vrouw met kinderen	65 732	37 199	18 317	9 259	4 874	2 703	1 453	748	829	141 114
Man met kinderen en anderen	6 898	3 823	1 928	987	507	275	157	96	67	14 738
Vrouw met kinderen en anderen	13 567	8 076	4 091	1 905	1 006	484	264	145	110	29 648
Totaal aantal huish. met kinderen	559 012	470 725	281 158	160 177	92 502	55 490	33 745	20 735	25 756	1 699 300

Tabel 20. Huishoudingen met kinderen naar samenstelling, leeftijd der kinderen en totaal aantal kinderen per leeftijdsgroep

Samenstelling der huishouding	Leeftijdsgroep	Aantal kinderen per huishouding in elke leeftijdsgroep										Totaal aantal huishoudingen	Totaal aantal kinderen
		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9 e.m.		
Echtpaar met kinderen en eventueel anderen	tot 6 jaar	713 488	402 471	229 760	88 518	27 717	5 557	550	38	3	3	1 468 105	1 269 815
	6-14 jaar	800 859	350 387	187 545	78 768	33 692	12 763	3 487	551	41	12	1 468 105	1 185 579
	14-21 jaar	937 896	293 902	148 713	60 127	21 103	5 460	826	67	7	4	1 468 105	888 938
	21 jr. en ouder	1 085 303	236 574	96 412	33 605	11 288	3 508	1 040	286	66	23	1 468 105	601 882
Man of vrouw met kinderen en eventueel anderen	tot 6 jaar	195 516	26 010	7 582	1 714	318	40	7	4	2	2	231 195	47 892
	6-14 jaar	174 884	34 199	14 322	5 119	1 876	599	150	29	7	10	231 195	89 948
	14-21 jaar	154 754	46 568	19 590	7 203	2 427	545	92	14	1	1	231 195	120 457
	21 jr. en ouder	87 049	87 384	35 950	13 393	4 958	1 727	524	154	46	10	231 195	232 610

B. PROVINCIËS EN VIER GROTE GEMEENTEN

Tabel 21. Bewoonde woonverblijven naar aard en bezetting

1	Bewoonde woningen						Andere bewoonde ruimten								16	
	Bedrijfswoningen			Gewone woningen			Totaal	Hotels, e.d.	Zomerhuizen	Noodwoningen	Noodboerderijen	Kantorenen, e.d.	Ov.noodverbl.			Totaal
	Boerderijen of tuinderswoningen	Winkelwoningen	Von. met werkplaats	met bedrijf	zonder bedrijf	van boeren							van anderen			
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15			
a. Aantal woonverblijven																
Groningen	11 815	8 850	6 420	1 721	79 686	108 492	76	21	179	30	5	4	231	546	109 038	
Friesland	19 951	8 999	7 744	1 101	72 458	110 253	137	42	315	32	9	-	542	1 077	111 330	
Drenthe	16 656	4 194	2 748	450	28 853	52 901	76	301	329	68	27	12	664	1 477	54 378	
Overijssel	26 038	9 469	6 408	2 332	85 430	129 677	175	436	598	267	25	17	590	2 128	131 805	
Gelderland	41 607	13 558	11 480	4 279	126 186	197 110	376	557	4 276	930	56	99	1 554	7 848	204 958	
Utrecht	7 147	8 336	5 796	3 082	94 108	118 469	115	145	446	61	12	6	231	1 016	119 485	
Noordholland	18 483	23 057	15 943	9 965	371 097	438 545	396	309	1 441	171	152	11	1 586	4 066	442 611	
Zuidholland	17 507	26 382	15 493	14 295	448 453	522 130	246	237	1 914	54	244	2	1 467	4 164	526 294	
Zeeland	7 407	4 846	4 150	879	43 031	60 313	93	81	2 264	172	16	2	428	3 056	63 369	
Noordbrabant	33 466	16 154	11 487	4 874	136 112	202 093	223	217	4 282	965	61	68	1 725	7 541	209 634	
Limburg	18 725	10 639	5 761	2 394	71 974	109 493	199	27	2 103	334	19	9	448	3 139	112 632	
Noordoostelijke Polder..	51	3	6	4	173	237	-	-	107	-	-	-	38	145	382	
Nederland	218 853	134 487	93 436	45 376	1 557 561	2 049 713	2 112	2 373	18 254	3 104	626	230	9 504	36 203	2 085 916	
Amsterdam	728	7 294	3 434	5 241	201 662	218 359	152	24	55	-	122	-	792	1 145	219 504	
Rotterdam	634	5 770	1 026	2 472	149 863	159 765	14	14	1 121	1	39	-	132	1 321	161 085	
's Gravenhage	211	5 495	2 475	7 114	106 056	121 351	76	6	24	1	156	-	627	890	122 241	
Utrecht	150	3 088	1 189	1 365	36 201	41 993	12	-	13	-	-	-	26	53	42 046	
b. Aantal huishoudens																
Groningen	12 687	9 347	6 778	1 801	80 770	111 383	83	20	169	30	6	4	211	523	111 906	
Friesland	20 826	9 373	8 026	1 109	69 801	109 135	168	41	296	31	10	-	476	1 022	110 157	
Drenthe	19 705	4 865	3 105	490	31 627	59 792	94	303	333	73	37	15	700	1 555	61 347	
Overijssel	29 647	10 529	7 229	2 504	94 151	144 060	221	424	618	309	25	18	576	2 191	146 251	
Gelderland	47 660	15 260	13 204	4 885	143 364	224 373	492	542	4 401	1 005	50	103	1 535	8 128	232 501	
Utrecht	7 768	8 878	6 339	3 274	101 936	128 195	155	185	390	58	10	7	212	1 017	129 212	
Noordholland	19 082	23 484	16 694	10 239	379 136	448 635	780	260	1 371	171	97	9	1 270	3 958	452 593	
Zuidholland	19 061	27 185	16 819	15 443	485 867	564 375	347	222	1 934	53	246	2	1 241	4 045	568 420	
Zeeland	8 052	5 203	4 493	939	44 583	63 270	103	84	2 277	175	20	1	409	3 069	66 339	
Noordbrabant	36 738	17 992	12 956	5 360	155 037	228 083	280	212	4 379	1 005	67	71	1 680	7 694	235 777	
Limburg	21 213	14 652	7 462	2 916	39 923	136 166	284	24	2 234	350	17	9	469	3 387	139 553	
Noordoostelijke Polder..	51	3	5	2	174	235	-	-	106	-	-	-	39	145	380	
Nederland	242 490	146 771	103 110	48 962	1 676 369	2 217 702	3 007	2 317	18 508	3 260	585	239	8 818	36 734	2 254 436	
Amsterdam	775	7 016	3 598	5 277	199 696	216 362	376	18	49	-	71	-	555	1 069	217 431	
Rotterdam	745	5 673	1 063	2 583	160 307	170 371	14	14	1 166	1	26	-	99	1 320	171 691	
's Gravenhage	226	5 463	2 719	7 868	121 436	137 712	143	6	22	1	164	-	512	848	138 560	
Utrecht	160	3 216	1 270	1 437	38 935	45 018	15	-	13	-	-	-	45	73	45 091	
c. Aantal alleenwonenden																
Groningen	402	540	416	181	9 944	11 483	30	1	16	1	-	-	34	82	11 565	
Friesland	709	499	416	88	8 437	10 149	51	3	28	1	-	-	101	184	10 333	
Drenthe	515	209	140	36	2 203	3 103	9	6	11	1	1	1	47	76	3 179	
Overijssel	657	563	358	214	6 119	7 911	30	24	18	5	2	1	77	157	8 068	
Gelderland	1 696	852	769	489	13 927	17 733	103	54	116	16	9	3	158	459	18 192	
Utrecht	293	679	558	517	15 315	17 362	41	20	27	4	2	-	56	150	17 512	
Noordholland	736	1 698	1 671	1 602	53 673	59 380	1 239	61	107	3	68	2	410	1 890	61 270	
Zuidholland	676	2 213	1 395	2 880	63 150	70 314	589	24	90	3	95	-	374	1 175	71 489	
Zeeland	303	312	243	96	4 561	5 515	13	2	59	2	1	1	33	111	5 626	
Noordbrabant	1 023	784	589	336	10 109	12 841	69	16	91	17	3	2	135	333	13 174	
Limburg	626	1 176	486	282	5 454	8 024	47	3	65	8	2	-	55	180	8 204	
Noordoostelijke Polder..	-	-	1	2	2	5	-	-	2	-	-	-	-	2	7	
Nederland	7 636	9 525	7 042	6 723	192 894	223 820	2 221	214	630	61	183	10	1 480	4 799	228 619	
Amsterdam	37	736	778	1 029	33 752	36 332	1 100	7	9	-	63	-	290	1 469	37 801	
Rotterdam	26	442	98	316	18 233	19 115	14	-	46	-	14	-	38	112	19 227	
's Gravenhage	9	663	472	1 832	23 265	26 241	529	-	3	-	45	-	199	776	27 017	
Utrecht	14	367	224	300	8 169	9 074	8	-	2	-	-	-	14	24	9 098	
d. Totaal aantal bewoners																
Groningen	53 588	38 239	26 551	6 872	312 052	437 302	404	61	678	124	21	23	878	2 189	439 491	
Friesland	91 862	40 125	32 867	4 324	275 905	445 083	821	149	1 170	149	34	-	2 046	4 369	449 452	
Drenthe	85 911	21 067	13 029	1 917	135 063	256 987	443	1 158	1 484	340	177	56	3 196	6 854	263 841	
Overijssel	146 307	46 652	31 560	9 807	384 184	618 510	1 103	1 393	2 697	1 540	102	74	2 498	9 407	627 917	
Gelderland	226 334	67 730	57 434	19 546	591 604	962 648	2 293	1 895	19 784	5 033	204	446	6 514	36 169	998 817	
Utrecht	39 451	37 995	27 007	12 566	409 199	526 218	678	465	1 874	303	29	29	879	4 257	530 475	
Noordholland	90 675	94 492	68 328	36 791	1 429 760	1 720 046	5 092	872	5 594	829	405	43	4 639	17 474	1 737 520	
Zuidholland	92 022	110 212	71 006	56 448	1 893 213	2 222 901	2 126	778	8 307	222	923	12	4 875	17 243	2 240 144	
Zeeland	34 817	20 494	17 669	3 575	168 481	245 036	449	290	8 431	814	63	3	1 522	11 572	256 608	
Noordbrabant	208 259	88 371	63 805	24 014	709 299	1 093 748	1 424	738	20 705	5 890	290	357	7 094	36 498	1 130 246	
Limburg	116 104	65 467	34 800	12 736	407 394	636 501	1 346	94	10 392	2 006	76	45	2 131	16 090	652 591	
Noordoostelijke Polder..	211	12	17	7	710	957	-	-	367	-	-	-	163	530	1 487	
Nederland	1 185 541	630 856	444 073	188 603	6 716 864	9 165 937	16 179	7 893	81 483	17 250	2 324	1 088	36 435	162 652	9 328 589	
Amsterdam	3 976	25 574	13 776	18 225	724 292	785 843	3 071	60	202	-	316	-	1 899	5 548	791 391	
Rotterdam	3 306	20 669	3 934	9 013	592 545	629 467	60	43	5 352	2	89	-	381	5 927	635 394	
's Gravenhage	1 200	20 044	10 164	27 756	461 107	520 271	1 110	23	95	2	592	-	1 795	3 617	523 888	
Utrecht	819	12 976	5 019	5 565	155 119	179 498	65	-	48	-	-	-	188	301	179 799	

Tabel 22. Bewoonde woningen naar bouwwijze

	Geheel huis				Deel van een pand, met voornaamste woonvertrekken							Totaal aantal bewoonde woningen
	vrijstaand	aangebouwd	ingebouwd	Totaal	w.o. boerderijen	in souterrain	gelijkstraats	op 1e verdieping	op 2e verdieping	op 3e verdieping	op 4e verdieping of hoger	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Groningen	51 880	24 115	9 066	85 061	11 815	12	9 655	12 145	1 569	48	2	108 492
Friesland	58 536	30 857	17 593	106 986	19 951	3	1 328	1 891	40	5	-	110 253
Drenthe	37 263	11 285	3 397	51 945	16 656	-	478	467	11	-	-	52 901
Overijssel	50 400	45 381	29 047	124 828	26 038	4	1 920	2 834	89	2	-	129 677
Gelderland	94 731	55 550	30 732	181 013	41 607	22	6 930	8 886	240	18	1	197 110
Utrecht	22 238	37 146	39 596	98 980	7 147	30	7 797	10 845	772	41	4	118 469
Noordholland	64 487	76 069	77 036	217 592	18 483	513	51 198	69 590	54 257	42 439	2 956	438 545
Zuidholland	47 647	85 802	108 647	242 096	17 507	167	94 278	120 371	58 269	6 642	307	522 130
Zeeland	20 147	19 216	18 113	57 476	7 407	33	1 199	1 558	46	1	-	60 313
Noordbrabant	73 025	57 723	60 228	190 976	33 466	10	4 667	6 180	250	10	-	202 093
Limburg	34 335	37 878	32 762	104 975	18 725	4	1 854	2 471	185	4	-	109 493
Noordoostelijke Polder..	52	104	79	235	51	-	1	1	-	-	-	237
Nederland	554 741	481 126	426 296	1 462 163	218 853	798	181 305	237 239	115 728	49 210	3 270	2 049 713
Amsterdam	1 725	3 804	7 494	13 023	728	504	44 962	60 399	54 081	42 434	2 956	218 359
Rotterdam	1 711	7 046	12 599	21 356	634	14	42 576	52 774	37 045	5 762	238	159 765
's Gravenhage	794	5 735	18 848	25 377	211	86	53 280	43 091	18 655	809	53	121 351
Utrecht	364	4 170	21 001	25 535	150	28	6 475	9 240	673	38	4	41 993

Tabel 23. Onbewoonde woningen naar bouwwijze

	Leegstaand					Tijdelijk onbewoonbaar door beschadiging					In gebruik als kantoor, winkel, werkpl. e.d.				
	Geheel huis			Deel van een pand	Totaal	Geheel huis			Deel van een pand	Totaal	Geheel huis			Deel van een pand	Totaal
	vrijstaand	aangebouwd	ingebouwd			vrijstaand	aangebouwd	ingebouwd			vrijstaand	aangebouwd	ingebouwd		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Groningen	146	78	21	32	277	22	17	3	18	60	24	40	49	96	209
Friesland	259	182	67	41	549	34	18	5	4	61	46	69	99	34	248
Drenthe	49	25	8	5	87	13	4	7	2	26	20	18	9	12	59
Overijssel	73	64	38	22	197	39	40	39	7	125	57	91	91	40	279
Gelderland	147	90	45	39	321	241	236	199	161	837	118	97	78	51	344
Utrecht	89	59	64	35	247	46	30	41	14	151	48	89	120	56	313
Noordholland	262	233	216	631	1 342	77	102	180	1 169	1 528	176	249	400	2 547	3 372
Zuidholland	192	297	409	1 814	2 712	122	224	684	1 431	2 461	98	232	706	2 991	4 027
Zeeland	113	137	134	24	408	263	373	463	1 09	1 208	33	63	116	34	246
Noordbrabant	103	95	46	29	273	95	77	85	34	291	57	134	138	80	409
Limburg	37	45	46	15	143	112	143	157	16	428	43	84	110	70	307
Noordoostelijke Polder..	1	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nederland	1 471	1 306	1 094	2 687	6 558	1 064	1 264	1 863	2 965	7 156	720	1 166	1 916	6 011	9 813
Amsterdam	9	20	32	558	619	4	15	44	1 096	1 159	19	30	176	2 408	2 633
Rotterdam	9	22	26	586	643	3	8	12	186	209	7	29	61	1 087	1 184
's Gravenhage	11	63	200	1 130	1 404	38	135	624	1 225	2 022	25	57	510	1 775	2 367
Utrecht	2	8	44	20	74	1	3	18	9	31	6	22	80	44	152

Tabel 24. Bewoonde woningen naar aansluiting op waterleiding, gasleiding en elektriciteitsnet

	Aangesloten op				electriciteit		Aangesloten op water, gas en electriciteit		Niet aangesloten		Totaal aantal bewoonde woningen	% o. boerderijen en tuinderswoningen
	water		gas		Totaal	w.o. boerderijen	Totaal	w.o. boerderijen	Totaal	w.o. boerderijen		
	Totaal	w.o. boerderijen	Totaal	w.o. boerderijen							Totaal	w.o. boerderijen
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Groningen	74 694	2 490	44 292	508	95 292	7 731	40 515	325	9 076	3 868	108 492	11 815
Friesland	54 215	3 599	41 357	756	84 834	11 603	29 180	305	15 085	7 635	110 253	19 951
Drenthe	13 911	1 134	10 540	183	41 964	12 190	8 359	70	8 547	4 285	52 901	16 656
Overijssel	92 062	5 027	68 117	601	118 616	19 336	65 005	395	7 624	6 055	129 677	26 038
Gelderland	110 229	3 479	102 428	1 786	170 443	27 366	88 448	835	20 004	13 657	197 110	41 607
Utrecht	107 805	3 596	90 896	601	115 546	5 961	88 137	483	1 475	912	118 469	7 147
Noordholland	428 493	14 427	389 870	5 270	432 451	16 763	385 280	4 463	1 783	1 040	438 545	18 483
Zuidholland	506 237	11 713	453 127	3 833	501 868	14 858	435 770	2 841	3 159	1 548	522 130	17 507
Zeeland	42 491	2 551	24 496	657	49 831	4 096	18 817	328	5 438	2 702	60 313	7 407
Noordbrabant	139 933	5 389	108 025	1 267	180 080	23 477	99 908	901	14 525	9 408	202 093	33 466
Limburg	73 461	4 573	45 295	929	102 419	14 487	41 790	666	5 841	4 081	109 493	18 725
Noordoostelijke Polder..	221	38	-	-	232	49	-	-	5	2	237	51
Nederland	1 643 752	58 016	1 378 443	16 391	1 893 576	157 917	1 301 209	11 612	92 562	55 193	2 049 713	218 853
Amsterdam	217 930	528	215 525	161	218 160	691	215 320	159	58	33	218 359	728
Rotterdam	159 625	580	158 439	377	159 006	575	157 902	346	41	16	159 765	634
's Gravenhage	121 006	111	120 575	90	121 162	194	120 340	80	28	12	121 351	211
Utrecht	41 693	119	41 658	73	41 890	143	41 354	71	12	3	41 993	150

Tabel 25. Bewoonde woningen naar eigendom en huurverhouding

	Woningen bewoond door eigenaar			Woningen van bouwverenigingen	Gemeentewoningen	Normale huurwoningen	Dienstwoningen	Liefdadigheidswoningen	Totaal aantal bewoonde woningen	W.o.	
	Totaal	w.o.								boerderijen of tuinderswoningen	andere woningen met bedrijf
		boerderijen	andere won. met bedrijf								
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Groningen	40 037	7 018	10 046	10 091	2 059	53 258	2 717	330	108 492	11 815	16 991
Friesland	46 093	10 570	11 349	5 180	3 108	50 955	4 181	736	110 253	19 951	17 844
Drenthe	23 762	10 230	4 384	2 054	1 334	24 361	1 338	52	52 901	16 656	7 392
Overijssel	51 053	19 352	9 792	15 932	3 837	56 703	1 950	202	129 677	26 038	18 209
Gelderland	82 338	31 841	16 111	17 912	2 916	90 165	3 335	444	197 110	41 607	29 317
Utrecht	27 585	4 145	6 908	9 880	5 902	72 326	2 179	597	118 469	7 147	17 214
Noordholland	67 144	11 183	16 537	47 924	17 124	298 236	6 813	1 304	438 545	18 483	48 965
Zuidholland	79 218	11 000	18 791	45 453	20 259	368 194	7 301	1 705	522 130	17 507	56 170
Zeeland	31 398	5 171	6 867	2 375	448	24 499	1 414	179	60 313	7 407	9 875
Noordbrabant	78 068	25 261	17 831	16 028	8 374	96 619	2 721	283	202 093	33 466	32 515
Limburg	47 074	14 458	10 516	16 441	1 624	42 729	1 566	59	109 493	18 725	18 794
Noordoostelijke Polder..	-	-	-	-	-	164	73	-	237	51	13
Nederland	573 770	150 229	129 132	189 270	66 985	1 178 209	35 588	5 691	2 049 713	218 853	273 299
Amsterdam	5 356	274	1 427	29 490	12 858	166 047	2 161	447	218 359	728	15 969
Rotterdam	7 930	264	1 039	9 616	6 779	133 765	1 379	296	159 765	634	9 268
's Gravenhage	10 179	68	2 454	14 602	7 401	87 455	1 332	382	121 351	211	15 084
Utrecht	6 013	46	1 546	4 262	3 863	26 853	607	395	41 993	150	5 642

Tabel 26. Bewoonde woningen zonder bedrijf naar aard en huur of huurwaarde

1	Huur of huurwaarde per jaar												Totaal aantal gewone woningen
	Geen	Minder dan f.130	f.130 tot f.208	f.208 tot f.250	f.250 tot f.300	f.300 tot f.350	f.350 tot f.400	f.400 tot f.500	f.500 tot f.600	f.600 tot f.800	f.800 tot f.1000	f.1000 en meer	
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
a. Woningen bewoond door eigenaar													
Groningen	7	8 269	6 360	1 872	1 806	1 276	865	1 086	508	519	242	163	22 973
Friesland	7	9 927	6 485	2 090	2 174	1 250	748	748	330	265	86	64	24 174
Drenthe	6	3 670	2 776	787	690	454	257	265	110	100	15	18	9 148
Overijssel	95	3 218	6 213	3 816	3 181	1 961	1 052	1 106	457	474	169	167	21 909
Gelderland	-	6 435	9 667	4 053	3 928	2 736	1 875	2 210	1 167	1 470	485	360	34 386
Utrecht	-	976	2 159	1 427	1 922	2 139	1 701	2 462	1 053	1 466	594	633	16 532
Noordholland	62	2 621	6 699	3 881	4 653	4 397	3 207	4 399	2 269	3 545	1 558	2 133	39 424
Zuidholland	41	4 269	8 466	4 913	5 509	5 114	3 656	4 669	2 955	4 831	2 238	2 766	49 427
Zeeland	17	8 901	6 090	1 221	1 024	732	463	483	186	167	48	28	19 360
Noordbrabant	40	8 088	10 216	4 103	3 819	2 788	1 554	1 749	819	1 081	364	355	34 976
Limburg	22	3 284	6 870	3 309	1 685	2 422	1 435	1 429	550	766	192	136	22 100
Noordoostelijke Polder..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nederland	297	59 658	72 001	31 472	30 391	25 269	16 813	20 606	10 404	14 684	5 991	6 823	294 409
Amsterdam	62	16	104	129	230	425	353	563	225	492	277	779	3 655
Rotterdam	-	18	196	336	655	974	818	1 130	647	895	336	622	6 627
's Gravenhage	41	23	74	225	369	698	662	763	587	1 665	1 129	1 421	7 657
Utrecht	-	39	60	237	596	844	556	840	319	477	216	237	4 421
b. Woningen van bouwverenigingen en gemeentewoningen													
Groningen	12	1 620	3 013	2 940	3 121	765	103	97	24	8	2	-	11 705
Friesland	2	2 670	3 891	1 045	189	49	70	12	13	2	-	-	7 943
Drenthe	1	951	1 866	254	95	59	13	11	2	1	-	-	3 253
Overijssel	2	529	9 619	6 574	1 335	481	244	165	18	27	2	1	18 997
Gelderland	-	900	7 588	6 524	2 654	1 258	362	344	92	18	10	12	19 762
Utrecht	-	373	2 947	3 814	4 256	2 235	735	442	135	62	17	11	15 027
Noordholland	18	646	9 624	13 623	15 982	11 282	6 396	3 211	1 100	803	163	240	63 088
Zuidholland	24	704	13 416	20 549	16 949	6 813	2 097	1 450	533	418	129	130	63 212
Zeeland	4	189	1 307	959	228	30	10	18	5	2	-	-	2 752
Noordbrabant	9	681	8 985	8 093	3 302	1 167	362	369	113	132	46	34	23 293
Limburg	12	313	13 397	2 143	658	422	267	214	70	32	4	4	17 536
Noordoostelijke Polder..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nederland	84	9 576	75 653	66 518	48 769	24 561	10 659	6 333	2 105	1 505	373	432	246 568
Amsterdam	18	479	5 413	5 876	9 100	9 748	5 953	2 638	834	694	138	228	41 119
Rotterdam	-	19	1 487	5 640	5 944	2 191	482	242	32	12	6	1	16 056
's Gravenhage	24	117	2 909	4 949	6 250	3 477	1 230	844	405	354	108	117	20 784
Utrecht	-	228	854	1 314	2 389	1 721	644	370	99	46	9	4	7 688
c. Normale huurwoningen													
Groningen	17	9 785	9 995	5 238	4 413	4 488	3 408	3 168	1 056	729	208	127	42 632
Friesland	18	15 053	9 503	4 192	3 291	1 915	917	771	310	220	53	33	36 276
Drenthe	5	6 092	4 535	1 746	1 138	754	435	343	147	99	20	14	15 328
Overijssel	17	5 013	14 027	8 989	5 977	3 623	1 930	1 759	720	521	136	112	42 824
Gelderland	14	6 546	17 806	13 122	10 155	8 186	4 512	4 178	1 837	1 915	514	342	69 127
Utrecht	6	3 232	8 775	8 155	9 426	11 373	6 959	6 565	2 219	2 327	731	618	60 386
Noordholland	42	4 836	27 657	29 622	40 523	49 279	43 113	35 232	11 839	12 219	4 038	4 051	262 451
Zuidholland	70	15 507	42 716	43 712	57 853	70 181	38 039	29 257	11 464	12 210	3 873	3 842	328 724
Zeeland	11	6 016	6 721	2 402	1 404	1 257	786	609	199	164	34	26	19 629
Noordbrabant	33	11 159	22 392	12 616	9 686	8 275	4 144	3 644	1 403	1 444	396	223	75 415
Limburg	20	3 488	10 614	4 688	2 680	3 415	2 090	2 042	844	936	174	94	31 085
Noordoostelijke Polder..	-	2	64	32	17	7	23	-	-	-	-	-	145
Nederland	253	86 729	174 805	134 514	146 563	162 753	106 356	87 568	32 038	32 784	10 177	9 482	984 022
Amsterdam	37	413	10 040	13 297	24 061	31 688	31 966	24 208	7 114	6 848	2 488	2 829	154 989
Rotterdam	14	415	7 632	17 787	30 627	33 512	15 910	11 500	3 736	3 312	781	635	125 861
's Gravenhage	44	106	2 598	4 473	9 315	20 688	13 639	10 689	4 625	5 594	2 172	2 480	76 413
Utrecht	-	273	1 634	3 120	4 602	5 548	3 262	2 507	849	884	335	291	23 305
d. Alle bewoonde woningen zonder bedrijf 1)													
Groningen	2 412	19 674	19 368	10 050	9 340	6 529	4 376	4 351	1 588	1 256	452	290	79 686
Friesland	4 092	27 650	19 879	7 327	5 654	3 214	1 735	1 531	653	487	139	97	72 458
Drenthe	1 136	10 713	9 177	2 787	1 923	1 267	705	619	259	200	35	32	28 853
Overijssel	1 814	8 760	29 859	19 379	10 493	6 065	3 226	3 030	1 195	1 022	307	280	85 430
Gelderland	2 925	13 881	35 061	23 699	16 737	12 180	6 749	6 732	3 096	3 403	1 009	714	126 186
Utrecht	2 169	4 581	13 881	13 396	15 604	15 747	9 395	9 469	3 407	3 855	1 342	1 262	94 108
Noordholland	6 256	8 103	43 980	47 126	61 158	64 958	52 716	42 842	15 208	16 567	5 759	6 424	371 097
Zuidholland	7 225	20 480	64 598	69 174	80 311	82 108	43 792	35 376	14 952	17 459	6 240	6 738	448 453
Zeeland	1 322	15 106	14 118	4 582	2 656	2 019	1 259	1 110	390	333	82	54	43 031
Noordbrabant	2 510	19 928	41 593	24 812	16 807	12 230	6 060	5 762	2 335	2 657	806	612	136 112
Limburg	1 307	7 085	30 881	10 140	5 023	6 259	3 792	3 685	1 464	1 734	370	234	71 974
Noordoostelijke Polder..	28	2	64	32	17	7	23	-	-	-	-	-	173
Nederland	33 196	155 963	322 459	232 504	225 723	212 583	133 828	114 507	44 547	48 973	16 541	16 737	1 557 561
Amsterdam	2 016	908	15 557	19 302	33 391	41 861	38 272	27 409	8 173	8 034	2 903	3 836	201 662
Rotterdam	1 333	452	9 315	23 763	37 226	36 677	17 210	12 872	4 415	4 219	1 123	1 258	149 863
's Gravenhage	1 311	246	5 581	9 647	15 934	24 863	15 531	12 296	5 617	7 603	3 409	4 018	106 056
Utrecht	787	540	2 558	4 671	7 587	8 113	4 462	3 717	1 267	1 407	560	532	36 201

Tabel 27. Bewoonde woningen zonder bedrijf (exclusief dienst- en liefdadigheidswoningen) met 4, 5 en 6 vertrekken naar huur of huurwaarde

1	Huur of huurwaarde per jaar											Totaal aantal woningen
	Minder dan f.130	f.130 tot f.208	f.208 tot f.250	f.250 tot f.300	f.300 tot f.350	f.350 tot f.400	f.400 tot f.500	f.500 tot f.600	f.600 tot f.800	f.800 tot f.1000	f.1000 en meer	
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
A. Woningen met 4 vertrekken												
Groningen	1 615	4 456	2 472	1 916	969	318	134	32	17	4	4	11 937
Friesland	2 075	4 571	1 353	447	138	41	19	6	4	3	2	8 659
Drenthe	1 427	2 270	484	210	62	28	13	3	2	2	-	4 501
Overijssel	1 477	6 715	1 688	546	152	57	42	20	3	3	2	10 705
Gelderland	2 693	8 906	4 116	1 361	520	185	112	40	29	6	3	17 971
Utrecht	516	2 925	3 195	2 950	1 278	283	182	46	36	19	7	11 437
Noordholland	997	8 902	12 905	21 110	20 028	14 234	7 252	914	581	151	130	87 204
Zuidholland	1 204	13 155	20 611	21 205	17 378	4 479	2 288	466	400	116	151	81 453
Zeeland	1 709	3 100	912	291	197	76	23	6	5	4	1	6 324
Noordbrabant	2 938	8 005	2 935	1 069	400	99	69	23	15	2	-	15 555
Limburg	2 123	5 698	900	214	183	80	31	8	12	4	1	9 254
Noordoostelijke Polder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nederland	18 774	68 703	51 571	51 319	41 305	19 880	10 165	1 564	1 104	314	301	265 000
Amsterdam	98	1 983	6 299	16 771	18 419	13 790	7 001	845	524	136	118	65 984
Rotterdam	14	1 838	8 263	12 704	13 027	3 345	1 620	263	129	18	18	41 239
's Gravenhage	48	1 095	3 053	3 710	2 272	624	425	153	202	93	125	11 800
Utrecht	24	299	1 731	2 244	962	168	117	29	27	13	5	5 619
B. Woningen met 5 vertrekken												
Groningen	578	2 912	3 091	3 690	2 211	1 184	649	149	65	9	7	14 545
Friesland	1 070	4 437	2 620	1 038	407	185	89	29	10	2	3	9 890
Drenthe	587	2 012	928	549	254	80	46	12	4	-	-	4 472
Overijssel	901	10 741	6 066	2 300	776	289	183	66	30	5	2	21 359
Gelderland	1 745	10 502	8 512	4 102	2 071	838	467	157	91	9	7	28 501
Utrecht	165	3 321	4 350	4 565	3 699	1 268	739	181	123	26	14	18 451
Noordholland	333	6 650	12 818	19 432	23 006	18 575	11 707	3 226	1 868	375	274	98 264
Zuidholland	550	12 350	24 852	34 855	36 057	18 244	10 393	2 271	1 268	377	200	141 417
Zeeland	796	3 744	1 509	923	404	191	95	29	15	-	2	7 708
Noordbrabant	1 825	10 287	5 677	2 630	1 253	460	289	82	61	9	10	22 583
Limburg	1 722	11 563	2 629	1 103	798	304	169	41	33	13	11	18 386
Noordpostelijke Polder	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Nederland	10 272	78 520	73 052	75 187	70 936	41 618	24 826	6 243	3 568	825	530	385 577
Amsterdam	6	803	2 409	8 978	17 095	16 593	10 536	2 896	1 617	313	243	61 489
Rotterdam	37	1 037	7 699	15 906	13 371	5 439	3 588	849	315	97	37	48 375
's Gravenhage	11	979	3 838	8 575	16 541	10 227	5 482	993	705	242	142	47 735
Utrecht	14	485	1 282	2 557	2 672	825	394	82	46	15	5	8 377
C. Woningen met 6 vertrekken												
Groningen	68	794	1 286	1 646	2 261	1 932	2 060	553	231	43	16	10 890
Friesland	169	1 400	2 328	3 195	1 818	768	506	164	59	10	5	10 422
Drenthe	137	816	776	707	577	286	168	48	18	2	1	3 536
Overijssel	203	5 781	9 298	5 666	3 169	1 460	1 015	254	118	16	5	26 985
Gelderland	565	4 726	7 243	7 940	5 496	2 629	2 055	585	343	49	30	31 661
Utrecht	72	1 684	3 982	6 483	6 665	4 036	3 380	903	534	77	29	27 845
Noordholland	84	1 774	6 416	10 768	12 976	12 163	14 051	4 802	3 729	918	614	68 295
Zuidholland	141	2 914	8 591	15 936	20 852	13 913	10 927	3 971	3 246	659	332	81 482
Zeeland	233	1 512	1 303	917	800	522	367	215	225	10	19	6 123
Noordbrabant	719	9 222	11 567	8 639	5 584	2 238	1 620	405	252	50	15	40 311
Limburg	878	9 351	4 224	2 049	2 190	1 028	692	210	125	16	17	20 780
Noordoostelijke Polder	-	61	32	-	-	-	-	-	-	-	-	93
Nederland	3 269	40 035	57 046	63 946	62 388	40 975	36 841	12 110	8 880	1 850	1 083	328 423
Amsterdam	-	171	370	892	2 550	5 552	7 486	2 768	2 436	696	513	23 434
Rotterdam	1	97	1 424	4 811	7 711	6 234	4 557	1 334	589	96	54	26 908
's Gravenhage	14	128	1 004	2 495	4 564	3 213	2 629	1 212	1 635	374	218	17 486
Utrecht	11	147	577	1 961	2 716	1 724	1 016	335	133	28	9	8 657
D. Woningen met 4, 5 en 6 vertrekken te zamen												
Groningen	2 261	8 162	6 849	7 252	5 441	3 434	2 843	734	313	56	27	37 372
Friesland	3 314	10 408	6 301	4 680	2 363	994	614	199	73	15	10	28 971
Drenthe	2 151	5 098	2 188	1 466	893	394	227	63	24	4	1	12 509
Overijssel	2 581	23 237	17 052	8 512	4 097	1 806	1 240	340	151	24	9	59 049
Gelderland	5 003	24 134	19 871	13 403	8 087	3 652	2 634	782	463	64	40	78 133
Utrecht	753	7 930	11 527	13 998	11 642	5 587	4 301	1 130	693	122	50	57 733
Noordholland	1 414	17 326	32 139	51 310	56 010	44 972	33 010	8 942	6 178	1 444	1 018	253 763
Zuidholland	1 895	28 419	54 054	71 996	74 287	36 636	23 608	6 708	4 914	1 152	683	304 352
Zeeland	2 738	8 356	3 724	2 131	1 401	789	485	250	245	14	22	20 155
Noordbrabant	5 482	27 514	20 179	12 338	7 237	2 797	1 979	510	328	61	25	78 449
Limburg	4 723	26 612	7 753	3 366	3 171	1 412	892	259	170	33	29	48 420
Noordoostelijke Polder	-	62	32	-	-	-	-	-	-	-	-	94
Nederland	32 315	187 258	181 669	190 452	174 629	102 473	71 832	19 917	13 552	2 989	1 914	979 000
Amsterdam	104	2 957	9 078	26 641	38 064	35 935	25 023	6 509	4 577	1 145	874	150 907
Rotterdam	52	2 972	17 386	33 421	34 109	15 018	9 765	2 446	1 033	211	109	116 522
's Gravenhage	73	2 202	7 895	14 730	23 377	14 064	8 536	2 358	2 542	709	485	77 021
Utrecht	49	931	3 590	6 762	6 350	2 717	1 527	446	206	56	19	22 653

Tabel 28. Bewoonde woningen naar aard en aantal vertrekken per woning

1	Aantal vertrekken per woning												Totaal aantal	
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
a. gewone woningen (zonder bedrijf)														
Groningen	8 092	15 426	11 149	12 192	14 828	11 097	4 022	1 696	639	517	24	4	79 686	315 376
Friesland	9 789	15 697	10 224	9 409	11 025	10 799	3 416	1 161	502	413	20	3	72 458	271 937
Drenthe	4 070	5 232	4 083	4 642	4 622	3 719	1 544	541	232	158	9	1	28 853	109 851
Overijssel	1 278	4 810	6 813	10 944	21 711	27 352	8 252	2 382	965	847	63	8	85 430	443 740
Gelderland	1 440	7 721	12 204	19 333	28 976	32 212	14 286	5 529	2 561	2 698	178	48	126 186	665 591
Utrecht	822	5 363	7 061	11 714	18 797	26 223	14 684	4 958	2 056	2 229	164	37	94 108	519 744
Noordholland	2 339	15 990	46 049	87 340	99 598	68 962	31 892	9 607	4 505	4 427	326	62	371 097	1 829 298
Zuidholland	5 916	30 274	41 884	82 157	142 545	83 042	30 527	15 476	7 395	8 859	327	51	448 453	2 237 308
Zeeland	1 690	10 474	6 539	6 469	7 843	6 248	2 088	877	413	345	35	5	43 031	174 605
Noordbrabant	1 644	13 010	14 883	15 792	22 961	40 655	16 984	5 541	2 369	2 129	133	11	136 112	704 205
Limburg	55	1 048	2 961	9 353	18 565	21 014	9 593	4 999	2 221	2 011	126	28	71 974	419 088
Noordoostelijke Polder..	-	-	4	-	2	115	51	1	-	-	-	-	173	1 077
Nederland	37 135	125 045	163 859	268 345	391 478	331 438	137 339	52 768	23 858	24 633	1 405	258	1 557 561	7 691 820
Amsterdam	1 285	6 074	29 921	66 200	61 797	23 613	7 306	2 594	1 191	1 526	133	22	201 662	920 779
Rotterdam	459	4 880	11 834	41 518	48 690	27 224	9 207	3 379	1 286	1 278	91	17	149 863	737 477
's Gravenhage	332	1 448	5 108	11 962	48 001	17 657	6 840	5 995	3 422	5 167	109	15	106 056	596 079
Utrecht	347	1 183	2 505	5 728	8 436	9 243	4 607	2 167	869	1 001	56	9	36 201	200 456
b. boerderijen of tuinderswoningen														
Groningen	699	3 190	2 812	1 956	1 374	992	483	224	51	34	-	-	11 815	42 157
Friesland	1 247	6 811	5 006	3 213	2 050	1 078	389	109	36	12	-	-	19 951	63 504
Drenthe	2 236	5 344	4 087	2 510	1 391	573	265	102	36	12	-	-	16 656	49 345
Overijssel	894	3 258	4 303	6 709	6 052	2 969	1 222	416	138	77	-	-	26 038	109 154
Gelderland	701	3 958	8 000	10 759	9 280	5 281	2 232	862	312	212	10	-	41 607	181 504
Utrecht	40	445	1 196	1 862	1 643	1 118	523	208	76	34	1	1	7 147	33 305
Noordholland	109	2 253	5 307	4 615	3 228	1 808	722	298	93	50	-	-	18 483	74 798
Zuidholland	170	1 669	3 409	4 000	3 519	2 660	1 269	551	169	89	2	-	17 507	79 072
Zeeland	57	1 145	1 406	1 595	1 230	1 016	538	282	101	37	-	-	7 407	32 509
Noordbrabant	247	3 089	6 634	9 849	6 521	4 188	1 839	735	226	137	1	-	33 466	145 705
Limburg	6	196	838	3 030	4 631	4 915	2 780	1 436	512	403	8	-	18 725	107 509
Noordoostelijke Polder..	-	-	-	-	-	11	21	19	-	-	-	-	51	365
Nederland	6 406	31 358	42 998	50 098	40 889	26 709	12 293	5 242	1 750	1 097	22	1	218 853	918 927
Amsterdam	10	69	174	172	158	86	33	18	6	2	-	-	728	3 114
Rotterdam	-	39	108	130	125	115	59	28	18	11	1	-	634	3 168
's Gravenhage	2	1	36	58	43	36	15	12	3	5	-	-	211	1 066
Utrecht	-	9	35	38	31	16	11	8	1	1	-	-	150	690
c. overige woningen met bedrijf														
Groningen	213	1 495	2 452	3 445	3 670	2 839	1 493	694	311	365	11	3	16 991	82 764
Friesland	387	1 883	2 669	3 332	3 661	2 951	1 594	762	306	282	15	2	17 844	84 847
Drenthe	168	558	870	1 406	1 590	1 316	776	345	174	181	7	1	7 392	37 203
Overijssel	71	405	1 099	2 512	4 228	4 357	2 727	1 340	708	731	30	1	18 209	106 170
Gelderland	92	588	1 801	4 172	6 463	6 800	4 319	2 301	1 239	1 441	83	18	29 317	173 832
Utrecht	41	367	1 265	2 646	3 724	3 971	2 518	1 230	583	811	47	11	17 214	100 387
Noordholland	124	1 621	6 221	10 768	11 125	8 903	5 094	2 349	1 194	1 432	118	16	48 965	257 362
Zuidholland	234	2 205	6 952	10 984	13 260	9 440	5 274	3 067	1 820	2 732	176	26	56 170	303 576
Zeeland	79	768	1 251	1 866	2 258	1 806	925	453	206	248	14	1	9 875	49 870
Noordbrabant	87	899	2 270	4 177	6 139	7 668	5 265	2 927	1 450	1 549	72	12	32 515	193 723
Limburg	15	137	499	1 501	2 986	3 991	3 412	2 559	1 488	2 058	124	24	18 794	129 668
Noordoostelijke Polder..	-	-	-	1	-	4	6	2	-	-	-	-	13	86
Nederland	1 511	10 926	27 349	46 810	59 104	54 046	33 403	18 029	9 479	11 830	697	115	273 299	1 519 488
Amsterdam	62	708	3 058	4 629	3 237	1 840	987	539	321	535	49	4	15 969	77 357
Rotterdam	31	560	2 263	2 261	1 753	1 145	588	317	136	197	16	1	9 268	42 968
's Gravenhage	20	200	1 072	2 658	4 326	2 269	1 195	989	743	1 495	101	16	15 084	90 840
Utrecht	15	118	500	1 116	1 191	1 076	666	376	205	354	20	5	5 642	32 599
d. alle bewoonde woningen														
Groningen	9 004	20 111	16 413	17 593	19 872	14 928	5 998	2 614	1 001	916	35	7	108 492	440 297
Friesland	11 423	24 391	17 899	15 954	16 736	14 828	5 399	2 032	844	707	35	5	110 253	420 288
Drenthe	6 474	11 134	9 040	8 558	7 603	5 708	2 585	988	442	351	16	2	52 901	196 399
Overijssel	2 243	8 473	12 220	20 165	31 991	34 678	12 201	4 138	1 811	1 655	93	9	129 677	659 064
Gelderland	2 233	12 267	22 005	33 264	44 719	44 293	20 837	8 692	4 112	4 351	271	66	197 110	1 020 927
Utrecht	903	6 175	9 522	16 222	24 164	31 312	17 725	6 396	2 715	3 074	212	49	118 469	653 436
Noordholland	2 572	19 864	57 577	102 723	113 951	79 673	37 708	12 254	5 792	5 909	444	78	438 545	2 161 458
Zuidholland	6 320	34 148	52 245	97 141	159 324	95 142	37 070	19 094	9 384	11 680	505	77	522 130	2 619 956
Zeeland	1 826	12 387	9 196	9 930	11 336	9 070	3 551	1 612	720	630	43	6	60 313	256 984
Noordbrabant	1 978	16 998	23 787	29 818	35 621	52 511	24 088	9 203	4 045	3 815	206	23	202 093	1 043 633
Limburg	76	1 381	4 298	13 884	26 152	29 920	15 785	8 994	4 221	4 472	258	52	109 493	656 265
Noordoostelijke Polder..	-	-	4	1	2	130	78	22	-	-	-	-	237	1 528
Nederland	45 052	167 329	234 206	365 253	491 471	412 193	183 025	76 039	35 087	37 560	2 124	374	2 049 713	10 130 235
Amsterdam	1 357	6 851	33 153	71 001	65 192	25 539	8 326	3 151	1 518	2 063	182	26	218 359	1 001 250
Rotterdam	490	5 479	14 205	43 909	50 568	28 484	9 854	3 724	1 440	1 436	108	18	159 765	783 613
's Gravenhage	354	1 649	6 216	14 678	52 370	19 962	8 050	6 996	4 168	6 667	210	31	121 351	687 985
Utrecht	362	1 310	3 040	6 982	9 708	10 335	5 284	2 551	1 075	1 356	76	14	41 993	233 745

Tabel 29. Bewoonde woningen naar aard en aantal bewoners per woning

1	Aantal bewoners per woning												Totaal aantal	
	2	3	4	5	6	7	8	9	10 t/m 14	15 t/m 19	20 en meer	bewoonde woningen	bewoners	
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
a. gewone woningen (zonder bedrijf)														
Groningen	4 689	15 565	17 398	17 258	10 868	6 206	3 491	1 866	1 038	1 240	58	9	79 686	312 052
Friesland	6 220	16 124	13 792	13 921	9 718	5 510	3 251	1 774	988	1 113	42	5	72 458	275 905
Drenthe	982	3 978	4 728	5 991	4 533	3 143	2 112	1 382	805	1 154	41	4	28 853	135 063
Overijssel	2 123	10 636	16 431	20 085	14 407	9 215	5 396	3 098	1 784	2 166	78	11	85 430	384 184
Gelderland	3 206	15 950	22 249	26 785	21 122	14 230	8 990	5 557	3 349	4 483	219	46	126 186	591 604
Utrecht	3 432	15 130	18 365	20 078	14 595	9 121	5 580	3 206	1 977	2 467	130	27	94 108	409 199
Noordholland	21 236	77 186	84 296	79 728	48 367	26 693	14 567	8 233	4 677	5 701	316	97	371 097	1 429 760
Zuidholland	17 905	74 745	94 164	97 816	66 170	40 601	23 909	13 897	8 216	10 407	548	75	448 453	1 893 213
Zeeland	2 621	9 234	9 140	8 549	5 615	3 389	1 927	1 114	607	785	41	9	43 031	168 481
Noordbrabant	2 994	13 558	18 361	24 764	23 314	18 047	12 747	8 515	5 551	7 891	345	25	136 112	709 299
Limburg	805	5 331	8 555	12 357	12 309	10 138	7 626	5 311	3 535	5 411	476	120	71 974	407 394
Noordoostelijke Polder..	1	21	44	57	21	15	8	2	2	2	-	-	173	710
Nederland	66 214	257 458	307 523	327 389	231 039	146 308	89 604	53 955	32 529	42 820	2 294	428	1 557 561	6 716 864
Amsterdam	14 338	46 708	49 821	42 778	23 047	11 565	6 085	3 260	1 796	2 085	128	51	201 662	724 292
Rotterdam	6 523	28 656	34 363	33 475	20 791	11 742	6 599	3 539	1 922	2 126	107	20	149 863	592 545
's Gravenhage	3 154	16 026	22 296	23 769	16 135	10 204	5 950	3 483	2 103	2 727	180	29	106 056	461 107
Utrecht	1 536	5 950	7 289	7 636	5 490	3 318	2 102	1 179	720	913	57	11	36 201	155 119
b. boerderijen en tuinderswoningen														
Groningen	198	1 640	2 215	2 562	2 014	1 360	835	426	252	307	5	1	11 815	53 588
Friesland	438	2 862	3 512	4 004	3 346	2 357	1 484	911	461	551	25	-	19 951	91 862
Drenthe	162	1 417	2 378	3 127	3 148	2 488	1 596	1 077	575	660	26	2	16 656	85 911
Overijssel	328	1 933	3 040	4 208	4 367	3 966	2 830	2 017	1 319	1 959	69	2	26 038	146 307
Gelderland	624	3 649	5 469	6 969	6 983	5 821	4 243	2 917	1 931	2 868	129	4	41 607	226 334
Utrecht	99	692	925	1 170	1 126	924	729	485	370	603	24	-	7 147	39 451
Noordholland	392	3 048	3 254	3 150	2 589	1 789	1 333	891	649	1 328	60	-	18 483	90 675
Zuidholland	259	2 104	2 672	3 056	2 735	2 055	1 410	1 075	708	1 361	70	2	17 507	92 022
Zeeland	113	1 023	1 418	1 438	1 150	901	534	331	219	268	12	-	7 407	34 817
Noordbrabant	311	2 510	3 299	4 131	4 552	4 484	3 936	3 233	2 458	4 359	192	1	33 466	208 259
Limburg	243	1 353	1 760	2 244	2 611	2 603	2 261	1 851	1 351	2 368	78	2	18 725	116 104
Noordoostelijke Polder..	-	-	17	18	11	3	1	1	-	-	-	-	51	211
Nederland	3 167	22 231	29 959	36 077	34 632	28 751	21 192	15 215	10 293	16 632	690	14	218 853	1 185 541
Amsterdam	17	90	101	119	101	71	62	47	49	66	5	-	728	3 976
Rotterdam	10	71	82	130	113	86	40	30	24	45	2	1	634	3 306
's Gravenhage	1	27	28	27	33	30	14	15	10	26	-	-	211	1 200
Utrecht	4	22	18	24	20	17	11	11	10	11	2	-	150	819
c. overige woningen met bedrijf														
Groningen	423	2 813	3 632	3 813	2 695	1 633	893	509	269	295	15	1	16 991	71 662
Friesland	552	3 054	3 347	3 606	2 935	1 904	1 082	629	332	390	11	2	17 844	77 316
Drenthe	100	796	1 232	1 573	1 313	929	578	373	214	263	17	4	7 392	36 013
Overijssel	351	2 114	3 199	3 706	3 007	2 184	1 409	925	549	721	43	1	18 209	88 019
Gelderland	460	3 535	4 803	5 774	4 810	3 632	2 374	1 574	940	1 328	79	8	29 317	144 710
Utrecht	499	2 812	3 209	3 374	2 588	1 840	1 170	710	403	584	22	3	17 214	77 568
Noordholland	2 102	10 501	10 474	9 627	6 390	3 974	2 306	1 377	843	1 270	71	30	48 965	199 611
Zuidholland	2 121	11 189	11 467	10 744	7 857	4 983	3 016	1 903	1 117	1 693	67	13	56 170	237 666
Zeeland	311	1 777	1 953	2 093	1 526	973	577	300	168	185	12	-	9 875	41 738
Noordbrabant	508	3 410	4 286	5 248	5 155	4 240	3 283	2 372	1 516	2 380	110	7	32 515	176 190
Limburg	231	1 356	2 067	2 796	2 864	2 570	2 040	1 572	1 096	1 961	192	49	18 794	113 003
Noordoostelijke Polder..	3	3	3	2	2	-	-	-	-	-	-	-	13	36
Nederland	7 661	43 360	49 672	52 356	41 142	28 862	18 728	12 244	7 447	11 070	639	118	273 299	1 263 532
Amsterdam	1 079	4 344	3 774	2 955	1 686	920	489	287	165	225	24	21	15 969	57 575
Rotterdam	510	2 393	2 214	1 835	1 088	580	300	141	81	119	4	3	9 268	33 616
's Gravenhage	710	3 595	3 471	2 867	1 894	1 146	607	315	210	254	10	5	15 084	57 964
Utrecht	250	1 057	1 202	1 104	757	526	302	186	117	137	4	-	5 642	23 560
d. alle bewoonde woningen														
Groningen	5 310	20 018	23 245	23 633	15 577	9 199	5 219	2 801	1 559	1 842	78	11	108 492	437 302
Friesland	7 210	22 040	20 651	21 531	15 999	9 771	5 817	3 314	1 781	2 054	78	7	110 253	445 083
Drenthe	1 244	6 191	8 338	10 691	8 994	6 560	4 286	2 832	1 594	2 077	84	10	52 901	256 987
Overijssel	2 802	14 683	22 670	27 999	21 781	15 365	9 635	6 040	3 652	4 846	190	14	129 677	618 510
Gelderland	4 290	23 134	32 521	39 528	32 915	23 683	15 607	10 048	6 220	8 679	427	58	197 110	962 648
Utrecht	4 030	18 634	22 499	24 622	18 309	11 885	7 479	4 401	2 750	3 654	176	30	118 469	526 218
Noordholland	23 730	90 735	98 024	92 505	57 346	32 456	18 206	10 501	6 169	8 299	447	127	438 545	1 720 046
Zuidholland	20 285	88 038	108 303	111 616	76 762	47 639	28 335	16 875	10 041	13 461	685	90	522 130	2 222 901
Zeeland	3 045	12 034	12 511	12 080	8 291	5 263	3 038	1 745	994	1 238	65	9	60 313	245 036
Noordbrabant	3 813	19 478	25 946	34 143	33 021	26 771	19 966	14 120	9 525	14 630	647	33	202 093	1 093 748
Limburg	1 279	8 040	12 382	17 397	17 784	15 311	11 927	8 734	5 982	9 740	746	171	109 493	636 501
Noordoostelijke Polder..	4	24	64	77	34	18	9	2	3	2	-	-	237	957
Nederland	77 042	323 049	387 154	415 822	306 813	203 921	129 524	81 414	50 269	70 522	3 623	560	2 049 713	9 165 937
Amsterdam	15 434	51 142	53 696	45 852	24 834	12 556	6 636	3 594	2 010	2 376	157	72	218 359	785 843
Rotterdam	7 043	31 120	36 659	35 440	21 992	12 408	6 939	3 710	2 027	2 290	113	24	159 765	629 467
's Gravenhage	3 865	19 648	25 795	26 663	18 062	11 380	6 571	3 813	2 323	3 007	190	34	121 351	520 271
Utrecht	1 790	7 029	8 509	8 764	6 267	3 861	2 415	1 376	847	1 061	63	11	41 993	179 498

Tabel 30. Bewoonde woningen naar aantal huishoudens en (of) aantal alleenwonenden per woning

	Aantal woningen bewoond door											Totaal aantal bewoonde woningen	Waarvan in gebruik als beroeps-pensions e.d.
	Aantal woningen bewoond door												
	1 huishoudens	2 huishoudens	3 of meer huishoudens	1 alleenwon.	2 alleenwon.	3 of meer alleenwon.	1 huish. en 1 alleenw.	1 huish. en 2 of meer alleenw.	1 alleenw. en 2 of meer huish.	2 of meer huishoudens en 2 of meer alleenwon.	Totaal aantal bewoonde woningen		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Groningen	90 630	7 397	373	5 310	364	79	3 576	389	276	98	128 492	536	
Friesland	94 546	5 758	190	7 210	194	26	2 150	76	89	14	110 253	397	
Drenthe	42 380	7 178	421	1 244	63	9	1 412	53	123	18	52 901	183	
Overijssel	105 921	15 790	628	2 802	204	33	3 841	177	251	30	129 677	432	
Gelderland	153 099	26 944	1 660	4 290	506	112	8 347	806	1 083	263	137 110	1 650	
Utrecht	92 171	11 795	760	4 030	764	251	6 608	1 023	763	304	119 469	1 126	
Noordholland	358 180	29 874	1 936	23 730	2 911	799	16 040	2 370	1 909	896	438 545	2 370	
Zuidholland	410 065	52 068	3 533	20 285	2 782	915	23 377	3 769	3 826	1 510	522 130	2 390	
Zeeland	49 459	5 267	313	3 045	108	13	1 899	63	140	15	60 313	253	
Noordbrabant	162 661	26 142	1 444	3 813	235	46	6 580	378	716	78	202 093	1 013	
Limburg	80 065	19 727	2 597	1 279	113	27	3 829	278	1 323	266	109 493	487	
Noordoostelijke Polder..	230	2	-	4	-	-	1	-	-	-	237	-	
Nederland	1 639 407	207 942	13 745	77 042	8 244	2 310	77 650	9 382	10 499	3 492	2 049 713	10 837	
Amsterdam	176 984	11 828	816	15 434	1 847	578	7 511	1 675	1 045	641	218 359	1 144	
Rotterdam	126 520	16 119	810	7 043	1 322	167	6 651	579	642	212	159 765	618	
's Gravenhage	86 779	14 380	1 638	3 865	1 149	549	7 738	2 098	2 174	981	121 351	396	
Utrecht	31 242	3 946	307	1 790	377	185	2 801	734	398	213	41 993	443	

Tabel 31. Huishoudingen in bewoonde woningen naar woonwijze en aantal ter beschikking staande vertrekken

	Aantal vertrekken per huishouden											Totaal aantal huishoudingen
	Aantal vertrekken per huishouden											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11		
a. alleenwonende huishoudingen												
Groningen	8 956	19 280	15 444	16 385	17 687	11 995	4 065	1 431	697	95 940		
Friesland	11 348	23 649	17 037	14 973	15 538	13 073	4 092	1 284	762	101 756		
Drenthe	6 249	9 532	7 489	7 085	6 231	4 435	1 772	540	291	43 624		
Overijssel	2 198	7 978	11 312	18 412	28 178	28 331	8 462	2 344	1 508	108 723		
Gelderland	2 254	11 695	20 618	30 167	38 434	34 217	12 947	4 219	2 838	157 389		
Utrecht	909	6 024	9 261	15 526	21 951	25 514	11 705	3 256	2 055	96 201		
Noordholland	2 649	19 940	57 040	97 895	102 776	65 508	25 184	6 279	4 639	381 910		
Zuidholland	6 316	33 302	51 261	92 196	138 121	73 377	22 565	7 716	5 496	430 350		
Zeeland	1 824	11 680	8 490	8 933	10 008	7 474	2 513	965	617	52 504		
Noordbrabant	1 994	16 127	22 070	26 907	31 055	41 600	16 981	5 651	4 389	166 474		
Limburg	90	1 424	4 258	12 937	22 378	22 905	10 279	4 381	2 692	81 344		

Noordoostelijke Polder..

	Aantal vertrekken per huishouden											Totaal aantal huishoudingen
	Aantal vertrekken per huishouden											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11		
b. samenwonende huishoudingen												
Nederland	44 787	160 632	224 286	341 417	432 362	328 559	120 638	38 084	25 684	1 716 449		
Amsterdam	1 390	6 891	32 889	67 101	57 193	19 476	4 895	1 332	1 251	192 418		
Rotterdam	485	5 383	13 997	40 695	42 836	21 230	5 862	1 725	1 350	133 563		
's Gravenhage	386	1 768	6 835	15 171	44 727	14 276	4 149	1 764	1 568	90 644		
Utrecht	362	1 276	2 938	6 475	8 647	8 085	3 384	1 152	713	33 032		
Groningen	4 614	8 096	6 815	4 175	1 930	828	275	129	64	26 926		
Friesland	2 643	5 500	4 619	2 850	1 231	437	152	61	35	17 528		
Drenthe	4 575	7 276	4 017	2 048	830	339	115	42	29	19 271		
Overijssel	2 849	10 963	14 420	9 596	3 590	1 156	387	159	128	43 248		
Gelderland	6 722	21 091	25 874	18 161	7 806	3 052	1 167	474	370	84 717		
Utrecht	5 454	9 589	13 810	11 215	5 398	2 322	893	362	313	49 336		
Noordholland	16 142	27 975	38 324	25 956	11 157	4 172	1 371	569	439	126 105		
Zuidholland	22 115	47 121	61 349	45 176	18 900	6 156	2 152	782	588	204 339		
Zeeland	2 166	4 864	4 642	2 945	1 046	370	159	58	51	16 281		
Noordbrabant	6 632	20 123	22 410	14 717	6 484	2 603	898	337	246	74 450		
Limburg	4 095	15 448	19 205	13 703	6 403	2 523	867	337	265	62 846		
Noordoostelijke Polder..	-	-	1	3	2	-	-	-	-	6		
Nederland	78 007	178 046	215 486	150 545	64 777	23 958	8 416	3 310	2 528	725 073		
Amsterdam	11 597	16 118	16 970	9 731	3 877	1 231	425	173	154	60 276		
Rotterdam	6 127	14 375	17 939	11 788	4 048	1 094	310	106	136	55 923		
's Gravenhage	8 319	14 917	20 526	17 867	7 976	2 325	879	322	178	73 309		
Utrecht	3 636	4 373	5 060	4 099	2 184	994	415	161	138	21 060		

c. alle huishoudingen in bewoonde woningen

	Aantal vertrekken per huishouden											Totaal aantal huishoudingen
	Aantal vertrekken per huishouden											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11		
c. alle huishoudingen in bewoonde woningen												
Groningen	13 570	27 376	22 259	20 560	19 617	12 823	4 340	1 560	761	122 866		
Friesland	13 991	29 149	21 676	17 823	16 769	13 510	4 244	1 345	797	119 284		
Drenthe	10 824	16 808	11 506	9 133	7 061	4 774	1 887	582	320	62 895		
Overijssel	5 047	18 941	25 732	28 008	31 768	29 487	8 849	2 503	1 636	151 971		
Gelderland	8 976	32 786	46 492	48 328	46 240	37 269	14 114	4 693	3 208	242 106		
Utrecht	6 363	15 613	23 071	26 741	27 349	27 836	12 598	3 618	2 368	145 557		
Noordholland	18 791	47 915	95 364	123 851	113 933	69 680	26 555	6 848	5 078	508 015		
Zuidholland	28 431	80 423	112 610	137 372	157 021	79 533	24 717	8 498	6 084	634 689		
Zeeland	3 990	16 544	13 132	11 878	11 054	7 844	2 652	1 023	668	68 785		
Noordbrabant	8 626	36 250	44 480	41 624	37 539	44 203	17 879	5 988	4 335	240 924		
Limburg	4 185	16 872	23 463	26 640	28 781	25 428	11 146	4 718	2 957	144 190		
Noordoostelijke Polder..	-	1	7	4	7	130	73	18	-	240		
Nederland	122 794	338 678	439 772	491 962	497 139	352 517	129 054	41 394	28 212	2 441 522		
Amsterdam	12 987	23 009	49 859	76 832	61 070	20 707	5 320	1 505	1 405	252 694		
Rotterdam	6 612	19 758	31 936	52 483	46 894	22 324	6 172	1 831	1 486	189 486		
's Gravenhage	8 705	16 685	27 361	33 038	52 703	16 601	5 028	2 086	1 746	163 953		
Utrecht	3 998	5 649	7 998	10 574	10 831	9 379	3 799	1 313	851	54 092		

Tabel 32. Bewoners van bewoonde woningen naar aard en aantal vertrekkers

1	Aantal bewoners in woningen met												Totaal aantal bewoners
	1 ver-trek	2 ver-tr.	3 ver-tr.	4 ver-tr.	5 ver-tr.	6 ver-tr.	7 ver-tr.	8 ver-tr.	9 ver-tr.	10 t/m 14 ver-tr.	15 t/m 19 ver-tr.	20 en meer ver-tr.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
a. gewone woningen													
Groningen	27 163	57 180	41 651	47 042	59 321	45 411	18 211	8 526	3 667	3 574	263	43	312 052
Friesland	32 422	58 243	38 425	35 478	42 742	42 376	14 925	5 814	2 704	2 559	192	25	275 905
Drenthe	18 144	24 722	18 633	22 570	21 787	16 523	7 269	2 892	1 367	1 077	73	6	135 063
Overijssel	4 539	18 214	26 233	46 363	97 405	124 784	41 463	13 188	5 809	5 523	598	65	384 184
Gelderland	4 763	29 450	48 392	80 373	135 334	152 143	72 862	31 344	15 465	19 336	1 624	518	591 604
Utrecht	2 277	20 677	27 888	46 920	77 132	114 001	67 429	24 772	11 588	14 671	1 480	364	409 199
Noordholland	4 245	47 392	137 118	300 454	385 193	294 311	150 299	50 014	25 657	30 822	3 408	847	1 429 760
Zuidholland	18 485	112 406	150 983	303 797	583 501	376 290	151 933	85 456	44 455	62 285	2 969	653	1 893 213
Zeeland	5 556	38 227	24 587	24 415	30 248	25 645	9 824	4 767	2 363	2 504	282	63	168 481
Noordbrabant	5 876	57 101	67 241	77 853	118 497	220 161	97 806	33 766	15 199	14 719	994	86	709 299
Limburg	108	3 305	11 529	43 255	99 527	117 840	60 713	33 918	16 481	18 106	2 008	604	407 394
Noordoostelijke Polder..	-	-	10	-	14	481	201	4	-	-	-	-	710
Nederland	123 578	466 917	592 690	1 028 520	1 650 701	1 529 966	692 935	294 461	144 755	175 176	13 891	3 274	6 716 864
Amsterdam	1 973	13 519	80 074	221 652	234 347	100 330	36 898	14 465	7 302	11 795	1 627	310	724 292
Rotterdam	1 041	15 029	37 597	146 326	194 604	119 830	44 131	17 971	7 012	7 996	709	299	592 545
's Gravenhage	608	3 493	13 933	40 504	189 124	82 330	35 635	34 980	21 369	37 960	1 041	130	461 107
Utrecht	768	4 136	9 169	21 616	33 905	40 957	21 064	11 061	5 000	6 783	558	102	155 119
b. boerderijen of tuinderswoningen													
Groningen	2 738	13 644	12 496	9 241	6 522	4 844	2 408	1 192	311	192	-	-	53 588
Friesland	4 581	28 585	23 156	15 813	10 661	5 871	2 165	727	230	73	-	-	91 862
Drenthe	9 570	25 657	21 147	13 995	8 307	4 316	1 729	795	275	120	-	-	85 911
Overijssel	3 545	14 601	20 486	35 618	37 091	20 593	9 152	3 364	1 170	687	-	-	146 307
Gelderland	2 341	16 412	36 142	55 091	54 678	34 814	15 902	6 564	2 515	1 790	85	-	226 334
Utrecht	114	1 749	5 602	9 942	9 305	6 792	3 550	1 511	588	289	5	4	39 451
Noordholland	320	9 339	23 715	22 206	17 133	10 379	4 560	1 996	657	370	-	-	90 675
Zuidholland	558	6 586	15 341	20 128	19 538	15 789	8 240	3 745	1 321	745	31	-	92 022
Zeeland	168	4 548	6 089	7 463	6 050	5 231	2 789	1 632	622	225	-	-	34 817
Noordbrabant	971	14 769	35 943	60 702	43 578	29 821	13 791	5 729	1 816	1 137	2	-	208 259
Limburg	10	578	3 122	14 558	27 063	32 323	19 895	11 044	4 090	3 365	56	-	116 104
Noordoostelijke Polder..	-	-	-	-	-	47	87	77	-	-	-	-	211
Nederland	24 916	136 468	203 239	264 757	239 926	170 820	84 268	38 376	13 595	8 993	179	4	1 185 541
Amsterdam	27	272	806	934	992	500	236	149	41	19	-	-	3 976
Rotterdam	-	155	479	650	633	603	362	153	150	102	19	-	3 306
's Gravenhage	10	2	171	299	226	222	113	89	20	48	-	-	1 200
Utrecht	-	23	163	171	195	104	81	65	5	12	-	-	819
c. overige woningen met bedrijf													
Groningen	749	5 380	9 105	13 539	15 238	12 754	7 270	3 593	1 737	2 161	106	30	71 662
Friesland	1 263	7 009	10 645	13 567	15 804	13 520	7 877	4 036	1 758	1 723	97	17	77 316
Drenthe	690	2 487	3 831	6 183	7 595	6 523	4 333	2 033	1 046	1 261	67	4	36 013
Overijssel	233	1 487	4 012	10 042	18 960	21 148	14 728	7 968	4 398	4 800	212	31	88 019
Gelderland	310	2 108	6 656	16 995	29 420	33 815	23 513	13 855	7 575	9 650	633	180	144 710
Utrecht	106	1 256	4 499	10 318	16 011	17 898	12 240	6 599	3 219	5 014	317	92	77 568
Noordholland	271	4 703	20 219	38 789	44 223	38 845	24 017	11 854	6 604	3 958	989	139	199 611
Zuidholland	668	7 225	23 687	41 539	52 977	42 269	25 974	16 004	9 996	16 002	1 139	186	237 666
Zeeland	243	2 799	4 641	7 250	9 246	8 055	4 522	2 321	1 105	1 448	95	13	41 738
Noordbrabant	320	3 918	9 564	19 113	30 698	41 410	31 267	18 496	9 727	11 023	556	98	176 190
Limburg	24	387	1 752	6 106	14 512	21 721	21 013	17 185	10 766	17 440	1 623	474	113 003
Noordoostelijke Polder..	-	-	-	2	-	8	19	7	-	-	-	-	36
Nederland	4 877	38 759	98 611	183 443	254 684	257 965	176 773	103 951	57 890	79 480	5 834	1 264	1 263 532
Amsterdam	110	1 721	8 963	15 332	11 492	7 209	4 397	2 654	1 661	3 616	470	50	57 575
Rotterdam	78	1 582	7 225	7 944	6 567	4 564	2 439	1 367	656	1 046	135	13	33 616
's Gravenhage	28	394	2 892	8 904	14 665	8 781	5 061	4 743	3 764	8 115	553	64	57 964
Utrecht	27	304	1 537	4 082	4 739	4 565	3 107	1 317	1 073	2 033	144	32	23 560
d. alle bewoonde woningen													
Groningen	30 650	76 204	63 252	69 822	81 081	63 009	27 889	13 311	5 715	5 927	369	73	437 302
Friesland	38 266	93 837	72 226	64 858	69 207	61 767	24 967	10 577	4 692	4 355	289	42	445 083
Drenthe	28 404	52 866	43 611	42 748	37 689	27 362	13 331	5 720	2 648	2 458	140	10	256 987
Overijssel	8 317	34 302	50 731	92 023	153 456	166 525	65 343	24 520	11 377	11 010	810	96	618 510
Gelderland	7 414	47 970	91 190	152 459	219 432	220 772	112 277	51 763	25 555	30 776	2 342	698	962 648
Utrecht	2 497	23 682	37 989	67 180	102 448	138 691	83 219	32 882	15 394	19 974	1 802	460	526 218
Noordholland	4 836	61 434	181 052	361 449	446 549	343 535	178 876	63 864	32 918	40 150	4 397	986	1 720 045
Zuidholland	19 711	126 217	190 011	365 464	656 016	434 348	186 147	105 205	55 772	79 032	4 139	839	2 222 901
Zeeland	5 967	45 574	35 317	39 128	45 544	38 931	17 135	8 720	4 090	4 177	377	76	245 036
Noordbrabant	7 167	75 788	112 748	157 668	192 773	291 392	142 864	57 991	26 742	26 879	1 552	184	1 093 748
Limburg	142	4 270	16 403	63 919	141 102	171 884	101 621	62 147	31 337	38 911	3 687	1 078	636 501
Noordoostelijke Polder..	-	-	10	2	14	536	307	88	-	-	-	-	957
Nederland	153 371	642 144	894 540	1 476 720	2 145 311	1 958 752	953 976	436 788	216 240	263 649	19 904	4 542	9 165 937
Amsterdam	2 110	15 512	89 743	237 918	246 831	108 039	41 531	17 268	9 004	15 430	2 097	360	785 843
Rotterdam	1 119	16 766	45 301	154 920	201 804	124 997	46 932	19 491	7 818	9 144	863	312	629 467
's Gravenhage	646	3 889	16 996	49 707	204 015	91 333	40 809	39 812	25 153	46 123	1 594	194	520 271
Utrecht	795	4 463	10 869	25 869	38 839	45 626	24 252	13 043	6 078	8 828	702	134	179 498

Tabel 33. Huishoudingen in bewoonde woningen naar woonwijze en grootte

	Aantal personen per huishouding														Totaal aantal huishoudingen
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14		
a. alleenwonende huishoudingen															
Groningen	5 310	19 668	21 753	21 208	12 996	7 067	3 782	1 951	1 014	585	306	300	95 940		
Friesland	7 210	21 862	19 770	19 843	14 233	8 365	4 797	2 638	1 425	779	427	407	101 756		
Drenthe	1 244	6 142	7 927	9 556	7 300	4 779	2 783	1 769	974	569	306	276	43 624		
Overijssel	2 802	14 494	21 211	24 298	17 378	11 311	6 746	4 309	2 580	1 599	959	1 036	108 723		
Gelderland	4 290	22 610	29 639	32 994	25 077	16 535	10 356	6 451	3 904	2 393	1 494	1 646	157 389		
Utrecht	4 050	17 854	19 608	20 132	15 817	8 408	5 064	2 942	1 838	1 086	664	758	96 201		
Noordholland	23 730	87 923	90 025	80 429	45 923	23 988	12 742	7 122	4 209	2 500	1 521	1 898	381 910		
Zuidholland	20 285	85 225	97 563	93 517	58 072	32 475	17 877	10 450	6 151	3 719	2 281	2 735	430 350		
Zeeland	3 045	11 924	11 752	10 584	6 588	3 861	2 120	1 160	653	365	228	224	52 504		
Noordbrabant	3 813	19 254	23 978	28 880	26 301	20 501	15 030	10 428	7 141	4 748	2 938	3 462	166 474		
Limburg	1 279	7 930	11 378	14 571	13 497	10 637	7 800	5 419	3 530	2 342	1 429	1 532	81 344		
Noordoostelijke Polder	4	24	63	76	34	18	8	3	2	-	2	-	234		
Nederland	77 042	314 810	354 667	356 088	241 216	147 945	89 105	54 641	33 421	20 685	12 555	14 274	1 716 449		
Amsterdam	15 434	49 235	49 781	40 230	19 763	8 882	4 324	2 152	1 246	638	331	402	192 418		
Rotterdam	7 043	30 103	33 378	30 023	16 449	8 046	4 040	2 078	1 116	569	377	341	133 563		
's Gravenhage	3 865	18 453	22 068	20 831	12 169	6 421	3 180	1 651	902	518	264	322	90 644		
Utrecht	1 790	6 642	7 228	7 008	4 489	2 558	1 456	773	484	248	166	190	53 032		
b. samenwonende huishoudingen - hoofdwoner															
Groningen	1 954	3 945	2 800	1 920	971	462	239	140	64	26	9	22	12 552		
Friesland	1 301	2 759	1 796	1 218	690	348	182	91	54	31	12	15	8 497		
Drenthe	760	2 674	2 105	1 587	1 015	532	301	148	79	42	16	18	9 277		
Overijssel	1 921	7 332	4 950	3 174	1 718	867	482	243	135	63	35	34	20 954		
Gelderland	4 047	12 376	9 088	6 175	3 761	2 018	1 036	571	305	163	96	85	39 721		
Utrecht	3 615	7 307	4 834	3 209	1 601	885	372	208	114	57	33	33	22 268		
Noordholland	10 279	18 967	12 468	7 602	3 827	1 816	885	368	175	127	50	71	56 635		
Zuidholland	12 789	29 636	21 494	14 043	7 174	3 369	1 574	803	413	235	128	122	91 780		
Zeeland	1 167	2 540	1 746	1 111	643	308	152	63	36	22	16	5	7 809		
Noordbrabant	3 238	9 886	7 576	5 708	3 750	2 340	1 374	753	462	221	154	157	35 619		
Limburg	1 776	6 818	6 144	5 197	3 493	2 126	1 171	657	356	224	89	98	28 149		
Noordoostelijke Polder	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3		
Nederland	42 847	104 242	75 001	50 944	28 644	15 071	7 768	4 045	2 193	1 211	638	660	333 264		
Amsterdam	5 106	8 534	5 801	3 411	1 682	772	366	135	52	39	14	29	25 941		

Rotterdam	4 079	8 588	6 133	3 890	1 892	873	362	184	108	43	26	24	26 202
's Gravenhage	4 291	9 942	7 364	4 823	2 338	1 055	458	234	98	48	30	26	30 707
Utrecht	1 507	2 860	1 576	1 337	627	343	145	74	44	25	9	14	8 961

c. samenwonende huishoudingen - inwonend

Groningen	4 219	4 601	3 607	1 244	453	155	55	18	9	6	4	3	14 374
Friesland	1 638	3 441	2 377	974	351	139	69	23	12	1	4	2	9 031
Drenthe	1 099	3 009	3 114	1 690	663	260	84	46	18	6	3	2	9 994
Overijssel	3 188	7 920	6 514	2 921	1 101	382	145	58	35	18	9	3	22 294
Gelderland	9 396	15 057	11 568	5 435	2 063	825	329	178	68	43	19	15	44 996
Utrecht	9 717	8 565	5 473	2 182	735	268	93	33	10	4	5	3	27 088
Noordholland	25 371	24 363	12 665	4 727	1 560	466	186	75	31	13	6	7	69 470
Zuidholland	37 240	39 573	23 511	8 285	2 601	823	319	119	43	23	12	10	112 559
Zeeland	1 303	3 274	2 386	930	355	137	50	17	12	4	2	2	8 472
Noordbrabant	5 790	14 009	10 742	5 070	1 828	776	334	135	75	42	19	11	38 831
Limburg	4 969	10 679	9 097	5 549	2 615	1 044	408	187	84	29	18	18	34 697
Noordoostelijke Polder	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Nederland	103 931	134 493	91 054	39 007	14 325	5 275	2 072	889	397	189	101	76	391 809
Amsterdam	15 792	11 323	4 915	1 613	459	138	55	25	8	2	3	2	34 335
Rotterdam	7 993	11 343	7 417	2 143	564	171	56	25	8	-	1	-	29 721
's Gravenhage	18 085	13 860	6 692	2 644	882	270	111	30	11	10	4	3	42 602
Utrecht	5 777	3 237	2 006	722	231	85	25	10	3	1	2	-	12 099

d. alle huishoudingen in bewoonde woningen

Groningen	11 483	28 214	28 160	24 372	14 420	7 684	4 076	2 109	1 087	617	319	325	122 866
Friesland	10 149	28 062	23 943	22 035	15 274	8 852	5 048	2 752	1 491	811	443	424	119 284
Drenthe	3 103	11 825	13 146	12 833	8 978	5 571	3 168	1 962	1 071	617	326	296	62 895
Overijssel	7 911	29 746	32 675	30 393	20 197	12 560	7 373	4 610	2 750	1 680	1 003	1 073	151 971
Gelderland	17 733	50 043	50 295	44 604	30 901	19 378	11 721	7 200	4 277	2 599	1 609	1 746	242 106
Utrecht	17 362	33 726	29 915	25 523	16 153	9 561	5 529	3 183	1 962	1 147	702	794	145 557
Noordholland	59 380	131 153	115 158	92 758	51 310	26 270	13 813	7 565	4 415	2 640	1 577	1 976	508 315
Zuidholland	70 314	154 434	142 568	115 845	67 847	36 667	19 770	11 372	6 607	3 977	2 421	2 867	634 689
Zeeland	5 515	17 738	15 884	12 625	7 586	4 306	2 322	1 240	701	391	246	231	68 785
Noordbrabant	12 841	43 149	42 296	39 658	31 879	23 617	16 738	11 316	7 678	5 011	3 111	3 650	240 924
Limburg	8 024	25 427	26 619	25 317	19 605	13 807	9 379	6 263	3 970	2 595	1 536	1 648	144 190
Noordoostelijke Polder	5	28	63	76	35	18	8	3	2	-	2	-	240
Nederland	223 820	553 545	520 722	446 039	284 185	168 291	98 945	59 575	36 011	22 085	13 294	15 010	2 441 522
Amsterdam	36 332	69 092	60 497	45 254	21 904	9 792	4 745	2 312	1 306	679	348	433	252 694
Rotterdam	19 115	50 034	46 928	36 056	18 905	9 090	4 458	2 287	1 232	612	404	365	189 486
's Gravenhage	26 241	42 255	36 124	28 298	15 389	7 746	3 749	1 915	1 011	576	298	351	163 953
Utrecht	9 074	12 739	11 210	9 067	5 347	2 986	1 626	857	531	274	177	204	54 092

Tabel 34. Huishoudingen in bewoonde woningen, welke over onvoldoende slaapruijnte beschikken en vertrekken met andere huishoudingen delen naar woonwijze en grootte

1	Aantal personen per huishouding												Totaal aantal huish. met onvoldoende slaapruijnte enz.
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12 en meer	14	
a. alleenwonende huish. met onvoldoende slaapruijnte													
Groningen	-	180	707	1 354	1 068	843	581	420	240	170	94	89	5 746
Friesland	-	213	671	1 140	1 196	958	832	532	381	212	129	131	6 395
Drenthe	-	80	327	607	674	654	470	383	234	157	90	91	3 767
Overijssel	-	81	287	642	682	701	543	427	309	202	126	134	4 134
Gelderland	-	86	421	924	1 165	1 010	828	675	463	315	226	273	6 386
Utrecht	-	39	215	582	706	652	528	425	334	220	131	205	4 037
Noordholland	-	249	980	2 464	2 254	1 895	1 420	972	707	490	334	494	12 259
Zuidholland	-	229	1 189	3 324	3 543	3 233	2 500	1 845	1 344	1 013	642	828	19 690
Zeeland	-	65	234	469	480	425	325	259	164	83	68	78	2 650
Noordbrabant	-	78	291	737	933	1 135	1 051	901	841	649	432	589	7 637
Limburg	-	8	38	206	265	318	268	233	178	153	105	135	1 907
Noordoostelijke Polder..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nederland	-	1 308	5 360	12 449	12 966	11 824	9 346	7 072	5 195	3 664	2 377	3 047	74 608
Amsterdam	-	162	529	1 345	1 108	856	594	345	242	138	85	90	5 494
Rotterdam	-	58	329	1 125	1 117	883	626	405	266	196	126	122	5 253
's Gravenhage	-	19	66	237	250	248	196	158	103	77	41	49	1 444
Utrecht	-	11	88	272	313	268	193	147	114	68	41	59	1 574
b. samenwonende huish. met onvoldoende slaapruijnte													
Groningen	10	164	322	314	221	134	77	49	19	13	9	6	1 338
Friesland	7	153	239	203	146	87	61	39	22	13	6	5	981
Drenthe	6	189	380	345	213	156	107	60	39	9	11	6	1 521
Overijssel	7	153	331	355	258	167	109	72	34	20	15	9	1 530
Gelderland	15	262	661	729	518	383	269	144	71	59	27	25	3 163
Utrecht	3	146	296	304	242	180	90	59	30	25	17	14	1 406
Noordholland	34	324	694	754	531	349	203	96	61	38	11	22	3 117
Zuidholland	200	741	1 578	1 476	1 080	679	412	243	151	86	44	47	6 737
Zeeland	6	103	204	175	134	81	41	16	12	9	3	4	788
Noordbrabant	17	173	563	596	506	425	292	177	138	69	44	42	3 042
Limburg	7	135	421	611	533	402	240	171	91	44	26	15	2 696
Noordoostelijke Polder..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nederland	312	2 543	5 689	5 862	4 382	3 043	1 901	1 126	668	385	213	195	26 319
Amsterdam	22	157	315	359	230	150	81	37	24	14	3	6	1 398
Rotterdam	10	237	572	542	369	231	118	73	48	21	11	10	2 242
's Gravenhage	171	88	224	270	206	125	73	45	23	8	5	6	1 244
Utrecht	2	70	140	125	120	79	35	22	16	12	5	3	629
c. alle huish. met onvoldoende slaapruijnte													
Groningen	10	344	1 029	1 668	1 289	977	658	469	259	183	103	95	7 084
Friesland	7	366	910	1 343	1 342	1 045	893	571	403	225	135	136	7 376
Drenthe	6	269	707	952	887	810	577	443	273	166	101	97	5 288
Overijssel	7	234	618	997	940	868	652	499	343	222	141	143	5 664
Gelderland	15	348	1 082	1 653	1 683	1 393	1 097	819	534	374	253	298	9 549
Utrecht	3	185	511	886	948	832	619	484	364	245	148	219	5 443
Noordholland	34	573	1 674	3 218	2 795	2 244	1 623	1 068	768	528	345	516	15 376
Zuidholland	200	970	2 767	4 800	4 623	3 912	2 912	2 088	1 495	1 399	686	875	26 427
Zeeland	6	168	438	644	614	506	366	275	176	92	71	82	3 438
Noordbrabant	17	251	854	1 333	1 439	1 560	1 343	1 078	979	718	476	631	10 679
Limburg	7	143	459	817	798	720	508	404	269	197	131	150	4 603
Noordoostelijke Polder..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nederland	312	3 851	11 049	18 311	17 348	14 867	11 247	8 198	5 863	4 049	2 590	3 242	100 927
Amsterdam	22	319	844	1 704	1 338	1 006	675	382	266	152	88	96	6 892
Rotterdam	10	295	901	1 667	1 486	1 114	744	478	314	217	137	132	7 495
's Gravenhage	171	107	290	507	456	373	269	203	126	85	46	55	2 688
Utrecht	2	81	228	397	433	347	228	169	130	80	46	62	2 203
d. samenwonende huish., welke vertrekken met andere huish. delen													
Groningen	1 718	3 925	3 073	1 382	655	267	133	88	28	18	8	11	11 306
Friesland	954	2 869	1 982	965	446	184	92	53	33	21	5	8	7 612
Drenthe	465	2 512	2 278	1 196	550	266	127	68	37	12	7	6	7 524
Overijssel	1 639	7 039	5 631	2 875	1 225	525	270	162	72	29	18	10	19 495
Gelderland	4 102	11 600	8 887	4 829	2 127	999	492	238	121	68	36	29	33 528
Utrecht	4 011	6 923	4 701	2 310	949	457	212	92	52	24	17	14	19 762
Noordholland	11 388	19 765	11 742	5 205	2 312	996	464	181	98	50	28	21	52 250
Zuidholland	17 997	31 743	20 859	9 245	3 941	1 744	743	348	202	125	57	48	87 052
Zeeland	818	2 500	1 726	782	379	159	71	17	13	4	4	2	6 475
Noordbrabant	2 775	9 735	7 566	4 197	2 138	1 197	631	325	225	93	61	65	29 008
Limburg	805	3 464	2 775	1 710	864	529	240	159	95	56	16	20	10 737
Noordoostelijke Polder..	1	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	4
Nederland	46 673	102 081	71 220	34 696	15 587	7 323	3 475	1 731	976	500	257	234	284 753
Amsterdam	6 131	9 381	5 189	2 189	871	385	166	57	29	16	10	8	24 432
Rotterdam	4 854	10 568	7 296	3 001	1 236	528	176	94	64	19	12	12	27 860
's Gravenhage	8 085	9 749	5 343	2 505	1 032	436	161	65	38	26	8	5	27 450
Utrecht	1 587	2 333	1 588	775	311	142	73	30	20	11	2	3	6 875

Tabel 35. Huishoudingen in bewoonde woningen en andere bewoonde ruimten, naar samenstelling

1	Alleenwonende		Huishoudens van 2 of meer personen							Totaal aantal huishoudens	Totaal aantal huishoudingen
	man	vrouw	met echtpaar				zonder echtpaar				
			zonder kinderen		met kinderen		zonder kinderen	met kinderen			
			zonder anderen	met anderen	zonder anderen	met anderen		zonder anderen	met anderen		
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
a. huishoudingen in bewoonde woningen											
Groningen	3 792	7 691	20 809	2 467	65 628	8 306	4 167	8 117	1 889	111 383	122 866
Friesland	3 217	6 932	20 348	2 474	62 969	8 468	4 653	8 315	1 908	109 135	119 284
Drenthe	1 083	2 020	8 881	1 242	36 823	6 166	1 486	4 254	940	59 792	62 895
Overijssel	2 747	5 164	22 284	4 315	82 227	16 919	4 826	10 645	2 844	144 060	151 971
Gelderland	6 119	11 614	36 499	6 263	125 737	24 795	9 051	17 634	4 394	224 373	242 106
Utrecht	5 974	11 388	24 373	3 049	72 208	9 647	5 594	10 882	2 442	128 195	145 557
Noordholland	18 901	40 479	95 822	11 640	243 306	28 191	20 563	38 158	10 955	448 635	508 015
Zuidholland	23 313	47 001	112 692	13 069	320 050	34 142	22 960	50 260	11 202	564 375	634 689
Zeeland	1 883	3 632	13 084	1 581	35 078	4 420	2 845	5 347	915	63 270	68 785
Noordbrabant	5 270	7 571	31 478	4 917	137 928	22 929	8 071	18 885	3 875	228 083	240 924
Limburg	3 424	4 600	18 601	2 635	82 315	14 346	4 242	11 646	2 381	136 166	144 190
Noordoostelijke Polder..	2	3	27	1	190	15	1	1	-	235	240
Nederland	75 725	148 095	404 898	53 653	1 264 459	178 344	88 459	184 144	43 745	2 217 702	2 441 522
Amsterdam	12 423	23 909	49 823	5 976	111 749	12 106	11 020	19 424	6 264	216 362	252 694
Rotterdam	6 303	12 812	37 494	3 789	94 978	8 939	6 199	15 351	3 621	170 371	189 486
's Gravenhage	7 501	18 740	29 616	4 080	70 932	8 871	6 925	13 767	3 521	137 712	163 953
Utrecht	3 771	5 303	9 116	949	25 079	2 907	1 985	4 149	833	45 018	54 092
b. huishoudingen in andere bewoonde ruimten											
Groningen	55	27	95	13	307	50	19	29	10	523	605
Friesland	111	73	189	19	607	84	34	72	17	1 022	1 206
Drenthe	52	24	194	23	1 070	117	28	105	18	1 555	1 631
Overijssel	112	45	411	59	1 219	237	82	134	49	2 191	2 348
Gelderland	278	181	1 078	176	5 106	760	239	643	126	8 128	8 587
Utrecht	85	65	201	23	594	70	45	71	13	1 017	1 167
Noordholland	1 100	790	935	108	2 006	259	305	256	89	3 958	5 848
Zuidholland	686	489	866	72	2 230	241	209	333	94	4 045	5 220
Zeeland	62	49	572	65	1 844	197	104	235	52	3 069	3 180
Noordbrabant	239	94	1 063	108	5 160	551	199	505	108	7 694	8 027
Limburg	119	61	377	63	2 170	333	98	281	65	3 387	3 567
Noordoostelijke Polder..	2	-	49	3	87	3	2	1	-	145	147
Nederland	2 901	1 898	6 030	732	22 400	2 902	1 364	2 665	641	36 734	41 533
Amsterdam	851	618	319	44	348	51	189	86	32	1 069	2 538
Rotterdam	74	38	187	10	795	95	26	155	52	1 320	1 432
's Gravenhage	413	363	270	35	291	53	106	72	21	848	1 624
Utrecht	11	13	11	2	35	3	11	10	1	73	97
c. alle huishoudingen											
Groningen	3 847	7 718	20 904	2 480	65 935	8 356	4 186	8 146	1 899	111 906	123 471
Friesland	3 328	7 005	20 537	2 493	63 576	8 552	4 687	8 387	1 925	110 157	120 490
Drenthe	1 135	2 044	9 075	1 265	37 893	6 283	1 514	4 359	958	61 347	64 526
Overijssel	2 859	5 209	22 695	4 374	83 446	17 156	4 908	10 779	2 893	146 251	154 319
Gelderland	6 397	11 795	37 577	6 439	130 843	25 555	9 290	18 277	4 520	232 501	250 693
Utrecht	6 059	11 453	24 574	3 072	72 802	9 717	5 639	10 953	2 455	129 212	146 724
Noordholland	20 001	41 269	96 757	11 748	245 312	28 450	20 868	38 414	11 044	452 593	513 863
Zuidholland	23 999	47 490	113 558	13 141	322 280	34 383	23 169	50 593	11 296	568 420	639 909
Zeeland	1 945	3 681	13 656	1 646	36 922	4 617	2 949	5 582	967	66 339	71 965
Noordbrabant	5 509	7 665	32 541	5 025	143 088	23 480	8 270	19 390	3 983	235 777	248 951
Limburg	3 543	4 661	18 978	2 698	84 485	14 679	4 340	11 927	2 446	139 553	147 757
Noordoostelijke Polder..	4	3	76	4	277	18	3	2	-	380	387
Nederland	78 626	149 993	410 928	54 385	1 286 859	181 246	89 823	186 809	44 386	2 254 436	2 483 055
Amsterdam	13 274	24 527	50 142	6 020	112 097	12 157	11 209	19 510	6 296	217 431	255 232
Rotterdam	6 377	12 850	37 681	3 799	95 773	9 034	6 225	15 506	3 673	171 691	190 918
's Gravenhage	7 914	19 103	29 886	4 115	71 223	8 924	7 031	13 839	3 542	138 560	165 577
Utrecht	3 782	5 316	9 127	951	25 114	2 910	1 996	4 159	834	45 091	54 189

Tabel 36. Huishoudingen in bewoonde woningen naar woonwijze en samenstelling

	Alleen-wonenden	Huishoudens van 2 of meer personen						Totaal aantal huishoudingen
		met echtbaar		zonder echtbaar		5	6	
		zonder kinderen	met kinderen	zonder kinderen	met kinderen			
1	2	3	4	5	6	7		
a. alleenwonende huishoudingen								
Groningen	5 310	16 530	63 463	3 296	7 341	3 296	7 341	95 940
Friesland	7 210	17 723	64 257	4 106	8 460	4 106	8 460	101 756
Drenthe	1 244	5 337	32 531	1 134	3 378	1 134	3 378	43 624
Overijssel	2 802	13 674	79 571	3 541	9 135	3 541	9 135	108 723
Gelderland	4 290	20 569	113 429	5 660	13 441	5 660	13 441	157 389
Utrecht	4 030	15 211	65 172	3 599	8 189	3 599	8 189	96 201
Noordholland	23 730	74 809	234 395	14 885	34 091	14 885	34 091	381 910
Zuidholland	20 285	72 764	285 005	14 329	37 967	14 329	37 967	430 350
Zeeland	3 045	9 943	32 629	2 286	4 601	2 286	4 601	52 504
Noordbrabant	3 813	16 907	125 104	5 878	14 772	5 878	14 772	166 474
Limburg	1 279	6 985	63 000	2 616	7 464	2 616	7 464	81 344
Noordoostelijke Polder	4	24	204	1	1	1	1	234
Nederland	77 042	270 476	1 158 760	61 331	148 840	61 331	148 840	1 716 449
Amsterdam	15 434	41 312	109 204	7 935	18 533	7 935	18 533	192 418
Rotterdam	7 043	25 564	84 198	4 253	12 505	4 253	12 505	133 563
's Gravenhage	3 865	16 496	59 105	3 096	8 082	3 096	8 082	90 644
Utrecht	1 790	5 523	21 667	1 137	2 915	1 137	2 915	33 032
b. samenwonende huishoudingen - hoofdbewoner								
Groningen	1 954	2 998	5 501	572	1 527	572	1 527	12 552
Friesland	1 301	2 181	3 683	405	927	405	927	8 497
Drenthe	760	2 211	4 957	263	1 086	263	1 086	9 277
Overijssel	1 921	6 074	9 285	908	2 766	908	2 766	20 954
Gelderland	4 047	9 945	18 676	2 097	4 956	2 097	4 956	39 721
Utrecht	3 615	5 526	9 018	1 169	2 940	1 169	2 940	22 268
c. samenwonende huishoudingen - inwonend								
Noordholland	10 279	14 052	20 906	3 345	8 053	3 345	8 053	56 635
Zuidholland	12 789	22 501	38 773	4 846	12 871	4 846	12 871	91 780
Zeeland	1 167	2 008	3 378	349	907	349	907	7 809
Noordbrabant	3 238	7 635	18 287	1 441	5 018	1 441	5 018	35 619
Limburg	1 776	5 353	16 270	991	3 759	991	3 759	28 149
Noordoostelijke Polder	-	2	1	-	-	-	-	3
Nederland	42 847	80 486	148 735	16 386	44 810	16 386	44 810	333 264
Amsterdam	5 106	6 232	8 966	1 713	3 924	1 713	3 924	25 941
Rotterdam	4 079	6 557	10 606	1 215	3 745	1 215	3 745	26 202
's Gravenhage	4 291	7 480	12 500	1 999	4 437	1 999	4 437	30 707
Utrecht	1 507	2 096	3 638	475	1 245	475	1 245	8 961
c. samenwonende huishoudingen - inwonend								
Groningen	4 219	3 748	4 970	299	1 138	299	1 138	14 374
Friesland	1 638	2 918	3 497	142	836	142	836	9 031
Drenthe	1 099	2 575	5 501	89	730	89	730	9 994
Overijssel	3 188	6 851	10 290	377	1 588	377	1 588	22 294
Gelderland	9 396	12 248	18 427	1 294	3 631	1 294	3 631	44 996
Utrecht	9 717	6 685	7 665	826	2 195	826	2 195	27 088
Noordholland	25 371	18 601	16 196	2 333	6 969	2 333	6 969	69 470
Zuidholland	37 240	30 496	30 414	3 785	10 624	3 785	10 624	112 559
Zeeland	1 303	2 714	3 491	210	754	210	754	8 472
Noordbrabant	5 790	11 853	17 466	752	2 970	752	2 970	38 831
Limburg	4 969	8 898	17 391	635	2 804	635	2 804	34 697
Noordoostelijke Polder	1	2	-	-	-	-	-	3
Nederland	103 931	107 589	135 308	10 742	34 239	10 742	34 239	391 809
Amsterdam	15 792	8 255	5 685	1 372	3 231	1 372	3 231	34 335
Rotterdam	7 993	9 162	9 113	731	2 722	731	2 722	29 721
's Gravenhage	18 085	9 720	8 198	1 830	4 769	1 830	4 769	42 602
Utrecht	5 777	2 446	2 681	373	822	373	822	12 099

Tabel 37. Huishoudingen met inwonenden naar samenstelling en aantal inwonenden

1	Huish. met inwonend huispersoneel				Huish. met inwonend bedrijfspersoneel				Huishoudingen met andere inwonenden							17
	Totaal aantal huish.	waarvan met		Totaal huispersoneel	Totaal aantal huish.	waarvan met		Totaal bedr. personeel	Totaal aantal huish.	waarvan met						
		1 persoon	2 of meer pers.			1 persoon	2 of meer pers.			1 inw.	2 inw.	3 inw.	4 inw.	5 inw.	6 of meer inw.	
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16		
a. Huishoudingen zonder kinderen																
Groningen	1 774	1 716	58	1 835	248	227	21	273	4 968	3 996	716	165	56	12	23	6 374
Friesland	1 836	1 788	48	1 885	434	369	65	513	5 328	4 285	803	163	55	14	8	6 726
Drenthe	547	526	21	569	189	168	21	218	2 224	1 764	319	105	24	4	8	2 893
Overijssel ...	1 536	1 400	136	1 684	614	525	89	716	7 857	5 696	1 522	411	133	45	50	11 086
Gelderland...	3 059	2 820	239	3 335	925	786	139	1 102	12 916	9 509	2 349	691	213	89	65	18 042
Utrecht	1 877	1 746	131	2 030	297	254	43	353	7 013	5 504	1 072	291	87	30	29	9 243
Noordholland.	5 079	4 789	290	5 414	1 106	992	114	1 312	27 848	22 386	3 964	918	300	106	174	36 125
Zuidholland ..	5 890	5 607	283	6 207	512	438	74	636	31 175	24 565	4 771	1 176	358	122	183	41 081
Zeeland	794	776	18	813	117	101	16	139	3 867	2 948	645	181	51	27	15	5 225
Noordbrabant.	2 425	2 156	269	2 719	617	557	60	692	11 320	7 889	2 278	729	245	95	84	16 700
Limburg	1 461	1 385	76	1 545	400	337	63	479	5 718	4 018	1 132	337	134	51	46	8 418
Noordoostel.P.	1	1	-	1	-	-	-	-	7	5	2	-	-	-	-	9
Nederland ...	26 279	24 710	1 569	28 037	5 459	4 754	705	6 433	120 241	92 565	19 573	5 167	1 656	595	685	161 922
Amsterdam ...	2 033	1 924	109	2 156	186	149	37	286	15 587	12 651	2 147	471	153	57	108	20 102
Rotterdam ...	1 240	1 171	69	1 315	48	40	8	68	8 972	7 237	1 239	299	90	35	72	11 719
's Gravenhage.	1 774	1 692	82	1 869	137	113	24	193	9 606	7 670	1 441	317	98	33	47	12 416
Utrecht	591	563	28	624	24	21	3	33	2 438	1 944	350	99	25	5	15	3 190
b. Huishoudingen met kinderen																
Groningen ...	2 440	2 341	99	2 545	847	774	73	926	7 412	6 545	715	107	19	7	19	8 548
Friesland ...	2 330	2 280	50	2 386	1 825	1 595	230	2 096	6 865	6 169	569	89	22	4	12	7 769
Drenthe	1 174	1 138	36	1 218	1 048	963	85	1 144	5 467	4 709	634	91	21	5	7	6 414
Overijssel ...	3 328	3 134	194	3 546	2 118	1 838	280	2 435	15 926	13 192	2 252	369	77	20	16	19 334
Gelderland ...	5 924	5 603	321	6 291	3 197	2 760	437	3 723	22 954	19 328	3 027	464	78	26	31	27 454
Utrecht	2 796	2 631	165	2 993	984	852	132	1 131	8 953	7 835	908	143	31	14	22	10 442
Noordholland..	6 871	6 447	424	7 371	1 839	1 704	135	2 050	31 877	27 861	3 230	517	137	52	80	37 319
Zuidholland ..	7 808	7 386	422	8 291	1 207	1 089	118	1 385	37 686	33 341	3 527	548	127	59	84	43 467
Zeeland	819	794	25	847	388	354	34	428	4 558	4 047	417	70	17	1	6	5 207
Noordbrabant..	6 369	5 942	427	6 841	2 632	2 384	248	2 916	19 895	17 378	2 106	316	45	24	26	23 041
Limburg	3 710	3 496	214	3 950	1 828	1 534	294	2 212	12 718	10 681	1 678	270	55	12	22	15 296
Noordoostel.P.	4	4	-	4	1	1	-	1	13	12	1	-	-	-	-	14
Nederland ...	43 573	41 196	2 377	46 283	17 914	15 848	2 066	20 447	174 324	151 098	19 064	2 984	629	224	325	204 305
Amsterdam ...	2 473	2 296	177	2 690	163	135	28	238	16 227	14 086	1 674	309	79	31	48	19 214
Rotterdam ...	1 567	1 458	109	1 688	75	71	4	84	11 224	10 031	990	127	31	15	30	12 821
's Gravenhage.	2 137	2 014	123	2 278	125	105	20	183	10 505	9 030	1 158	207	56	25	29	12 521
Utrecht	783	752	31	816	40	36	4	46	3 010	2 623	303	55	12	5	12	3 558
c. Alle huishoudingen met inwonenden																
Groningen ...	4 214	4 057	157	4 380	1 095	1 001	94	1 199	12 380	10 541	1 431	272	75	19	42	14 922
Friesland ...	4 166	4 068	98	4 271	2 259	1 964	295	2 609	12 193	10 454	1 372	252	77	18	20	14 495
Drenthe	1 721	1 664	57	1 787	1 237	1 131	106	1 362	7 691	6 473	953	196	45	9	15	9 307
Overijssel ...	4 864	4 534	330	5 230	2 732	2 363	369	3 151	23 783	18 888	3 774	780	210	65	66	30 420
Gelderland ...	8 983	8 423	560	9 626	4 122	3 546	576	4 825	35 870	28 837	5 376	1 155	291	115	96	45 496
Utrecht	4 673	4 377	296	5 023	1 281	1 106	175	1 484	15 966	13 339	1 980	434	118	44	51	19 685
Noordholland..	11 950	11 236	714	12 785	2 945	2 696	249	3 362	59 725	50 247	7 194	1 435	437	158	254	73 444
Zuidholland..	13 698	12 993	705	14 498	1 719	1 527	192	2 021	68 861	57 906	8 298	1 724	485	181	267	84 548
Zeeland	1 613	1 570	43	1 660	505	455	50	567	8 425	6 995	1 062	251	68	28	21	10 432
Noordbrabant..	8 794	8 098	696	9 560	3 249	2 941	308	3 608	31 215	25 267	4 384	1 045	290	119	110	39 741
Limburg	5 171	4 881	290	5 495	2 228	1 871	357	2 691	18 436	14 699	2 810	607	189	63	68	23 714
Noordoostel.P.	5	5	-	5	1	1	-	1	20	17	3	-	-	-	-	23
Nederland ...	69 852	65 906	3 946	74 320	23 373	20 602	2 771	26 880	294 565	243 663	38 637	8 151	2 285	819	1010	366 227
Amsterdam ...	4 506	4 220	286	4 846	349	284	65	524	31 814	26 737	3 821	780	232	88	156	39 316
Rotterdam ...	2 807	2 629	178	3 003	123	111	12	152	20 196	17 268	2 229	426	121	50	102	24 540
's Gravenhage.	3 911	3 706	205	4 147	262	218	44	376	20 111	16 700	2 599	524	154	58	76	24 937
Utrecht	1 374	1 315	59	1 440	64	57	7	79	5 448	4 567	653	154	37	10	27	6 748

Tabel 35. Huishoudingen met kinderen naar samenstelling en aantal kinderen

118

	Aantal kinderen per huishouding										Totaal aantal huish. m. kinderen	
												9 en meer
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11		
a. Huishoudingen met echtpaar												
Groningen	25 107	22 864	12 727	6 406	3 409	1 746	948	541	543	74 291		
Friesland	20 648	20 583	13 720	7 760	4 267	2 373	1 296	717	764	72 128		
Drenthe	12 488	12 480	7 995	4 777	2 648	1 709	946	571	562	44 176		
Overijssel	29 591	28 303	17 445	10 225	5 983	3 740	2 264	1 409	1 642	100 602		
Gelderland	45 263	42 441	27 731	16 554	9 786	5 985	3 600	2 231	2 807	156 398		
Utrecht	25 571	23 201	14 224	8 217	4 645	2 693	1 694	984	1 290	82 519		
Noordholland	97 659	83 301	43 894	21 843	11 549	6 319	3 804	2 305	3 088	273 762		
Zuidholland	121 203	104 388	59 069	31 278	16 872	9 853	5 821	3 517	4 662	356 663		
Zeeland	14 428	11 998	6 799	3 839	1 974	1 096	626	344	435	41 539		
Noordbrabant	36 885	36 920	29 254	21 305	14 804	10 064	6 806	4 582	5 948	166 568		
Limburg	23 468	23 643	17 923	12 396	8 163	5 341	3 405	2 184	2 641	99 164		
Noordoostelijke Polder..	94	97	63	19	11	5	2	1	3	295		
Nederland	452 405	410 219	250 844	144 619	84 111	50 924	31 212	19 386	24 385	1 468 105		
Amsterdam	51 091	39 637	17 964	7 714	3 744	1 849	1 086	558	611	124 254		
Rotterdam	40 405	32 629	16 073	7 755	3 713	1 976	1 057	557	642	104 807		
's Gravenhage	29 672	24 903	12 891	6 264	2 979	1 559	854	472	553	80 147		
Utrecht	9 629	8 142	4 649	2 513	1 327	756	450	232	326	28 024		
b. Huishoudingen zonder echtpaar												
Groningen	5 162	2 642	1 217	533	270	96	64	34	27	10 045		
Friesland	5 125	2 680	1 316	636	270	143	71	37	34	10 312		
Drenthe	2 314	1 433	771	387	212	103	54	26	17	5 317		
Overijssel	5 663	3 523	2 021	1 085	622	358	199	111	90	13 672		
Gelderland	9 639	5 928	3 228	1 755	1 005	609	327	152	154	22 797		
Utrecht	6 353	3 537	1 727	863	447	228	125	64	64	13 408		

Noordholland	25 448	13 148	5 783	2 599	1 199	584	326	188	183	49 458	
Zuidholland	30 397	16 632	7 614	3 549	1 811	916	461	218	291	61 889	
Zeeland	3 203	1 771	793	403	180	94	50	27	28	6 549	
Noordbrabant	8 316	5 573	3 567	2 330	1 468	912	535	344	328	23 373	
Limburg	4 986	3 639	2 277	1 418	907	523	321	147	155	14 373	
Noordoostelijke Polder..	1	-	-	-	-	-	-	1	-	2	
Nederland	106 607	60 506	30 314	15 558	8 391	4 566	2 533	1 349	1 371	231 195	
Amsterdam	14 062	6 775	2 821	1 182	492	245	115	61	53	25 806	
Rotterdam	9 723	5 226	2 289	1 003	489	245	107	51	46	19 179	
's Gravenhage	9 228	4 723	1 984	762	372	182	74	22	34	17 381	
Utrecht	2 467	1 349	618	282	138	61	36	26	16	4 993	
c. Alle huishoudingen met kinderen											
Groningen	30 269	25 506	13 944	6 939	3 679	1 842	1 012	575	570	84 336	
Friesland	25 773	23 263	15 036	8 396	4 537	2 516	1 367	754	798	82 440	
Drenthe	14 802	13 913	8 766	5 164	2 860	1 812	1 000	597	579	49 493	
Overijssel	35 254	31 826	19 466	11 310	6 605	4 098	2 463	1 520	1 732	114 274	
Gelderland	54 902	48 369	30 959	18 309	10 791	6 594	3 927	2 383	2 961	179 195	
Utrecht	31 924	26 738	15 951	9 080	5 092	2 921	1 819	1 048	1 354	95 927	
Noordholland	123 107	96 449	49 677	24 442	12 748	6 903	4 130	2 493	3 271	323 220	
Zuidholland	151 600	121 020	66 683	34 827	18 683	10 769	6 282	3 735	4 953	418 552	
Zeeland	17 631	13 769	7 592	4 242	2 154	1 190	676	371	463	48 088	
Noordbrabant	45 201	42 493	32 821	23 635	16 272	10 976	7 341	4 926	6 276	189 941	
Limburg	28 454	27 282	20 200	13 814	9 070	5 864	3 726	2 331	2 796	113 537	
Noordoostelijke Polder..	95	97	63	19	11	5	2	2	3	297	
Nederland	559 012	470 725	281 158	160 177	92 502	55 490	33 745	20 735	25 756	1 699 300	
Amsterdam	65 153	46 412	20 785	8 896	4 236	2 094	1 201	619	664	150 060	
Rotterdam	50 128	37 855	18 362	8 758	4 202	2 221	1 164	608	688	123 986	
's Gravenhage	38 900	29 626	14 875	7 026	3 351	1 741	928	494	587	97 528	
Utrecht	12 096	9 491	5 267	2 795	1 465	817	486	258	342	33 017	

119

Tabel 39. Huishoudingen met kinderen naar samenstelling, leeftijd der kinderen en totaal aantal kinderen per leeftijdsgroep

1	Aantal huishoudingen met kinderen				Aantal kinderen in deze huishoudingen				
	tot 6 jaar	van 6 tot 14 jaar	van 14 tot 21 jaar	van 21 jaar en ouder	tot 6 jaar	van 6 tot 14 jaar	van 14 tot 21 jaar	van 21 jaar en ouder	Totaal
2	3	4	5	6	7	8	9	10	
a. Huishoudingen met echtpaar									
Groningen	36 173	33 058	26 021	19 254	56 799	54 002	40 288	27 420	178 509
Friesland	37 290	34 270	26 688	18 668	63 175	59 668	42 500	26 558	191 901
Drenthe	23 627	21 296	16 623	11 470	38 501	37 582	27 593	17 193	120 869
Overijssel	51 867	46 574	37 398	26 693	87 454	82 444	62 044	43 032	274 974
Gelderland	82 750	72 560	56 977	40 687	140 987	131 593	96 871	65 574	435 025
Utrecht	42 858	37 212	29 282	21 362	72 251	65 965	48 495	32 780	219 491
Noordholland	133 529	117 106	94 745	69 050	213 754	191 924	149 019	100 315	655 012
Zuidholland	176 165	156 220	127 644	92 899	282 569	262 078	206 402	140 569	891 618
Zeeland	19 975	18 255	14 727	11 486	31 490	30 022	23 087	17 446	102 045
Noordbrabant	95 338	82 337	62 978	44 775	182 401	173 630	122 513	83 286	561 830
Limburg	54 805	48 257	37 080	26 440	100 020	96 495	70 053	47 685	314 253
Noordoostelijke Polder ...	240	101	46	18	414	176	73	24	687
Nederland	754 617	667 246	530 209	382 802	1 269 815	1 185 579	888 938	601 882	3 946 214
Amsterdam	58 004	49 196	41 323	30 497	85 944	73 876	61 294	41 882	262 996
Rotterdam	48 355	43 985	37 138	26 390	71 964	67 754	56 233	37 645	233 596
's Gravenhage	39 186	32 545	26 574	19 926	61 393	52 061	40 837	28 389	182 680
Utrecht	14 079	12 002	9 738	7 275	22 617	20 181	15 688	10 786	69 272
b. Huishoudingen zonder echtpaar									
Groningen	1 440	2 196	3 053	6 418	1 937	3 423	4 516	9 202	19 078
Friesland	1 307	2 272	2 944	7 135	1 801	3 692	4 373	10 393	20 259
Drenthe	860	1 288	1 784	3 549	1 121	2 083	2 757	5 483	11 444
Overijssel	1 827	3 246	4 601	9 278	2 506	5 367	7 475	16 089	31 437
Gelderland	3 507	5 660	7 542	14 853	4 793	9 496	12 245	25 233	51 767
Utrecht	2 096	3 281	4 203	8 371	2 772	5 234	6 567	13 027	27 600
Noordholland	8 940	12 538	17 034	26 502	11 714	18 544	25 110	38 965	94 333
Zuidholland	9 889	15 383	19 796	36 963	12 987	23 429	29 932	56 571	122 919
Zeeland	770	1 265	1 864	4 599	1 033	1 971	2 788	7 180	12 972
Noordbrabant	3 124	5 527	8 327	16 581	4 511	10 164	15 300	31 841	61 816
Limburg	1 919	3 654	5 292	9 895	2 717	6 543	9 390	18 623	37 273
Noordoostelijke Polder ...	-	1	1	2	-	2	4	3	9
Nederland	35 679	56 311	76 441	144 146	47 892	89 948	120 457	232 610	490 907
Amsterdam	5 051	6 970	8 218	13 134	6 356	10 014	11 716	18 350	46 436
Rotterdam	3 415	5 166	6 192	10 435	4 443	7 620	9 027	15 380	36 470
's Gravenhage	3 256	4 549	5 511	9 225	4 242	6 583	7 902	12 926	31 653
Utrecht	836	1 204	1 494	3 062	1 070	1 884	2 301	4 545	9 800
c. Alle huishoudingen met kinderen									
Groningen	37 613	35 254	29 074	25 672	58 736	57 425	44 804	36 622	197 587
Friesland	38 597	36 542	29 632	25 803	64 976	63 360	46 873	36 951	212 160
Drenthe	24 487	22 584	18 407	15 019	39 622	39 665	30 350	22 676	132 313
Overijssel	53 694	49 820	41 999	35 971	89 960	87 811	69 519	59 121	306 411
Gelderland	86 257	78 220	64 519	55 540	145 780	141 089	109 116	90 807	486 792
Utrecht	44 954	40 493	33 485	29 733	75 023	71 199	55 062	45 807	247 091
Noordholland	142 469	129 644	111 779	95 552	225 468	210 468	174 129	139 280	749 345
Zuidholland	186 054	171 603	147 440	129 862	295 556	285 507	236 334	197 140	1 014 537
Zeeland	20 745	19 520	16 591	16 085	32 523	31 993	25 875	24 626	115 017
Noordbrabant	98 462	87 864	71 305	61 356	186 912	183 794	137 813	115 127	623 646
Limburg	56 724	51 911	42 372	36 335	102 737	103 038	79 443	66 308	351 526
Noordoostelijke Polder ...	240	102	47	20	414	178	77	27	696
Nederland	790 296	723 557	606 650	526 948	1 317 707	1 275 527	1 009 395	834 492	4 437 121
Amsterdam	63 055	56 166	49 541	43 631	92 300	83 890	73 010	60 232	309 432
Rotterdam	51 770	49 151	43 330	36 825	76 407	75 374	65 260	53 025	270 066
's Gravenhage	42 442	37 094	32 085	29 151	65 635	58 644	48 739	41 315	214 333
Utrecht	14 915	13 206	11 232	10 337	23 687	22 065	17 989	15 331	79 072

C. ECONOMISCH-GEOGRAFISCHE GEBIEDEN

Tabel 40. Enkele uitkomsten van de woning- en gezinstelling per economisch-geografisch gebied (verhoudingscijfers)

No	Economisch-geografisch gebied	% een en twee-kamerwoningen onder de gewone woningen	% bewoonde woningen		% door de eigenaar bewoonde woningen	woondichtheid der bewoonde woningen (aantal personen per vertrek)	Het woningtekort in % der bewoonde woningen	% huishoudens met len 2 kinderen onder de huishoudens met kinderen	% huishoudens met kinderen < 6 jaar onder de huishouders met kinderen
			zonder aansluiting op de waterleiding	zonder aansluiting op de gasleiding en op het electr. net					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Noord-Groningse bouwstreek	44,0	45,8	9,3	48,4	1,06	6,8	66,0	43,4
2	Groninger veenstreken	37,8	30,3	13,9	41,8	1,13	10,0	63,8	46,2
3	Groninger weidegebied: in Groningen	28,7	66,3	21,7	48,7	1,14	10,2	59,0	46,5
	in Drenthe	35,1	90,1	23,6	57,5	1,39	16,3	63,5	46,8
4	Stad Groningen	9,3	0,8	0,3	14,1	0,80	13,1	70,3	43,9
5	Drentse veenstreken	40,5	96,4	15,8	46,1	1,47	22,7	55,6	50,0
6	Drentse zandgronden	30,7	73,7	19,2	48,3	1,29	20,1	60,3	48,3
7	Fries zandgebied	40,1	80,9	27,6	48,6	1,20	8,3	60,1	47,0
8	Fries weidegebied	27,8	26,5	7,9	35,7	0,95	7,9	59,8	46,6
9	Noord-Friese bouwstreek	47,7	52,0	9,1	42,6	1,18	5,6	56,9	47,1
10a	Waddeneilanden: in Friesland	10,8	90,0	11,5	61,4	0,72	7,9	69,8	45,7
	in Noordholland	10,7	100,-	19,0	48,3	0,86	14,7	60,0	49,3
10b	Wieringen, Urk, Marken, Wieringermeer	19,0	27,9	2,4	50,1	1,02	28,1	56,9	50,8
10c	Noordoostelijke Polder	-	6,7	2,1	-	0,63	62,0	64,7	46,5
11	West-Overijssels weidegebied: in Drenthe	8,4	1,9	0,6	18,1	0,79	10,3	66,9	49,1
	in Overijssel ..	15,1	22,6	11,4	40,8	0,97	13,4	59,2	47,4
12	Zandgebied Z.-Drenthe en N.-Overijssel:								
	in Drenthe	27,0	32,1	19,3	38,8	1,28	16,4	52,6	52,4
	in Overijssel ..	24,3	56,7	14,1	56,7	1,27	18,1	49,4	50,6
13a	Industriegebied van Twenthe	2,6	24,8	1,5	34,8	0,89	17,2	59,0	46,6
13b	Industriegebied Achterhoek van Gelderland	2,4	44,9	14,3	56,2	1,01	21,1	52,3	48,4
14a	Zandgebied in Z.W.-Overijssel	4,8	37,9	11,5	42,3	0,91	17,1	61,9	45,6
14b	Zandgebied W.-Achterhoek van Gelderland	5,3	55,3	11,6	48,7	0,97	20,9	58,9	47,9
15	Veluwe	9,9	62,2	16,7	47,6	0,95	18,3	59,0	48,5
16	Noordelijk Noordholland en West-Friesland	10,4	4,7	1,6	38,2	0,91	8,6	58,5	48,5
17a	Duinestreek Midden en Zuidelijk Noordholland ..	2,3	1,8	0,4	20,9	0,73	15,4	64,8	44,4
17b	Duinestreek in Zuidholland	10,0	8,1	1,5	29,2	0,93	16,4	49,7	50,5
17c	Het Westland	17,1	17,3	0,5	32,4	1,14	14,9	44,1	52,9
18	Agrarisch gebied van Holland's Noorderkwartier	15,5	7,3	4,1	43,9	0,97	6,1	58,6	45,8
19	De Zaanstreek	8,6	0,9	1,2	21,0	0,86	6,1	69,7	44,3
20	Amsterdam	3,7	0,2	0,1	2,5	0,78	8,9	74,3	42,0

21	Haarlemmermeer en omstreken	14,9	4,4	11,1	26,7	0,92	0,8	55,4	49,2
22a	Vechtstreek in Noordholland	5,0	5,9	1,0	21,9	0,81	12,6	60,5	45,4
22b	Vecht- en IJsselstreek in Utrecht	19,5	10,3	5,5	35,1	1,01	9,7	49,2	48,2
23a	Het Gooi	1,2	1,2	0,2	23,5	0,72	19,5	65,2	43,5
23b	Oostelijk Utrecht	4,8	16,8	1,8	28,3	0,80	18,8	62,7	47,1
24	Stad Utrecht en omstreken	3,9	1,0	0,2	13,4	0,77	14,6	64,8	46,0
25	Leiden en de Rijnstreek	10,8	2,7	1,5	22,3	0,92	13,5	56,4	48,2
26	's Gravenhage en omstreken	1,6	0,4	0,1	9,4	0,75	20,7	69,8	43,6
27a	Midden-Zuidholland	8,5	5,0	1,7	22,0	0,97	14,6	54,6	47,8
27b	Weidegebied van Zuidholland	24,9	2,7	2,9	39,1	1,03	9,0	57,8	44,5
28	Rotterdam	3,6	0,2	0,1	5,0	0,80	14,4	70,9	41,8
29	De Nieuwe Waterweg	10,1	1,1	0,7	12,4	0,88	11,3	63,0	44,8
30	Industriegebied van Merwede en Noord:								
	in Zuidholland..	15,3	1,5	1,2	21,7	0,91	12,2	63,7	45,5
	in Noordbrabant.	47,8	9,0	9,5	30,5	1,16	20,9	55,3	45,7
31	Betuwe, O.-Rijngebied, Land van Maas en Waal:								
	in Gelderland...	14,6	66,3	12,2	55,5	1,09	24,7	50,3	47,8
	in Noordbrabant.	27,2	54,0	7,3	60,2	1,20	22,4	47,7	48,4
32a	Zuidelijke Veluwe	4,1	4,7	0,6	17,8	0,80	23,9	66,4	47,3
32b	Nijmegen	1,4	2,5	1,2	17,2	0,85	26,3	57,4	49,2
33	Zuidhollandse eilanden	39,0	27,2	6,7	42,1	1,07	8,9	62,7	44,1
34a	Zeeuwse eilanden	27,8	26,1	10,4	48,2	0,96	16,3	65,5	43,5
34b	Zeeuwsch-Vlaanderen	29,3	36,8	12,6	60,2	0,95	17,9	65,0	42,4
35	Westelijk Noordbrabant	44,5	17,7	15,9	51,5	1,33	20,2	47,9	49,6
36a	Baronie van Breda en omstreken	15,7	27,6	10,1	40,8	1,03	20,2	51,5	50,7
36b	Kempenland en omstreken	5,3	90,0	11,7	66,1	1,21	17,3	32,7	55,6
36c	Brabantse Peel en omstreken	7,7	77,8	16,3	60,6	1,26	18,6	32,9	54,7
37	West-Industriegebied van Noordbrabant	5,7	10,6	3,3	31,3	0,98	16,1	47,3	51,3
38	Meijerij van 's Hertogenbosch	7,4	36,4	10,9	35,2	1,06	22,5	44,3	52,5
39	Oost-Industriegebied van Noordbrabant	3,3	14,5	1,9	23,2	0,95	22,4	47,9	53,0
40	Noord-Limburg en Noord-Oost-Noordbrabant:								
	in Noordbrabant.	4,3	92,7	13,7	64,5	1,10	17,6	34,0	51,6
	in Limburg	1,3	67,0	13,1	55,9	1,03	27,0	42,1	50,8
41	Zuid-Limburg (zonder de Mijnstreek)	2,8	23,4	2,8	43,1	0,98	32,9	51,2	48,7
42	Mijnstreek in Limburg	0,8	5,4	0,6	29,4	1,22	30,7	54,4	50,2

Centraal Bureau voor de Statistiek
's Gravenhage

12e VOLKSTELLING, 31 Mei 1947
ANNEX WONINGTELLING

Model A (groen)

No. teller: _____

No. woningomslag: _____

Omslag voor een woning (In te vullen door den teller)

In dezen woningomslag: _____ omslagen B voor een huishouden of alleenwonend persoon

VRAGEN		ANTWOORDEN	
1	Ligging a. Gemeente (en prov.), onderdeel . . . . . b. Straat en N°.	a. _____; onderdeel: No. _____ b. _____	
2	Aard van het woonverblijf Heeft deze omslag betrekking op: a. een bewoonde woning? (ja of neen). . . . . b. een niet-bewoonde woning? (zoo ja, opgeven of de woning is: leegstaand, tijdel. onbewoonbaar door beschadiging of geheel in gebruik als kantoor, magazijn, winkel, werkplaats, enz.) . . . . . c. een andere bewoonde ruimte? (zoo ja, dan den aard daarvan opgeven, bijv. noodwoning, noodboerderij, zomerhuis, schuur, bunker e.d.)	a. _____ b. _____ c. _____	
3	Bedrijfsruimte a. Is de woning een boerenwoning of tuinderswoning? (ja of neen). . . . . b. Is de woning volgens den bouw een winkelwoning? (ja of neen). . . . . c. Is in of bij de woning een werkplaats of andere bedrijfsruimte aanwezig, welke volgens den bouw daartoe is bestemd? (ja of neen). . . . . d. Worden gewone vertrekken als winkel of werkplaats gebruikt? (ja of neen)	12 a. _____ 11 b. _____ 1 c. _____ 0 d. _____	
4	Bouwwijze a. Is de woning volgens den bouw een geheel huis? (ja of neen). . . . . b. Zoo ja, is het huis dan vrijstaand, aangebouwd of ingebouwd? (opgeven wat het is) . . . . . c. Is de woning een deel van een pand? (ja of neen). . . . . d. Zoo ja, op welke verdieping(en) zijn de voornaamste woonvertrekken gelegen? (opgeven: kelder, gelijkstraats, 1e, 2e, 3e, enz. verdieping)	a. _____ b. _____ c. _____ d. _____	
5	Woningindeeling en -gebruik a. Hoeveel vertrekken bevat de woning? . . . . . b. Wordt de woning gebruikt als logement, rusthuis of pension? (ja of neen) c. Wordt de woning door den eigenaar verhuurd in afzonderlijke deelen, welke elk over een eigen keuken en privaat beschikken? (ja of neen) . . . . . d. Zoo ja, in hoeveel deelen?	1 a. _____ vertrekken b. _____ c. _____ d. _____ deelen	
6	Openbare aansluitingen a. Is de woning aangesloten op de waterleiding? (ja of neen) . . . . . b. Is de woning aangesloten op de gasleiding? (ja of neen) . . . . . c. Is de woning aangesloten op het electriciteitsnet? (ja of neen)	W a. _____ G b. _____ E c. _____	
7	Eigendom a. Is de woning eigendom van een woningbouwvereniging? (ja of neen) . . . . . b. Is de woning een gemeentewoning, welke ter verbetering van de volkshuisvesting is gebouwd? (ja of neen)	5 a. _____ 6 b. _____	
8	Huurverhouding a. Wordt de woning bewoond door den eigenaar? (ja of neen) . . . . . b. Is de woning een huurwoning? (ja of neen) . . . . . c. Is de woning een dienstwoning? (ja of neen) . . . . . d. Is de woning een liefdadigheidswoning? (ja of neen)	— a. _____ b. _____ 8 c. _____ 9 d. _____	
9	Huurwaarde Wat is de huur of huurwaarde van de woning? (Indien de woning door den eigenaar in afzonderlijke deelen wordt verhuurd, als bedoeld onder 5c en d, dan de huurbedragen dezer deelen afzonderlijk vermelden en samentellen.)	f _____ f _____ f _____ f _____ f _____	week per maand jaar
10	Bewoning a. Hoeveel huishoudens wonen in de woning? . . . . . b. Hoeveel alleenwonende personen wonen in de woning? . . . . . c. Hoeveel personen wonen in totaal in de geheele woning?	a. _____ huishoudens b. _____ alleenwonenden c. _____ personen	

Toelichting woningomslag

Voor bewoonde woningen worden de vragen 1 t/m 10 beantwoord.

Voor niet bewoonde woningen worden de vragen 1, 2, 3a t/m c, 4 en, indien mogelijk, 5a beantwoord.

Voor andere bewoonde ruimten worden de vragen 1, 2 en 10 en, indien gelegen op het terrein van een boerderij of tuindersbedrijf, ook 3a beantwoord.

2	a. Als woning wordt beschouwd elk perceel of perceelsgedeelte, dat volgens zijn bouw blijvend bestemd is voor bewoning door één huishouden. Als maatstaf geldt de aanwezigheid van een eigen voordeur (buiten of binnen). Zie verder de toelichting in de telinstructie. Vraag 2a wordt ook met „ja” beantwoord, indien de woning is gelegen in een kantoorgebouw, wijkgebouw, school, enz. Is een dergelijk gebouw evenwel slechts tijdelijk voor bewoning in gebruik genomen, dan wordt vraag 2a met „neen” beantwoord en achter vraag 2c ingevuld: „kantoorgebouw” of „wijkgebouw”, enz. b. Geheel als kantoor, magazijn, enz. in gebruik zijnde woningen mogen alleen worden geteld, indien deze woningen zich nog in hun oorspronkelijken staat bevinden en niet tot kantoor, enz. zijn verbouwd. c. Als bewoonde ruimten, bedoeld in vraag 2c zijn voorts aan te merken: een woonkeet, barak, schuur, stal, kippenhok, bunker, plaggenhut, bewoonde onbewoonbaar verklaarde woning, deel van een overigens vernielde woning (bouwval) e.d. Voor hotels, logementen, enz. raadplege men de telinstructie, blz. 3.
3	a. Als boeren- of tuinderswoning wordt beschouwd een woning of bewoonde ruimte, gelegen op het terrein van een boerderij of tuindersbedrijf en bewoond door een boer of tuinder. b. Als winkelwoning wordt beschouwd een woning, waarvan een gedeelte als winkel is ge- of verbouwd, ongeacht het daarin uitgeoefende bedrijf (winkel, café, kapperssalon e.d.). De pui kan hier een goede aanwijzing geven.
4	a. en c. Voor benedenhuizen, bovenhuizen, etagewoningen, flatwoningen, kelderwoningen en woningen gelegen in een kantoorgebouw, wijkgebouw of winkelpand, enz., wordt vraag 4a met „neen”, vraag 4c met „ja” beantwoord. b. In een blok van 2 of meer heele huizen zijn de buitenste aangebouwd, de tusschenliggende ingebouwd. d. Als 1e verdieping geldt de woonlaag boven de gelijkstraatsche. Een bel-etage boven lage gelijkstraatsche vertrekken heet 1e verdieping; een bel-etage boven een souterrain wordt als gelijkstraatsch beschouwd.
5	a. Gewone vertrekken, gebruikt voor de uitoefening van beroep of bedrijf, moeten bij vraag 5a worden meegeteld. Als vertrekken worden ook beschouwd: alkoven, keukens en zolderkamers. Niet als vertrekken gelden: badkamers, bijkeukens, serres, kelders, hallen en zolderruimten. d. Indien één der deelen door den eigenaar zelf wordt bewoond, wordt dit deel bij de beantwoording van vraag 5d meegeteld.
6	a. Indien geen tapkraan in de woning aanwezig is, wordt vraag 6a met „neen” beantwoord.
7	a. en b. Voor zoover deze woningen niet als zoodanig in het telregister zijn aangegeven, kan de omstandigheid, dat de woningen van bouwverenigingen en de hierbedoelde gemeentewoningen meestal in groepen bijeen liggen, een goede aanwijzing geven.
8	a. Voor woningen in huurkoop wordt vraag 8a met „ja” beantwoord. Hetzelfde geldt, indien de eigenaar eener woning deze slechts voor een deel bewoont en een deel heeft verhuurd. Achter vraag 8b komt dan „neen”. c. Als dienstwoning wordt beschouwd een woning, waarin men woont krachtens zijn dienstverband. d. Hieronder woningen van fundaties, hofjeswoningen, enz., waarvoor geen of zeer geringe huur wordt betaald.
9	Als huurwaarde van woningen door den eigenaar bewoond, zoomede van woningen in huurkoop, van dienstwoningen en van gemeubileerd of gestoffeerd verhuurde woningen, geldt de huur van even groote woningen in de omgeving. Ontbreken deze ter vergelijking, dan vulle men zoo mogelijk de huurwaarde in volgens de Personcele Belasting.
10	a. en b. Men raadplege vóór de invulling de toelichting bij vraag 2a op model B en de telinstructie, blz. 4.

Centraal Bureau voor de Statistiek
's Gravenhage
12e VOLKSTELLING, 31 MEI 1947
ANNEX WONINGTELLING

Model B (beige)

No. teller: _____

No. woningomslag: _____

Omslag voor een huishouden of alleenwonend persoon

In dezen omslag: _____ gele telformulieren en _____ witte telformulieren

Deze omslag en de inliggende formulieren moeten uiterlijk Maandag 2 Juni 1947 zijn ingevuld naar den toestand op 31 Mei te middernacht

VRAGEN		ANTWOORDEN
1	a. Naam en voorletters van het hoofd van het huishouden of van den alleenwonenden persoon . . . . . b. Straat en N°. . . . . c. Gemeente (en prov.)	a. _____ b. _____ c. _____
2	a. Heeft deze omslag betrekking op een huishouden of op een alleenwonend persoon? . . . . . Als „huishouden” wordt beschouwd: elk gezin of 2 of meer samenwonende personen, die geen eigenlijk gezin vormen, doch wel een gemeenschappelijke huishouding voeren Als „alleenwonend persoon” wordt beschouwd: een persoon, die niet met één of meer andere personen in huiselijk verkeer samenwoont (ook zelfstandige kamerbewoners, met of zonder pension). b. Is dit huishouden of deze alleenwonende persoon hoofdbewoner of inwonend?	a. huishouden / alleenwonend persoon. (doorstrepen wat <i>niet</i> het geval is) b. hoofdbewoner; inwonend. (doorstrepen wat <i>niet</i> het geval is)
3	a. Hoeveel vertrekken staan het huishouden of den alleenwonenden persoon ter beschikking? . . . . . Als „vertrekken” worden ook beschouwd: alkooven, keukens en zolderkamers. <i>Niet</i> als „vertrekken” gelden: badkamers, bijkeukens, serres, hallen, kelders en zolderruimten. Vertrekken <i>uitsluitend</i> in gebruik voor de uitoefening van beroep of bedrijf worden hier <i>niet</i> meegeteld. b. Hoeveel van deze vertrekken (dus ook keukens) worden met een ander huishouden of met een alleenwonend persoon gedeeld? c. Hoeveel bedsteden worden geregeld als slaappleaats gebruikt? d. Hoeveel ruimten, die niet als vertrekken gelden (zie hierboven onder 3a) worden geregeld als slaapruijnten gebruikt? e. Moeten door gebrek aan ruimte personen van 12 jaar en ouder, van verschillend geslacht en niet met elkander gehuwd, in dezelfde ruimte slapen? (ja of neen) . . . . . (Bijv. ook kinderen van 12 jaar en ouder bij de ouders)	a. _____ vertrekken. b. _____ vertrekken. c. _____ bedsteden. d. _____ ruimten (geen vertrek). e. _____

Bijlage 3
Centraal Bureau voor de Statistiek
's Gravenhage

Register-contrôlestrook I

Achternaam: _____

Voornamen (eerste voluit): _____

Geboortedatum en -jaar: _____

Straat en No.: _____

Gemeente (en prov.): _____

12e VOLKSTELLING, 31 Mei 1947

Bij de invulling raadplege men de toelichting op de binnenzijde van den omslag

Model I Telformulier voor een man of jongen (ook indien tijdelijk afwezig)

No. teller: _____

Gemeente (en prov.): _____ Onderdeel: No. _____ No. omslag: _____

VRAGEN		ANTWOORDEN
1	a. Naam en voorletters . . . . . b. Straat en N°.	a. _____ b. _____
2	a. Is hij bij de telling in de gemeente zijner inwoning aanwezig? (ja of neen) b. Zoo neen, waar bevindt hij zich dan? . . . . . (Indien buiten Nederland, naam van land vermelden) c. Reden van tijdelijke afwezigheid (bijv.: in militairen dienst in Nederland of elders, verpleegd, met vacantie, op zee, gevangen, enz.).	a. _____ b. Gem. _____ Prov. _____ Straat en N°. _____ c. _____
3	a. In welk jaar is hij geboren? . . . . . b. In welke gemeente is hij geboren? . . . . . c. In welke provincie is hij geboren? . . . . . d. In welk land is hij geboren?	a. Jaar _____ b. Gemeente _____ c. Provincie _____ d. Land _____
4	In welke gemeente en provincie woonde hij in Augustus 1939?	Gem. _____ Prov. _____
5	a. Is hij Nederlander? (ja of neen) . . . . . b. Zoo neen, welke is dan zijn nationaliteit?	a. _____ b. _____
6	Is hij ongehuwd, gehuwd, weduwnaar, gescheiden van echt of gescheiden van tafel en bed? (opgeven wat hij is)	_____
7	a. Behoort hij tot een kerkgenootschap of godsdienstige gemeenschap? (ja of neen) . . . . . b. Zoo ja, tot welk(e)? (Zie voor de juiste aanduiding der grootste kerkgenootschappen de achterzijde van den omslag)	a. _____ b. _____
8	a. Woont hij alleen? (ja of neen) . . . . . b. Is hij gezinshoofd? (ja of neen) . . . . . c. Zoo neen, is hij dan zoon, stiefzoon, pleegzoon, kleinzoon, vader, broer, oom of neef van het gezinshoofd? (opgeven wat hij is) . . . . . d. Is hij in dienst van het hoofd, waarbij hij inwoont? (ja of neen) . . . . . e. Zoo ja, opgeven wat hij is (bijv.: huisknecht, winkelbediende, boerenknecht, schippersknecht, enz.) . . . . . f. Woont hij als kostganger of anderszins in een gezin? (ja of neen)	9 a. _____ 1 b. _____ c. _____ d. _____ e. _____ 8 f. _____
9	Alleen voor den gehuwden man a. In welk jaar is zijn echtgenoot geboren? . . . . . b. Tot welk kerkgenootschap behoort zijn echtgenoot? . . . . . c. In welk jaar is het thans bestaande huwelijk gesloten? . . . . . d. Is dit voor beiden het eerste huwelijk? (ja of neen) . . . . . e. Hoeveel kinderen zijn vóór 1 Januari 1947 uit het thans bestaande huwelijk levend geboren? . . . . . f. Hoeveel van hen waren vóór dien datum op een leeftijd van jonger dan 6 jaar overleden?	a. In het jaar _____ b. _____ c. In het jaar _____ d. _____ e. _____ kinderen f. _____ kinderen